

ISSUE
N°15

EUROPEAN OPEN
SCIENCE SPACE

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

2nd INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
AND PRACTICAL
CONFERENCE

NEW HORIZONS
IN SCIENTIFIC RESEARCH:
CHALLENGES
AND SOLUTIONS

DECEMBER 16-18, 2024, MARSEILLE, FRANCE

**EUROPEAN OPEN
SCIENCE SPACE**

**Proceedings of the 2nd International Scientific
and Practical Conference**

**"New Horizons in Scientific Research:
Challenges and Solutions"**

December 16-18, 2024

Marseille, France

Collection of Scientific Papers

France, 2024

UDC 01.1

Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «New Horizons in Scientific Research: Challenges and Solutions» (December 16-18, 2024. Marseille, France). European Open Science Space, 2024. 231 p.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences.

The conference is registered in the database of scientific and technical events of UkrISTEI to be held on the territory of Ukraine (Certificate №511 dated 18.09.2024).

The materials of the conference are publicly available under the terms of the CC BY-NC 4.0 International license.

The materials of the collection are presented in the author's edition and printed in the original language. The authors of the published materials bear full responsibility for the authenticity of the given facts, proper names, geographical names, quotations, economic and statistical data, industry terminology, and other information.

CONTENT

Section: Accounting and Taxation

Долішняя Т., Томар Б.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ»..... 12

Проданюк О.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ У ПРИЙНЯТТІ
СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ
ОСВІТИ..... 15

Section: Agricultural Sciences

Горбась С.М., Сливка О.В.

ПЛОДОНОШЕННЯ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР..... 18

Горбась С.М., Пічкобій О.В.

ПРИСКОРЕНИЙ СПОСІБ ВИРОЩУВАННЯ САДЖАНЦІВ
ОКУЛІРУВАННЯМ..... 20

Section: Art History and Literature

Нодь О.

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ПОЧАТКОВИХ
ЕТАПАХ ОВОЛОДІННЯ МУЗИЧНИМ ІНСТРУМЕНТОМ..... 22

Степанчук Т.

ЖИВОПИС ЛЕОНІДА ЛИВИНА: САМОУСВІДОМЛЕННЯ МИТЦЯ
В РЕАЛІЗМІ ХУДОЖНЬОГО ЗОБРАЖЕННЯ..... 24

Section: Economy

Драбенко Т., Кузьмінська Н.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ПІДПРИЄМСТВА..... 28

Shabelnyk M.

MAIN BUSINESS PROCESSES OF RESISTANT BEHAVIOR IN A
METAL TRADING COMPANY..... 30

Дергальок М., Ковальчук К.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ».....	32
---	----

Пісковець О., Гутік Д.

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ МАРКЕТИНГУ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	35
--	----

Євдокімова А.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	38
--------------------------------------	----

Section: Finance and Banking

Doroshenko N., Qiangqiang Yu

FINANCIAL STABILITY AND REGULATION OF THE BANKING SECTOR: CHALLENGES FOR THE MODERN ECONOMY.....	42
---	----

Shevchuk V., Zaits Yu., Melnikova Ye., Demianyshyna O.

MINIMISING CREDIT RISK AND IMPROVING THE EFFICIENCY OF JSC CB PRIVATBANK'S LOAN PORTFOLIO AS A PREREQUISITE FOR ITS STABILITY.....	44
--	----

Єрмоленко О., Лисьонкова Н.

СТРАТЕГІЇ ФІНАНСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ.....	47
--	----

Section: History and Cultural Studies

Григорук Н.

CROATIAN LAND DURING THE REVOLUTION OF 1848–1849.....	50
---	----

Касян Л.

РОЗВИТОК ЖАНРУ КІНОПЕРІОДИКИ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XX СТОЛІТТЯ.....	53
--	----

Section: Information Technology, Cyber Security and Computer Engineering

Vertebnyi M., Shapovalova O.

THE U.S. ARMY'S ROLE IN ADVANCING MOBILE MESH NETWORKS: HISTORICAL EVOLUTION, TECHNOLOGICAL TRANSFORMATION, AND PRACTICAL APPLICATIONS.....	59
---	----

Ostrovsk K., Bak D.

APPLICATION OF MACHINE LEARNING METHODS FOR
ANALYSIS NETWORK TRAFFIC STRUCTURES..... 62

Шевчук Б., Закусило М.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ
ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ..... 65

Ostrovsk K., Ustin A.

THREE-D MODELING OF SCENES WITH MOTION BLURRING..... 68

Ярчак М.А.

СУЧАСНІ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ
ПЛАТФОРМ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ ПРОЦЕСАМИ..... 70

Section: Jurisprudence

Грузін А., Байда О.

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ
ОБВИНУВАЧЕНИХ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ..... 73

Петрик О., Падалка В.

РОЛЬ АДВОКАТУРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА
В УКРАЇНІ..... 76

Руденко Н.Ю.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЕРЕХОДУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА
ЗБРОЮ В ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ..... 78

Дзюбук Т.М.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ УХИЛЕННЯ ВІД МОБІЛІЗАЦІЇ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА
СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ..... 80

Section: Management, Public Administration and Administration

Bozhydai I., Havrylova A., Iliushchenko A., Nadezhin V.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE FORMATION OF A
SYSTEM OF PERSONNEL SUPPORT IN PUBLIC
ADMINISTRATION..... 83

Місевич М., Зелінська А., П'ятенко Д. ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	86
Чуприна О.І., Балабуха К.Є. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ.....	89
Яркін М.С., Скрыбіна Д.С. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	91
Amelnytska O., Kulyk S. APPROACHES TO FORMING A MOTIVATION SYSTEM FOCUSED ON PUBLIC ORGANIZATIONS.....	93
Висторонський В.О. ІНТЕГРОВАНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	97
Дзюбук Д.М. РОЛЬ ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	100
Якобчук А.О. ОПТИМІЗАЦІЯ ДИСТРИБУЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СПОЖИВЧИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ	102
Громова О.В., Пуртова В.І. АДАПТАЦІЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ В ІТ-СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....	104
Капелюшок С., Шутяк І. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ПОСТРАЖДАЛИХ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	106
<u>Section: Marketing and Advertising</u>	
Герцун О., Чорна Т. ПРОБЛЕМИ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ВИНОГРАДНИХ ВИН В УКРАЇНІ...	110

Мозгова Г., Болотна О., Заїка О., Огнєв Б.

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ У РОЗВИТКУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 114

Section: Mechanics and Electrical Engineering

Басова Ю., Левченко Ю., Качур С., Проценко О.

ВИКОРИСТАННЯ ЧІП-ОБРОБКИ У ВИГОТОВЛЕННІ ДЕТАЛЕЙ
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН ТА ОБЛАДНАННЯ:
ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 117

Section: Medicine

Буров А.М., Чуприна М.В.

ДИСБАКТЕРІОЗ: ПОРУШЕННЯ ЯКІСНОГО ТА КІЛЬКІСНОГО
СКЛАДУ МІКРОБІОТИ КИШКІВНИКА. ЙОГО РОЛЬ В
ПОРУШЕННІ ОБМІНУ РЕЧОВИН. РОЗВИТОК ОЖИРІННЯ ТА
ЕНДОКРИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ..... 121

Князькова В., Криленко В., Шрамко О.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК
ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА РЕФОРМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я..... 123

Купріненко О.В., Тимрук-Скоронад К.А.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ В ЗНИЖЕННІ
РИЗИКУ ТРАВМАТИЗМУ У КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З МЕДІАЛЬНИМ
ВЕЛИКОГОМІЛКОВИМ СТРЕС-СИНДРОМОМ..... 127

Степанова К.С., Хохлов Я.Е., Чуніховська Е.С., Масалітін І.М.

РОЛЬ МЕХАНІЧНОЇ ТРОМБЕКТОМІЇ В ЛІКУВАННІ
ІШЕМІЧНОГО ІНСУЛЬТУ 129

Мякина О.В., Мельник К.О.

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ АКУШЕРСЬКОЇ СПРАВИ В
УКРАЇНІ ХVІІІ - ХХ СТОЛІТЬ..... 131

Дейнека Н.Д., Марущак М.І.

АСОЦІАТИВНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ ЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ
МЕДСЕСТЕР ОНКОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ ТА ТИПОМ ЇХ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВІДНОВЛЮВАНOSTІ..... 140

Бадюк О.О., Марущак М.І. СОЦІО-ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХВОРИХ З КОМОРБІДНИМ ПЕРЕБІГОМ ЗАПАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ МАЛОГО ТАЗА.....	142
--	-----

Охмак А.В., Марущак М.І. АНАЛІЗ СКАРГ ПАЦІЄНТІВ З ОБЛІТЕРУЮЧИМ АТЕРОСКЛЕРОЗОМ СУДИН НИЖНІХ КІНЦІВОК, ЩО ПЕРЕНЕСЛИ COVID-19.....	144
---	-----

Section: Oil and Gas Technologies, Engineering and Thermal Power Engineering

Artym V., Kucher M. COMPLEX GEOLOGICAL CONDITIONS OF THE PRE- CARPATHIAN FOREDEEP EXTERNAL ZONE.....	146
---	-----

Section: Pedagogy, Philology and Linguistics

Vasylyshyna N., Gura O. THE IMPORTANCE STUDENTS' RESEARCH WORK AT MODERN DIGITAL UNIVERSITIES.....	148
---	-----

Вінглевська Т.О. ТИПИ ФІЛЬМОНІМІВ ЗА ЖАНРОВОЮ ОЗНАКОЮ ТА ЗА ФОРМОЮ.....	150
--	-----

Денисюк О.Ю., Усенко К.О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «ТРАВМА ОРГАНА ЗОРУ» В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ.....	152
--	-----

Khallo O. CONCEPTUAL PRINCIPLES OF INTEGRATION OF THE CONTENT OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE MEDICAL INDUSTRY.....	154
---	-----

Маковійчук Л. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ПЛАТФОРМ ДЛЯ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	156
--	-----

Hrabar L., Romanchuk L., Detsyk H.

THE LEXICAL APPROACH: ADVANTAGES AND
DISADVANTAGES..... 159

Чарікова І.В., Курдельчук С.

СИНТЕЗ ВЕРБАЛЬНИХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У
ФОРМУВАННІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ТИПАЖУ «БРИТАНСЬКА
КОРОЛЕВА» У СЕРІАЛІ «КОРОНА»..... 162

Дуткевич Т., Компанієць В.

ПСИХОПОЕТИКА ЯК МЕТОД ЛІТЕРАТУРНОГО АНАЛІЗУ..... 166

Section: Pharmaceutics

Баліка О., Герасимюк Н., Приступа Б.

ФІТОХІМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІКАРСЬКОГО ЗБОРУ ДЛЯ
ЛІКУВАННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ПЕЧІНКИ..... 169

Курникова К.О., Ванельчук І.М., Тітова Л.О.

TRAMETES VERSICOLOR ЯК СКЛАДОВА ДІЄТИЧНИХ
ДОБАВОК І ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ..... 171

Дроботенко К., Герасимюк Н., Приступа Б.

ФАРМАКОГНОСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІКАРСЬКОГО ЗБОРУ ДЛЯ
ЛІКУВАННЯ АТОПІЧНОГО ДЕРМАТИТУ..... 173

Притула Р.

ВПЛИВ РІЗНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗАМІСНИКІВ НА
ПРОТИГРИБКОВУ АКТИВНІСТЬ ПОХІДНИХ 1,2,4-ТРИАЗОЛУ..... 174

Section: Philosophy

Morska N.

THE HUMANITARIAN MISSION OF EDUCATION IN THE
MODERN WORLD..... 176

Багаєв Д.О., Старікова Г.Г.

РОЗУМІННЯ СЕНСУ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ
РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ..... 178

Юріна М.О., Старікова Г.Г.

ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПЕРЕДУМОВИ «ТЕОРІЇ ЗМОВ»... 181

Section: Physical Culture and Sports

Kuz Yu.

SLEEP AS AN IMPORTANT FACTOR IN ENHANCING AN ATHLETE'S PERFORMANCE.....	184
--	-----

Section: Politics and Sociology

Снітько Д.Ю., Криленко І.М.

СТІЙКІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	186
--	-----

Section: Psychology

Москвіна – Таранчук А.В.

СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА У ЦЕНТРАХ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я.....	189
---	-----

Складановська М., Богатир М.

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА: ЦІННІСТЬ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ...	191
--	-----

Моренко О.М., Сінченко О.В.

ПІДВИЩЕННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ КОРЕКЦІЙНО- РОЗВИТКОВОЇ ПРОГРАМИ «БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР»: МОДУЛЬ «НА КРИЛАХ ПІДТРИМКИ».....	194
---	-----

Лисенко О.М., Луженко В.П.

АГРЕСИВНІСТЬ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	198
---------------------------------------	-----

Чернова Т., Саєнко Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ У СТАНІ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ.....	201
---	-----

Section: Technical Sciences

Поповіченко С.А., Слінуха Д.С.

ДИЗАЙН СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАПУСКУ ТРАНСПОРТНИХ ДРОНІВ З АВТОМОБІЛЯ.....	205
---	-----

Поповіченко С.А., Олійник П.В.

ДИЗАЙН СТАНЦІЇ ДЛЯ ПІДЗАРЯДКИ ДРОНІВ НА ОСНОВІ КАТАМАРАННОЇ КОНСТРУКЦІЇ.....	208
---	-----

Поповіченко С.А., Пічка О.М.

ДИЗАЙН МОДУЛЬНОГО ГІБРИДНОГО ДВОКОЛІСНОГО
 ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ..... 210

Юріцин І.

СУЧАСНИЙ СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ ВІТРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ
 В УКРАЇНІ ТА СВІТІ..... 212

Макаренко Л.

ПОВІТРООЧИЩУВАЧІ: НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОГО ЖИТТЯ.... 216

Ігнатов В., Ігнат'єв О., Савельєва О.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ
 ВИЗНАЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ СКЛАДНОГО ТЕХНІЧНОГО
 ОБ'ЄКТА..... 219

Bilova T., Ostapenko O.

USING ONTOLOGIES IN THE CASE-BASED REASONING
 METHOD..... 221

Kravchenko V.V.

THE APPLICATION OF RIBLET'S FOR DRAG REDUCTION ON
 UNMANNED AERIAL VEHICLES..... 223

Section: Tourism and Hotel and Restaurant Business

Жуков В.В., Полупан А.О.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
 ГОТЕЛЬНОГО І РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ..... 227

Section: Accounting and Taxation

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ»

Долішня Тетяна

к.е.н, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0972-4219>

Тотар Богдан

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1]. Тому питання покращення фінансової звітності завжди лежать в полі зору науковців.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1]. Аналогічне тлумачення наводиться і в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2].

Окрім того, визначення даного поняття містять й інші нормативні документи. Зокрема, фінансова звітність розглядається як звітність підприємства в обсягах та за формою, передбаченими чинним законодавством [3]; бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів респондента за звітний період [4].

Фінансова звітність загального призначення («фінансова звітність») – це така фінансова звітність, яка має на меті задовольнити потреби користувачів, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання скласти звітність згідно з їхніми інформаційними потребами [5]. Таке тлумачення дається Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку (МСБО) 1 «Подання фінансової звітності».

Як бачимо, існують розбіжності в законодавчо-нормативних документах. Зокрема, в одних документах [1,2] сутність фінансової звітності зводиться до того, що це звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Вважаємо, що таке тлумачення не є повним. Більше того, потрібно зробити акцент на тому, що фінансова звітність є складовою бухгалтерської звітності.

В інших вітчизняних нормативно-правових документах [3,4] дається більш ширше і точніше тлумачення. Зокрема наголошується, що фінансова звітність це, насамперед, бухгалтерська звітність, яка містить інформацію не лише про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, але й про рух грошових

коштів. Звертається увага на те, що фінансова звітність – це звітність за певний звітний період, а баланс складається на певну звітну дату [6].

Порівняння тлумачення поняття «фінансової звітності» вітчизняними законодавчо-нормативними документами із наведеним у МСБО 1 «Подання фінансової звітності» показують, що в міжнародному стандарті основна увага приділяється її меті, а в вітчизняних законодавчо-нормативних документах – змістовому наповненню.

Складність та багатогранність даного поняття підтверджує також аналіз думок вчених дослідників, які нами систематизовано та згруповано за такими напрямками:

- одна група вчених [7,8,9] вважає, що фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період;

- друга група [10,11] стверджує, що фінансова звітність є основним засобом комунікації, суспільно-важливим інформаційним інструментарієм репрезентації фінансово-майнового стану і результат діяльності суб'єктів ринкової економіки;

- до третьої групи віднесемо дослідників [12], які розглядають фінансову звітність як сукупність форм згрупованої й узагальненої інформації, що розкриває фінансовий стан та результати діяльності підприємства за звітний період

- четверта група [13,6] розкриває фінансову звітність як сукупність взаємопов'язаних показників, що характеризують діяльність, фінансово-господарський стан підприємства за звітний період та як інструмент для об'єктивної та достовірної оцінки фінансово-майнового стану, результатів діяльності й руху грошових коштів підприємств.

Окрему думку висловлює Пушкар М.С.: «Фінансова звітність – це сукупність реєстрів генералізованих (зведених, згрупованих, узагальнених) показників за певний період, що характеризують статистику і динаміку об'єктів бухгалтерського обліку» [14].

Цікаве тлумачення фінансової звітності як комплексної моделі відтворення оптимізованого союзу інтересів суб'єктів ринку, що функціонує в динаміці і видозмінюється за рахунок сьогочасного впливу економічного середовища пропонують дослідники [15]. Фінансова звітність стає також і об'єктом непорозумінь між її укладачами та споживачами та водночас механізмом їх примирення [15].

Отже, ґрунтуючись на результатах проведеного аналізу вважаємо, що фінансова звітність – це складова бухгалтерської звітності, яка розкриває інформацію про фінансове становище, результати діяльності, рух грошових коштів підприємства, зміни у складі власного капіталу тощо за звітний період та формує надійне інформаційне підґрунття для прийняття рішень її користувачами.

Перспективами подальших досліджень нами вбачаються дослідження елементів концептуальної основи фінансової звітності через призму сьогоднішніх реалій.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 07.08.2024, 17.11.2024).
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=293533 (дата звернення: 11.11.2024).
3. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26 січн. 2001 р. №49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text> (дата звернення: 16.11.2024).
4. Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики: наказ Держкомстату від 12 січн. 2011 р. №408/19146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-11#Text> (дата звернення: 16.11.2024).
5. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) : сайт. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_011 (дата звернення: 18.06.2024).
6. Сторожук М.В., Блищик Л.В. До питання термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність». Облік і фінанси. 2019. №4(86). С.54-62. URL: <http://surl.li/ptueqq> (дата звернення: 15.11.2024).
7. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
8. Бухгалтерський облік на підприємствах нафтогазової промисловості: навч. посіб./ Орлова В.К. та ін.; за ред. В.К. Орлової, С.М. Кафки. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2013. 784 с.
9. Фінансовий облік : підручник; 3-тє вид., доп. та перероб. / Я.Д.Крупка, та ін.. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 488 с.
10. Головащенко О. М. Інформаційні та структурно-методичні засади формування фінансової звітності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.04. Київ. 2006. 24 с.
11. Пилипенко Л. М. Фінансова звітність : відповідність сучасним інформаційним потребам управління та регулювання ринковою економікою. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2011. №720. С. 230-233.
12. Біла Л.М. Формування системи фінансової звітності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : 08.06.04. Київ. 2005. 21 с. URL: <https://oblik.press/formuvannya-systemy-finsanovoyi-zvitnosti-silskogospodarskyh-pidpryyemstv/> (дата звернення: 11.11.2024).
13. Должанський М.І., Должанський А.М. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень(стандартів) бухгалтерського обліку : навч. посіб. Львів : Львівський банківський інститут НБУ, 2003. 494 с.

14. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підручник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002.628 с.
15. Добровольська О.В., Кравченко М.В., Даніленко О.В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. Економіка та суспільство. 2021. Вип.32. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-34> (дата звернення: 12.11.2024).

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ У ПРИЙНЯТТІ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проданюк Олексій

бухгалтер

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, Україна

В умовах реформування бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектора важливим напрямом дослідження є пошук сучасних прийомів і методів збору та обробки обліково-аналітичної інформації для прийняття стратегічних рішень бюджетних установ, зокрема закладів вищої освіти (далі-ЗВО).

Проблемам формування обліково-аналітичної інформації для прийняття стратегічних рішень суб'єктів господарювання вчені приділяють увагу. У працях окреслені методичні підходи до формування якісного облікового забезпечення управління [4, с. 168], концепції удосконалення аналітичного забезпечення управлінських рішень [2, с. 32]. Важливість формування обліково-аналітичної інформації в системі управління ЗВО відображена також в таких роботах як " Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти [3], що підтверджують необхідність вдосконалення систем управління для досягнення кращих результатів у вищій освіті. Дослідження вказують на те, що ефективне управління ЗВО є важливим для забезпечення його конкурентоспроможності та стійкості. Формування обліково-аналітичної інформації дозволяє оптимізувати процеси управління, забезпечуючи відповідність фінансових ресурсів потребам закладу.

Попри значні досягнення, окремі питання організації та методики формування обліково-аналітичної інформації в управлінні ЗВО потребують подальшого дослідження, що підтверджують актуальність обраної теми.

Перспективними тенденціями розвитку діяльності ЗВО є налагодження співпраці зі стейкхолдерами на глобальному рівні, поява змішаних дослідницьких і навчальних проєктів. Оскільки, саме глобалізація освіти призводить до появи стратегічних альянсів між університетами та роботодавцями як в межах України, такі і на міжнародному рівні [1, с.38].

Для розвитку та налагодження співпраці із зовнішніми користувачами

важливо отримувати достовірну та корисну інформацію. Саме система обліково-аналітичного забезпечення продукує таку інформацію. Зростання доступності інформації про діяльність закладів вищої освіти трансформує та розвиває підсистему обліково-аналітичного забезпечення.

Звичайно, процес формування такої інформації є досить складним. Це пов'язано з необхідністю збору та обробки великого обсягу інформації про зовнішні та внутрішні дані закладів вищої освіти. Однак, через формування та обмін обліково-аналітичною інформацією заклади вищої освіти зможуть налагоджувати довгострокові зв'язки зі стейкхолдерами та приймати ефективні стратегічні рішення.

Формування якісної обліково-аналітичної інформації дозволить закладам вищої освіти приймати управлінські рішення та формувати стратегічні плани. Обліково-аналітична інформація може формуватися за допомогою двох блоків:

1. Обліковий блок;
2. Аналітичний блок.

Кожен із блоків має своє призначення, зокрема система бухгалтерського обліку має продукувати облікову інформацію. Облікова інформація може включати такі дані: стан та обсяги доходів з державного бюджету; стан та обсяги отриманих доходів за надані освітні платні послуги, обсяги витрат на діяльність установи, матеріально-технічного забезпечення та обсяги витрат на його поліпшення, тощо. При формуванні облікової інформації важливо дотримуватись наступних принципів: корисності, актуальності, достовірності, яка дозволить ефективно управляти діяльністю ЗВО.

Аналітичний блок має включати систему аналітичних показників, методику їх розрахунку та інтерпретацію отриманих даних. В цьому блоці має продукуватись інформація про результати діяльності ЗВО в частині їх: доходності, витратомісткості, ефективність використання бюджетних коштів, оцінки їх цільового призначення, тощо. Процеси, які відбуваються при формуванні аналітичної інформації є складними, потребують і також потребують дотримання принципів таких як: узгодженість з ієрархічними стратегіями, відповідність інформації запиту внутрішніх та зовнішніх користувачів; достовірність використаних даних.

Дотримання визначених принципів обліково-аналітичної інформації забезпечить можливість ефективно планувати обсяги доходів та витрат та приймати стратегічні рішення управління ЗВО.

Підводячи підсумки можна узагальнити, що формування корисної обліково-аналітичної інформації дозволить ЗВО ефективно управляти бюджетними коштами в частині планування доходів та використання витрат, що забезпечить можливість прийняття стратегічних рішень управління ЗВО. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці інформаційної системи для управління ЗВО, створення нової інформаційної платформи, що спрямована на оптимізацію процесів обліку та аналізу даних діяльності ЗВО.

Список використаних джерел

1. Волярська О.С. Напрями розвитку вищої освіти в Україні в умовах нестабільності /Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2020. Вип. 2 (18). С. 34-43.
2. Демчина Л. І. Аналітична інформація як засіб підготовки управлінських рішень органами місцевого самоврядування/ International Academy Journal Web of Scholar. 4(46), April 2020. С.32-37.
3. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
4. Пилипенко Л.М. Підходи до забезпечення якості облікової інформації/Економічний простір. 2018.№ 130. С. 168-176.

Section: Agricultural Sciences

ПЛОДОНОШЕННЯ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР

Горбась Сергій Миколайович

к. с-г. н. доцент,

зав. навчальною лабораторією садівництва та виноградарства

Кафедра садово-паркового та лісового господарства

Сливка Олексій Володимирович

здобувач вищої освіти бакалаврського рівня

Спеціальність Агрономія

Сумський Національний Аграрний Університет

Початок плодоношення – важлива сортова ознака, за якою сорти поділяють на скоро -, середньо - і пізньоплідні; скороплідні сорти на насінневих підщепах вступають у плодоношення на 3 – 5-й рік після садіння (Вільямс, Бере кийвська, Мліївська рання, Золотиста, Таврійська, Маргарита Марілья, Буковинка, Вільямс Руж Дельбара, Бере Клержо, Бере Лігеля, Кучерянка, Олександрівка, Яблунівська та ін.), середньоплідні – на 6 – 7-й рік (Бере Боск, Васса, Десертна, Деканка зимова, Лісова красуня, Вітчизняна, Олів'є де Серр, Щедра, Кюре, Зимова мліївська, Корсунська та ін.), а пізньоплідні - на 8-10-й рік (Бере Арданпон, Бере Гарді, Лимонка, Панна, Сен Жермен та ін.). На карликових і напівкарликових підщепах плодоношення починається на 1 – 3 роки раніше; сприяють прискоренню плодоношення і раціональні способи формування та догляду за ґрунтом і рослинами.

Сильне укорочування гілок при формуванні крони відтягує вступ у плодоношення на 1-2 роки. Оптимальний водний і поживний режими сприяють ранньому вступу саду в плодоношення та регулярному формуванню високих врожаїв.

Періодичність плодоношення – це чергування років з високою врожайністю і неврожайних, тобто коли в один рік плодів рослини інтенсивно цвітуть і дають високі врожаї, а в наступні один-два роки не плодоносять або формують низькі врожаї. Найбільшою мірою періодичність плодоношення проявляється у віковий період плодоношення, рідше – в період плодоношення і росту. Регулярність, або ритмічність, плодоношення у різних сортів проявляється далеко не однакою мірою: в одних сортів плодоношення щорічне, в інших - періодичне, і високоврожайні роки чергуються з неврожайними або низьковрожайними. Сорти яблуні за характером плодоношення поділяються на три групи: 1) схильні до щорічного плодоношення (Голден Делішес, Джонатан та ін.); 2) сорти із слабкою періодичністю, які порівняно легко можна перевести на щорічне плодоношення (Ренет Симиренка, Росавка та ін.); 3) сорти з помірною та сильною періодичністю плодоношення (Папіровка, Антонівка звичайна та ін.). Сорти, схильні до щорічного плодоношення, формують

помірну кількість генеративних бруньок на однорічних приростах і кільчатках; сорти із слабкою періодичністю закладають генеративні бруньки здебільшого на кільчатках і меншою мірою на списиках, прутиках; у сортів з різкою періодичністю закладається надмірна кількість квіткових бруньок на кільчатках та на інших плодоносних утвореннях. Плодоносять щорічно або мають слабку періодичність породи і сорти, які при інтенсивному цвітінні формують помірну кількість плодів.

Ритмічність плодоношення сортів певною мірою характеризується індексом періодичності плодоношення, який визначається за формулою:

$P = \frac{Y_1 - Y_2}{Y_1 + Y_2} \times 100$, де P – періодичність плодоношення, %, Y_1 – урожайність в урожайний рік, Y_2 – урожайність в неурожайний або малоурожайний рік, ц/га чи т/га.

Залежно від періодичності плодоношення сорти яблуні можна поділити на такі групи:

1) регулярне, щорічне плодоношення - індекс періодичності 0-20% (Айдаред, Аскольда, Жовтневе Дуки, Джонатан, Ламбурне, Пламенне, Новосілівське зимове, Кальвіль донецький, Колорит, Джеймс Грів, Глостер, Лобо та ін.);

2) відносно регулярне плодоношення, слабка періодичність плодоношення - індекс періодичності 21-40% (Ренет Симиренка, Бананове, Зоря Поділля, Клівія, Київське зимове, Пепін шафранний, Наддніпрянське, Кальвіль сніговий, Симиренківець та ін.);

3) помірна періодичність плодоношення - індекс періодичності 41-60% (Бобове, Бойкен, Муцу, Зеленьяк, Канівське, Зимове Плесецького, Боскопська красуня, Мантет, Квінті, Присцилла, Джонамак та ін.);

4) сильна періодичність плодоношення - індекс періодичності 61-80% (Апорт, Боровинка, Антонівка звичайна, Айванія, Мекінтош, Мечта, Пепінка литовська, Процівське, Спасівське, Шафран літній та ін.);

5) дуже сильна періодичність плодоношення - індекс періодичності 81-100% (Донешта, Мелба, Мекфрі, Сари синап, Кандиль синап, Саблук червоний та ін.).

Однак необхідно зважати й на умовність такого групування, оскільки в молодому віці більшість сортів плодоносить щорічно, а в міру старіння може проявлятися періодичність; в одних ґрунтово-кліматичних умовах сорт може плодоносити періодично, в інших - щорічно; характер плодоношення може змінюватися і під дією несприятливих екологічних факторів, рівня технології.

Список використаних джерел

1. Куян В.Г. Спеціальне плодівництво. Підручник / В.Г. Куян. – К: Світ, 2004. – 464 с.
2. Куян В.Г. Плодівництво. Практикум: навч. посіб. / В.Г. Куян, В.М. Пелехатий. – Житомир: Вид-во ЖНАЕУ, 2011.- 216 с.
3. Куян В.Г. Плодівництво: підручник / В.Г. Куян. – Житомир: Вид-во ЖНАЕУ, 2009.- 480 с.

ПРИСКОРЕНИЙ СПОСІБ ВИРОЩУВАННЯ САДЖАНЦІВ ОКУЛІРУВАННЯМ

Горбась Сергій Миколайович

к. с-г. н. доцент,

зав. навчальною лабораторією садівництва та виноградарства

Кафедра садово-паркового та лісового господарства

Пічкобій Олександр Вікторович

здобувач вищої освіти бакалаврського рівня

Спеціальність Агрономія

Сумський Національний Аграрний Університет

Окулірування сіянців у шкільці підщеп та закладання першого поля окулянтами можливе лише в більш теплих південних районах. У шкільці сіянців здебільшого окулірують кісточкові та сильнорослі підщепи зерняткових порід. Восени, при викопуванні підщеп із шкільки, окулянти відбирають, зрізують над вічком і висаджують у перше поле, де до осені можна виростити однорічний саджанець, застосовуючи старанний догляд. Цей спосіб можна застосовувати при переростанні підщеп у шкільці.

Способи прискореного розмноження передбачають вибір порід, підщеп і сортів, обмежені певними показниками їх якості та ґрунтово-кліматичними умовами, а тому не можуть замінити існуючі технології вирощування саджанців. Вони доповнюють ці технології, а їх удосконалення та розроблення нових способів і технологій дадуть можливість скоротити строки вирощування якісного садивного матеріалу.

Навесні в другому полі підщепу зрізують на заокуліровану бруньку і протягом першої половини вегетації вирощують пагін сумісного сорту. У липні – серпні його окулірують несумісним з айвою сортом. Місце другого окулірування вибирають із протилежного боку від першого на висоті 8 – 10 см від нього. У третьому полі навесні стебло сумісного сорту-вставки зрізують на заокуліроване вічко несумісного з айвою сорту і протягом вегетації вирощують однорічку. При вирощуванні однорічних саджанців сортів, що утворюють передчасні бічні пагони, в зоні штамба висотою до 50 см їх у міру відростання видаляють. Із розміщених вище вибирають кращі для гілок крони, інші прищипують або вирізують. Для посилення гілкування однорічок верхівки їх прищипують чи обрізують на висоті 70 – 80 см. Таким способом можна виростити в третьому полі кронувані однорічні саджанці.

Для прискореного вирощування саджанців застосовують закладання першого поля окулянтами сумісних з айвою сортів, окулірування двома щитками.

У маточнику клонових підщеп добре розвинені відсадки айви в червні – липні окулірують на відстані 30 – 35 см від місця відокремлення відсадка. Після приживлення окуліровок стебла айви зрізують на заокуліровану бруньку, з якої

до осені може відрости пагін до 50 – 60 см завдовжки. Восени окулянти відокремлюють від куща і закладають перше поле шкільки саджанців, де роблять у липні – серпні окулірування несумісними з айвою сортами, в другому полі вирощують однорічні, а в третьому – дворічні саджанці.

Окулірування двома щитками роблять у липні – серпні, використовуючи добре здерев'янілі живці. З живця, сумісного з айвою сорту, зрізують щиток без бруньки близько 1 мм завтовшки і разом із щитком несумісного сорту вставляють у Т-подібний розріз підщепи, обв'язують. Цей спосіб є досить ефективним.

Section: Art History and Literature

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ПОЧАТКОВИХ ЕТАПАХ ОВОЛОДІННЯ МУЗИЧНИМ ІНСТРУМЕНТОМ

Нодь Оксана

викладач скрипки

Хустська школа мистецтв

Становлення та популяризація національної культури актуалізує проблему дослідження напрацювань видатних вітчизняних діячів культури. Це дозволяє дослідити регіональну та національну специфіку розвитку мистецтва та особливості його впливу на становлення інших складових суспільного життя.

Низка видатних вітчизняних діячів та вчених акцентують свою увагу на ролі скрипки в процесах розвитку музичного мистецтва. Скрипка, як музичний інструмент характеризується унікальними інтонаційно-виражальними можливостями, що позитивно впливають на формування когнітивних процесів особистості.

Сучасна українська скрипка включає в себе широкий діапазон творів різних жанрів. Вітчизняні композитори та автори створили великий репертуар сонат, концертів, партит і п'єс та інших творів різних жанрів.

Музичне виконавство є ключовим у тріаді елементів музичного твору композитор-виконавець-слухач.

Музично-виконавська діяльність передбачає розкриття змісту і емоційного наповнення твору, створення художньо-виконавської концепції та її творчого розкриття під час виконання твору. Це вимагає володіння знаннями про традиції та порівняння власної інтерпретації виконання із усталеними стандартами.

Музично-виконавська діяльність як творчий процес здійснюється на трьох рівнях: перший з них пов'язаний з проникненням виконавця у зміст окремих мотивів та інтонацій шляхом розкриття семантичного значення; другий – означає переведення семантичної конкретизації в художнє узагальнення; третій – передбачає завершення перших двох і оформлення певного драматургічного задуму виконавця [1].

Становлення виконавських навичок скрипалів завжди було важливим не залежно від етапу навчання. Тобто, як на початкових, так і під час підвищення кваліфікації професійних музикантів, особливо при виконанні творів українських композиторів вони завжди знаходилися в центрі уваги.

Науковий аналіз процесу розвитку виконавських навичок скрипаля передбачає використання мультидисциплінарного підходу, елементами якого є: анатомо-фізіологія, психологія, мистецтвознавство і педагогіка.

Систематизуючи й узагальнюючи наукові положення щодо змісту й структури художньо-інтерпретаційного процесу, на кожному умовно виділеному

етапі музично-виконавської інтерпретації можна виокремити художньо-інтерпретаційні вміння, якими має володіти майбутній фахівець і які допоможуть йому здійснити повноцінний процес реалізації художнього задуму в сценічно-образному виконанні [4].

Планування навчального і самостійного репетиційного процесу має враховувати методичний принцип поступовості — від простого до складного. Також необхідно застосовувати розвивальне навчання та поєднувати технічний і художній репертуар. У музично-педагогічній системі України особливу увагу приділяють удосконаленню виконавської майстерності молодих музикантів. Це пов'язано з потребою надання учням глибоких і усвідомлених знань у сфері інструментального виконання та формування навичок шляхом аналізу й узагальнення досвіду видатних музикантів минулого.

Звуковибудування лежить в основі формування музично-виконавських навичок. Важливо донести до учня, що звук являє собою акустичне явище. Також, важливо пояснити, що в процесі звуковидобування існують також такі поняття, як висота звуку, гучність, музичний та немусичний звук, тембр. В процесі гри на струнно-смичкових інструментах для звуковибудування прийнято використовувати три основні способи: *arco*, *col legno*, *pizzicato*.

В процесі музичної гри на скрипці реалізуються такі основні фактори взаємодії музичних інструментів: швидкість, сила і точка зіткнення.

Дані категорії лежать в основі процесу навчання звуковидобування в українській музичній школі.

Оволодіння технікою вібрації є невід'ємною складовою виконавської майстерності скрипаля. Вібрація впливає на якість, гучність звуку та інтонацію, а також відіграє важливу роль у передачі емоційної виразності музичного твору. Існують три основні види вібраційних рухів: ліктьова вібрація, кистьова вібрація, пальцева вібрація.

Процес опанування вібрації складається з трьох основних етапів: підготовка руки до виконання вібрації; відпрацювання повних вібраційних коливань у швидкому темпі (так зване "струшування" лівою рукою); об'єднання окремих вібраційних рухів у плавну, безперервну лінію [4].

Рівень сформованості виконавських умінь формує виконавську культуру музиканта. Сутність поняття «виконавська культура» — здатність особистості музиканта свідомо засвоювати, формувати, зберігати, примножувати, актуалізувати, передавати професійну цінність для підвищення ефективності музично-виконавської діяльності [2]. Виконавська культура визначає сукупність особистісних та професійних якостей, які передбачають здатність володіти вокальними прийомами у процесі практичної діяльності, усвідомлювати художньо-образний зміст та вміти оцінювати естетичне явище музичного твору [2].

В процесі становлення музично-педагогічної освіти України велику роль відіграє поступовий розвиток виконавських навичок майбутніх музикантів. Сучасні учні потребують глибоких та свідомих знань сфери інструментального виконання, через синтез набутих теоретичних понять та категорій та

відтворення їх на уроках практики. Головною метою музичної педагогічної освіти є безперервний розвиток виконавських умінь учнів і подолання розриву між технічною підготовкою та художньою інтерпретацією музичних творів. Це можливо лише за допомогою формування цілісного уявлення про виконавський процес, що своєю чергою виступає основою виконавської культури майбутніх скрипалів.

References

1. Івасишин І. Музично-виконавська діяльність як засіб творчого розвитку особистості. Гірська школа Українських Карпат. 2014. № 11. С. 153–155.
2. Марченко К. О. Виконавська культура майбутніх артистів-вокалістів як науково-педагогічна проблема. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. Т. 2, № 80. С. 76–80.
3. Смаглій Г. А. Теорія музики. Харків : Ранок, 2013. 392 с.
4. Шевцова О. Б. Музично-виконавська інтерпретація у структурі професійної компетентності майбутнього викладача музичного мистецтва. Наукові записки. Серія: педагогічні науки. 2022. № 204. С. 284–288.

ЖИВОПИС ЛЕОНІДА ЛИВИНА: САМОУСВІДОМЛЕННЯ МИТЦЯ В РЕАЛІЗМІ ХУДОЖНЬОГО ЗОБРАЖЕННЯ

Степанчук Тарас

аспірант

Кафедра культурології

Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна

Леонід Литвин — один із яскравих представників українського живопису, чия творчість розвивається на межі традиційного реалізму та сучасних художніх експериментів. Його роботи є відображенням глибоких соціальних процесів, а також результатом власної художньої інтуїції та експресії. Стиль Литвина в основному заснований на реалізмі, але він також містить елементи символізму та психологізму. У творчій концепції майстра, поряд із професійним вишколом, поєдналися генетичні впливи природи малої батьківщини — рідної Волині, історико-ментальні тенденції української та радянської історії, а також формування чоловічого характеру у суворих умовах архангельського ліспромхозу, балтійського і північного флотів. У результаті митець постає у ряді полотен як маскулинний архетип — сильний духом і тілом, з оголеним торсом, демонструючи через чоловічий образ власне его і формуючи таким чином погляд реципієнта.

Маскулінність у творчості Литвина проявляється через візуальне вираження образів, які в його живописі часто мають фізичну силу, глибину та

певну мужність. Це може включати виразні, навіть грубі риси, що відображають мужність або внутрішній конфлікт, страждання, боротьбу, силу волі. Художник використовує такі мотиви, як релігійні та міфологічні образи, образи героїв, історичних постатей, які мають риси відчутної фізичної сили, навіть деякої мужньої агресії.

У значному переліку станкового й монументального живопису виокремимо полотна національної історичної тематики. Це звернення до прадавньої язичницької тематики у роботі «Творці» (1985), де автор ідентифікує себе з мужнім веслярем. Це рефлексія у добу Козаччини, як у військовій сфері, так і у побутовій – «Запорожці» (1973), «Козацька пісня» (2004) з «мамаївським» архетипом на передньому плані, «Через пороги» (2009), «Сини мої» (2010), «Гайдамаки» (2011) та ін. Его митця постає у різних маскулинних образах епохи, – і в образі єдиного воїна з оголеним торсом, що символічно виступає навпроти супротивника у металевому захисті – «За землю за волю» (2008), і козака-брахмана-художника – «Гетьмана малює» (2008). Особливим є показ козака-кшатрія із двома шаблями – «Битва під Берестечком» (2004). По суті, це авторська саморефлексія, що знайшла вихід в образ кшатрія. Над чолом – оселедець, на грудях – великий християнський хрест, а дві вигнуті шаблі утворюють коло, ніби «натякаючи» на вічність боротьби. Символічно, що саме цей образ поданий на обкладинці журналу «Художники України», присвяченому Л. Литвіну [1]. Таким чином, козацька тематика сповна виявляє маскулинне Его художника в його національно-ментальному втіленні. «Художник із душею козака» – так назвала майстра Оксана Литвин [4].

Литвин працює в рамках класичного реалізму, що характеризується детальним і точним відображенням реальності. Однак, його картини відзначаються не лише візуальним точним відтворенням, а й глибоким психологічним підходом. Це означає, що кожен образ не тільки зображений фізично, а й пронизаний внутрішніми переживаннями, часто з натяком на чоловічі емоційні чи інтелектуальні конфлікти.

Роботи Литвина також відображають соціокультурний контекст, в якому він працює. Як художник, що народився та виріс в умовах соціалістичної України, він змушений був адаптувати свої роботи до існуючих вимог радянської реальності. Однак його індивідуальний стиль виявляється в поєднанні традиційних і новаторських елементів, що дозволяє йому виразити чоловічі цінності, боротьбу і самореалізацію в рамках того часу.

Творчість Литвина стає об'єктом аналізу не лише через призму маскулінності, але й у контексті змін, що відбуваються в українському мистецтві. Його живопис постає як своєрідний діалог між традицією та сучасністю, що дозволяє створювати нові форми чоловічої самоідентифікації в художньому просторі. Це надає його роботам особливої глибини і дозволяє знаходити нові шляхи вираження.

Творчість Литвина стає об'єктом аналізу не лише через призму маскулінності, але й у контексті змін, що відбуваються в українському мистецтві. Його живопис постає як своєрідний діалог між традицією та

сучасністю, що дозволяє створювати нові форми чоловічої самоідентифікації в художньому просторі. Це надає його роботам особливої глибини і дозволяє знаходити нові шляхи вираження.

Художник створює образи его – це полотно «У Карпатах» (1983), де хлопець позує для дівчини-художниці на фоні гірської природи і сюжету, пов'язаного із «цивілізаційним» її освоєнням, веселий молодий моряк «з минулого» вписаний у сучасний національний контекст яскравого вертепного дійства у Луцьку – «Майдан» (2007).

Інший приклад оригінального «вторгнення» образу моряка у національний контекст – робота «Свято Івана Купала» (1976), де на фоні людських і пекельних фігур навколо купальського вогню, на передньому плані показані дівчина з моряком та інші особи «сучасного» світу. Таким чином, купальський обряд виступає як символ єднання – гріховного і чистого, духовного і плотського, яке радше є виявом думок героя, аніж його реальністю.

Кохання моряка як вираження его автора у контексті «морської казки» складає сюжет полотна «Хай живе любов» (1973), де герой єднається із русалкою, а роль Леля чи то Лукаша з сопілкою відіграє інший молодий моряк. Натомість еротичний показ жінки зумовлює й ліризацію авторського его: у полотні «Малювання на пленері» (2001) втілено золотокурчаву оголену красуню на олені та такого ж золотокурчавого, як Аполлон, художника; а у роботі «Свято художників» (2005) митець, що пише оголену натуру, з'являється у цивільному одязі. Та, попри вказані риси ліризації, постать автора не позбавлена рішучості й мужності – як у зовнішньому її зображенні, так і у внутрішньому вияві.

Маскулинність авторського его художника, як правило, є настільки сильною, що поширюється на інші чоловічі образи – козаків і моряків, спортсменів, соцреалістичних трудівників і вояків. Це «Тривожний вечір» (1982), «Приборкувачі вогню» (1980), «Після лісової пожежі» (1978), «Народ непереможний» (1974), «Підводники» (1985), «Двобій» (2012), «Моряки» (2009) та ін. А також віддзеркалюється у жіночих образах – фізично досконалих, високих, пружних фігурах, що випромінюють впевненість і витривалість – «На полі льону» (1975), «Предки» (1985), «Тріо «Райдуга» (2005), «На майдані» (2007), «Свято» (2012) та ін.

Непрямим проявом впливу маскулинного типу світосприйняття є пейзажі й натюрморти Л. Литвина, сповнені чіткості, натуралістичності, «чоловічого» відбору складових натюрмортів, як, наприклад, ціла серія мисливської здобичі.

Таким чином, творчість Литвина стає об'єктом аналізу не лише через призму маскулінності, але й у контексті змін, що відбуваються в українському мистецтві. Його живопис постає як своєрідний діалог між традицією та сучасністю, що дозволяє створювати нові форми чоловічої самоідентифікації в художньому просторі. Це надає його роботам особливої глибини і дозволяє знаходити нові шляхи вираження.

Список використаних джерел

1. Блюміна І. 2006. Творчість Леоніда Литвина. Художники України. № 6. С. 4.
2. Виткалов В. Г. 20 Незабутні постаті волинського образотворення: К. Литвин (1938–1998). Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Том 1. Вип. 17. С. 291–302.
3. Кара-Васильєва Т. 2006. Нові підходи до історії українського мистецтва ХХ сторіччя. Мистецтво, історія, сучасність, теорія. Зб. наук. пр. з мистецтвознавства і культурології. С. 165. URL: <http://mari.kyiv.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/MIST-3.PDF>
4. Міронова Т. 2021. Основні напрями українського мистецтва 1990–2020 років: художня мова, форми та виражальні засоби – стан дослідженості проблеми. Сучасне мистецтво. Вип. 17. С. 175–182.

Section: Economy

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Драбенко Тетяна

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кузьмінська Наталія

к.е.н., доцент

Кафедра економіки і підприємництва

Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського», Україна

Кадровий потенціал є чи не основним фактором, що впливає на ефективність діяльності будь-якого підприємства у сучасних умовах.

Поняття «кадровий потенціал» можна трактувати як трудові можливості підприємства, які забезпечують досягнення цілей підприємства враховуючи освітній та кваліфікаційний рівень його персоналу, а також їх психофізіологічні характеристики і мотивацію [1].

Як і будь-який потенціал підприємства, кадровий, піддається впливу певної низки факторів. Важливо розуміти, характер впливу кожного із факторів на формування кадрового потенціалу зокрема і на функціонування усього підприємства в цілому.

Стандартно фактори можна поділити на дві великі категорії: ендогенні (внутрішні) та екзогенні (зовнішні), які у свою чергу мають свої власні класифікації. Також варто зауважити, що кадровий потенціал буде залежати від загальних факторів, які мають свій вплив на кожную складову, та специфічних, які впливають виключно на кадри підприємства.

Загальна класифікація всіх факторів, які так чи інакше впливають, на формування або ж розвиток кадрового потенціалу підприємства зображена на рис. 1.

Для більш глибоко дослідження слід проаналізувати кожний із факторів, що наведені на рис. 1, та оцінити їх вплив на формування кадрового потенціалу підприємства.

До внутрішніх факторів віднесено кадрову політику підприємства, організаційну культуру, систему управління персоналом, технологічне забезпечення, психологічний клімат в колективі, а також системи мотивації та винагороди.

До зовнішніх – економічне середовище, конкуренцію на ринку праці, зміни в законодавстві, соціокультурні фактори, екологічні фактори, демографічну ситуацію в країні, а також загальну політичну ситуацію.

У процесі функціонування та розвитку підприємства можуть виникати додаткові фактори впливу, які не вказані на рис. 1.

Рисунок 1 – Фактори впливу на формування кадрового потенціалу підприємства
Джерело: складено автором на основі даних [2,3].

Ефективно розроблена кадрова політика буде сприяти залученню та утриманню працівників, що у свою чергу сприятиме формуванню потужного кадрового потенціалу.

Сприятливий психологічний клімат сприяє підвищенню продуктивності праці, зниженню рівня конфліктів, поліпшенню взаємовідносин між співробітниками та керівництвом, а негативний – навпаки, призводить до високої плинності кадрів, зниження мотивації та, як наслідок, до послаблення кадрового потенціалу.

Системою мотивації та винагород можна вважати сукупність заходів, які спрямовані на стимулювання працівників. Ефективна система мотивації дозволяє залучити та утримати сильних співробітників.

Від технологічного забезпечення залежить рівень використання нових технологій, які допомагають підвищити продуктивність праці шляхом автоматизації певних процесів. У результаті працівники мають можливість зосередитися на більш важливих завданнях.

Ефективна система управління персоналом дозволяє оптимізувати використання трудових ресурсів, підвищити ефективність роботи персоналу та забезпечити досягнення цілей підприємства.

Сильна організаційна культура сприяє зміцненню командного духу та формуванню позитивного іміджу компанії.

Економічне середовище впливає на рівень заробітної плати, що безпосередньо має вплив на мотивацію працівників.

Висока конкуренція на ринку праці, боротьба за кваліфіковані кадри може спричинити складність у залученні та утриманні співробітників.

Зміни в трудовому законодавстві можуть вплинути на умови праці.

Культурні особливості суспільства, рівень освіти впливають певним чином на мотивацію працівників, їхні очікування від роботи та кар'єрні амбіції.

Стан навколишнього середовища впливає безпосередньо на здоров'я працівників, що у свою чергу має вплив на якість та продуктивність їх роботи.

Вікова структура населення, рівень народжуваності та смертності впливають на наявність трудових ресурсів та їхню якість.

Політична стабільність або нестабільність у країні впливають на інвестиційний клімат, рівень економічного розвитку та, як наслідок, на можливості підприємства залучати та утримувати кваліфікованих фахівців.

Окрім цього варто зауважити, що всі фактори взаємодіють між собою і впливають комплексно на формування кадрового потенціалу підприємства та його функціонування в цілому. Тому для ефективного формування кадрового потенціалу слід враховувати кожний із факторів, аналізувати їх вплив та оцінювати взаємодію.

Список використаних джерел

1. Іваницька С.Б. Кадровий потенціал підприємства: фактори формування та використання / Іваницька С.Б. // Ефективна економіка. 2013. № 10.
2. Хаянок Т.М. Формування кадрового потенціалу сільськогосподарського підприємства /Хаянок Т.М. // Агросвіт. – 2015. – № 9. – С. 65–68.
3. Дашко І.М. Кадровий потенціал: сутність та фактори його розвитку. / Дашко І.М. // Економіка та держава. 2017. № 1. С. 65–68.

MAIN BUSINESS PROCESSES OF RESISTANT BEHAVIOR IN A METAL TRADING COMPANY

Shabelnyk Mykola

PhD student

Department of Statistics and Economic Forecasting

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

Resistant behavior in a metal trading company is based on its ability to adapt to changes in the external environment, maintain stability, mitigate and localize destructive influences during crises, and respond effectively to risks [1, 2]. The key business functions contributing to the formation of such behavior can be categorized as strategic, operational, and supporting.

The cornerstone of resistant behavior is strategic planning. The company identifies long-term goals, accounting for potential threats and opportunities in the metal products market, while monitoring the external environment to forecast demand fluctuations and assess the impact of global events such as trade wars or economic crises. On a strategic level, resistant is achieved through operational business processes.

At the operational level, a metal trading company's resistant is reflected in enhancing the efficiency of key business processes that significantly influence profitability [3]. These processes include:

- Market research for metal products.
- Inventory management and storage of metal products.
- Assortment management of metal products.
- Development and management of service offerings related to metal products.

The market research process involves studying supply and demand, market segmentation, competitor analysis, customer needs evaluation, and the development of marketing strategies.

The inventory management process ensures supplier selection, contract negotiations, quality control of products, logistical coordination for delivery, and maintaining product quality under warehouse conditions using temperature, humidity, and transportation monitoring systems. This process also includes sorting, labeling, and customizing metal products to meet specific customer requests.

The assortment management process focuses on optimizing, maintaining, and expanding the product range to align with market demands and strategic goals. It supports planning and subsequent sales through client interactions, preparation of commercial proposals, and deal support.

The service management process addresses customer requests and requirements for quality, specifications, and volume of metal products. It involves designing optimal delivery terms, product processing (e.g., cutting or other forms), transportation, warehousing, timely delivery, providing usage recommendations, material selection advice, and post-sale services. It also includes gathering feedback and assessing customer satisfaction.

Resistant behavior is impossible without an effective supporting infrastructure, encompassing human capital management, financial, and informational support.

A key feature of the operational business processes supporting resilient behavior in a metal trading company is their continuity. Some processes operate simultaneously, while others proceed sequentially.

The formation of resistant behavior in a metal trading company results from a comprehensive approach to business process management. Success in this area depends on the harmonious integration of strategic vision, operational efficiency, and supporting functions. Resistant becomes not only a survival tool but also a competitive advantage in the dynamic metal products market.

References

1. Міщук Є.В. Теоретичні основи економічної опірності підприємства / Є.В. Міщук // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2018. - Випуск 31. - С. 111-117.
2. Формування потенціалу соціально-економічних та організаційних змін : монографія / І. А. Ігнат'єва, В. В. Микитенко, В. С. Вишемирський, О. М. Алимов, В. І. Барканов, Т. В. Бауліна; За заг. ред. І. А. Ігнат'єва, В. В. Микитенко. – К. : Вишемирський В. С. - 2010. - 693 с.
3. Шабельник Т.В. Маркетинго-орієнтоване управління фармацевтичним підприємством: моделі та методи: монографія / Т.В. Шабельник. – Полтава: ПУЕТ. - 2015. - 312 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

Дергалюк Марта

к.е.н., доцент

ORCID ID: 0000-0002-9244-1625

Ковальчук Катерина

здобувач вищої освіти бакалаврського рівня

Кафедра економіки і підприємництва

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Анотація. Логістика підприємства – це складна система взаємопов'язаних процесів, ефективність яких безпосередньо впливає на конкурентоспроможність компанії. Теоретичне обґрунтування методів оптимізації логістичних витрат та їх практичне застосування є ключовим завданням сучасного менеджменту. У роботі досліджено теоретичні засади управління логістичними витратами, проаналізовано їх структуру на прикладі «Концерну ХлібПром» та запропоновано науково обґрунтовані підходи до їх оптимізації.

Ключові слова: логістичні витрати, теорія управління витратами, оптимізація логістичних процесів, транспортна логістика, складська логістика, системний підхід.

Сучасна теорія логістики розглядає логістичні витрати як комплексну економічну категорію, що відображає сукупність усіх витрат, пов'язаних із рухом матеріальних потоків від постачальника до кінцевого споживача. Як зазначає М.А. Окландер, «логістичні витрати є складовою частиною загальних витрат підприємства і за своєю природою є витратами на просування матеріальних цінностей (продукції) каналами постачання, виробництва та збуту» [1, с. 28].

У теорії логістичного менеджменту виділяють три основні концептуальні підходи до управління логістичними витратами:

1. Функціональний підхід – базується на оптимізації окремих логістичних функцій.

2. Процесний підхід – передбачає оптимізацію витрат у розрізі логістичних бізнес-процесів.

3. Системний підхід – розглядає оптимізацію логістичних витрат як частину загальної системи управління підприємством.

За визначенням Є.В. Крикавського, «логістичні витрати формуються в усіх функціональних сферах переміщення матеріального потоку від первинного джерела сировини до кінцевого споживача» [2, с. 152]. В структурі логістичних витрат виділяють:

- витрати на транспортування;
- витрати на складування та зберігання;
- витрати на управління запасами;
- витрати на інформаційно-комп'ютерну підтримку;
- адміністративні витрати логістичного підрозділу;
- витрати на обслуговування логістичної інфраструктури.

Сучасна теорія логістики приділяє особливу увагу концепції загальних логістичних витрат (Total Logistics Costs), яка передбачає необхідність обліку всієї сукупності витрат управління матеріальними та пов'язаними з ними інформаційними та фінансовими потоками в усій логістичній системі. Ця концепція є основоположною для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації логістичних процесів.

На основі теоретичного аналізу визначено основні чинники, що впливають на формування логістичних витрат:

- масштаб та географія діяльності підприємства;
- особливості продукції та вимоги до її зберігання;
- рівень інтеграції логістичних процесів;
- ступінь впровадження сучасних технологій управління;
- стан логістичної інфраструктури;
- кваліфікація персоналу логістичного підрозділу;
- якість планування та контролю логістичних операцій.

Григорак М.Ю. підкреслює, що «сучасні тенденції розвитку логістики характеризуються активним впровадженням інформаційних технологій та діджиталізацією логістичних процесів» [4, с. 156]. Це створює нові можливості для оптимізації логістичних витрат через автоматизацію процесів планування та контролю.

Дослідження логістичної системи «Концерну ХлібПром» виявило необхідність комплексного підходу до оптимізації витрат, що базується на таких теоретичних концепціях:

1. Теорія оптимізації транспортних маршрутів з використанням сучасних математичних моделей та інформаційних технологій.

2. Концепція інтегрованого управління складськими процесами на основі системного підходу.

3. Теорія управління запасами з урахуванням специфіки харчової промисловості.

4. Концепція ощадливої логістики (Lean Logistics).

Як підкреслює О.М. Сумець, «впровадження логістичного управління на підприємствах дозволяє скоротити загальні витрати на 12-35%, транспортні витрати на 7-20%, витрати на навантажувально-розвантажувальні роботи та збереження матеріального потоку на 15-30%» [3, с. 89].

На основі проведеного теоретичного аналізу запропоновано впровадження:

- системи автоматизованого планування маршрутів;
- інтегрованої WMS-системи управління складом;
- оптимізованої моделі управління транспортним парком;
- системи безперервного моніторингу логістичних витрат;
- механізмів координації між різними ланками логістичного ланцюга.

Особливу увагу в сучасній теорії логістики приділяють питанням екологічної логістики та сталого розвитку. За дослідженнями Чухрай Н.І., «впровадження принципів зеленої логістики дозволяє не лише знизити негативний вплив на довкілля, але й оптимізувати логістичні витрати в довгостроковій перспективі» [5, с. 45].

Розроблені пропозиції базуються на фундаментальних принципах логістичного менеджменту та враховують сучасні тенденції в теорії управління витратами. Вони спрямовані на створення інтегрованої логістичної системи, що забезпечує оптимальне співвідношення витрат та якості обслуговування.

Практичне значення дослідження полягає у розробці методологічного підходу до оптимізації логістичних витрат, який може бути адаптований іншими підприємствами харчової промисловості з урахуванням їх специфіки.

Список використаних джерел

1. Окландер М.А. Логістична система підприємства: монографія. Одеса: Астропринт, 2021. 312 с.
2. Крикавський Є.В., Похильченко О.А. Економіка логістики: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 356 с.
3. Сумець О.М. Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу: монографія. Харків: Планета-Принт, 2021. 264 с.
4. Григорак М.Ю. Інтелектуалізація ринку логістичних послуг: концепція, методологія, компетентність: монографія. Київ: Сік Груп Україна, 2020. 513 с.
5. Чухрай Н.І., Патора-Висоцька З. Управління ланцюгами поставок: практикум. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 192 с.
6. Ковальчук С.В., Забурмеха Є.М. Маркетингові цифрові технології у дослідженні споживачів органічної продукції. Маркетинг і цифрові технології. 2020. Том 4, № 4. С. 11-27.

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ МАРКЕТИНГУ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Пісковець Ольга

к.е.н, вчитель географії

Гутік Дарина

учениця

ЛИТОВСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛІЦЕЙ №1, Україна

У сучасних умовах господарювання інноваційна діяльність стає одним з головних факторів розвитку підприємств та установ. Перманентні зміни умов зовнішнього макро- і мікросередовища підвищують ступінь невизначеності бізнесу і потребують від нього адаптаційних дій мета яких – забезпечення відповідності внутрішніх можливостей розвитку зовнішнім. Природним шляхом забезпечення такої відповідності є інноваційна діяльність.

Інновації, без сумніву, є однією з найбільш обговорюваних тем останніх кількох десятиліть, і хоча багато людей не вважають це важливим, більшість з них несвідомо має справу з ними щодня [1].

Інновації в принципах та процесах управління можуть створити тривалу перевагу та різкі зрушення в конкурентній позиції. Протягом останніх 100 років інноваційні засади менеджменту, більше, ніж будь-яка інша галузь інновацій, дозволили компаніям перетинати нові пороги ефективності [2].

Для бізнесу продумана маркетингова стратегія – це невід'ємна складова побудови ефективної взаємодії з цільовою аудиторією, що впливає на сприйняття та відношення клієнтів до бренду.

Актуальні тренди і тенденції являються орієнтиром для маркетологів, адже вони дозволяють побачити зміни на ринку і вподобання споживачів. Клієнти реагують на те, що актуально та цікаво для них. Врахування трендів у маркетинговій стратегії допомагає зміцнити зв'язок зі своєю цільовою аудиторією, показати, що компанія розуміє її потреби та цінності.

Крім того, споживачі все частіше віддають перевагу брендам, що здатні вражати й викликати емоції, продукт чи послуга має чіпляти і запам'ятовуватись. Тому адаптація маркетингової стратегії під актуальні тренди дозволяє компанії завжди лишатись у полі зору клієнтів, а це сприяє збільшенню впізнаваності й популярності бренду. Для компаній вкрай важливо вміти адаптуватися до нових викликів і зберігати конкурентну перевагу в умовах глобалізації ринку, мінливості споживацьких тенденцій, міжнародних криз чи змін у фінансовому секторі [3].

Інноваційний маркетинг означає просування оригінальних та передових продуктів чи послуг. Маркетологи використовують дані по поведінку клієнтів, взаємодії та відгуки для визначення найкращого брендингу, упаковки, реклами та цільових ринків для конкретного товару.

Інновації в маркетингу важливі, оскільки він відображає, як динаміка бізнесу й реклами постійно змінюється під час розробки гнучкої маркетингової стратегії. Хоча універсальні методи мають своє місце, інноваційні маркетингові стратегії задовольняють актуальні індивідуальні потреби клієнтів. Крім того, інновації в маркетингу важливі для виявлення поточних та майбутніх цільових ринків, впровадження унікальних продуктів та послуг, а також підвищення задоволеності потреб клієнтів. Інноваційний маркетинг зберігає ринок, досвід та потребує креативності клієнта від ідеї до виконання [4].

Технології штучного інтелекту сьогодні на піку слави. AI стрімко стає головним помічником маркетингу: 64% маркетологів вже використовують його, а решта 38% планують залучити розумних віртуальних помічників найближчим часом. Рішення на основі AI активно застосовують у прогнозуванні попиту, оскільки вони відмінно працюють з неструктурованими даними, такими як відео, зображення, аудіо та тексти. Завдяки технологіям машинного навчання сучасні рішення не обмежені історичними даними й фіксованими параметрами.

Вони можуть гнучко реагувати на зміни ринкових умов чи споживацького попиту. Інноваційні інструменти прогнозування дозволяють швидше і ефективніше створювати персоналізовані маркетингові стратегії. AI стає незамінним помічником для аналізу даних з соціальних мереж, ресурсів конкурентів та медіа. Технології допомагають розробляти дієві шаблони для миттєвої адаптації стратегій відповідно до потреб клієнта в конкретний момент. У тандемі з AI маркетологи створюють влучні таргетовані рекламні активності, випереджаючи таким чином конкурентів, які ще не наважились впровадити інновації у свої бізнес-процеси [3].

Інноваційний маркетинг залежить від утримання клієнтів. Маркетологи можуть вирішити запуснути програми лояльності клієнтів, купони, пропозиції, ексклюзивний контент чи продукти, щоб збільшити лояльність до бренду, створити та підтримувати відносини з клієнтами [4].

Так, споживачі очікують від брендів не тільки якісних продуктів і послуг, а й соціальної чуйності, етичності, стійкості та екологічності. Ця вимога стає ключовим фактором, що визначає конкурентну перевагу брендів. Споживачі приблизно в 4 рази лояльніші до екологічно чистих бізнесів; неузгодженість у брендовому повідомленні є основним джерелом роздратування для споживачів.

У 2024 році продовжується використання штучного інтелекту (ШІ) для персоналізації даних.

Організації, що використовують алгоритми ШІ для аналізу великих обсягів даних, знаходять точні способи створення персоналізованих користувацьких вражень, збільшуючи задоволеність клієнтів і конверсію. Водночас споживачі очікують на прозоре та безпечне поводження з їхніми особистими даними, що стимулює бренди до більш відповідальних практик їхнього використання [5].

Cookies мають погану репутацію серед вебкористувачів, які частіше відмовляються надавати персональну інформацію або встановлюють спеціальні «заглушки», що блокують можливість збирати дані про свою діяльність. Бізнес

розуміє, що глобальна відмова від cookies може негативно позначитися на ефективності їхніх маркетингових кампаній. Неможливість використання такого дієвого інструмента ускладнює збір і аналіз даних про цільову аудиторію. Це призводить до менш точного таргетингу рекламних повідомлень і знижує ефективність маркетингових стратегій [3].

У сучасному світі відео стає все більш важливим елементом маркетингу, і стрімінгові платформи грають ключову роль у впровадженні цієї стратегії. Відеомаркетинг стає потужним інструментом для компаній, оскільки він дозволяє наочно донести повідомлення до аудиторії та взаємодіяти з нею [6].

Відеоконтент утримує лідируючі позиції не перший рік, і його популярність продовжує зростати. Він став невід'ємною частиною соціальних медіа, і компанії охоче інтегрують його у свої маркетингові стратегії. Популярними будуть короткі відеоролики, прямі трансляції та інтерактивні відео, в тому числі в інформаційних і навчальних форматах.

Прямі трансляції - це один із найпопулярніших форматів відео у 2024 році. Це можливість взаємодіяти з аудиторією в реальному часі. Бренди будуть організовувати події та заходи, запуски продуктів, трансляцію бекстейджу в прямому ефірі, щоб надати споживачам живий і захопливий контент, який резонує з їхніми очікуваннями.

Ще одним відеотрендом стане використання інтерактивної відеореклами та об'ємних 360-градусних відео. У 2024 році вдосконалення відеомаркетингу стане ключовим завданням для брендів, які прагнуть привернути увагу своєї аудиторії та створити взаємодію.

Загалом у 2024 році очікується найбільший вплив кількох основних трендів. По-перше, це штучний інтелект (ШІ). Про нього всі говорять, активно впроваджують і вдосконалюють способи взаємодії з ним. ШІ вже невід'ємна частина маркетингових стратегій, він допомагає персоналізувати пропозиції, контент, рекламу і загалом взаємодію з користувачем, що, безумовно, підвищує конверсії та лояльність. Використання ШІ при створенні будь-якого виду контенту - це вже мастхев, і в 2024 році буде робитися наголос на якість цього самого контенту. По-друге, важливо звернути увагу на зростання популярності аудіо та відеоконтенту, голосового пошуку. Це вимагатиме від брендів адаптації своїх контент-стратегій, а також залучення додаткових ресурсів, щоб зробити цей контент дійсно хорошим. По-третє, обов'язково варто врахувати, що дедалі частіше користувачі здійснюють покупки безпосередньо в соціальних мережах, а це докорінно змінює способи та мету взаємодії і вимагає від брендів певної адаптації. Крім того, такі тренди як кібербезпека, соціальна відповідальність, influence-маркетинг і метавсесвіт так само продовжують набирати обертів у 2024 році. Навіть така добре всім відома «класика», як SEO і PPC, продовжують впроваджувати нові інструменти і технології, щоб підвищити ефективність і релевантність [5].

Список використаних джерел

1. Jesse Nieminen. Innovation Management– The Ultimate Guide. May 04, 2023. URL: <https://www.viima.com/blog/innovation-management>.
2. Gary Hamel. The Why, What, and How of Management Innovation. URL: <https://hbr.org/2006/02/the-why-what-and-how-of-management-innovation>.
3. На гребені маркетингових трендів: які хвилі сучасних тенденцій варто опанувати бізнесу, щоб бути в топі для клієнтів. URL: <https://ce.smart-it.com/blog-post/on-the-crest-of-marketing-trends/>.
4. Joe Weller. Innovation in Marketing: 10 Methods To Use in 2023. March 23, 2023. URL: https://www.smartsheet.com/content/innovation-in-marketing?srsId=AfmBOorK9XpkNr2FajK9Ro5IC_01r7bgjA76n1EziLzebUhHOy5WgSlP.
5. Дмитро Кошарьов. Блог Маркетинг 2024: 12 основних трендів. 31 січня 2024. URL: <https://up7mountains.com.ua/blog/marketynh-2024-12-osnovnykh-trendiv>.
6. Сучасні тенденції маркетингу: як залучати та утримувати клієнтів в епоху цифрових технологій. URL: https://mukachevo.net/news/suchasni-tendentsiyi-marketynhu-iak-zaluchaty-ta-utrymuvaty-kliyentiv-v-epokhu-tsyfrovykh-tekhnologiy_5789179.html.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Євдокімова Анастасія

здобувач вищої освіти

Кафедра економіки і підприємництва

Національний технічний університет України

"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Україна

Однією з ключових умов успішної діяльності підприємства є організація збуту продукції, орієнтована на задоволення потреб споживачів. Сучасні виклики в управлінні збутом і пошук оптимальних стратегій вимагають створення організаційної структури, що забезпечує ефективне управління процесами [4].

Збутова діяльність охоплює аналіз ринкової кон'юнктури, визначення збутової стратегії, вибір каналів та посередників, забезпечення безперервного потоку продукції, стимулювання збуту, оптимізацію витрат і організацію комунікацій з клієнтами [3]. Ефективність збуту забезпечує швидку конвертацію продукції в кошти, що підвищує ліквідність підприємства, конкурентоспроможність і здатність адаптуватися до ринкових змін [6].

Збут охоплює всі етапи: від передачі продукції за межі підприємства до кінцевого споживача. Правильно організована збутова політика знижує витрати, зменшує втрати через неефективне управління запасами і сприяє зростанню продажів [8]. Крім того, вибудовані канали збуту та інноваційні підходи забезпечують стабільність доходів і лояльність клієнтів.

Вітчизняні підприємства стикаються із внутрішніми і зовнішніми проблемами, що ускладнюють збутову діяльність. Серед внутрішніх факторів виділяють недостатню аналітичну функцію, повільну адаптацію до ринкових умов, обмежене впровадження ринкових підходів. Зовнішніми проблемами є несформованість механізму ринкових відносин, низький рівень платоспроможності споживачів, висока конкуренція, несприятливі умови ринкової кон'юнктури [3].

Ефективний збут сприяє зростанню продажів і розширенню ринків. Для цього підприємствам необхідно визначати цільові ринки, оптимізувати обсяги продажів, вибирати методи збуту, стимулювати продажі і забезпечувати відповідність асортименту потребам ринку. Важливо враховувати поведінкові моделі клієнтів та застосовувати інноваційні підходи [9].

Основною метою управління збутовою діяльністю є ефективна взаємодія з ринком, забезпечення максимального задоволення потреб клієнтів та досягнення оптимального рівня прибутку для підприємства.

Розглянемо основні етапи організації збутової діяльності компаній, рис. 1.

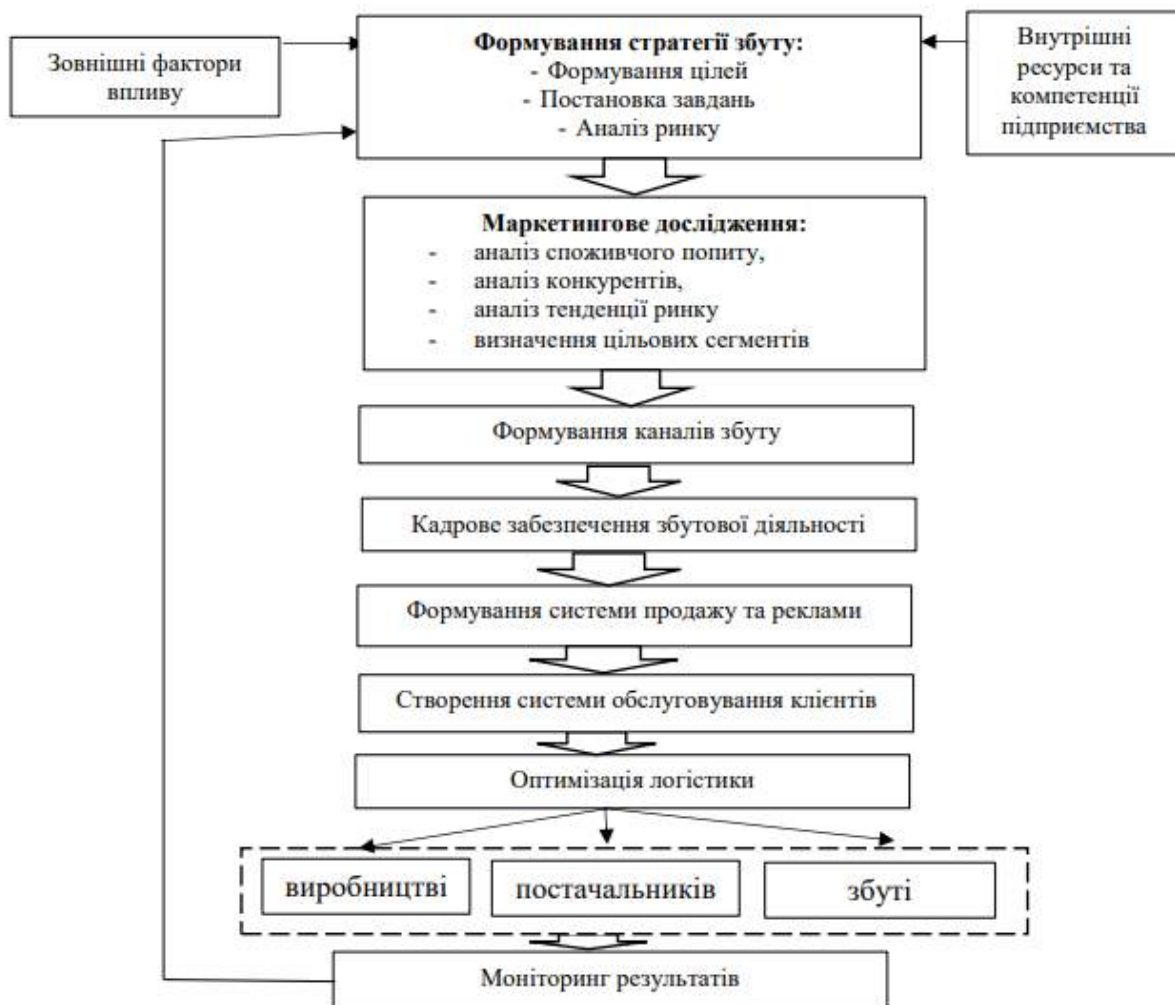

Рисунок 1 – Етапи організації збутової діяльності компаній
 Джерело: побудовано автором на основі [9]

Система збуту має включати аналіз ринкових умов, розробку стратегій продажів, адаптацію продукції до потреб ринку, встановлення конкурентоспроможних цін, оптимізацію логістики та впровадження CRM-систем для управління відносинами з клієнтами [2]. CRM дозволяє підвищити рентабельність і адаптувати комунікацію до нових економічних реалій.

Збутова діяльність у роздрібній торгівлі включає формування асортименту, адаптованого до потреб клієнтів, створення зручних умов для вибору товарів, застосування механізмів ціноутворення і внутрішньої реклами. Значну роль відіграє кваліфікація персоналу, їх комунікативні навички та розуміння психології клієнтів. Негативне ставлення персоналу може стати бар'єром на шляху до ефективного обслуговування [5].

Матеріальне оточення (атмосфера в торговельних точках) і сучасні інструменти просування також впливають на задоволеність клієнтів. Традиційний підхід до збуту (модель «4Р») орієнтований на пропозиції постачальника, але сучасні виклики потребують переосмислення цієї моделі. Головною метою має бути максимальне задоволення потреб споживачів [7].

Ефективна збутова політика забезпечує не лише стабільний прибуток, а й позитивний імідж компанії. У сучасних умовах підприємства повинні швидко адаптуватися до змін, орієнтуватися на довготривалі відносини з клієнтами та використовувати інноваційні підходи. Збутова діяльність є важливим елементом, що визначає успішність підприємства на ринку [1].

Список використаних джерел

1. Богданович А., Розумей С. Збут у широкому та вузькому розумінні. Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті : програма і матеріали 80 Міжнар. наук. конф., молодих учених, аспірантів і студентів, 10-11 квітня 2014 р. Київ : НУХТ, 2014. Ч. 3. С. 266–268.
2. Гамалій В. Ф., Романчук С. А., Фабрика І. В. Сучасні проблеми збутової політики українських підприємств. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2019. Вип. 22. Ч. 2. С. 10–13.
3. Заїка О. О. Менеджмент CMR-системи як особливий підхід до провадження бізнесу клієнтів. The XII International Scientific and Practical Conference «Actual priorities of modern science, education and practice», March 29 – April 01, 2022, Paris, France. 1 893 p. С. 187-191.
4. Заїчко І.В., Богріновцева Л.М. Фінансовий менеджмент в системі забезпечення діяльності збутових підприємств. Економіка та суспільство. 2022. Випуск # 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1933/1861>
5. Іваніцький І., Іваніцький Ю. Організація управління збутовою діяльністю підприємств. Розвиток менеджменту і маркетингу в АПК. 2024. Том 4. С. 153-156.
6. Кальченко А.Г. Основи логістики : навч. посібн. К.: Вид-во «Знання», КОО, 2009. 135 с

7. Матвієць О. В., Кошівська М. В. Збутова діяльність як складова частина господарської діяльності підприємства. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2018. № 10. С. 122-128.
8. Музична Є.О. Оцінка ефективності управління збутовою діяльністю туристичних підприємств. Економічний часопис XXI.2013. № 11–12(2). С. 64–67.
9. Обозна В.В. Методичні аспекти оцінки ефективності управління збутовою діяльністю на сільськогосподарських підприємствах. Економіка та управління підприємствами. 2017. № 2(41). С. 49–55.

Section: Finance and Banking

FINANCIAL STABILITY AND REGULATION OF THE BANKING SECTOR: CHALLENGES FOR THE MODERN ECONOMY

Doroshenko N.

Associate Professor, Candidate of Sciences

Qiangqiang Yu

Master's Degree Student

V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

Financial stability is the bedrock of national economic stability and a key safeguard for economic development. A robust financial system can provide ample capital support, fostering corporate investment and innovation, which in turn drives overall economic growth. Conversely, the eruption of financial risks and instability within the financial system can lead to credit crunches and capital shortages, significantly hampering economic development. Therefore, maintaining financial stability is not only the core task of financial regulation but also a necessary condition for achieving sustainable economic development. There exists a complex interactive relationship between financial stability and economic development[1]. On one hand, the stability of the financial system provides a solid foundation for economic growth. A stable financial environment can attract domestic and foreign investors, reduce financing costs, enhance the efficiency of capital allocation, thereby stimulating corporate innovation and market competitiveness.

The relationship between financial stability and banking supervision is inseparable. This is because, on one hand, as an integral part of the financial system, the level of development, operational efficiency, and risk resistance capability of the banking system directly impact the stability of the financial system. On the other hand, the stability of the financial system is a prerequisite for the healthy development of the banking system. The interaction between the two has a significant impact on regional economies. Since the reform and opening up, China's banking sector has made significant progress in deepening reforms, strengthening supervision, improving service quality, and supporting the national economy. However, during its rapid development, the banking sector has also accumulated various issues. After the establishment of the China Banking Regulatory Commission (CBRC) in 2003, China constructed a regulatory framework led by the CBRC with the People's Bank of China and other departments participating together. Over a decade of development, China's bank supervision has achieved substantial progress, proving the effectiveness of the existing regulatory system. However, compared to international standards and industry needs, the level of bank supervision in China still has room for improvement. With the intensification of mixed-business operations and the increased frequency of global financial crises, this regulatory framework is facing increasing challenges.

Despite significant achievements by Chinese commercial banks in terms of scale, asset quality, profitability, and risk resistance over the past dozen years, the extent to which these accomplishments can be attributed to effective bank supervision requires further in-depth discussion [2]. Based on this, detailed conceptions of future regulatory approaches have been developed, along with corresponding measures and recommendations.

1. The perfection of the financial regulatory system is fundamental to institutional reform in the financial sector. Establishing regulatory systems is a prerequisite for exercising regulatory power. Without institutional support, regulation would lack coherence. Therefore, it is essential to establish and improve risk supervision mechanisms and social oversight mechanisms, refine the exit mechanism for banks, and enhance information disclosure mechanisms.

2. To better fulfill their supervisory duties, banking regulatory authorities should improve enforcement mechanisms. Proper and moderate exercise of regulatory authority contributes to the benign development of regulatory work. Under the assurance of regulatory independence, enhancing exchanges and cooperation among different regulatory bodies and continuously improving supervisory methods can elevate the quality and effectiveness of supervision.

3. Strengthen the construction of compliance mechanisms and the dissemination of compliance concepts. Establishing sound compliance mechanisms ensures that the heads of institutions and employees are primarily responsible for compliant operations. Continuously strengthen compliance culture education, actively promote the characteristics of Chinese financial culture, and consistently adhere to the "Five Dos and Five Don'ts" principle[3], continuously enhancing the intrinsic motivation for compliant operations within institutions and among employees.

4. Enhance the financial system's capacity to prevent and resolve risks. Commercial banks should strengthen risk control in their business development, effectively manage non-performing assets, and improve their risk management and resolution capabilities.

5. Efforts should focus on personnel management. Ultimately, the establishment of systems and the exercise of power depend on people [4]. The professional ability of regulatory personnel directly impacts the quality of regulation. Efforts should be made to improve employee competence, optimize personnel allocation, and continuously enrich and perfect the regulatory system.

Keywords: Banking supervision, Financial stability, Commercial banks.

References

1. Yang Han, Cao Peng, Duan Linwei. Research on Perfecting the Legal System of China's Banking Supervision [J]. Western Finance, 2020.
2. Li Xiaohan. Research on the Reform of Bank Supervision under the New Normal of the Economy — Taking NS Bank as an Example [J]. Liaoning Economy, 2020(03): 80 - 82.

3. Meng Xun. Strict Regulation Remains the "Main Theme" in the Banking Industry [N]. Yunnan Economic Daily. 2019-10-17(B01).
4. Cao Yang. The Current Situation and Improvement Countermeasures of China's Bank Supervision [J]. Economic Research Guide, 2020(06): 76 - 77.

MINIMISING CREDIT RISK AND IMPROVING THE EFFICIENCY OF JSC CB PRIVATBANK'S LOAN PORTFOLIO AS A PREREQUISITE FOR ITS STABILITY

Shevchuk Vladyslav
student

Zaits Yulia
student

Melnikova Yelyzaveta
student

Demianyshyna Olesia
PhD (Economics), Associate Professor
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

In the current period of political and economic instability, significant problems in banks' operations and a real threat of these problems turning into a systemic banking crisis make it necessary to ensure the financial stability of the Ukrainian banking system. Lending operations are the basic foundation of the financial stability of the banking system as a whole, as their efficiency directly affects the profitability and liquidity of individual banking institutions. It is quite obvious that the high-risk lending policy and unbalanced lending operations of commercial banks in the previous period contributed to aggravating the negative effects of the global financial crisis and, as a result, significantly worsened the financial performance of the banking system as a whole. Under such circumstances, we believe that the study of a certain correlation between the efficiency of banks' lending activities and the task of ensuring financial stability is extremely relevant in the current changing economic environment.

Bank lending is a complex mechanism that involves a series of actions aimed at attracting cheap funds and using them in accordance with the terms of the established lending policy, taking into account minimum risk and maximum profit. Bank lending is a complex process of searching for and attracting funds that are cheaper than lending to customers on the original terms, as well as managing the risks associated with the outcome of the process. The main objective of any bank's lending is to achieve economic growth by strengthening and improving the quality of its loan portfolio. The main objectives of lending activities include the creation of high-quality assets that ensure a constant planned level of profitability, investment of credit funds in economically promising, profitable projects, development and active

implementation of new credit products, strengthening and increasing competitiveness in the market and improving the quality of offered services [1].

The main source of income for banks is the profit from lending. In this respect, the main challenge for bank management today is the effective management of the bank's loan portfolio, as inefficient portfolio formation leads to increased risks in lending operations, which in turn leads to losses and loss of invested funds.

The proper organisation of bank lending, the development of an efficient and flexible system for managing lending operations, and the proper provision of timely and reliable accounting information are the basis for financial stability and market resilience of banks.

Improving the quality of lending and optimising the structure of banks' loan portfolios has traditionally been a subject of interest to academics and bankers, as lending has always been and will continue to be the main economic function of banks.

It should be noted that ensuring the appropriate level of efficiency of bank lending is carried out in eight stages, which include a series of analytical processes to form an optimal structure, identify possible risks and inconsistencies that arise or may arise in the course of activities and require urgent resolution.

Given the current conditions of the Ukrainian banking system, it is necessary to maximise the activation and full use of the resource potential of each bank in order to counteract negative influencing factors and ensure normal operation in the future. To ensure stable and profitable operation of banks, it is necessary to develop modern criteria for assessing the quality of banks' loan portfolios in order to improve the efficiency of their operations and the development of the country's economy.

The quality of the loan portfolio determines the bank's ability to operate in the market of credit products, which affects the level of its lending activity and the possibility of restoring its position in the credit market.

The consequences of the unfolding crisis in recent years have intensified the activities of credit institutions in lending to their customers, which makes them pay attention to the quality and the possibility of diversification of the loan portfolio [2, 3].

When assessing the possible negative impact on lending and investment activities, it is undoubtedly important to take into account the totality of all banking risks, as we understand that the banking system is a set of all its elements, which are interconnected and a change in one of them affects the change in the other.

Obviously, the analysis and evaluation of lending activities in general and the loan portfolio of commercial banks in particular help to prevent possible credit risks and losses due to ill-considered lending policies.

The lending process itself is determined by the quality of banks' lending activities.

Statistics on the performance of domestic and foreign commercial banks show that a well-organised lending process, a well-designed loan portfolio and a sound lending policy will ensure the bank's prosperity in the future.

However, research shows that the share of non-performing loans remains high. And international rating agencies make disappointing forecasts for our country's

credit rating.

Developing measures to optimise credit risk is one of the ways of improving the credit process and the entire system of managing the Bank's financial flows in general, not just banking risks. One of the areas of analysis in the credit risk management process is the study of the cost of borrowed funds.

Credit risk plays a major role in the structure of the loan portfolio, so in the course of lending activities, banks try to identify possible risks and form a portfolio with minimal future losses.

It should be noted that the aim of the risk management system is not to avoid risk altogether, but to minimise it as far as possible. Therefore, the improvement of the risk management system in lending and investment activities should be based on the following approaches

- the complexity and scale of the lending and investment activities, and hence of the lending and investment risks. In the banking sector, as in other sectors, there are no absolutely risk-free projects or operations, and it is therefore impossible to avoid risk altogether;

- the identity and uniqueness of future circumstances, events and factors that cannot be accurately predicted, and therefore the future risks associated with banks' lending and investment activities cannot be accurately assessed;

- Awareness of the existence of credit and investment risks implies that the bank's management system fully understands that risks will always be present, so it is necessary to have sound policies, regulations and standards in place to manage them effectively;

- an inverse relationship between income and risk categories, which implies a clear understanding that the higher the income, the higher the risk of such projects or operations, and vice versa.

Understanding these approaches will help to improve the effectiveness of the risk management system, not only in relation to lending activities.

Список використаних джерел

1. Огляд банківського сектора (лютий 2022 року). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2022-roku>
2. Звіт про фінансову стабільність (червень 2022 року). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability>
3. Марченко О. В., Петрикiва О. С., Коробко К. О. Мінімізація кредитного ризику та підвищення якості кредитного портфеля банку. БізнесІнформ. 2022. №11. С. 205 – 210. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-205-210>

СТРАТЕГІЇ ФІНАНСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Єрмоленко Олексій

к.е.н., доцент

Лисьонкова Наталія

к.е.н., доцент

Кафедра фінансів, обліку і аудиту

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

Фінансування міжнародних проектів є важливою складовою міжнародної економіки, яка визначає ефективність реалізації різноманітних ініціатив у різних країнах. Сучасний світ характеризується глобалізацією бізнесу, інтеграцією ринків капіталу та зростаючою необхідністю міжнародних інвестицій для розвитку інфраструктури, технологій та інших сфер економіки. Стратегії фінансування міжнародних проектів не тільки сприяють реалізації конкретних економічних ініціатив, але й мають суттєвий вплив на фінансовий менеджмент компаній, що беруть участь у таких проектах, а також на державні фінанси. Використання різноманітних фінансових інструментів і методів фінансування дозволяє оптимізувати витрати, знижувати фінансові ризики та забезпечувати стабільне і довгострокове фінансування проектів.

Завдяки міжнародній інтеграції фінансових ринків і розвитку інструментів міжбанківського кредитування, сучасні стратегії фінансування міжнародних проектів можуть включати різні джерела капіталу. Одним із основних підходів є залучення зовнішнього фінансування через позики або випуск облігацій. Використання банківських кредитів на міжнародних фінансових ринках дозволяє проектам забезпечити необхідні ресурси для старту, але водночас передбачає наявність певних фінансових ризиків. Фінансовий менеджмент організацій, які здійснюють міжнародні проекти, має враховувати ці ризики, зокрема ризики зміни процентних ставок, валютні коливання та політичну нестабільність у країнах, де реалізуються проекти. Врахування цих факторів є важливим аспектом для забезпечення стабільності і безпеки фінансування на всіх етапах проекту.

Зовнішнє фінансування також може здійснюватися через участь у міжнародних інвестиційних фондах або через механізми державного та приватного партнерства. Залучення міжнародних інвестиційних фондів дає можливість отримати значні кошти на реалізацію проекту без необхідності брати великі кредити або випускати облігації. Однак таке фінансування вимагає від компанії або уряду, що реалізує проект, забезпечення відповідного рівня фінансової прозорості та ефективності використання коштів. Ключовим у цьому процесі є оцінка ризиків, пов'язаних із використанням коштів

міжнародних інвесторів, а також забезпечення високих стандартів управління проектами, щоб гарантувати рентабельність і успіх інвестицій.

На практиці великі міжнародні проекти часто фінансуються через комбінацію різних джерел капіталу. Це дозволяє зменшити залежність від одного виду фінансування та знизити ризики, пов'язані з економічною чи політичною ситуацією в країні реалізації проекту. Інвестиції можуть бути спрямовані як на створення нових підприємств, так і на модернізацію існуючих виробничих потужностей, будівництво інфраструктури чи розвиток нових технологій. У таких випадках стратегія фінансування повинна бути гнучкою, щоб врахувати зміни в економічному середовищі та забезпечити мінімізацію витрат на обслуговування позик або інших фінансових зобов'язань.

Іншим важливим напрямком є використання проектного фінансування, яке передбачає виділення коштів на конкретні проекти без залучення основних активів компанії чи уряду як забезпечення. У таких випадках основну роль відіграють ризики, пов'язані з реалізацією конкретного проекту, а не з фінансовою стабільністю компанії. Це дозволяє знизити ризики для кредиторів та інвесторів, оскільки їхні вкладення забезпечуються тільки доходами від реалізації конкретного проекту. Такий підхід є особливо актуальним для великих інфраструктурних проектів, які можуть мати тривалий термін реалізації та значну вартість. Проте проектне фінансування вимагає ретельної оцінки економічної ефективності проекту, здатності генерувати достатні доходи для покриття витрат і повернення інвестицій.

Фінансовий менеджмент у рамках міжнародних проектів включає в себе не лише вибір джерел фінансування, але й моніторинг витрат, управління грошовими потоками та оцінку фінансової стійкості проекту протягом його реалізації. Ключовим завданням є забезпечення відповідності витрат встановленим бюджетам та розробка механізмів контролю над виконанням фінансових планів. Для цього використовуються спеціальні фінансові моделі та методи аналізу ризиків, які допомагають оцінити ймовірність виникнення фінансових проблем і їх вплив на загальний хід проекту. У разі виникнення непередбачених витрат або фінансових труднощів в проекті, фінансовий менеджмент повинен передбачати резервні механізми для мінімізації негативних наслідків, зокрема через залучення додаткових інвестицій або коригування умов фінансування.

Крім того, важливим аспектом є врахування валютних ризиків при фінансуванні міжнародних проектів. У зв'язку з тим, що більшість таких проектів реалізуються в різних країнах з різними валютами, необхідно забезпечити належний контроль за змінами валютних курсів. Використання хеджування валютних ризиків є одним із способів мінімізації таких ризиків. Це включає укладання контрактів на майбутні курси валют або використання фінансових інструментів, що дозволяють захистити від коливань валютних курсів. Це питання є особливо важливим для проектів, що фінансуються через іноземні кредити або інвестиції, оскільки зміна валютного курсу може значно вплинути на вартість проекту та фінансову вигоду від нього.

Врахування соціальних і політичних ризиків є ще одним важливим аспектом при фінансуванні міжнародних проектів. Політична нестабільність, зміна урядів, зміни в законодавстві або зміни в податковій політиці можуть вплинути на фінансову ефективність проекту. Таким чином, фінансовий менеджмент повинен передбачати не тільки економічні, але й політичні фактори, що можуть вплинути на реалізацію проекту, а також вжити заходів для мінімізації таких ризиків, наприклад, шляхом укладання стабільних контрактів або страхування від політичних ризиків.

Таким чином, стратегії фінансування міжнародних проектів мають значний вплив на фінансовий менеджмент і включають різноманітні аспекти, такі як вибір джерел капіталу, управління фінансовими ризиками, валютними ризиками, а також забезпечення фінансової стійкості протягом всього циклу проекту. Оскільки міжнародні проекти часто пов'язані з високими ризиками і великими фінансовими обсягами, фінансовий менеджмент повинен бути здатним оперативно реагувати на зміни економічної та політичної ситуації, забезпечуючи таким чином успішну реалізацію проектів і максимізацію економічного ефекту.

Список використаних джерел

1. Рязанова Н. Проектне фінансування як інструмент кредитування інвестиційних проектів. *Економічний форум*. 2022. № 1. С. 143-151.
2. Коваленко В., Шелудько С. Проектне фінансування в умовах невизначеності та ризику. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 36. С. 415–424.
3. Шевчук Я. В. Глобальний вимір розвитку ринку проектного фінансування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20(3). С. 151-158.

Section: History and Cultural Studies

CROATIAN LAND DURING THE REVOLUTION OF 1848–1849

Григорук Наталія

к. і. н., доцент

Кафедра всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка, Україна

The political line of the Croats in the revolution of 1848-1849 was determined by the Croatian-Hungarian contradictions and the interest of liberal and conservative circles in preserving the Habsburg monarchy.

The revolution in Austria began on March 13, 1848. Mass popular demonstrations took place in Vienna, and the next day the resignation of Metternich, the abolition of censorship, and the creation of a national guard were announced. The government was forced to promise to establish a constitutional order.

The Austrian government, preparing for a foothold in Croatia, the degranichari made up a significant part of the imperial army, sought to use the Croatian national-political orientation in the fight against the Hungarian revolution. The Austrian government appointed Colonel Josip Elačić, commander of the "ban" regiments. J. Elačić was one of those soldiers who sympathized with the national movement, so Croatian liberal circles actively supported him.

With the beginning of the revolution, the influence of liberals in Croatia increased sharply. On March 25, in Zagreb, Croatian nationalists created a declaration called "People's Demands", which repeated the Budapest Declaration of March 15. The following points were fundamental: 1) the unification of Croatian lands into the Triune Kingdom; 2) the political independence of Croatia in relations with Hungary; 3) the creation of a Croatian national army; 4) the introduction of the Croatian language in education and administration, the elimination of duties and class privileges in Croatia; 5) the elective nature of the Croatian Council and political freedoms. This declared loyalty to the emperor, the Habsburg dynasty and the desire to preserve the integrity of the empire. At this time, Novi Sad and other cities of Vojvodina sent petitions to the Hungarian National Assembly. So, Serbs and Croats, and partly Hungarians, advocated the elimination of feudal obligations and the democratization of the social system of the Austrian monarchy, and on this basis, disagreements arose between them.

The national program of the Croats envisaged the creation of a Triune Kingdom, which would unite Croatia, Slavonia, Dalmatia and Primorje with Rijeka. Hungary, for its part, recognized only the right of the Croats to use their national language. Already in mid-April, the first serious clash took place: the Hungarian government demanded that J. Elačić, elected Croatian Ban, come to Pest to take the oath. J. Elačić refused to do this, and on April 19 issued a decree forbidding the Croats to participate in the

convocation of the council and to submit to the Hungarian authorities. At the same time, Croatia and Slavonia stopped paying taxes to the Hungarian treasury. L. Gay and J. Elačić saw the city of Belgrade as the center of the future South Slavic kingdom.

The Viennese government in the dispute between Elačić and the Hungarian authorities sided with the latter. On May 7, the emperor demanded from Elačić unconditional submission to Pest, annulling all orders of the Croatian ban. General J. Hrabovský was appointed Commissioner of Croatia and Slavonia. The relations of the Hungarian government with the Croats and Serbs became even more tense. In this situation, all political and public forces of Vojvodina combined their skills and acted as a united front. The Assembly elected General Z. Šuplikat as the Serbian voivode, and Metropolitan I. Rajacić was proclaimed patriarch. D. Stratimirović headed the government, declaring the Serbian people politically free. Until the election of the voivode, this body declared itself a temporary government. Thus, Serbian national figures demonstrated loyalty to the Hungarians. In response, the Hungarian government declared the assembly illegal and began military action against the Serbs, without making even small concessions.

In May, a new revolutionary uprising of the masses took place in Vienna. The imperial court secretly fled to Innsbruck, the Croats believed that the opportune moment had come to realize the national rights of Croatia and Slavonia. J. Elačić, without the prior sanction of the emperor, issued a decree on the elections and convocation of the Croatian Council, which opened on June 5, 1848. J. Elačić was solemnly installed as Ban and proclaimed commander of the Croatian troops. He took the oath before the Serbian Patriarch Rajačić, since the Zagreb bishop Haulik refused to recognize the convocation of the Council as legal. All speeches at the Council were distinguished by the spirit of mutual consent of Serbs and Croats. The Croatian Council declared the creation of the Triune Kingdom together with Vojvodina of Slavic lands. This South Slavic union was to enter the Austrian Empire, which was reorganized according to the principles of federalism. Croatia and Slavonia were to maintain a political connection with Hungary, taking into account the will of the peoples and equality. In response to the decision of the council, the head of the Hungarian government, Count Battiani, obtained from the emperor the signing of a manifesto on June 10 on the removal of J. Jelačić from the post of ban and the deprivation of his military ranks. A month later, on July 6, the royal commissioner in Croatia and Slavonia, J. Hrabovsky, received an order to remove J. Jelačić from all affairs of the country and to convene a "legal council."

The Hungarians tried in every way to reach an agreement with the Croats, and also categorically denied autonomy to the Serbs of Vojvodina.

In general, Croatian and Serbian national figures acted in concert. However, there were attempts by conservative forces to violate this agreement. They began to spread rumors that the Serbs wanted to convert the Croats to Orthodoxy. Such rumors provoked clashes between Serbs and Croats on religious grounds, but the active explanatory activities of Rajačić and Jelačić stopped them.

By the fall of 1848, when the Hungarians finally broke with the central government, an alliance of the monarchy and South Slavic national movements began

to form. South Slavic politicians were pushed towards this alliance for several reasons. First, the Hungarian government was against both the Serbs and Croats and Vienna. Second, many Croatian and Serbian national figures were officially recognized and supported by the Habsburgs. Finally, some Serbian and Croatian politicians hoped for help from Russia in achieving their national goals. In June 1848, the Vojvodina people submitted a petition to the Russian embassy in Vienna, asking the Russian tsar to protect the Serbs of Austria. On July 21, at the request of the ban, J. Elačić, I. Kukuljević and L. Vukotinović visited the Russian embassy. Representatives of the Russian embassy declared their support for the Habsburgs and directed the actions of the Serbs and Croats into a legitimate channel. On October 20, Patriarch Rajacic personally appealed through the Russian consul in Belgrade to Nicholas I with a request to take the Vojvodina Serbs under his protection.

The Austrian government supported the "Demands of the People", and the emperor confirmed Jelačić as Ban of all Croatia.

In September 1848, the Austrian emperor appointed J. Elačić as commander-in-chief of all Austrian troops in Hungary and awarded him the rank of field marshal. When an uprising broke out in Vienna on October 6, Elačić went to suppress it and acted together with Field Marshal Windischgrätz. After suppressing the uprising at the end of October 1848, he again went to Hungary, where he soon took the city of Pest. The suppression of the Vienna uprising ended the revolution in the western part of the empire. But the revolution in Hungary continued. Military actions between the Hungarians and the Austrian army either subsided or resumed with new force. The offensive of the counter-revolutionary forces continued until March 1849, when a turn towards the defeat of the revolution was outlined. March 4, 1849 The young Austrian Emperor Franz Joseph (1830-1916) announced the granting of a constitution. In Croatia, it resolved the issue of the reunification of Croatian territories within the Triune Kingdom.

On April 1, 1849, the Hungarian National Assembly adopted a declaration of independence of Hungary and a resolution to eliminate the Habsburgs. The Hungarian National Army managed to liberate Pest. The Viennese government understood that the country was capable of coping with the Hungarian revolution on its own. At the end of 1848, Franz Joseph appealed directly to Nicholas I with a request to introduce Russian troops within the Habsburg Monarchy. At the end of April 1849, the Russian army led by I.F. Paskevich entered the eastern regions of the Austrian Empire, and in August 1849, in the Battle of Vylagos, the Hungarian troops suffered a crushing defeat. The Hungarian army, led by its generals, was forced to surrender. On August 13, 1849, the Hungarian troops officially capitulated.

So, after the defeat of the revolution, the Croatian Veche was forced to recognize the constitution, although many Croatian politicians opposed this. The demand for reunification was met. The only concession was the temporary withdrawal of Croatia and Slavonia from Hungarian rule. Only some of the national tasks were solved (the introduction of the national language in the social and political life of the Croatian lands); the process of Magyarization was stopped.

Reference

1. Kril M. (2006). History of Slovakia. Lviv: LNU named after I. Frank.
2. Pavličević D. (2000). History of Croatia. Zagreb.
3. Perić I. (1997). History of Croatia. Zagreb.
4. Strasnyuk S. (2001) History of Central and Eastern Europe. A guide for students of historical and humanities faculties of universities. Lviv.

РОЗВИТОК ЖАНРУ КІНОПЕРІОДИКИ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Касян Людмила

аспірант

Кафедра історії України

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Розвиток і стрімка популярність кінематографу пов'язана власне із кінохронікою (від грец. *kinema* – рух та *chronos* – час; англ. *Newsreel*). Огюсту та Луї Люм'єрам вдалося опередити багатьох винахідників, створивши сінематограф (*cinématographe*) – найдосконалішу і найпрактичнішу версію апарату, котрий був би придатний і для фільмування, і для проєкції. Він міг фіксувати навколишню реальність такою, як вона є.

Свої перші фільми брати Люм'єр описували словом *actualités* (фр. дійсність, реальність; новини). Завдяки вибору сюжетів вдавалося створити «захоплююче відчуття руху, життя» [15]. Протягом 1896–1897 рр., як зазначає Ж. Садуль, фірмою Люм'єр було створено біля 800 коротких фільмів, тематично схожих із представленими у програмі «Гран кафе» 1895 р.: вуличні сценки, різні військові сюжети, зображення дітей, екзотичні натурні зйомки і т. п. [15].

Люм'єрівські оператори фільмували у різних куточках світу від Європи до Африки, від США до Росії. Такою ж широкою була й географія показів. В Україні перші кіносенанси сінематографа братів Люм'єр відбулися 1897 р. у Києві, Харкові, Катеринославі. Харківський фотограф А. Федецький створив і продемонстрував декілька власних коротких фільмів 1896 р. [1].

Поступово до 1905 р. Люм'єри припинили випуск фільмів, зосередившись на виробництві плівки та устаткування, продавши всі права на апарат «сінематограф», фірмі «Пате», яка 1896 року створила студію для фільмування, обробки й друку фільмів. Станом на 1906 р. «Пате» стала найбільшим світовим кіновиробником і друкувала 40 тисяч метрів плівки вдень [15].

У «Пате» розроблявся широкий спектр жанрів: реалістичні фільми (кінохроніка), драматичні сцени, біблійні сюжети, комедії, видові фільми (пленери), еротичні фільми. У каталозі кінопродукції «Пате» за 1904 рік зазначалося: «Жанр, в якому нас ніхто не перевершив, – це хроніка дійсних

подій, під якими ми розуміємо сцени, що мають загальне чи міжнародне значення і тому цікаві масам» [15, с. 232].

1908 р. у зв'язку з утвердженням прокатної практики фірмою «Пате» було запропоновано новий спосіб демонстрації кінохроніки – з'явилися перші випуски кіножурналу «Пате-журнал» («Pathe-journal»): в одному рулоні плівки, який демонструвався на екрані й починався показом емблеми фірми «Пате» – гальського півника, монтувалося декілька різних хронікальних сюжетів. Від більш серйозних і офіційних до розважальних і курйозних. Наприкінці журналу часто включалися сцени з театральних вистав із відомими акторами. Кіножурнал тривав до десяти хвилин, включав від п'яти до десяти сюжетів і виходив щотижня [15].

Спочатку випуски «Пате-журналу» демонструвалися лише в Парижі у спеціально відкритому маленькому кінотеатрі хроніки, який носив однойменну назву, а з 1909 р. він поширився по всій Франції та почав виходити в Англії, США, Німеччині, Росії. Кореспондентські пункти «Пате-журналу» працювали більше ніж у двадцяти країнах. Щоб забезпечити оперативність та інформаційну насиченість і підтвердити гасло журналу «Все бачимо, все знаємо» «Пате-журнал» залучав для фільмування місцевої хроніки кінооператорів із різних країн і міст. Так, один із піонерів українського кінематографу, автор першого українського ігрового фільму «Запорізька січ», катеринославський кіномеханік Д. Сахненко почав свою творчу кінокар'єру як кореспондент «Пате-журналу», фільмуючи події в Катеринославі та околицях міста [11].

Кіножурнал як періодичний випуск хронікальних сюжетів мав великий успіх, оскільки водночас був і джерелом інформації та новин про поточні події, і розвагою для різних прошарків населення.

Фірма «Пате» з 1910 р. почала випускати «Пате-журнал» для Великобританії («Pathe news»), а 1912 р. – «Pathe Weekly» для США. Хронікальні кіножурнали за зразком «Пате» починають створювати й інші французькі фірми: «Гомон», «Еклер», «Екліпс» [16].

В Україні однією з перших спроб хронікальної кіноперіодики був «Експресжурнал», котрий 1909 р. почала робити кіностудія «Експрес», що діяла при однойменному київському кінотеатрі [7].

Фактично, до Першої світової війни Франція залишалася лідером по виробництву кіноперіодики. З другої половини 1920-х років із розвитком кіновиробництва в США та Великобританії найбільш потужними кінотижневиками, що демонструвалися не лише вдома, але і в Європі та Австралії були: «Pathe News» (1910–1956 р.), «Hearst Metrotone News» (пізніша назва «News of the Day») (1914–1967 р.), «Paramount News» (1927–1957 р.), «Fox Movietone News» (1928–1963 р.), «Universal News» (1929–1967 р.), «The March of Time» (1935–1951 р.) [12], [14]. Вони успішно протрималися на кіноринку до кінця 1950-х – початку 1960-х років, коли остаточно утвердилося телебачення і жанр телевізійних новинних шоу. Кіножурнали демонструвалися в кінотеатрах як частина загальної програми, яка включала художню стрічку, рекламу, трейлери нових фільмів, інколи мультфільми.

За даними Р. Філдінга до 1930-х років більшість кінокомпаній «давали два випуска кінохроніки в тиждень, щопонеділка і щочетверга. «Марш часу» («The March of Time») виходив щомісяця» [18]. Наприкінці 1920-х років з'являються спеціальні кінотеатри, які демонструють кінохроніку різних компаній безперервно протягом усього дня.

Кіножурнали висвітлювали важливі події внутрішньої та зовнішньої політики, знайомили з різними новими технологіями, винаходами, новинками світу моди, спорту, розваг. Останній сюжет кіножурналу, зазвичай, мав легке гумористичне забарвлення [13]. Такий формат кіножурналу подовжував стандарт, започаткований «Пате-журналом», і є, здебільшого, традиційним навіть для сьогоденних телевізійних випусків новин.

Окрім великих комерційних кінокомпаній кіножурнали випускалися й окремими державними структурами, так Відділення колоніального кіно (Colonial Film Unit) (1939–1955 pp.) Міністерства інформації Великобританії випускало «Колоніальний кіножурнал» («Colonial Cinemagazine») для розповсюдження в британських колоніях. Кожний випуск тривав біля десяти хвилин і містив до п'яти сюжетів. Спочатку «Колоніальний кіножурнал» переслідував переважно пропагандистську мету, поступово після II Світової війни набув більш інформаційного характеру. Кіножурнал, розповідав про життя в колоніальних локусах Великої Британії в Африці, зокрема Нігерії, та на острові Фіджі й знайомив місцевих мешканців із подіями по всій Великобританії, сюжетами з історії та культури британців [19].

Систематичний випуск власної кіноперіодики розпочато 1918 р. і в Німеччині. З 1930 по 1940 р. виходять перші звукові німецькі кінотижневики «Звукова кінохроніка» («Ufa-Tonwoche», «Tonende Wochenschau») [21].

Особливого значення набула кіноперіодика в Радянській Росії та Радянському Союзі. Перший номер регулярного кіножурналу Радянської Росії «Кінотиждень» (1918–1919 pp.) вийшов 1 червня 1918 р. До кінця року було випущено сорок два номери. Через брак кіноплівки регулярність кіноперіодики тимчасово порушилася, але 1925 р. на зміну «Кінотижню» 5 червня 1922 р. з'явився кіножурнал «Кіноправда» (1922–1925 pp.). Одним із головних творців обох журналів був молодий режисер Дзига Вертов. Випуски цих журналів були досить традиційні за формою презентації матеріалу й дотримувалися норм «Пате-журналу». Вони містили до 5 сюжетів. Тематично відображали революційні перетворення, успіхи Червоної армії на фронтах громадянської війни, спортивні змагання, кінопортрети більшовицьких лідерів [8], [5], [17].

Доступність і ефективність екранної інформації була настільки очевидною, що в резолюції прийнятій на XIII з'їзді ВКП(б) 31 травня 1924 р. зазначалося: «Кіно повинно стати в руках партії могутнім засобом комуністичної освіти й агітації. Необхідно залучити до цієї справи увагу широких пролетарських мас, партійних і професійних організацій. До цього часу партії не вдалося щільно підійти до належного використання кіно» [6, с.108].

З 1925 р. Починає виходити новий кіножурнал «Совкіножурнал» (з 1930 р. має назву «Союз-кіножурнал», з 1944 р. «Новини дня», з 1984 р. «Хроніка наших

днів)), який з 1930 р. отримує офіційний загальносоюзний статус і стає своєрідним творчо-керівним нормативом до кінця 1980-х років для кіноперіодики союзних і автономних республік СРСР («Радянська Україна», «Радянська Білорусь», «Радянська Грузія», «Радянський Казахстан» і. т. п.).

Структурно журнал містив до восьми сюжетів у чіткій послідовності: перший офіційний сюжет компартійної чи урядової тематики, сюжет про зовнішньополітичну діяльність (офіційні міжнародні урядові візити, прибуття іноземних делегацій), сюжет або кілька сюжетів індустріальної тематики, події у розвитку сільського господарства, сюжет про розвиток соціально-культурної сфери, завершувався кіножурнал сюжетом про спортивні змагання, ювілейні заходи, показом дозвілля радянських людей.

Для створення уявлення про єдину радянську спільноту у «Союзкіножурнал» включалися сюжети з життя радянських республік, переважно про трудові здобутки та успіхи у побудові комунізму [3].

Головний принцип фільмування і відбору хронікального матеріалу полягав не в адекватності інформації, а її релевантності до потреб пропаганди. Відбиралися «потрібні» події і факти, які б могли стати підтвердженням партійним пропагандистським гаслам і впливати на формування радянської ідентичності. Тим паче, що демонстрація кіноперіодики в кінотеатрах перед художніми фільмами в СРСР стала обов'язковою.

Подібно до радянської кіноперіодики розвивалася й кіноперіодика інших тоталітарних режимів. Можна стверджувати, що спільними ознаками для них була ідеологічна пропаганда, спрямованість на формування нової свідомості, виховання нової людини.

Найбільш показовими є кіножурнал Гітлерівського Рейху «Німецька щотижнева хроніка» («Die Deutsche Wochenschau» (1940–1945р., останній випуск вийшов 22 березня 1945 р.), котрий виходив щотижня, а наприкінці двічі на тиждень, й головним чином висвітлював діяльність німецьких військ. Він також був обов'язковим для показу перед художньою програмою, виходив не лише німецькою мовою, а й мовою союзників нацистів та мовами полонених у концтаборах [21]. Як впливовий інструмент ідеологічної обробки населення й створення міфологізованої реальності, адаптованої до потреб режиму Франко в Іспанії з 1943 по 1975 р. щотижня виходив хронікальний кіножурнал «Новини й документальні фільми» («Noticiario y Document-tales Cinematográficos» («NO–DO»)) [20].

Початок регулярного випуску української кіноперіодики пов'язаний із діяльністю Всеукраїнського фотокіноуправління (ВУФКУ) 1922–1930 р. На підпорядкованих йому Одеській, Ялтинській та Київській кінофабриках працювали відділи кінохроніки.

У 1923 р. з'явився кіножурнал «Хроніка ВУФКУ», який виходив досить нерегулярно, в міру накопичення матеріалу, й структурно орієнтувався на російський «Кінотиждень». У 1924–1925 р. на екрани вийшов щомісячник «Маховик», котрий містив хронікальні сюжети, фрагменти анімаційних

фейлетонів та художніх стрічок. Упродовж 1927–1929 рр. виходить «Кінотиждень ВУФКУ» (з 1929 по 1930 р. вже під назвою на «Кіножурнал») [4].

Творці «Кінотижня»/«Кіножурналу» враховували структурні стандарти «Пате», «Кіноправди» та «Совкіножурналу», але разом з тим намагалися тримати баланс між ідеологією та інформативністю й репрезентацією власне українських тем. Певним чином це вдавалося до реорганізації ВУФКУ 1930 р. у державний трест «Українафільм» [9], а з 1938 р. його ліквідації й повного підпорядкування української кіноіндустрії Комітету в справах кінематографії при Раднаркомі СРСР. На переконання, В. Скуратівського, це вплинуло на долю українського кіно, визначило «і загальний, і той чи той «спеціальний» його характер. Усю його естетичну та ідеологічну фактуру» [10, с. 70].

З 1938 р. на наступні п'ятдесят років головним українським хронікальним кіножурналом стає «Радянська Україна», який випускає, створена в 1931 р. кінофабрика Українських хронікальних фільмів. «Радянська Україна» містила до восьми сюжетів і структурно та тематично будувалася у визначених рамках «Союз-кіножурналу» [2].

Отже, як свідчить вище зазначене більше ніж півстоліття від часу своєї появи кінохроніка була важливим соціокультурним явищем, оскільки через технічні особливості забезпечувала віру в реалістичність зображуваного, що мало надзвичайний вплив на аудиторію. Розвиток жанру кіноперіодики сприяв поширенню кінохроніки як джерела інформації, одного із засобів дозвілля та ефективного інструменту пропаганди й формування знань про навколишній світ.

Список використаних джерел

1. Журов Г. В. З минулого кіно на Україні 1896–1917. Київ: Вид-во АН УРСР, 1959. – 137 с.
2. Історія українського кіно: в 5-ти томах. Т. 2: 1930–1945 / Гол.ред. Г. Скрипник; НАН України; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – Київ, 2016. 448 с.
3. Каталог Киножурнал Новости дня / Хроника наших дней. URL: <https://www.net-film.ru/newsreels-daily-news-page-1> (дата звернення: 06.12.2024).
4. Кінолітопис. Анотований каталог кіножурналів, документальних фільмів і кіносюжетів (1896–1939) / упоряд. Н. Слончак. – Київ : ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, 2009. 239 с.
5. Киноправда. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zHyIoxE0QW0> (дата звернення: 06.12.2024).
6. КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК: в 4 т. – М.: Политиздат, 1970. – Т. 3, с. 108.
7. Миславський В. Н. Історія українського кіно 1896–1930 : факти і документи : в 2 т. – Харків : Вид-во «Дім Реклами», 2018. Т. 1. – 680 с.
8. Музей ЦСДФ. URL: <https://csdfmuseum.ru/magazines> (дата звернення: 06.12.2024).
9. Протоколи Правління ВУФКУ (1922–1930 рр.): зб. арх. док / передм., упоряд., комент., прим., Р. В. Росляка; НАН України, Інститут

- мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – К.: Видавництво Ліра-К, 2018. – 950 с.
10. Скуратівський В. Українське тоталітарне кіно // Нариси з історії кіномистецтва України / Гол. ред. кол. В. Сидоренко; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. – Київ: Інтертехнологія, 2006. С. 77–116.
11. Чабан М. Піонер українського кіно Данило Сахненко. – Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2010. – 60 с.
12. Newsreel Archive. URL: <https://www.newsreelarchive.com/history/> (дата звернення: 06.12.2024).
13. British Pathé. URL: <https://www.britishpathe.com/groups/> (дата звернення: 06.12.2024).
14. Ayala-Isaza J. The History of Newsreels. URL: <https://medium.com/@allaboutdrama/history-of-newsreels-a4b140665ff3> (дата звернення: 08.12.2024).
15. Sadoul G. Histoire générale du cinéma. Tome 1. L'invention du cinéma. 1832–1897; Les pionniers du cinéma (de Méliès à Pathé). 1897–1909. – Paris: Histoire, Cinéma & télévision, 1973. – 610 p.
16. Sadoul G. Histoire générale du cinéma. Tome 2. Histoire générale du cinéma. Tome 2. Le cinéma devient un art. 1909–1914. Paris : Histoire, Cinéma & télévision, 1973. – 522 p.
17. Sadoul G. Histoire générale du cinéma. Tome 3. Le cinéma devient un art. 1914–1920 Tome 3. Le cinéma devient un art. – Paris : Histoire, Cinéma & télévision, 1973. – 625 p.
18. Fielding R. The American Newsreel A Complete History, 1911–1967. 2nd ed. – Jefferson, N. C : McFarland & Company, 2015. – 250 p.
19. Colonial Cinemazine. URL: <http://bufvc.ac.uk/newsonscreen/search/index.php/series/91> (дата звернення: 28.11.2024).
20. Archivo histórico del NO-DO, web oficial. URL: <http://www.rtve.es/alacarta/videos-audios/noticiarios-nodo/> (дата звернення: 04.12.2024).
21. Vande Winkel, R. Nazi newsreels in Europe, 1939–1945: The many faces of Ufa's foreign weekly newsreel (Auslandstonwoche) versus German's weekly newsreel (Deutsche Wochenschau) // Historical Journal of Film, Radio and Television, 2004. 24 (1). – P. 5–34

Section: Information Technology, Cyber Security and Computer Engineering

THE U.S. ARMY'S ROLE IN ADVANCING MOBILE MESH NETWORKS: HISTORICAL EVOLUTION, TECHNOLOGICAL TRANSFORMATION, AND PRACTICAL APPLICATIONS

Vertebnyi Maksym

Master's degree

Shapovalova Olena

PhD, Assoc. Prof.

Educational and Scientific Institute of Information Technologies
Department of Cybersecurity and Information Technologies
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

Abstract

Mobile mesh networks have emerged as a transformative innovation, revolutionizing communication in environments characterized by limited infrastructure. The U.S. Army has played a pivotal role in advancing this technology, leveraging it for tactical operations while fostering its adoption in civilian contexts. This study delves into the historical trajectory, technological evolution, military and civilian utilizations, and security vulnerabilities associated with mobile mesh networks.

Keywords: Mesh networks, MANET, ATAK, U.S. Army, cybersecurity, IoT, mobile communications

Historical Context and Contributions of the U.S. Army

The U.S. Army's pursuit of robust and adaptive communication systems, particularly for scenarios where conventional infrastructure was infeasible, catalyzed the exploration of distributed networking technologies. In the 1970s, the Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) initiated research into Mobile Ad Hoc Networks (MANETs), which enabled devices to establish dynamic, decentralized connections without reliance on centralized nodes. This innovation became critical for ensuring real-time communication under unpredictable conditions [2].

Programs such as the Global Mobile Information Systems (GloMo) and Wireless Network After Next (WNaN) epitomized advancements in dynamic data exchange and network resilience. Another landmark initiative, the Combat Service Support Automated Information Systems Interface (CAISI), facilitated the development of one of the largest tactical mesh networks globally, comprising over 40,000 devices. These initiatives underscored the indispensable role of mobile mesh networks in modern military operations, particularly under high-stakes scenarios [1].

Military Applications and Tactical Innovations

Mobile mesh networks have been integral to enhancing operational effectiveness in military contexts. Integration with reconnaissance systems, such as Unmanned Aerial Vehicles (UAVs), has amplified situational awareness by enabling seamless communication among ground forces, aerial assets, and command units. The Android Tactical Assault Kit (ATAK), leveraging mesh connectivity, exemplifies such advancements, fostering synchronized operations in dynamic combat zones [1].

Moreover, telemedicine applications have enabled field units to transmit critical medical data to remote specialists, facilitating timely, life-saving interventions. Temporary, self-dissolving "short-lived nodes" represent another innovative deployment, wherein ephemeral networks enable secure and rapid data transfer before adversarial detection becomes feasible. This adaptability underscores the strategic value of mesh technologies in contested environments [2].

Transitioning to Civilian Domains

The robustness and self-organizing attributes of military-grade mesh networks have rendered them invaluable in civilian sectors. Urban planners have adopted these networks to enable smart city infrastructure, integrating Internet of Things (IoT) devices for traffic management and public safety. For instance, San Jose leveraged mesh networks to optimize its urban transportation systems and bolster emergency response capabilities [4].

In disaster response scenarios, mesh networks have proven indispensable by maintaining connectivity when conventional networks failed. Technologies such as goTenna have empowered rescue teams to coordinate effectively under adverse conditions. Furthermore, the proliferation of consumer-level mesh systems, including those developed by Google and Eero, highlights the growing mainstream adoption of this technology to ensure consistent connectivity across residential and commercial environments [8].

Comparative Analysis of Mesh Networks: Historical and Technological Advancements

Table 1 - Comparison of major mesh network technologies, focusing on their historical context, technological capabilities, and encryption improvements [1-3]

Network System	Era	Applications	Encryption
MANET (DARPA)	1970s	Military communications	Basic encryption
GloMo	1990s	Dynamic data exchange	Enhanced cryptographic protocols
WNaN	2000s	Resilient tactical networks	Real-time encryption algorithms
CAISI	Early 2010s	Logistics and medical data transfer	WPA2 with secure keys
ATAK	Late 2010s	Battlefield situational awareness	AES-256 encryption
Smart City Networks	2020s	Urban management and IoT connectivity	WPA3 and secure tunnels

*data generated by the author [1]

These systems underscore a progressive enhancement in mesh network capabilities, reflecting the U.S. Army's focus on integrating cutting-edge encryption methods to protect sensitive data (table 1).

Challenges and Security Implications

Despite their numerous advantages, the decentralized architecture of mesh networks introduces significant cybersecurity vulnerabilities. Key threats include man-in-the-middle attacks, where malicious actors intercept and manipulate communications between nodes, and Sybil attacks, wherein adversaries use falsified identities to disrupt network integrity. This vulnerability has become evident in examples such as the Evil Twin attack, where malicious nodes masqueraded as legitimate access points [9]. Examples such as the 2016 Mirai Botnet attack highlight the exploitation of IoT devices in mesh configurations, resulting in large-scale distributed denial-of-service (DDoS) incidents [7].

Emerging attack vectors, including device spoofing, further underscore the necessity for advanced security measures. For example, injecting false data into vehicular communication systems can induce traffic disruptions, while similar tactics against smart grids compromise infrastructure reliability.

Future Directions and Technological Innovations

To address the vulnerabilities inherent in mesh networks, researchers are increasingly focusing on enhanced cryptographic protocols and real-time monitoring systems. Automated intrusion detection mechanisms and advancements in quantum communication hold promise for achieving unbreakable encryption, ensuring data authenticity and resilience against sophisticated attacks [5].

The sustained efforts of military institutions in refining mesh network technologies underscore their strategic importance. As these innovations permeate civilian domains, challenges such as energy efficiency, interoperability standards, and privacy concerns must be addressed. The evolution of mesh networks continues to redefine global connectivity, bridging gaps between military exigencies and civilian necessities.

Conclusion

The development of mobile mesh networks represents a cornerstone in the evolution of communication technologies, with the U.S. Army at the forefront of this paradigm shift. From enabling secure military operations to enhancing disaster response and urban management, mesh networks demonstrate unparalleled versatility. However, addressing their inherent vulnerabilities is imperative for unlocking their full potential and ensuring their sustainable integration into broader technological ecosystems [3-6].

References

1. Naval Postgraduate School. (2020). Networks that don't exist expand the boundaries of battlefield communication. Naval Postgraduate School. Retrieved from <https://nps.edu>
2. Smith, J. (2022). Military tactics and the future of mobile communications. All About Circuits. Retrieved from <https://www.allaboutcircuits.com>

3. U.S. Army Public Relations. (2021). The integrated tactical network: Transforming battlefield communications. Army University Press. Retrieved from <https://www.armyupress.army.mil>
4. FedTech Magazine. (2021). How mesh networks extend military communication. FedTech Magazine. Retrieved from <https://fedtechmagazine.com>
5. DARPA. (2018). Wireless networks after next: Enhancing battlefield communication. Defense Advanced Research Projects Agency. Retrieved from <https://www.darpa.mil>
6. Inovasense. (2023). IoT security: 15 types of attacks with real-world examples. Inovasense. Retrieved from <https://www.inovasense.com>
7. Kanpur IIT. (2023). Wireless network hacking: Identifying and exploiting vulnerabilities in wireless networks. E&ICT Academy. Retrieved from <https://eicta.iitk.ac.in>
8. IFSEC Global. (2018). How mesh networks can isolate cyber breaches in smart cities and critical infrastructure. IFSEC Global. Retrieved from <https://www.ifsecglobal.com>
9. AUT Repository. (2016). Evaluation of network attacks in wireless mesh networks. AUT Open Repository. Retrieved from <https://openrepository.aut.ac.nz>

APPLICATION OF MACHINE LEARNING METHODS FOR ANALYSIS NETWORK TRAFFIC STRUCTURES

Ostrovska Kateryna

Ph.D., associate professor, associate professor

Bak Dmitry

master's degree, specialty "Computer science"

Department of Information Technologies and Systems

Ukrainian State University of Science and Technology

In the modern world, the Internet plays an important role in the lives of people and organizations. It allows you to exchange information, conduct business, learn and have fun. However, with the increase in the number of users and the volume of transmitted data, there is a need to analyze and optimize Internet traffic. In this context, machine learning becomes an important tool for traffic analysis and forecasting.

Neural networks are a powerful tool that is used in various fields, including computer vision, speech recognition, and natural language processing. They are able to learn on large volumes of data and will reveal complex patterns that may not be obvious to a person. Machine learning also allows you to create algorithms that help self-learning and adapt to new data, which makes them especially useful for network traffic analysis.

Analyzing Internet traffic is a difficult task, as the data is encrypted and cannot be read directly. However, neural networks and machine learning make it possible to process data at the level of statistical regularities and patterns that can give an idea of the nature of traffic and its features.

This can be used to detect anomalies, identify malware, identify violated security policies, and much more.

The purpose of the work is application machine learning methods for analyzing network traffic structure.

Internet traffic consists of all data that is transmitted and received over the Internet. This term includes all data that passes through your device, such as your computer, smartphone or tablet. Internet traffic can include many different types of data, such as websites, e-mail, video, and even messages that the user sends through social networks [1].

The volume of Internet traffic can vary significantly depending on what the user does on the Internet. For example, if a user watches a video on YouTube, much more traffic is used, than if the user were just browsing web pages. If the user sends large files via e-mail or downloads large files from the Internet, this will also use more traffic.

Internet traffic management is important for many reasons. First, it helps monitor data usage on your device so you know how much data is being used and when.

In addition, traffic management can help improve Internet speed, as less data means that the device does not have to process as much information.

There are various ways of controlling Internet traffic on devices. Some devices have built-in features to limit data usage, such as Android's "data saver mode." You can also use applications that help manage traffic, or you can adjust network settings to limit data usage.

In general, Internet traffic is an important part of the Internet and the management of your device. Understanding how traffic works and the ability to manage it can help you make a more informed choice when using the Internet.

Gathering Internet traffic into a dataset is a process of gathering information about network traffic to create a dataset that can be used for training and testing machine learning models [2]. Collected data can be used for network analysis, network attack detection, network optimization and other tasks. This process may include the collection of various types of data, such as connection metadata, packet contents, protocol information, etc.

The following is a list of Internet traffic collection options.

1. Use of deep learning systems. These systems can automatically analyze traffic and determine which data are most important for analysis.

2. Application of machine learning methods for traffic analysis.

Machine learning can be used to identify traffic anomalies and determine their causes.

3. Use of data transfer protocols, such as TCP and UDP, to collect binary data and application packets.

4. Processing of collected data using specialized software to remove unnecessary and distorted data.

5. Storage of collected data in a format convenient for analysis, such as CSV or SQL.

6. Using Wireshark, tcpdump, SolarWinds Network Bandwidth Analyzer programs.

Wireshark, tcpdump, SolarWinds programs have most of the list of options. Convenient interface in the Wireshark program. Thus, the Wireshark program is used in this work.

The number of records in the dataset: 120,548.

The total number of important features from the data set is 13 on the Y axis, the number of requests on the X axis, namely:

- 1) TCP – 56,804;
- 2) TLSv1.3 – 54,443;
- 3) TLSv1.2 – 7,452;
- 4) DNS – 1,249;
- 5) SSLv2 – 291;
- 6) SSL – 86;
- 7) SSDP – 64;
- 8) ICMP – 57;
- 9) HTTP – 51;
- 10) IGMPv3 – 32;
- 11) OCSP – 10;
- 12) TLSv1 – 4;
- 13) ARP – 4.

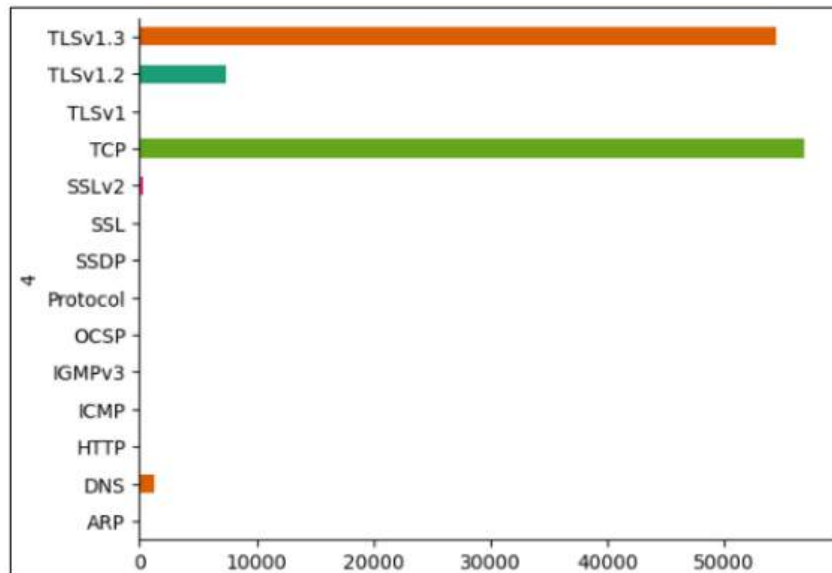

Figure 16 – Data set for testing

Applied machine learning algorithms (Random Forest.

Logistic Regression. k-NN) successfully detected DDoS attacks with an accuracy of more than 90% due to the optimization of hyperparameters and features in the data set. It is recommended to use an algorithm to detect a DDoS attack RandomForest with 99.52% accuracy.

References

1. Alexander K., Yevgeny Kh. Machine learning for network traffic analysis. - SPARK, 2019. - 596 p.
2. Shailendra S., Gopal K. WITH. Traffic analysis using machine learning algorithms. - ICCCA, 2021. - 608 p.
3. Tripathi S., Gupta B., Almomani A. Hadoop based defense solution to handle distributed denial of service DDoS attacks., 2013. – 164 c.
4. Vanitha K., Mala C. A survey on detection and prevention of distributed denial of service (DDoS) attacks. – Journal of Ambient Intelligence and Humanized Computing, 2019. – 1931 c.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Шевчук Борис

к. п. н., доцент

Закусило Микола

аспірант

Кафедра інформаційних систем і технологій

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Анотація. Метою дослідження є аналіз впровадження підходів DevOps та CI/CD для підвищення якості програмного забезпечення. Завданням дослідження було дослідити, як використання DevOps-методології та автоматизації через CI/CD-процеси впливають на якість та стабільність продукту. Об'єктом дослідження є DevOps-інструменти та практики, які забезпечують автоматизацію циклу розробки, тестування та розгортання програмного забезпечення. Результатом дослідження є огляд основних принципів DevOps, методів автоматизації через CI/CD-пайплайни та їх вплив на якість розробки та випуску програмного забезпечення.

Ключові слова: DevOps, CI/CD, забезпечення якості, автоматизація, інтеграція, безперервне розгортання.

Вступ. У сучасному світі розробка програмного забезпечення стає все більш динамічною та інтегрованою з бізнес-процесами, що створює потребу в ефективних методах для підвищення якості та швидкості випуску продуктів [3]. Традиційні підходи до тестування та випуску часто виявляються недостатньо ефективними для забезпечення необхідного рівня стабільності та якості ПЗ. Впровадження інноваційних практик дозволяє досягти високої якості продукту завдяки інтеграції процесів розробки, тестування та розгортання, що є актуальним для компаній, які прагнуть скоротити час виходу продукту на ринок [2].

Метою дослідження є аналіз методів забезпечення якості за допомогою впровадження DevOps-практик та автоматизації через CI/CD.

Основна частина. DevOps — це культурний підхід до розробки програмного забезпечення, який об'єднує команди розробників (Dev) та операційних інженерів (Ops) для досягнення спільних цілей: швидкого, стабільного та якісного випуску програмного забезпечення. Основні принципи DevOps, які безпосередньо впливають на якість, включають [4]:

Співпраця та комунікація. DevOps передбачає тісну співпрацю між командами розробки та операцій, що сприяє кращому розумінню вимог до програмного забезпечення, вчасному виявленню потенційних проблем та швидшому їх вирішенню. Це зменшує кількість помилок на пізніх етапах розробки.

Автоматизація. Один з ключових принципів DevOps — це автоматизація всіх рутинних процесів, що включає тестування, налаштування середовища, розгортання та моніторинг. Автоматизація дозволяє знизити ризик людських помилок, покращує продуктивність та сприяє швидкому зворотному зв'язку в циклі розробки.

Безперервне вдосконалення. DevOps заохочує безперервне вдосконалення процесів та інструментів, що використовуються для забезпечення якості. Постійний аналіз результатів та зворотний зв'язок сприяють адаптації та покращенню процесів у відповідь на нові вимоги та виклики.

Інфраструктура як код (IaC). Концепція IaC дозволяє описувати інфраструктуру програмного забезпечення у вигляді коду, який легко підтримується та версіонується. Це забезпечує стандартизацію середовища, його легку відтворюваність і знижує ризик конфігураційних помилок.

CI/CD (Continuous Integration/Continuous Deployment) — це методологія та набір практик, які дозволяють автоматизувати процес інтеграції коду та його розгортання. CI/CD складається з таких етапів[5]:

Безперервна інтеграція (CI). На цьому етапі зміни у коді автоматично інтегруються у центральний репозиторій та проходять автоматичні тести. CI дозволяє вчасно виявляти помилки на ранніх етапах, коли їх виправлення є менш затратним. Зазвичай використовуються такі інструменти, як Jenkins, GitLab CI/CD та CircleCI, що забезпечують автоматичне тестування після кожної зміни в коді.

Безперервна доставка (CD). Цей етап передбачає підготовку програмного забезпечення до випуску в будь-який момент. Завдяки автоматизації кожна зміна, що пройшла успішне тестування, може бути доставлена у staging-середовище для подальшого контролю якості. Інструменти для CD (як-от Docker, Kubernetes) допомагають швидко розгорнути застосунок у різних середовищах, що забезпечує стабільність продукту.

Безперервне розгортання (Continuous Deployment). Це розширення CD, яке дозволяє автоматично розгорнути зміни, що пройшли всі етапи тестування, на продакшн-середовище. Автоматичне розгортання знижує ризик помилок при переході в продакшн і дозволяє командам швидко реагувати на зміни вимог.

Реалізація DevOps та CI/CD неможлива без спеціалізованих інструментів, які забезпечують автоматизацію, контроль версій та моніторинг. Основні інструменти включають:

- Jenkins, GitLab CI/CD для автоматизації тестування та інтеграції змін.
- Docker для контейнеризації, що забезпечує відтворюваність середовищ.
- Kubernetes для оркестрації контейнерів, що допомагає масштабувати застосунки.

- Ansible, Terraform для управління конфігураціями та автоматизації інфраструктури.

- Prometheus, Grafana для моніторингу та аналізу продуктивності.

Вплив DevOps та CI/CD на якість програмного забезпечення:

Зниження кількості помилок. Автоматизація тестування та інтеграції дозволяє рано виявляти та виправляти помилки, що знижує ймовірність їхнього потрапляння у продакшн.

Підвищення стабільності та надійності. Автоматизовані процеси розгортання зменшують людський фактор у виробництві, що дозволяє досягти більш високого рівня надійності та передбачуваності.

Скорочення часу на випуск продукту. CI/CD забезпечує безперервний потік змін від розробки до продакшн-середовища, що дозволяє швидше впроваджувати нові функції та виправлення.

Прозорість процесів. DevOps-підходи сприяють відкритості та прозорості всіх процесів розробки та експлуатації ПЗ, що допомагає команді краще контролювати якість на кожному етапі життєвого циклу продукту.

Таким чином, впровадження DevOps та CI/CD практик значно покращує якість програмного забезпечення, підвищуючи його стабільність та скорочуючи час випуску на ринок.

У ході дослідження було доведено, що DevOps та CI/CD є ефективними інструментами для забезпечення якості програмного забезпечення. Впровадження цих практик дозволяє підвищити якість, стабільність та безпеку продукту, зменшити час на випуск нових версій та швидко реагувати на зміни у вимогах[1]. Автоматизація процесів інтеграції та деплою сприяє забезпеченню надійності ПЗ та зменшує залежність від людських помилок у процесах розгортання, що підтверджує важливість інтеграції DevOps та CI/CD для забезпечення якості програмного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Єрмоленко М., Шевчук Б.(2022) Значення автоматизації тестування у сфері програмування. Матеріали конференцій МНЛ, 2022, 7 жовтня 2022 р., м. Біла Церква: 179-180.
2. Закусило М., Шевчук Б.(2024) Огляд основних методологій тестування програмного забезпечення: порівняння переваг і недоліків Освіта і наука Зб. наукових праць. – 2024. – К: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 1431 с.

3. Рудик І. І., Шевчук Б. В. (2022) "Потреба тестування програмного забезпечення." Матеріали конференцій МНЛ 7 жовтня 2022 р., м. Біла Церква (2022): С. 186 – 188.
4. GitLab. What is DevOps??. The most-comprehensive AI-powered DevSecOps platform | GitLab. URL: [https://about.gitlab.com/topics/devops/#:~:text=DevOps%20combines%20development%20\(Dev\)%20and,for%20businesses%20and%20their%20customers](https://about.gitlab.com/topics/devops/#:~:text=DevOps%20combines%20development%20(Dev)%20and,for%20businesses%20and%20their%20customers). (дата звернення: 08.11.2024).
5. Contributors to Wikimedia projects. CI/CD - Wikipedia. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/CI/CD> (дата звернення: 08.11.2024).

THREE-D MODELING OF SCENES WITH MOTION BLURRING

Ostrovskaya Kateryna

Ph.D., associate professor

Ustin Artem

master's degree

specialty "Computer science"

Department of Information Technologies and Systems
Ukrainian State University of Science and Technology

Computer graphics is the application of computer technology to create graphic images, display them using various means and manipulate them.

The main subjects used in constructing and operating with 3D objects are linear algebra, discrete mathematics and, of course, geometry with algebra, with the rules for designing and constructing figures.

Any element represented by three-dimensional graphics is visualized using certain elements, structures and tools.

Most often, three-dimensional graphics are used to create images in architectural visualization, cinema, television, computer games, printed products, as well as in science.

A three-dimensional image differs from a flat one by constructing a geometric projection of a three-dimensional model of the scene on a computer screen using specialized programs.

At the same time, the model can either correspond to objects from the real world (cars, buildings, a hurricane, an asteroid ...), or be completely abstract (projection of a three-dimensional fractal).

Three-dimensional graphics have become so firmly embedded in our lives that we encounter it, sometimes without even noticing it. Looking at the interior of a room on a huge billboard, the amber shine of pouring beer in a commercial, watching a plane explode in an action movie, many do not realize that they are not seeing real

footage, but the result of the work of a master of three-dimensional graphics. The scope of three-dimensional graphics is extremely wide: from advertising and the film industry to interior design and the production of computer games. When creating advertising, three-dimensional graphics help to present the product in the most advantageous light, for example, with its help you can create the illusion of perfectly white shirts, crystal clear mineral water, an appetizingly broken chocolate bar, a well-foaming detergent, and so on. In real life, the advertised object may have some shortcomings that are easy to hide by using three-dimensional "doubles" in advertising. You have probably noticed that after using detergent, the dishes shine much duller than in advertising, and hair after using shampoo does not look as beautiful as on the TV screen. The reason for this is simple: very clean dishes are just a computer-generated image, such plates do not exist in reality.

The use of computer technology in the design and development of interior design helps to see the final version long before the situation is recreated.

Motion Blur in English means "the effect of image blurring when reproducing motion scenes". You can observe this effect in photographs showing moving objects. This effect is most noticeable if the photograph was taken with a long shutter speed or the photographed objects had a high speed of movement.

Implementing full-scale Motion Blur in real time is a very difficult task. You should be able to increase the framerate several times, and for the vast majority of applications. The only way to achieve this is to significantly reduce the detail. In many cases, this is simply unacceptable.

In some computer games, Motion Blur is implemented by combining the current frame with the previous ones in such a way that the previous frames remain visible for some, short period of time. This is not Motion Blur in principle, it looks very clumsy and simply takes up precious processor time.

In order to blur an object in motion, you need to do the following:

1. Right-click on the object, in the context menu you need to select the Object Properties line. In the Motion Blur area of the Object Properties window, select Object.
2. Open the Render Scene window by pressing the F10 key. In the Object Motion Blur area of the Default Scanline Renderer scrollbar of the Renderer tab, select the Apply check box.

Image Motion Blur is a method of obtaining motion blur by blurring the image after rendering the frame. This method is based on information in neighboring frames and is used to create the effect of camera blur (Figure 1).

Figure 1 - Frame rendered using Image Motion Blur

Since image blurring is not based on rendering copies of an object, but on blurring the rendered image, there are limitations that must be considered when using this method.

- Blurring does not take into account overlapping objects, so "gaps" appear in the rendered image.

- Objects with changed topography are not blurred. These include NURBS objects or objects to which a Displacement map has been applied.

- Image Motion Blur is not displayed in displays that only perceive real objects.

It is necessary to pay attention to the fact that you cannot enable the Object and Image parameters for the same object at the same time. If necessary, you can re-render a separate layer for further use in Video Post or post-processing programs.

The work examines the process of three-dimensional modeling of scenes with motion blur using the Blender package and the Image Blur or Motion Blur effects.

References

1. Кравченко, О. Майстерність 3D моделювання: техніки та інструменти у Blender / О. Кравченко; Національний університет "Львів. політехніка". – Львів: Видавництво Національного університету "Львів. політехніка", 2020. – 240 с.: іл. – Бібліографія: с. 200–220.
2. Лисенко, І. Інтерактивне навчання 3D візуалізації з використанням Blender: від початківця до експерта / І. Лисенко. – Київ: Видавництво "Нова освіта", 2020. – 300 с. – Бібліографія: с. 250–280.
3. Ковальов, А. Творче моделювання у Blender: від ідеї до втілення / А. Ковальов. – Харків: Видавництво "Майстерня", 2019. – 180 с. – Бібліографія: с. 150–170.

СУЧАСНІ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАТФОРМ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ ПРОЦЕСАМИ

Ярчак Марко Анатолійович

бакалавр комп'ютерних наук

Луцький національний технічний університет

Вступ. Цифрові технології в сучасній освіті відіграють ключову роль у підвищенні ефективності навчальних процесів та забезпеченні зручної взаємодії між усіма учасниками освітнього середовища. Інноваційні підходи у веб-розробці, такі як використання сучасних фреймворків, інтеграція з хмарними сервісами, реалізація адаптивного дизайну та інтерактивних елементів, відкривають нові можливості для створення онлайн платформ, орієнтованих на управління освітніми установами. Актуальність цієї теми зумовлена потребою в системах, які не лише оптимізують адміністративну

діяльність шкіл, але й сприяють спрощенню взаємодії між учнями, вчителями та батьками. Такі платформи дозволяють ефективно координувати навчальний процес, забезпечують оперативний обмін інформацією та створюють єдине цифрове середовище для навчання.

Постановка задачі. Задача спрямована на аналіз та розробку інтерактивного веб-сайту для управління освітніми процесами в школах, який забезпечить ефективність комунікації між учнями, вчителями та батьками завдяки інтеграції сучасних веб-технологій. Основними аспектами роботи є дослідження інструментів веб-розробки, які дозволяють реалізувати функціонал для покращення взаємодії користувачів, впровадження засобів автоматизації адміністративних процесів та оптимізація освітніх процесів через інтерактивний і зручний інтерфейс.

Мета роботи. Метою роботи є визначення ключових аспектів розробки інтерактивного веб-сайту, який сприятиме ефективному управлінню освітніми процесами в школах та покращенню комунікації між учнями, вчителями і батьками. Особлива увага приділяється інтеграції сучасних веб-технологій, зокрема інтерактивних елементів, збереженню та обробці даних, впровадженню автоматизації процесів, а також створенню зручного та інтуїтивно зрозумілого користувацького досвіду для стимулювання ефективної взаємодії.

Основна частина. Для ефективного управління освітніми процесами та комунікації між учнями, вчителями та батьками значну роль відіграють різні сучасні елементи. Розробка платформи для управління школами базується на сучасних веб-технологіях, таких як Vue.js для фронтенду та Node.js для бекенду, що забезпечують динамічність і інтерактивність системи. Основною складовою платформи є модулі для автоматизації щоденних задач у школах: від управління розкладом занять до аналізу успішності учнів. Наприклад, інтерактивний модуль розкладу дозволяє адміністрації легко вносити зміни, а вчителям та учням оперативно отримувати актуальну інформацію через адаптивний інтерфейс. Використання Vue.js дозволяє оновлювати дані в реальному часі, забезпечуючи безшовний досвід користувача.

Одним із ключових елементів платформи є автоматизація комунікації. Завдяки інтеграції з базами даних, учні та батьки можуть отримувати повідомлення про результати навчання або нагадування про майбутні події. Наприклад, при виставленні оцінок система автоматично надсилає повідомлення батькам із деталями про успішність їхньої дитини.

Також передбачено інтерактивні звіти про успішність учнів, які генеруються в реальному часі. Вони можуть включати графіки, що ілюструють прогрес у навчанні, або діаграми, які показують рівень відвідуваності. Завдяки використанню сучасних бібліотек для інтерактивності, компонентного підходу та візуалізації даних, таких як Vuetify.js, ці звіти є зрозумілими та інформативними. Для покращення взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу реалізовано систему зворотного зв'язку. Учні можуть залишати відгуки про заняття, а вчителі — надавати рекомендації щодо навчання.

Завдяки інтеграції системи в реальному часі, така взаємодія сприяє побудові більш прозорих і ефективних комунікацій.

Платформа враховує особливості адаптивного дизайну для зручності роботи на різних пристроях. Учні можуть виконувати завдання чи переглядати матеріали не лише на комп'ютері, але й на смартфоні чи планшеті. Це забезпечує гнучкість і доступність платформи для всіх користувачів.

Завдяки впровадженню сучасних технологій, таких як інтерактивні елементи, анімації та автоматизовані системи комунікації, розроблена платформа створює новий підхід до управління освітніми процесами, стимулюючи активну участь усіх зацікавлених сторін.

Висновки. Розробка інтерактивної онлайн-платформи для шкільного управління демонструє, як сучасні технології можуть оптимізувати освітній процес, спрощуючи взаємодію між учнями, вчителями та батьками. Використання динамічних інструментів, таких як інтерактивні розклади, автоматизовані повідомлення та звіти про успішність, створює новий рівень комфорту та ефективності. Інтеграція адаптивного дизайну забезпечує доступність платформи з різних пристроїв, що є важливим у сучасному світі мобільності. Запровадження функціоналу зворотного зв'язку та аналітики сприяє прозорості й підвищує залученість усіх учасників освітнього процесу. Платформа не лише полегшує адміністративну роботу, а й формує середовище, яке стимулює учнів до навчання, підвищує їхню організованість і відповідальність. Таким чином, проєкт підтверджує, що впровадження інноваційних технологій у шкільне управління може значно покращити якість освіти, сприяючи її адаптації до сучасних вимог.

Список використаних джерел

1. The Progressive JavaScript Framework. URL: <https://vuejs.org/guide/quick-start> (дата звернення: 03.12.2024).
2. Vuetify.js фреймворк для створення інтерфейсів користувача на основі Vue.js URL: <https://vuetifyjs.com/en/getting-started/installation> (дата звернення: 03.12.2024).
3. Впровадження інтерактивних освітніх технологій в навчальний процес URL: <https://naurok.com.ua/vprovadzhennya-interaktivnih-osvitnih-tehnologiy-v-navchalniy-proces-149129.html> (дата звернення: 03.12.2024).
4. Переваги та недоліки онлайн навчання URL: <https://myownconference.com/blog/uk/onlajn-navchannya-plyusy-ta-minusy/> (дата звернення: 03.12.2024).

Section: Jurisprudence

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ ОБВИНУВАЧЕНИХ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Грузін Анастасія

здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

Факультет прокуратури

Байда Олександр

к.ю.н., доцент

Кафедра кримінального права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Неповнолітні особи (згідно з визначенням ст. 3, ч. 1, п. 12 КПК — малолітні особи, а також діти у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років) як правило, не мають достатнього досвіду й знань для адекватного розуміння своїх прав та обов'язків у процесі кримінального розслідування [4]. Їх окремий статус передбачає наявність специфічних правових норм, спрямованих на гарантування захисту прав та запобігання можливим порушенням у судовому процесі. Актуальність цієї теми зумовлена особливою вразливістю цієї категорії осіб, саме з огляду на специфіку віку та обмежені можливості захисту своїх інтересів, впровадження ефективних механізмів стає важливим кроком для забезпечення справедливого судочинства та реабілітації неповнолітніх.

Теоретична база дослідження ґрунтується на нормативно-правових актах й основоположних принципах кримінального права, міжнародного права та прав людини. Окремі аспекти у сфері захисту прав неповнолітніх розглядали у своїх роботах Задерейко С. Ю. [6], Москаленко С. [5], Калініна І. В. [2] та інші.

Кримінальне провадження щодо неповнолітніх має особливий процесуальний порядок, який відрізняється від загальних норм та враховує специфічні принципи й завдання. Чинний КПК України містить розширену систему гарантій прав неповнолітніх підозрюваних та обвинувачених, що враховує їхні особливості у кримінальному провадженні. Юридична література наголошує, що з прийняттям КПК України були зроблені перші кроки до створення системи кримінальної юстиції для неповнолітніх.

Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх підкреслює важливість законності, обґрунтованості та ефективності рішень, що приймаються стосовно дітей, які потрапили у конфлікт із законом. Це включає виховання та соціальну підтримку таких дітей з метою їхньої реінтеграції в суспільство [6, с. 92-93].

Зокрема, стаття 105 КК України передбачає можливість звільнення неповнолітнього від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Суд може звільнити неповнолітнього, який вчинив кримінальний

проступок або нетяжкий злочин, якщо вважає, що його щире розкаяння та бездоганна поведінка на момент постановлення вироку свідчать про відсутність необхідності застосування покарання. У таких випадках до неповнолітнього можуть бути застосовані виховні заходи, зокрема застереження, обмеження дозвілля, передача під нагляд батьків або педагогічного колективу, обов'язок відшкодування збитків тощо [3].

21 січня 2019 року запроваджене відновне правосуддя відповідно до Наказу Міністерства юстиції України та Генеральної прокуратури, що передбачає добровільну медіацію, за якої сторони вирішують конфлікт позасудовим шляхом. Участь у Програмі можлива лише за умови, що неповнолітній скоїв проступок уперше, визнав свою провину і завдав шкоду фізичній чи юридичній особі. Якщо всі умови виконані, прокурор інформує сторони про можливість участі, залучає посередника – адвоката, що допомагає досягти угоди. Після її підписання неповнолітній компенсує завдану шкоду, працює з психологом і проходить ресоціалізаційні заходи. Успішне завершення процесу звільняє його від кримінальної відповідальності.

Європейські країни вже тривалий час впроваджують практику відмови від виключно каральних заходів та можливість примирення між потерпілим і правопорушником. Зокрема, у 2001 році Рада Європейського Союзу ухвалила Рамкове рішення «Про положення жертв у кримінальному судочинстві», яке зобов'язує всі країни-члени ЄС впроваджувати медіацію в кримінальних справах та визнавати будь-які угоди, досягнуті між жертвою і правопорушником у ході медіації [7].

Успішне завершення програми відновного правосуддя для неповнолітніх є важливою підставою для звільнення їх від кримінальної відповідальності. Станом на кінець 2020 року суди ухвалили рішення щодо звільнення від відповідальності 84 підлітків.

Ця програма дозволяє молодим людям залишатися з родиною та близькими, уникаючи негативного впливу оточення в місцях позбавлення волі. Вони мають змогу продовжувати навчання в школах та інших освітніх закладах, займатися спортом, працювати і ставати свідомими, відповідальними громадянами своєї країни. Програма допомагає неповнолітнім зрозуміти свої помилки, отримати підтримку на шляху до виправлення та сприяє їх інтеграції в суспільство, зменшуючи ризик повторних правопорушень [5, с. 134].

У 2020 році до кримінальної відповідальності було притягнуто 3 000 неповнолітніх. Застосування реального позбавлення волі до підлітків відбувається рідко: у 2020 році в Кременчуцькій виховній колонії для хлопців і секторі Мелітопольської установи №144 для дівчат перебували 66 неповнолітніх, а у першому півріччі 2021 року – 71 особа.

Загалом, з 2013 до 2020 року кількість неповнолітніх, які відбували покарання у виховних колоніях, зменшилася з 890 до 663 осіб, тобто скоротилася більш ніж у 10 разів. Однак рівень залучення неповнолітніх до кримінальної відповідальності залишається на стабільному рівні (щороку 4-5 тисяч випадків). Це свідчить про часте використання статей 75 та 76

Кримінального кодексу України, що передбачають звільнення від відбування покарання з випробуванням та виконання певних зобов'язань [1, с. 42].

В цілому, кримінальне судочинство щодо неповнолітніх має бути максимально індивідуалізованим, акцентуючи увагу на особистості правопорушника та причинах його дій. Важливо, щоб слідчий міг виявляти психологічні особливості неповнолітнього, що допомагає вирішувати такі завдання: визначення осудності, мотивів злочину, емоційного стану підлітка, а також вибір справедливого покарання. Це також впливає на вибір запобіжних заходів, доказів та призначення експертиз, що важливо для криміналістичних і профілактичних заходів.

Основні проблеми у роботі з неповнолітніми включають недостатність педагогів чи психологів під час допитів, відсутність спеціальної підготовки у слідчих, а також залучення невідповідних законних представників. Серед тактичних труднощів – встановлення контакту з підлітком, а серед організаційних – відсутність належних умов і технічного обладнання, що враховує емоційний стан неповнолітнього [2, с. 63].

Отже, перспективи вдосконалення механізмів дотримання прав неповнолітніх обвинувачених у кримінальному провадженні в Україні включають застосування більш гуманних та орієнтованих на реабілітацію підходів. Зокрема, йдеться про розробку та реалізацію програм, спрямованих на використання альтернативних заходів, що не передбачають позбавлення волі, як-от освітні та соціально-психологічні ініціативи. Законодавче посилення та адаптація процедур до міжнародних стандартів також сприятиме кращому врахуванню вікових та соціальних особливостей неповнолітніх. Це забезпечить не лише справедливе ставлення, а й позитивний вплив на подальшу долю підлітків, зменшуючи ризик повторних правопорушень та сприяючи інтеграції в суспільство.

Список використаних джерел

1. Бугаєць Т., Кобзін Д., Неткова Б., Пашко Н., Черноусов А., Щербань С. Аналіз системи правосуддя щодо неповнолітніх, які перебувають у конфлікті з законом, в Україні: звіт за результатами дослідження / За заг. ред. О. Калашник. – К.: Харківський інститут соціальних досліджень, 2023. – Проект Ради Європи "Захист прав дітей під час війни і в післявоєнний період в Україні". С. 1-106
URL: https://khisr.kharkov.ua/wp-content/uploads/2023/05/Report_JuV_Just_final-version_2023.pdf
2. Калініна І. В. Особливості процесуального статусу неповнолітніх у кримінальному судочинстві України // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 26. С. 59-67
URL: <https://visnyk.mu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/140/137>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. ст. 88.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

5. Москаленко С. Особливості відновного правосуддя в Україні // збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова ; Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.). – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – С. 399 URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/44860/Moskalenko%20Serhii.pdf?sequence=1>

6. Задерейко С. Ю. Особливості кримінальних процесуальних гарантій неповнолітніх підозрюваних, обвинувачених // ННІ «Юридичний інститут» Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. – 2022. – С. 92-97

URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/db24b312-f0a5-43c4-938d-7ae08ed892cf/content>

7. Що таке відновне правосуддя і як воно допомагає неповнолітнім українцям? (2022) [Електронний ресурс] // Координаційний центр з надання правової допомоги.

URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/shho-take-vidnovne-pravosuddya-i-yak-vono-dopomagaє-nepovnolitnim-ukrayinczyam/>

РОЛЬ АДВОКАТУРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УКРАЇНІ

Петрик Олена

к.держ.упр., доцент

Падалка Владислав

здобувач вищої освіти гр. КЮ-222

Кафедра кримінального права та правосуддя

Національний університет «Чернігівська політехніка», Україна

Верховенство права – це фундаментальний принцип, який гарантує рівність усіх перед законом і забезпечує захист прав кожної людини. Адвокатура, як невід'ємна частина правової системи, відіграє ключову роль у забезпеченні цього принципу. Вона є гарантом доступу до правосуддя, захищає законні інтереси громадян і юридичних осіб, а також сприяє зміцненню довіри до судової влади.

В Україні адвокатура не лише захищає інтереси клієнтів, але й є важливим інститутом громадянського суспільства. Її діяльність спрямована на утвердження законності та справедливості, а також на розвиток правової культури.

Для того, щоб принцип верховенства права працював на практиці, необхідні незалежні суди, які справедливо вирішують спори. Однак, для забезпечення ефективної роботи судів та дотримання прав усіх учасників процесу, необхідна також професійна допомога адвокатів. Саме адвокати допомагають сторонам зрозуміти свої права та обов'язки, будують ефективну лінію захисту та сприяють прийняттю обґрунтованих судових рішень [1, с. 520].

Адвокати, діючи відповідно до принципу верховенства права, зобов'язані: захищати загальновизнані норми міжнародного права, які пріоритетно захищають права людини; сприяти розвитку демократії, захищаючи фундаментальні принципи демократії та законності. Ефективність роботи адвоката безпосередньо пов'язана зі станом суспільства та його особистими цінностями. Адвокат, який цінує демократію і законність, буде більш ефективним у своїй роботі [2, с. 238].

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» Адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів [3].

Впровадження інноваційних рішень в адвокатську діяльність може позитивно вплинути на верховенство права. Автоматизація рутинних процедур та забезпечення швидкого доступу до правової інформації сприяють більшій прозорості та доступності правосуддя. Міждисциплінарна співпраця може забезпечити більш справедливе вирішення спорів, оскільки враховуватимуться не тільки юридичні, а й соціальні, економічні та психологічні аспекти справи. Спеціалізація адвокатів підвищує якість правосуддя, оскільки справи розглядаються фахівцями, які мають відповідні знання та досвід.

Для забезпечення верховенства права та підвищення довіри до правової системи необхідно постійно вдосконалювати законодавство та практику його застосування. Особливу увагу слід приділяти питанням професійної етики адвокатів, а також розвитку цифрових технологій у правосудді.

Законодавство має бути прозорим, передбачуваним та відповідати сучасним викликам. Регулярний перегляд та оновлення нормативно-правових актів, зокрема Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», є необхідною умовою для ефективного функціонування правової системи.

Отже, проаналізувавши роль адвокатури в забезпеченні принципу верховенства права, можна зробити висновок, що ці два поняття тісно взаємопов'язані. Адвокати, як захисники прав і свобод людини, є незамінними учасниками правових відносин. Їх професіоналізм, дотримання етичних норм та знання законодавства є запорукою справедливого судочинства і довіри громадян до правової системи.

Список використаних джерел

1. Нестерчук Л. П. Адвокатура в європейському механізмі забезпечення верховенства права. Сучасні виклики та актуальні проблеми

судової реформи в Україні : VII Міжнар. науково-практ. конф., 27 жовт. 2023 р. С. 519–522.

2. Кілікевич Д.В. Ключова роль адвокатури у забезпеченні дотримання та реалізації принципу верховенства права. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матер. IX Міжнар. наук.-практ. конф., 15 листоп. 2019 р. С. 237–239.

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 15 листоп. 2024 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 10.12.2024).

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЕРЕХОДУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗБРОЮ В ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ

Руденок Наталія Юріївна

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Кафедра кримінального права та процесу

Державного податкового університету, Україна

Зброєю є певна сукупність предметів і пристроїв, що мають на меті пошкодження, ураження або знищення кораблів, живих цілей, техніки (літаків, машин, вертольотів тощо), різного роду споруд та інших подібних об'єктів [1].

Під терміном «спадкування» розуміється перехід спадщини (якихось певних прав та певних обов'язків) від померлої фізичної особи (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців).

Зброя- один із певних видів майна, що обмежена в обороті. На підставі певного конкретного спеціального дозволу від органів поліції за місцем, де проживає особа, громадянин може набути у свою власність гладкоствольну вогнепальну мисливську зброю, нарізну вогнепальну мисливську зброю (до прикладу, зброя з нарізними стволами (комбінована), гвинтівки, мисливські карабіни), газові пістолети та револьвери, патрони до них, які можуть бути заряджені речовиною, що має дратуючу та слъзоточиву дію. Також до цього списку можна віднести пневматичну та холодну зброю, яка має калібр більше ніж 4,5 міліметра. Швидкість польоту кулі при цьому має бути більше 100 метрів на секунду. Це передбачається в Додатку № 2 до Постанови Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17 червня 1992 року № 2471-XII.

Громадянин може набути право придбати зброю лиш з досягненням певного віку, з якого це санкціоновано. Це визначено у вище згаданій Постанові ВРУ, а саме:

- газові пістолети та револьвери і патрони до них, які заряджено певною речовиною слъзоточивої або дратуючої дії, пневматичної і холодної зброї. Калібр повинен бути понад 4,5 міліметра, а швидкість польоту кулі більш як 100 метрів за секунду- дозвіл з 18 років;

- гладкоствольна вогнепальна мисливська зброя- дозвіл з 21 року;
- нарізна вогнепальна мисливська зброя- від 25 років [2].

На території нашої держави громадським об'єднанням та громадянам, юридичним особам та міжнародним організаціям, які є суб'єктами іноземних держав, набувати у власність іншу вогнепальну зброю та боєприпаси до неї заборонено.

Верховним Судом у кількісному складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду було розглянуто справу № 440/2568/20. Там зазначено, що питання щодо успадкування, до цього відноситься з'ясування складу спадщини, склад спадкоємців та черг спадкування, оформлення та видача свідоцтва, яке засвідчує право на отримання певного майна чи спадку, не входить до компетенції Національної поліції. Через це Головне управління Національної поліції часто позбавлено повноважень щодо виявлення та призначення спадкоємця зброї, що перебувала у власності померлого (спадкодавця), набутої відповідачем для зберігання 11.07. 2019 року [3].

Інструкцією № 622 (п. 12.15) затверджений дозвіл на оформлення документів органами поліції саме про передачу холодної та охолощеної зброї, вогнепальної мисливської (якщо є в наявності основні частини зброї) та зброї, яка є пневматичною. Сюди ж можна додати передачу конкретного пристрою від деякого одного власника певному іншому та переоформлення певних пристроїв, холодної та охолощеної зброї, вогнепальної мисливської (якщо є в наявності основні частини зброї) та зброї, яка є пневматичною від особи, що набула їх у спадок після смерті особи, яка нею володіла, тій особі, яка має дозвіл отримати її у свою власність, який виданий уповноваженим на це органом поліції.

Нагородна, гладкоствольна вогнепальна зброя або мисливська нарізна, нарізна вогнепальна або інша зброя за військовими зразками, частини такої зброї та боєприпаси до неї, охолошена, холодна та пневматична зброя, певні пристрої і патрони до них у випадку смерті її власника, повинні бути передані близькими такої особи на нетривале зберігання до поліції у п'ятиденний строк (п. 12.16).

При бажанні спадкоємці можуть залишити у своїй власності і користуватися такою зброєю (окрім нагородної). В такому випадку вона реєструється на ім'я такої особи у визначеному законом порядку згідно з вимогами пункту 12.2 зазначеної вище Інструкції.

У строк в один місяць після строку, який вказаний в абзаці першому цього ж пункту, певні пристрої, зброя та її основні частини повинні бути реалізовані у встановленому законами України порядку тій особі, яка має згоду на це від органів поліції на одержання певних пристроїв, зброї та основних частин зброї, або які здані з метою продажу в магазини, які займаються торгівлею зброєю та спеціальними засобами активної оборони. Це може бути можливим, коли поміж нащадків немає осіб, правомочних зберігати таку зброю, основні частини зброї та певні пристрої.

Висновки. Процес спадкування зброї є дуже цікавим та неоднозначним. У випадку смерті особи її родичі мають віддати зброю на зберігання протягом 5 днів для органів поліції. А після того як пройде зазначений час особа з числа спадкоємців, яка має дозвіл на зброю, зможе його успадкувати в зазначений в законі порядок.

Список використаних джерел

1. Інструкції про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону та виключної (морської) економічної зони України, затвердженої Наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 21.10.2003 № 200.
2. Алгоритм успадкування зброї – Адвокат Морозов Евгений Александрович. Головна – Адвокат Морозов Евгений Александрович. URL: <https://advokatmorozov.com/1857-algorithm-uspadkuvannya-zbroji> (дата звернення: 11.12.2024).
3. Постанова від 23.04.2021 № 440/2568/20 Верховний Суд. Касаційний адміністративний суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/96498237> (дата звернення: 11.12.2024)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ УХИЛЕННЯ ВІД МОБІЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

Дзюбук Тарас Миколайович

аспірант

Кафедра права

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»,

Україна

В умовах воєнного стану мобілізація є ключовим інструментом забезпечення обороноздатності держави. Проте ухилення від призову на військову службу стало значним викликом, який потребує ефективного розслідування та превентивних заходів. Це явище охоплює правові, організаційні й соціальні аспекти, що вимагають інтегрованого підходу до його вирішення.

Правові аспекти розслідування ухилення регулюються статтею 336 Кримінального кодексу України, яка встановлює відповідальність за ухилення від мобілізації. Одним із основних завдань правоохоронних органів є фіксація доказів, таких як відмова від отримання повістки, фальсифікація документів чи переховування від органів військового обліку. Водночас існують певні

прогалини у правовому регулюванні, наприклад, відсутність чітко визначеного механізму вручення повісток, що створює можливості для уникнення відповідальності. Згідно з даними Офісу Генерального прокурора протягом 2023 року було відкрито понад 1,500 кримінальних проваджень за цією статтею, але лише 40% справ завершено обвинувачувальними вироками [1]. Для вирішення цих проблем пропонується впровадження електронних викликів, які можуть бути відстежувані через інтегровані бази даних, що підвищить ефективність роботи військових комісаріатів та правоохоронних органів [2].

Організаційні аспекти розслідування потребують координації між різними державними органами. Важливим інструментом є система "Шлях", яка дозволяє відстежувати переміщення громадян, що ухиляються від мобілізації. Наприклад, завдяки інтеграції системи "Шлях" та баз даних Державної прикордонної служби у 2023 році було затримано понад 5,000 осіб, які намагалися незаконно перетнути кордон [3]. Однак функціональність цієї системи потребує розширення для автоматичного виявлення ризикових профілів громадян. Крім того, інтеграція баз даних, які містять інформацію про медичні довідки, місце проживання та переміщення, дозволяє прискорити процес розслідувань і зменшити навантаження на слідчих. Використання аналітичних інструментів, таких як штучний інтелект, також може підвищити точність і швидкість виявлення підозрілих дій [4].

Соціальний аспект ухилення пов'язаний із рівнем довіри до державних інституцій і громадських настроїв. За даними соціологічного опитування, проведеного Інститутом соціології НАН України, 35% респондентів зазначають страх за своє життя як основну причину ухилення від мобілізації, тоді як 22% посиляються на економічні труднощі в сім'ї [5]. Низька поінформованість громадян про мобілізаційні заходи та соціальна підтримка мобілізованих осіб є критичними факторами, які потребують уваги. Проведення масштабних інформаційних кампаній, спрямованих на підвищення патріотизму й усвідомлення важливості мобілізації для захисту країни, може сприяти зниженню рівня ухилень. Успішний приклад демонструє ініціатива "Військовий фронт", яка проводить тренінги для мобілізованих і надає підтримку їхнім родинам [6].

Впровадження сучасних технологій є важливим напрямом у розслідуванні ухилення. Використання Big Data дозволяє аналізувати великі обсяги даних для виявлення осіб, які систематично уникають призову. Наприклад, моніторинг соціальних мереж може допомогти ідентифікувати громадян, які публічно заявляють про намір уникнути мобілізації. У 2023 році ця методика була успішно застосована в Київській області, де завдяки аналізу цифрового сліду було ідентифіковано 120 ухилянтів [4]. Зарубіжний досвід, зокрема в Ізраїлі, демонструє ефективність цифрових платформ для реєстрації та моніторингу призовників. Адаптація цих технологій до українських реалій може значно підвищити ефективність мобілізаційних заходів [5].

Попри певні досягнення, існує низка викликів, серед яких недостатнє технічне забезпечення правоохоронних органів, прогалини в нормативно-правовій базі та низька поінформованість населення. Для їх подолання пропонується вдосконалити законодавство, зокрема впровадити єдиний електронний реєстр призовників, підвищити рівень цифрової грамотності серед правоохоронців і громадян, а також розширити соціальну підтримку мобілізованих осіб.

Таким чином, розслідування ухилення від мобілізації є багатогранним процесом, що вимагає скоординованих зусиль у правовій, організаційній і соціальній площинах. Використання сучасних технологій, вдосконалення законодавства та активна співпраця із суспільством є ключовими факторами для ефективного розв'язання цієї проблеми, що є надзвичайно важливим для забезпечення обороноздатності України в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення 10.12.2024).
2. Статистичні дані щодо кримінальних проваджень за 2023 рік. [Електронний ресурс] // Офіс Генерального прокурора. – Режим доступу: <https://gp.gov.ua> (дата звернення 10.12.2024).
3. Огляд системи "Шлях". 2023. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://ucloud.ua/shlyah-system-review> (дата звернення 10.12.2024)..
4. Big Data у мобілізаційних процесах: досвід США. 2023. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://bigdata.gov/us-defense-case> (дата звернення 10.12.2024)..
5. Соціологічні опитування щодо мобілізації. 2023. [Електронний ресурс] // Інститут соціології НАН України. – Режим доступу: <https://isoc.gov.ua> (дата звернення 10.12.2024)..
6. Ініціатива "Військовий фронт". Програми підтримки мобілізованих. 2023. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://milfront.ua> (дата звернення 10.12.2024)..

Section: Management, Public Administration and Administration

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE FORMATION OF A SYSTEM OF PERSONNEL SUPPORT IN PUBLIC ADMINISTRATION

Bozhydai Iryna

PhD in Economics, Associate Professor

Havrylova Alina

Master's degree in 281 "Public management and administration"

Iliushchenko Anastasia

Master's degree in 281 "Public management and administration"

Nadezhin Vladislav

Master's degree in 281 "Public management and administration"

Department of Management, Business and Administration

State Biotechnology University

The formation of a human resources system in public administration is a key element of the effective functioning of public institutions. In the face of modern challenges such as globalization, digitalization and rising public expectations, the importance of professional training is of particular importance. The system of human resources should be based on the principles of transparency, competence and innovation, which will help increase public trust in the authorities. In addition, it is necessary to take into account the dynamics of changes in society and adapt approaches to training specialists in accordance with new challenges. Particular attention should be paid to the development of leadership skills, ethical standards, and the ability to work in conditions of uncertainty. Thus, an effective human resources system is the basis for the stable development of public administration and ensuring its compliance with the modern needs of society.

The effective functioning of public administration is intrinsically linked to the development and implementation of a robust personnel support system. Theoretical foundations for such a system are grounded in organizational theory, human resource management, and public administration principles.

Today, enterprises and public administration bodies need to find new strategies to improve the efficiency of their work. In particular, today enterprises and public administration bodies are tasked with the search, selection, and evaluation of labor resources.

The relevance and importance of human resources management in modern conditions are determined by several key factors:

1. Dynamic market development. The modern labor market is constantly changing, which makes HR management critical for an organization to adapt to new

realities. This includes attracting new talented employees, retaining existing ones, and managing their development and training to meet current market requirements.

2. Competitive advantage. Successful HR management helps organizations gain a competitive advantage. Attracting and retaining talented employees and creating favorable conditions for their development are strategic tools for market success.

3. Innovation and digitalization. With the advent of new technologies, HR management has become more important for integrating these innovations into business processes. Training staff to work with new technologies and tools enables organizations to remain competitive.

4. Development of corporate culture. Human resources management contributes to the formation of a corporate culture that includes values, mission, and behavioral norms. A strong corporate culture increases employee engagement and improves the overall atmosphere in the company, which has a positive impact on productivity.

5. Globalization. With the increase in international interactions, companies are faced with the need to manage personnel in different countries and cultures. HR management in a global context includes adaptation to different legal and cultural requirements, as well as the use of remote work.

6. Motivation and retention of employees. Motivational programs that provide employees not only with financial incentives but also with development opportunities, career growth, and work-life balance are becoming increasingly important. This helps to reduce staff turnover and increase employee loyalty.

7. Crisis and change. The modern world often faces crisis situations (pandemics, economic fluctuations), which makes HR management important for a flexible response to these challenges. Competent management allows you to maintain the stability of the company and adapt the management strategy to new conditions.

Human resources management is not only a tool for operational management of people, but also a strategic resource that contributes to the long-term sustainability, development and growth of an organization in the face of rapid change.

At its core, HR management is a type of strategic management, where the object of management is the staff and the subject is the company's HR management body.

The concept of personnel management is based on the following areas:

1. development of directions and methods of personnel management;
2. taking into account the work with personnel at all levels of strategic planning;
3. introduction of new methods and systems of training and professional development of personnel;
4. determination of a unified remuneration grid;
5. development and promotion of economic incentives and social guarantees for employees.

In order to implement the above-mentioned areas, enterprises create human resources management services.

Unfortunately, based on my own experience, I can say that in organizations the HR department wants to be in charge, but the management does not always give the specialists of the department a decisive say in the formation of HR policy and

recruitment. Although, in my own opinion, the HR department is a very important unit in an enterprise, it has many tasks.

The tasks of the HR department are: recruitment of employees, transfer of employees, search for a more suitable candidate for a position, the need to send a candidate, for example, for a managerial position to attend advanced training courses, and staff placement.

The following goals of HR management at an enterprise can be identified:

- First of all, it is to increase labor and production efficiency aimed at maximizing profits;
- secondly, ensuring high social efficiency of the team's functioning;
- and the third is to increase the company's competitiveness in the market environment.

In order to achieve these goals, the following tasks need to be accomplished:

1. first of all, it is to ensure that the company's labor force needs are met in the required quantity and qualifications;
2. to ensure the conditions for employees to work effectively;
3. balancing the interests of employees and the interests of the enterprise;
4. achieving a balance between the structure of human resources and the organizational and technical structure.

Currently, scientists distinguish three groups of basic means of personnel management: direct means (i.e., direct), indirect means and a special group of means that cannot be included in the previous two, such as quasi-means of management.

The most important direct means of management include the following: information, communication (when each employee has access to a certain list of resources and information necessary for his or her work); official supervision and control over work based on the results of employees' activities; encouragement and criticism, a desire to listen to the employee's explanations; conversations with subordinates, discussions in the team before making certain decisions; delegation of powers and tasks, i.e., the transfer of clearly defined tasks and clear competencies to employees, which allows them to

The second (indirect) group of management tools includes: job evaluation, which is based on the job description; job description, i.e., descriptions of its purpose, tasks, and competencies; employee evaluation, i.e., assessment of his or her personal contribution to the effective operation of the organization.

Quasi-means of HR management include the creation of a working atmosphere and informal groups among employees. That is, the manager or HR specialists distinguish employees by social differences, see informal leaders in teams, and see when and in which groups of employees there is a lack of information, which leads to rumors.

In practice, it has been proven that there are two styles of HR management: liberal and authoritarian.

To put it in your own words, the authoritarian method of HR management does not involve management in the professional and personal life of employees and includes more severe methods of controlling employees' work.

As for the liberal style, it means finding a golden balance between the need to ensure efficient work and achieve profit, and the personal characteristics, skills of each employee and his or her motivation to produce high results in their work.

When developing a strategic plan for the development of an enterprise or a public administration body, the management, in order to identify the main areas of personnel policy, creates a personnel management concept, the purpose of which is to build a management system based on the achievement of the highest performance indicators of the organization through social guarantees and economic incentives for employees.

The main levers of the HR management concept may be:

1. Creation of a system of staff motivation at the enterprise through the development of fair remuneration, tariff policy, social guarantees and financial incentives;

2. Designing methods and principles of personnel management

3. Creation of a system of uninterrupted and effective professional development of employees, etc.

In conclusion, the theoretical underpinnings of personnel support systems in public administration highlight the necessity of a structured, strategic, and human-centered approach. Such systems are pivotal for achieving administrative effectiveness and fostering public trust in governance structures.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Місевич Микола

к.е.н., доцент

Зелінська Антоніна

к.е.н., доцент

П'ятенко Дмитро

здобувач вищої освіти

Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

Ефективне управління конфліктами є ключовим фактором успіху сучасних організацій. Впровадження інноваційних технологій дозволяє не лише виявляти потенційні конфлікти, а й розробляти проактивні стратегії їхнього запобігання та вирішення. Сучасні підходи до управління конфліктами спрямовані на раннє виявлення конфліктів. Застосування аналітичних інструментів дозволяє ідентифікувати потенційні джерела напруги на ранніх стадіях, що сприяє їх своєчасному усуненню. Інвестиції в навчання співробітників ефективним комунікаційним навичкам допомагають запобігати непорозумінням та сприяють конструктивному діалогу. Формування культури відкритості створює атмосферу довіри та взаєморозуміння в колективі є важливою передумовою для

ефективного вирішення конфліктів. Замість реактивного гасіння конфліктів, сучасні підходи спрямовані на проактивне вирішення проблем та створення умов для їх запобігання.: Медіація як метод мирного врегулювання спорів стає все більш популярним у бізнесі. Вона дозволяє сторонам конфлікту знайти компромісне рішення за допомогою нейтрального посередника. Лідери відіграють ключову роль у створенні позитивного клімату в організації. Розвиток їхніх лідерських якостей, таких як емпатія, здатність до делегування повноважень та конструктивної критики, сприяє зниженню рівня конфліктів. Серед ключових напрямків удосконалення важливо виділити наступні: систематичний підхід, а саме створення чітких процедур та стандартів для управління конфліктами дозволяє забезпечити послідовність і ефективність у їхньому вирішенні. Важливим елементом є також навчання персоналу. Регулярні тренінги з конфліктології та розвитку soft skills допомагають співробітникам набути необхідних знань і навичок для ефективної взаємодії [3, с. 36].

Значний ефект можна отримати в результаті технологічних інновацій. Використання штучного інтелекту, аналітики даних та інших технологій дозволяє автоматизувати рутинні процеси та покращити точність прогнозування конфліктів. Впровадження культури відкритості, довіри та взаємоповаги є основою для створення здорового мікроклімату в організації. Одним з найважливіших аспектів управління конфліктами є розвиток конфліктологічної компетентності керівників. Керівники, які володіють навичками ефективної комунікації, медіації та вирішення конфліктів, здатні створювати команди високої продуктивності та досягати стратегічних цілей організації.

В результаті впровадження ефективних технологій управління конфліктами можна, насамперед, досягти зниження витрат на персонал. Оскільки своєчасне вирішення конфліктів допомагає уникнути значних фінансових втрат, пов'язаних зі зниженням продуктивності, плинністю кадрів та погіршенням репутації компанії. Також це сприяє покращенню міжособистісних відносин. Створення позитивного клімату в колективі підвищує задоволеність співробітників роботою та сприяє їхній лояльності до компанії, а це в свою чергу дозволяє підвищити ефективність. Компанії, які успішно управляють конфліктами, мають більш позитивний імідж серед клієнтів, партнерів та інвесторів [1, с. 56-57].

Сучасні технології відіграють все більш важливу роль у профілактиці та вирішенні конфліктів. Вони дозволяють ефективніше виявляти потенційні загрози, аналізувати причини конфліктів та розробляти стратегії їх запобігання. Технології допомагають запобігати конфліктам у сучасних організаціях, насамперед за рахунок раннього виявлення. За допомогою аналізу великих даних та штучного інтелекту можна виявляти ознаки наростання напруги в колективі на ранніх стадіях. Це дозволяє вжити профілактичних заходів до того, як конфлікт переросте у відкрите протистояння. Штучний інтелект може аналізувати великі обсяги даних, щоб виявити корінь проблеми та зрозуміти,

що саме призводить до конфліктів. Це дозволяє розробити більш точні та ефективні стратегії вирішення. Завдяки технологіям можна розробити індивідуальні плани розвитку для співробітників, що допоможе уникнути конфліктів, пов'язаних з невідповідністю очікувань та можливостей. Платформи для анонімного зворотного зв'язку та чат-боти дозволяють співробітникам висловлювати свої думки та побоювання без страху бути осудженими, що сприяє створенню більш відкритої атмосфери. За допомогою симуляцій можна моделювати різні сценарії розвитку конфліктів та відпрацьовувати стратегії їх вирішення. Мобільні додатки: дозволяють співробітникам отримувати доступ до ресурсів для управління стресом та конфліктами в будь-який час і в будь-якому місці. Серед прикладів використання технологій можна навести такі: аналіз даних з електронної пошти та чатів: виявлення ключових слів та фраз, які можуть свідчити про наявність конфлікту. Створення інтерактивних тренінгів: навчання співробітників навичкам ефективної комунікації та вирішення конфліктів за допомогою віртуальної реальності. Розробка алгоритмів для автоматичного розпізнавання агресивних висловлювань: дозволяє швидко виявляти потенційно конфліктні ситуації та вживати необхідних заходів [2, с. 86].

Важливо розуміти, що технології є лише інструментом, а не панацеєю від усіх конфліктів. Їх ефективність залежить від того, як вони використовуються і в якій організаційній культурі. Для успішного впровадження технологій управління конфліктами необхідно:

- створити культуру відкритості та довіри: співробітники повинні відчувати себе безпечно, щоб висловлювати свої думки та побоювання;
- забезпечити доступ до технологій: всі співробітники повинні мати можливість користуватися технологіями для вирішення конфліктів;
- проводити регулярні навчання: співробітники повинні постійно підвищувати свою кваліфікацію в області управління конфліктами;
- оцінювати ефективність: необхідно регулярно оцінювати ефективність впроваджених технологій та вносити необхідні корективи.

Отже, впровадження сучасних технологій управління конфліктами є інвестицією в майбутнє організації. Воно дозволяє створити здорову та продуктивну робочу атмосферу, що є запорукою успіху будь-якого бізнесу. Використання технологій в управлінні конфліктами відкриває нові можливості для ефективної діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Медіація. UA: нові підходи та інструменти менеджменту конфліктів у сучасних умовах. Колективна монографія партнерів проєкту Erasmus+ Медіація: Навчання та трансформація суспільства/ за ред. О. А. Седашової, О. М. Карпової. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2022. 187 с.
2. Нечипоренко К.О., Арзянцева Д.А. Формування конфліктологічної компетентності як необхідного компонента управлінської культури керівника

організації. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та напрями вдосконалення в економічній та технічній наукових сферах» (5-6 грудня 2023 р., м. Запоріжжя) / за ред. Макаренка А. П., Меліхової Т. О. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. С.85-87.

3. Островська О.А. Медіація як альтернативний спосіб урегулювання конфліктів та консалтингова послуга. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 21. С. 34-38.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Чуприна Олег Іванович

аспірант

Кафедра публічного управління та землеустрою

Класичний приватний університет, Україна

Науковий керівник:

Балабуха К.Є.

к.н. з держ.упр.

Анотація. У тезі досліджено організаційно-правові аспекти публічно-приватного регулювання у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Акцентовано увагу на механізмах взаємодії держави та приватного сектору, нормативно-правових основах та можливостях покращення ефективності співпраці. Окреслено перспективи впровадження інноваційних підходів до розвитку цієї сфери.

Ключові слова: фізична культура, спорт, публічно-приватне партнерство, регулювання, державна політика.

Введення. Фізична культура і спорт є важливими складовими соціального та економічного розвитку країни. Вони сприяють оздоровленню населення, формуванню позитивного іміджу держави та стимулюванню економічного зростання через розвиток спортивної інфраструктури. Водночас в Україні спостерігається брак державних ресурсів для забезпечення належного розвитку цієї сфери, що обумовлює необхідність пошуку альтернативних механізмів фінансування. Публічно-приватне партнерство (ППП) виступає ефективним інструментом для вирішення цих завдань, об'єднуючи зусилля держави, бізнесу та громадськості.

Основні проблеми публічно-приватного регулювання у сфері фізичної культури і спорту:

1. Недостатнє фінансування державних програм: Обмежений бюджет, спрямований на розвиток спорту, не покриває потребу в модернізації спортивної інфраструктури.

2. Застаріла спортивна інфраструктура: Багато об'єктів потребують реконструкції, але державні ресурси для цього недостатні.

3. Низький рівень участі приватного сектору: Відсутність чітких правових механізмів стримує інвестиційну активність бізнесу.

4. Невідповідність нормативної бази міжнародним стандартам: Діючі правові норми не враховують сучасні підходи до організації ППП.

Організаційно-правові засади розвитку ППП у сфері спорту:

1. Нормативно-правова база. Публічно-приватне партнерство в Україні регулюється Законом України "Про публічно-приватне партнерство", який окреслює загальні принципи співпраці держави та бізнесу. Однак у контексті фізичної культури і спорту цей закон не містить специфічних положень, що ускладнює його застосування. Необхідно адаптувати нормативну базу, враховуючи успішний досвід інших країн, де публічно-приватне партнерство стало основою для реалізації спортивних проєктів.

2. Фінансування та стимулювання приватного сектору. Держава повинна створити сприятливі умови для інвестування в спортивну інфраструктуру. Це може включати податкові пільги для бізнесу, який фінансує спортивні проєкти, грантові програми або державні гарантії для інвесторів.

3. Інституційна підтримка. Необхідно створити органи, відповідальні за координацію ППП у сфері фізичної культури і спорту. Такі органи мають сприяти розробці стратегій, організації конкурсів на реалізацію спортивних проєктів та моніторингу виконання угод.

Перспективи вдосконалення ППП у сфері фізичної культури і спорту в Україні

1. Розробка нових моделей співпраці. Слід впроваджувати концесійні угоди, лізингові механізми та створювати фонди спільного фінансування для підтримки спортивних ініціатив.

2. Популяризація спорту через ППП. Підприємства можуть брати участь у фінансуванні заходів, спрямованих на популяризацію фізичної культури серед населення, зокрема організації марафонів, спортивних фестивалів тощо.

3. Цифровізація як інструмент розвитку. Запровадження цифрових платформ для управління спортивними об'єктами та заходами сприятиме прозорості співпраці між державою та бізнесом, а також ефективнішому використанню ресурсів.

Висновки. Організаційно-правові засади публічно-приватного регулювання розвитку фізичної культури і спорту в Україні потребують удосконалення для створення сприятливих умов залучення інвестицій та підвищення якості спортивних послуг. Адаптація міжнародного досвіду, модернізація нормативної бази, створення стимулів для бізнесу і впровадження інноваційних технологій сприятимуть побудові ефективної системи співпраці між державою та приватним сектором. Це дозволить забезпечити сталий розвиток спортивної інфраструктури та популяризувати фізичну культуру серед громадян України.

Список використаних джерел

1. Андрійчук О.В. Публічно-приватне партнерство в Україні: правовий аспект. – К.: Юрінком Інтер, 2018.
2. Герасименко Л.В. Розвиток спортивної інфраструктури в контексті публічно-приватного партнерства. Економіка та право. – 2020. – № 3. – 89с.
3. Клименко В.О. Ефективність державного управління у сфері фізичної культури і спорту в умовах реформування. Державне управління та місцеве самоврядування. – 2021. – 141с.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Яркін Максим Сергійович

аспірант

Кафедра публічного управління та землеустрою

Класичний приватний університет, Україна

Науковий керівник:

Скрябіна Д.С.

Анотація. У тезі розглянуто теоретичні та практичні аспекти державного управління інформаційною безпекою у сфері охорони здоров'я. Акцентовано увагу на викликах цифровізації, кіберзагрозах та необхідності розробки стратегічних підходів до забезпечення захищеності інформаційних ресурсів медичних закладів. Визначено основні напрями вдосконалення державної політики в цій сфері.

Ключові слова: державне управління, інформаційна безпека, заклади охорони здоров'я, кіберзагрози, цифровізація.

Введення. Розглянемо питання державного управління інформаційною безпекою в закладах охорони здоров'я в умовах цифровізації медичної галузі. Цифровізація медичної галузі створює нові можливості для підвищення ефективності управління закладами охорони здоров'я, доступу до медичних послуг та оптимізації внутрішніх процесів. Однак одночасно зростають і ризики, пов'язані з кіберзагрозами, витоком конфіденційної інформації та технічними збоями. Заклади охорони здоров'я оперують великими обсягами чутливих даних, зокрема особистою інформацією пацієнтів, яка може бути об'єктом зловживань. У зв'язку з цим виникає необхідність формування ефективної системи державного управління у сфері інформаційної безпеки медичних установ.

Основні проблеми інформаційної безпеки у сфері охорони здоров'я

1. Недостатнє технічне забезпечення: Багато медичних закладів України працюють на застарілому обладнанні, яке не забезпечує належного рівня захисту інформації.

2. Відсутність чіткої нормативно-правової бази: Чинне законодавство у сфері кібербезпеки не враховує специфіку охорони здоров'я, що створює прогалини у регулюванні інформаційної безпеки.

3. Зростання кібератак: Заклади охорони здоров'я стають об'єктами кібератак, зокрема програм-вимагачів, фішингових атак і несанкціонованого доступу до інформаційних систем.

4. Низька обізнаність персоналу: Брак навчання та тренінгів щодо основ кібербезпеки призводить до порушень у роботі з інформаційними системами.

Роль державного управління у забезпеченні інформаційної безпеки

Державне управління у цій сфері має включати наступні ключові аспекти:

1. Розробка нормативно-правової бази. Необхідно розробити закони та підзаконні акти, які встановлюють вимоги до захисту інформаційних систем медичних закладів, включаючи стандарти кіберзахисту, процедури моніторингу та реагування на інциденти. Ці акти повинні відповідати міжнародним стандартам (ISO 27001, GDPR).

2. Технічне забезпечення. Держава має забезпечити фінансування для модернізації інформаційної інфраструктури медичних закладів, зокрема:

- впровадження сучасних технологій захисту (шифрування, брандмауери, системи виявлення вторгнень);
- створення резервних копій даних;
- розробка централізованих платформ для обміну медичною інформацією з високим рівнем захисту.

3. Освітні програми та підвищення кваліфікації персоналу. Регулярне навчання персоналу є запорукою запобігання інцидентам інформаційної безпеки. Слід впровадити національні програми тренінгів для медичних працівників та адміністраторів інформаційних систем.

4. Моніторинг і аудит інформаційної безпеки. Запровадження постійного моніторингу інформаційних систем дозволить виявляти та усувати кіберзагрози на ранніх етапах. Державні органи повинні здійснювати аудит інформаційної безпеки в медичних закладах для контролю виконання вимог.

Рекомендації:

1. Створення спеціалізованого органу в системі Міністерства охорони здоров'я, відповідального за інформаційну безпеку.

2. Розробка національної стратегії інформаційної безпеки у сфері охорони здоров'я.

3. Впровадження інноваційних технологій для моніторингу, захисту та відновлення даних.

4. Стимулювання державного та приватного партнерства для інвестування в інформаційну безпеку.

Висновки. Інформаційна безпека є ключовим елементом у забезпеченні стабільного функціонування системи охорони здоров'я. Ефективне державне управління у цій сфері включає розробку нормативно-правової бази, технічне переоснащення медичних закладів, навчання персоналу та постійний моніторинг кіберзагроз. Застосування міжнародного досвіду та інтеграція

сучасних технологій допоможуть створити надійну систему захисту інформації, що сприятиме сталому розвитку медичної галузі в Україні.

Список використана них джерел

1. Петренко А.І. Інформаційна безпека в закладах охорони здоров'я: правовий і організаційний аспекти. Юридична наука і практика. – 2020. – № 3. – 98с.
2. Глущенко Л.М. Проблеми кібербезпеки в системі охорони здоров'я України. Державне управління та місцеве самоврядування. – 2021. – № 2.
3. Колесник В.П. Інформаційна безпека: концептуальні засади управління в охороні здоров'я. Електронне врядування. – 2019. – 119с.

APPROACHES TO FORMING A MOTIVATION SYSTEM FOCUSED ON PUBLIC ORGANIZATIONS

Amelnytska Olena

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Kulyk Stanislav

master's student

Department of innovation and management

Azov State Technical University, Ukraine

Annotation. The formation of a system for managing the motivation of volunteer personnel in a public organization requires special methodological approaches that take into account the specifics of the work of volunteers. The study analyzes specific approaches to motivating volunteer personnel in a public organization. External and internal factors that influence the motivation system of volunteer personnel in a public organization are considered. Practical measures are proposed to strengthen the motivation of volunteers in public organizations.

Keywords: staff motivation, volunteering, public organizations, intangible incentives, emotional involvement

Introduction. Motivation of staff of public organizations is a complex system that includes both material and non-material incentives. The main motivating factors include involvement in socially significant projects, the opportunity for development and flexible working conditions. However, limited financial resources and the risk of emotional burnout remain key challenges. Organizations need to constantly adapt their approaches to motivation, introducing new technologies and practices to support the effectiveness of their activities.

The purpose of the research is developing effective approaches to creating a motivational system that will help attract and retain members and volunteers in public organizations, increase their activity, and achieve organizational goals.

Research objectives:

- analyze the theoretical foundations of motivational systems and their adaptation to the public sector;
- study the specifics of the activities of public organizations, in particular the characteristics of their staff, goals and resources;
- identify key factors that influence the motivation of employees and volunteers in public organizations.

Research results. The formation of a system for managing the motivation of volunteer personnel in a public organization requires special methodological approaches that take into account the specifics of the work of volunteers. Volunteers usually work without financial remuneration, so the motivational system should be based on non-material incentives, emotional involvement and social recognition.

Key methodological approaches that take into account the specifics of the formation of a motivational system for managerial personnel are presented in Fig.1.

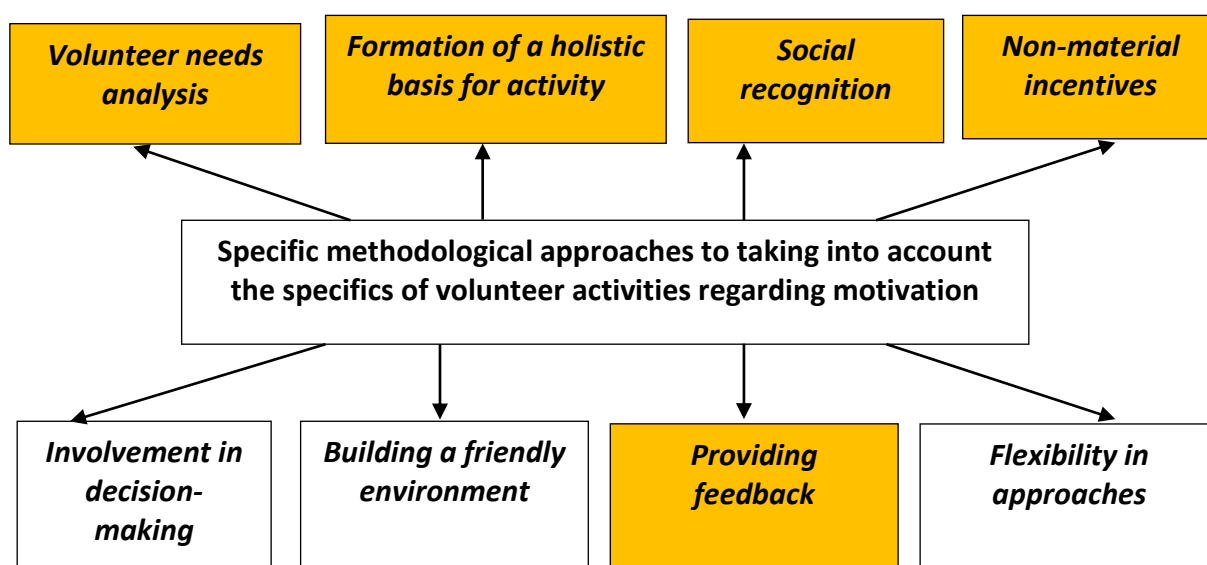

Figure 1 - Methodological approaches that take into account the specifics of forming a management personnel motivation system [1]

Volunteer needs analysis aims to identify the motivational factors of each volunteer. For this, certain methods and tools are used:

- questionnaires and interviews to identify personal values and goals;
- observation of volunteers' work to identify their strengths.

The result of this approach is an individual profile of motivational needs.

The purpose of forming a holistic foundation for activities is to create an atmosphere that stimulates volunteers based on shared values. For this, certain methods and tools are used:

- a clear definition of the mission and goals of the organization;
- organizing events that demonstrate the significance of the work of volunteers for society (for example, meetings with beneficiaries, reports on achievements).

The result of applying this approach is increased motivation through a sense of involvement in a socially important cause.

The purpose of a specific approach to the motivation of volunteer activity is social recognition, which is to increase its prestige. This approach involves the use of the following methods and tools:

- public recognition of the achievements of volunteers (awarding certificates, thanks);
- honoring volunteers at official events;
- awarding titles or statuses ("Volunteer of the Year").

The result of applying this approach is to increase motivation through social assessment.

The use of non-material incentives to motivate volunteer activities aims to support the internal motivation of volunteers. This approach involves the use of the following methods and tools:

- organization of training, seminars, seminars to improve competencies;
- providing opportunities for self-realization (involvement in project work, an offer to lead initiatives);
- informal events (corporate parties, meetings, discussions)

The result of applying this approach is the development of a sense of importance of each volunteer.

A specific approach to motivating volunteer staff - involvement in decision-making - involves creating in volunteers a sense of autonomy and the significance of their contribution. The following methods and tools are used:

- conducting collective discussions of plans and strategies;
- delegating responsibility for certain tasks or projects

The result is increased motivation through active participation in the life of the organization.

The goal of a specific approach to motivating volunteer staff - building a friendly environment - involves creating a comfortable working climate.

To achieve this goal, methods and tools are needed:

- supporting a culture of mutual assistance and teamwork;
- informal meetings to strengthen ties between volunteers;
- resolving conflicts through constructive dialogue.

The result of applying this approach is to improve the psychological comfort of volunteers.

The purpose of providing feedback is to continuously improve the motivation system.

To achieve this goal, methods and tools are needed:

- regular surveys of volunteers about their experience and suggestions;
- assessment of volunteer effectiveness through personalized feedback

As a result of providing feedback, support for two-way communication is formed.

The purpose of ensuring flexibility in approaches is to adapt the motivational system to changes in the external environment or life circumstances of volunteers.

To achieve this, certain methods and tools are used:

- the ability to vary responsibilities and work schedules according to the needs of the volunteer;

- task rotation to prevent burnout.

As a result, motivation is maintained in the long term.

To implement the proposed system for increasing the motivation of volunteer staff of the public organization, it is advisable to recommend the following measures:

- pilot testing - before full implementation, test the system on a small group of volunteers;

- continuous improvement - analyze the effectiveness of motivational measures and adjust them in accordance with changes;

- consideration of the cultural context - if volunteer activities include different communities, take into account their cultural characteristics.

Adherence to these approaches will help create an effective and sustainable system for managing the motivation of volunteer staff in a public organization.

Staff motivation in public organizations is formed under the influence of a number of factors, which can be divided into external (organizational) and internal (personal).

Among the external (organizational) factors, the following are distinguished [2]:

- the content of the organization's activities (the significance and social benefit of the organization's work (mission and values); clarity of the organization's goals and development prospects);

- working conditions (safety and comfort of the working environment, flexible work schedule or the possibility of remote work);

- financial remuneration (salary (even in public organizations, its fairness is important), additional bonuses, prizes or grants);

- non-material incentives (training and training programs; recognition of achievements (praises, diplomas, awards), career growth or the opportunity to receive new responsible tasks);

- management style (democratic and transparent decision-making, the presence of support from management);

- relationships in the team (friendly and favorable atmosphere, the presence of teamwork and mutual support);

- the possibility of participating in decision-making (involving employees in planning and determining strategy, open dialogue between employees and management).

Internal (personal) factors are divided into:

- personal values and ideals (conformity of the organization's activities to the employee's own values, awareness of contribution to a socially significant cause);

- the need for self-realization (the opportunity to implement one's ideas and skills, a sense of satisfaction with the results achieved);

- a sense of belonging (identification with the organization and its goals, pride in working in a particular organization);

- a motivational personality type (ambition, desire for recognition, interest in social initiatives);

- the level of professional competence (a feeling of confidence in one's knowledge and skills, a desire to constantly improve).

It is advisable to separately highlight external social factors, namely:

- support from society (encouragement of the organization's activities at the local or national level, cooperation with partners, grantors and volunteers);
- social status of work (social assessment and prestige of work in public organizations).

Conclusions. In order to optimize staff motivation, it is recommended:

- develop a clear system of rewards, both material and non-material;
- provide opportunities for professional growth and training;
- form a positive organizational culture with transparent communication;
- provide employees with autonomy and participation in decision-making processes;
- support an individual approach to the needs of each employee.

References

1. Shine R. Volunteerism during war: The relationship between motivation, communication, and .Sloan, D. (2012). Working together: The importance of collaboration and communication between military and civilian volunteers in times of war. Military Psychology, 2014. 24(5), 462-469. doi: 10.1080/08995605.2012.702162.
2. Walker A. Factors Influencing Volunteering – A European Cross-Country Comparison. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 2010. 21(3), 309-323.

ІНТЕГРОВАНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Висторопський Валерій Олександрович
аспірант

Кафедри Маркетинг та бізнес-адміністрування
ДВНЗ «ПДТУ», Україна

Управління сучасним підприємством має свої специфічні особливості, які зумовлені швидкими змінами в технологіях, ринкових умовах, соціальних тенденціях та глобалізації. Сучасні підприємства активно впроваджують нові технології, такі як штучний інтелект, Big Data, Інтернет речей (IoT) та автоматизацію, щоб підвищити ефективність та конкурентоспроможність. Виникнення нових бізнес-моделей, таких як підписка, краудфандинг або платформи для спільного використання, змінює традиційні підходи до управління.

Інтегровані підходи до стратегічного управління сучасних підприємств є важливим аспектом забезпечення їхньої конкурентоспроможності та ефективності в умовах швидко змінюваного бізнес-середовища.

Інтегровані підходи до стратегічного управління передбачають об'єднання різних аспектів управлінської діяльності в єдину систему. Це може включати інтеграцію фінансового, маркетингового, виробничого, людського капіталу та інших ресурсів для досягнення загальних цілей підприємства.

Використання інтегрованих підходів для підвищення конкурентоспроможності підприємств є важливим аспектом сучасного стратегічного управління [1]. Основні компоненти інтегрованих підходів:

1. Системний підхід до управління

Цілісність: Інтеграція всіх функцій підприємства (маркетинг, фінанси, виробництво, HR) дозволяє розглядати організацію як єдину систему. Це допомагає виявити та усунути «слабкі місця» у процесах, що підвищує загальну ефективність.

Взаємозв'язок: Системний підхід дозволяє краще оцінити, як зміни в одній частині підприємства впливають на інші. Це забезпечує більш зважене прийняття рішень.

2. Крос-функціональна співпраця

Командна робота: Інтеграція різних підрозділів сприяє покращенню комунікації та співпраці. Це призводить до швидшого вирішення проблем і реалізації проектів.

Інновації: Спільна робота різних фахівців може призвести до нових ідей та інновацій, які підвищують конкурентоспроможність підприємства.

3. Гнучкість і адаптивність

Швидка реакція: Інтегровані підходи дозволяють підприємствам швидше реагувати на зміни в ринкових умовах, попиті споживачів та технологіях. Це важливо для збереження конкурентних переваг.

Адаптація до змін: Гнучкість у прийнятті рішень і адаптація стратегій під час кризових ситуацій або змін на ринку допомагає підприємствам залишатися на плаву.

4. Використання технологій

Автоматизація та цифровізація: Інтеграція нових технологій, таких як ERP-системи, CRM та аналітичні платформи, дозволяє підприємствам оптимізувати процеси, знижувати витрати та підвищувати якість обслуговування клієнтів.

Дані та аналітика: Використання даних для прийняття рішень дозволяє підприємствам краще розуміти потреби клієнтів і адаптувати свої пропозиції відповідно до ринкових тенденцій.

Використання нейромаркетингу. Нейромаркетинг відіграє важливу роль для підприємства, допомагаючи створювати більш ефективні та цілеспрямовані маркетингові стратегії, покращувати користувацький досвід та створювати інноваційні продукти, підвищуючи конкурентоспроможність та успіх бізнесу [1].

Це базові компоненти інтегрованих підходів, але, на нашу думку, можна ще додати - оцінка та моніторинг результатів:

- Balanced Scorecard. Цей інструмент дозволяє підприємствам оцінювати свою діяльність за кількома критеріями, що включає фінансові показники,

задоволеність клієнтів, внутрішні процеси та розвиток персоналу. Це дозволяє своєчасно виявляти проблеми та коригувати стратегії;

- Ключові показники ефективності (КПІ): Визначення та моніторинг КПІ дозволяє підприємствам оцінювати прогрес у досягненні стратегічних цілей.

Інтеграція різних функцій дозволяє зменшити дублювання зусиль і підвищити загальну продуктивність. Спільна робота різних підрозділів сприяє кращій координації дій та ресурсів, що веде до більш злагодженого виконання стратегій. Інтегровані підходи дозволяють підприємствам швидше реагувати на зміни в ринку та потребах споживачів, що може забезпечити конкурентні переваги.

В свою чергу, інтегровані підходи стикаються з сучасними викликами. Інтеграція різних функцій може ускладнити процес управління, особливо в великих організаціях. Працівники можуть бути не готові до змін, що може призвести до опору новим підходам. Інтегровані підходи вимагають постійного навчання працівників, що сприяє підвищенню їхньої кваліфікації та готовності до змін. Це, в свою чергу, підвищує ефективність роботи та конкурентоспроможність підприємства.

Управління сучасним підприємством вимагає використання інтегрованих підходів для підвищення конкурентоспроможності підприємств є критично важливим у сучасному бізнес-середовищі. Завдяки системному аналізу, крос-функціональній співпраці, гнучкості, технологічним інноваціям та постійному моніторингу результатів, підприємства можуть не лише зберегти свої позиції на ринку, але й активно розвиватися, адаптуючись до нових викликів і можливостей. Адаптація до швидко змінюваного середовища та використання новітніх інструментів і методів управління є ключовими для досягнення успіху в сучасному бізнесі.

Список використаних джерел

1. Лінгур, Л. (2020). Інтегровані підходи формування інформаційної системи ксв для підприємств малого та середнього бізнесу. Економіка та суспільство, (22). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-38>
2. Коростова, І. (2024). Використання нейромаркетингу як стратегічний інструмент розвитку підприємства. Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки, (1(39), 31–42. [https://doi.org/10.31498/2225-6725.1\(39\).2024.310209](https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(39).2024.310209)

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Дзюбук Дмитро Миколайович

аспірант

Кафедра менеджменту

Приватний вищий навчальний заклад

«Європейський університет», Україна

Цифрові фінансові інструменти стали невід'ємною частиною сучасної економіки, забезпечуючи її сталий розвиток. У світлі новітніх глобальних викликів, таких як зміна клімату, соціальна нерівність і економічні наслідки пандемії, ці інструменти дозволяють ефективно вирішувати екологічні, соціальні та економічні проблеми. В Україні, яка перебуває на етапі післявоєнного відновлення, їхнє використання може стати вирішальним фактором у залученні міжнародних інвестицій, відновленні інфраструктури та підтримці соціально-економічної стабільності.

Одним із ключових інструментів є зелені облігації, які забезпечують фінансування екологічно чистих проєктів. У світі їх популярність стрімко зростає, а загальний обсяг випуску вже перевищив трильйон доларів. В Україні зелені облігації використовуються для фінансування проєктів у сфері відновлюваної енергетики, таких як будівництво сонячних і вітрових електростанцій. Наприклад, компанія "ДТЕК" активно залучає фінансування через зелені облігації для розширення потужностей у відновлюваній енергетиці, що стало можливим завдяки міжнародному партнерству з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) [2]. Такі проєкти не лише зменшують залежність України від викопного палива, а й сприяють зниженню викидів CO₂, що є важливим кроком на шляху до екологічної стійкості.

Блокчейн-технології також стають важливим компонентом фінансової системи. Вони забезпечують прозорість і безпеку фінансових операцій, дозволяючи відстежувати використання коштів у режимі реального часу. Наприклад, у проєкті "EcoTransparency" в Україні блокчейн використовується для моніторингу фінансування екологічних ініціатив, таких як очищення водойм і відновлення лісів. За даними досліджень Бей та Середи (2019), блокчейн є ефективним інструментом для зниження корупційних ризиків і підвищення довіри до екологічних і соціальних проєктів [1]. Крім того, блокчейн сприяє автоматизації фінансових операцій, зменшуючи адміністративні витрати та прискорюючи процес залучення інвестицій.

Цифрові платформи краудфандингу, такі як "Спільнокошт" та "GoFundEd", відкривають широкі можливості для збору коштів на соціальні й екологічні проєкти. Наприклад, проєкти з облаштування шкіл, розвиток переробки сміття чи створення екологічно чистого транспорту часто фінансуються через ці платформи. Як зазначається у дослідженні «Порівнюємо топ-5 HRM-систем» (2020), такі платформи сприяють фінансовій інклюзії, дозволяючи навіть малим

підприємствам та організаціям отримувати доступ до фінансування [3]. Для України це особливо важливо, адже краудфандинг дозволяє зосередити ресурси на проєктах відновлення, які мають високу соціальну значущість.

Однак використання цифрових фінансових інструментів стикається з низкою викликів. По-перше, в Україні необхідно вдосконалити регуляторну базу. Наприклад, зелені облігації потребують чітких стандартів оцінки проєктів, щоб уникнути ризику "зеленого відмивання", коли кошти залучаються під екологічні обіцянки, але використовуються не за призначенням. Крім того, проблема кібербезпеки є одним із ключових питань, особливо для платформ, які зберігають дані у хмарному середовищі. Як зазначається в огляді Ucloud (2023), хмарні сервіси мають суттєві переваги, але вимагають посилених заходів захисту даних [4]. Важливим аспектом є також підвищення цифрової грамотності серед підприємців та інвесторів, що дозволить ефективніше використовувати ці інструменти.

У післявоєнному контексті використання цифрових фінансових інструментів в Україні може стати одним із основних двигунів економічного зростання. Наприклад, залучення міжнародних інвестицій через зелені облігації дозволить фінансувати проєкти з відновлення інфраструктури, модернізації енергетичних систем і розвитку регіонів. Використання блокчейну сприятиме прозорості цих процесів, а краудфандинг дозволить залучити кошти на невеликі, але важливі ініціативи, такі як розвиток місцевих громад чи підтримка підприємництва.

Отже, цифрові фінансові інструменти є потужним засобом забезпечення сталого розвитку. Їх використання дозволяє інтегрувати екологічні, соціальні та економічні аспекти, створюючи умови для довгострокового зростання. Для України, яка перебуває на шляху до відновлення, ці інструменти мають стати основою для стабільної та сучасної економіки. Проте їхній успіх значною мірою залежить від створення сприятливого нормативно-правового середовища, інвестицій у кібербезпеку та підвищення рівня обізнаності серед усіх учасників фінансового ринку.

Список використаних джерел

1. Бей, Г. В., & Серета, Г. В. (2019). Трансформація фінансових технологій під впливом цифровізації бізнес-процесів. Економіка і організація управління, (2), 93–101. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2019_2_12.
2. Мамонтова, Н. А., & Татарин, М. О. (2024). Особливості організації фінансових технологій в Україні. Економіка: реалії часу. Науковий журнал, 3(73), 53–61. Вилучено з <http://economics.net.ua/files/archive/2024/n3.html>.
3. Порівнюємо топ-5 HRM-систем та вибираємо найкращу. (2020, 21 лютого). PeopleForce. Вилучено з <https://peopleforce.io/uk/blog/porivniuyemo-5-hrm-system>.
4. Переваги хмарних технологій у фінансах. (2023, липня 19). Вилучено з <https://ucloud.ua/perevagy-hmarnyh-tehnologij/>.
5. Технології фінансового управління. (2024, жовтня 16). Вилучено з <https://affinity.com.ua/services/finding-people/>.

ОПТИМІЗАЦІЯ ДИСТРИБУЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СПОЖИВЧИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ

Якобчук Андрій Олександрович

аспірант

Кафедра менеджменту

Приватний вищий навчальний заклад

«Європейський університет», Україна

Процес євроінтеграції відкриває перед українськими споживчими підприємствами нові можливості, але водночас висуває низку викликів, пов'язаних із необхідністю адаптації до стандартів Європейського Союзу. Однією з ключових складових успішного функціонування підприємств на європейському ринку є формування ефективної дистрибуційної політики, яка враховує сучасні тенденції логістики, вибору каналів збуту та управління запасами.

Європейський ринок вимагає інтеграції дистрибуційної політики в єдину екосистему, де ключовими факторами успіху є прозорість, стандартизація процесів і орієнтація на потреби споживачів. Як зазначають Мамонтова та Татарин (2024), адаптація до європейських вимог включає перехід на сучасні технології управління логістикою та запровадження екологічно орієнтованих підходів у транспортуванні продукції [2]. Наприклад, компанія «Нова Пошта Глобал» активно використовує зелену логістику, застосовуючи електромобілі для перевезення товарів у межах ЄС, що сприяє зменшенню викидів газів і відповідає вимогам сталого розвитку.

Багатоканальна дистрибуція (omnichannel) є одним із найперспективніших підходів для українських підприємств. Вона забезпечує інтеграцію традиційних і цифрових каналів збуту, дозволяючи підприємствам максимально охоплювати різні сегменти споживачів. Наприклад, компанія «Розетка» розвиває цифрові платформи для продажу товарів за кордоном, що забезпечує зручність для клієнтів і оптимізацію витрат на логістику. Досвід показує, що цифровізація каналів збуту сприяє збільшенню обсягів продажів і покращенню задоволення клієнтів [3].

Одним із важливих аспектів є відповідність продукції європейським вимогам до упаковки та маркування. ЄС вимагає, щоб упаковка була екологічно безпечною, а маркування містило інформацію кількома мовами, зокрема про склад продукції та походження сировини. Використання QR-кодів, які дозволяють споживачам отримати детальну інформацію про товар, є важливим інструментом у цьому процесі. Наприклад, компанія «Агромаркет» успішно адаптувала свої маркувальні стандарти для експорту органічної продукції до країн ЄС.

У контексті логістики важливим аспектом є впровадження сучасних програмних продуктів для управління запасами. Це дозволяє підприємствам оптимізувати товарні потоки, скорочувати втрати та зменшувати витрати. За

даними Бей та Середи (2019), використання програмних рішень на основі штучного інтелекту допомагає прогнозувати попит у різних регіонах ЄС і забезпечує ефективне управління запасами [1].

Ще одним ключовим викликом є розвиток партнерських відносин із місцевими посередниками в країнах ЄС. Ці відносини дозволяють забезпечити ефективний розподіл продукції та враховувати культурні й регіональні особливості споживання. Наприклад, співпраця українських виноробів із європейськими дистриб'юторами сприяла зростанню експорту українських вин у Німеччину, Польщу та Чехію.

Попри значні можливості, українські підприємства стикаються із викликами. По-перше, недостатній рівень цифровізації обмежує можливість використання сучасних підходів до управління дистрибуцією. По-друге, високі вимоги до якості продукції та дотримання нормативних стандартів ЄС створюють додаткові бар'єри. Наприклад, для харчової продукції необхідно забезпечити відповідність стандартам НАССР, що потребує інвестицій у модернізацію виробництва та логістичних ланцюгів. Як зазначається в огляді Ucloud (2023), впровадження цифрових технологій у логістиці потребує значних інвестицій, але приносить довгострокові вигоди [4].

Перспективи дистрибуційної політики в Україні в контексті євроінтеграції є надзвичайно великими. Використання багатоканальної дистрибуції, інтеграція сучасних технологій управління логістикою та розвиток партнерських зв'язків із європейськими компаніями дозволять українським підприємствам не лише вийти на ринок ЄС, а й закріпити свої позиції в умовах високої конкуренції. Додатково, використання статистичних даних і цифрових інструментів дозволить краще орієнтуватися в потребах європейських споживачів.

Отже, оптимізація дистрибуційної політики є одним із ключових чинників успіху споживчих підприємств України на європейському ринку. Впровадження інноваційних підходів і технологій забезпечить підвищення конкурентоспроможності, сприятиме інтеграції до європейської спільноти та створить передумови для сталого розвитку економіки України.

Список використаних джерел

1. Бей, Г. В., & Середи, Г. В. (2019). Трансформація фінансових технологій під впливом цифровізації бізнес-процесів. Економіка і організація управління, (2), 93–101. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2019_2_12.
2. Мамонтова, Н. А., & Татарин, М. О. (2024). Особливості організації фінансових технологій в Україні. Економіка: реалії часу. Науковий журнал, 3(73), 53–61. Вилучено з <http://economics.net.ua/files/archive/2024/n3.html>.
3. Порівнюємо топ-5 HRM-систем та вибираємо найкращу. (2020, 21 лютого). PeopleForce. Вилучено з <https://peopleforce.io/uk/blog/porivniuyemo-5-hrm-system>.
4. Переваги хмарних технологій у фінансах. (2023, липня 19). Вилучено з <https://ucloud.ua/perevagy-hmarnyh-tehnologij/>.
5. Технології фінансового управління. (2024, жовтня 16). Вилучено з <https://affinity.com.ua/services/finding-people/>

АДАПТАЦІЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ В ІТ-СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Громова О.В.

к.е.н., доцент

Пуртова В.І.

здобувачка вищої освіти за рівнем «магістр»

Кафедра «Менеджмент, публічне управління та HR-технології»

Український державний університет залізничного транспорту

У сучасних умовах для бізнесу вирішальне значення має здатність залучати, утримувати та ефективно розвивати своїх працівників, оскільки саме це безпосередньо впливає на стійкість і прибутковість компанії. Одним із перспективних інструментів для досягнення таких цілей є гейміфікація – застосування елементів ігрової механіки у неігрових процесах, що підвищує залученість і мотивацію персоналу. HR-технології активно розвиваються в Україні, відкриваючи нові можливості для вдосконалення управління людським капіталом. Особливо це важливо для ІТ-сектору – галузі, що швидко розширюється та потребує якісних кадрів для підтримки високих темпів зростання.

Гейміфікація сприяє створенню інтерактивного середовища, яке стимулює працівників до досягнення високих результатів, підвищує їх продуктивність та допомагає швидше адаптуватися до нових завдань і вимог. Залученість співробітників безпосередньо пов'язана з продуктивністю праці та рівнем їх задоволеності, що, в свою чергу, підвищує ефективність усієї компанії, знижуючи текучість кадрів та витрати на рекрутинг. Для ІТ-бізнесу, де проекти часто потребують висококваліфікованих спеціалістів, які працюють в команді над комплексними завданнями, такі підходи сприяють злагодженій взаємодії та зменшують ризики професійного вигорання.

Впровадження гейміфікації також позитивно впливає на корпоративну культуру, формуючи командний дух, який, в свою чергу, створює сприятливі умови для креативності та інновацій. Підвищуючи рівень залученості працівників та їхнє прагнення досягати поставлених цілей, бізнес забезпечує собі високу конкурентоздатність на ринку, оскільки стабільна та мотивована команда значно ефективніше впливає на фінансові результати та стратегічне зростання компанії.

Гейміфікація у HR-процесах ІТ-компаній охоплює всі ключові етапи взаємодії з людським капіталом, починаючи з рекрутингу і закінчуючи постійним зміцненням мотивації персоналу.

Впровадження ігрових елементів сприяє не лише спрощенню складних процесів, але й підвищує зацікавленість співробітників у діяльності компанії, створюючи позитивний досвід.

На етапі найму використання гейміфікації відкриває нові можливості для оцінювання кандидатів. Наприклад, віртуальні челенджі, ігрові ситуації чи квізи

дозволяють краще оцінити soft skills претендентів, таких як комунікація, критичне мислення та робота в команді. Такий підхід робить процес відбору не лише інформативнішим, але й привабливішим для кандидатів, формуючи у них позитивне враження про інноваційність компанії.

Після прийняття на роботу гейміфікація відіграє важливу роль під час онбордингу. Ігрові завдання, спеціально адаптовані під корпоративну культуру, допомагають новачкам швидше зануритися в робоче середовище, що знижує рівень стресу в період адаптації, сприяє кращому розумінню цінностей компанії та прискорює інтеграцію у колектив. Використання ігрових механік у процесі адаптації спрощує засвоєння корпоративних правил і цінностей, робить період входження менш стресовим, а сам процес — більш насиченим і цікавим.

Гейміфікація також надає великі можливості для організації систем навчання і розвитку: інтерактивні платформи із системою балів та досягнень мотивують співробітників на саморозвиток, підвищення кваліфікації та здобуття нових навичок. Наприклад, система нагород за успішне проходження тренінгів або курсів, доступ до нових рівнів навчання чи спеціальні бонуси стимулюють працівників постійно вдосконалюватися. Важливим аспектом є і використання гейміфікації для оцінки продуктивності: завдяки системам досягнень, рівнів та рейтингів, можна відстежувати прогрес кожного співробітника у виконанні завдань, що створює зрозумілі орієнтири для досягнення, мотивує працівників на подальше зростання і допомагає керівництву визначити сильні сторони команди.

Зрештою, для підтримки постійної залученості та мотивації можна регулярно організовувати внутрішні змагання, рейтинги та ігри, що роблять щоденну роботу цікавішою та залучають працівників до активної участі у житті компанії. Такий підхід не лише сприяє підвищенню задоволеності роботою, але й формує у співробітників почуття причетності до загальних цілей і стимулює їх докладати максимум зусиль для спільного успіху компанії. Впровадження гейміфікації в HR-процеси ІТ-компаній в Україні має значний потенціал для підвищення ефективності управління людським капіталом і, відповідно, посилення загальної конкурентоздатності бізнесу. Використання ігрових механік у різних аспектах роботи з персоналом — від рекрутингу до щоденної підтримки мотивації — дозволяє створити інтерактивне середовище, яке сприяє залученості, покращенню продуктивності та розвитку співробітників. Такий підхід особливо актуальний для ІТ-галузі, де швидкі зміни, високі вимоги та рівень стресу є нормою.

Уявімо, що ІТ-компанія вирішила впровадити гейміфікацію для підвищення залученості працівників у процес вдосконалення своїх професійних навичок. Для цього вона створює внутрішню платформу під назвою «UpSkill» яка перетворює навчання та розвиток персоналу на цікаву гру.

Кожен співробітник отримує свій віртуальний профіль, який містить персоналізовану карту розвитку. На цій карті є кілька «рівнів», пов'язаних із професійними цілями: наприклад, освоєння нового програмного середовища, вдосконалення навичок презентації або вивчення іноземної мови. Виконуючи

завдання (пройти курс, завершити проєкт, здати тест), працівник набирає бали, отримує значки та відкриває нові рівні. Щоб зробити процес більш інтерактивним, компанія додає командні челенджі. Наприклад, співробітники різних відділів можуть змагатися у вирішенні реальних бізнес-кейсів, створюючи кращі рішення для клієнтів. Переможці таких челенджів отримують нагороди: від додаткового вихідного до можливості обрати собі новий робочий гаджет. Такий підхід не лише стимулює навчання та розвиток, але й створює дружню конкуренцію, підвищує командний дух і сприяє впровадженню інновацій.

Інтеграція гейміфікації відкриває перед компаніями унікальні можливості для зміцнення корпоративної культури та створення комфортного середовища для співробітників. Завдяки впровадженню ігрових елементів працівники легше адаптуються до нових умов, активно розвивають свої навички й отримують більше задоволення від виконання професійних завдань. Такий підхід не лише посилює мотивацію, але й формує відчуття належності до згуртованої команди, де кожен відчуває свою цінність. У фіналі – значний приріст продуктивності та згуртованості команди. Інноваційний підхід до роботи зможе трансформувати компанію в організацію, яка здатна ефективно реалізовувати свої стратегічні плани, залишаючись конкурентоспроможною і фінансово успішною.

Список використаних джерел

1. Гейміфікація в освіті: Інтеграція Classcraft в навчальний процес. Педагогічна академія: наукові записки. 2024. URL: <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.06.29.02>
2. Уткіна Ю. М., Руських А. О. Гейміфікація: потенціал застосування, роль і місце в розвитку підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2019. № 66. URL: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i66.173597>
3. Ходунова В. Гейміфікація як інновація в освіті. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 2(16). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-2\(16\)-407-417](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-2(16)-407-417)

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ПОСТТРАЖДАЛИХ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Капелюшок Софія

бакалавр публічного управління та адміністрування, магістрантка

Шутяк Ірина

старший викладач

Кафедра філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Надзвичайна ситуація (НС) — це порушення звичних умов існування та діяльності людей на об'єктах чи територіях, спричинене аварією, катастрофою, епідемією, природною стихією, епізоотією, епіфітотією, масштабною пожежею

або застосуванням засобів ураження, що призводить або може призвести до людських та матеріальних втрат, а також масового зараження людей і тварин. Українське законодавство встановлює, що «обставини на конкретній території чи в межах суб'єкта господарювання — це ситуації на території або водному об'єкті, які характеризуються порушенням звичних умов життєдіяльності населення, викликаним катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела або може призвести до загрози життю та здоров'ю людей, великої кількості загиблих і постраждалих, значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання на цій території чи об'єкті або ведення господарської діяльності». Будь-які кризові ситуації — стихійні лиха, нещасні випадки, аварії, катастрофи, озброєні конфлікти — призводять до соціальних і психологічних наслідків, які порушують звичний хід життя людей. Коли перед особою постає загроза, її природною реакцією на зміни у звичному оточенні є стрес — стан фізичного та/або психологічного збудження. Основні найбільш важкі для психіки реакції людей, які опинилися в тяжкій ситуації: страх; марення і галюцинації; апатія; ступор; рухове збудження; нервові тремтіння; агресія; істерика; плач; паніка [4].

Надання психологічної допомоги потерпілим унаслідок надзвичайної ситуації регулюється Порядком надання психологічної підтримки, затвердженим наказом МОЗ від 16.06.2014 № 398. Згідно з цим порядком, необхідно діяти, орієнтуючись на такі принципи:

- Надати психологічну підтримку в безпечному місці;
- Перемістити потерпілого подалі від місця події та ізолювати його від зайвої уваги оточуючих;
- Заспокоїти потерпілого, запевнити, що ви прийшли допомогти, і що залишатиметесь з ним до прибуття бригади екстреної медичної допомоги;
- Постійно підтримувати з ним візуальний контакт;
- Спілкуватися спокійно, з урахуванням його потреб і поведінки;
- Уникайте слів, які можуть викликати відчуття провини у потерпілого;
- Відволікайте його від негативних думок і страхів;
- Переконуйте, що допомога буде надана своєчасно і професійно;
- За можливості накрийте потерпілого ковдрою;
- Підтримуйте постійний нагляд за ним до прибуття бригади швидкої медичної допомоги;
- У разі погіршення стану потерпілого знову зверніться до диспетчера екстреної медичної допомоги.

Перед наданням психологічної допомоги:

- Переконайтеся в безпеці для себе і потерпілого. Перенесіть його в безпечне місце, а якщо це неможливо, викличте рятувальників.
- Огляньте потерпілого і надайте йому за потреби домедичну допомогу [3,2].

Не забувайте викликати бригаду екстреної медичної допомоги, поліцію або аварійно-рятувальну службу. Це має бути зроблено якомога швидше. Інші

служби будуть автоматично повідомлені. Варто залишатися спокійними та не втрачати самовладання! Якщо ви не впевнені у своїх силах, зверніться до тих, хто може допомогти, а самі підтримуйте потерпілого морально. Уникайте виконання дій, що можуть погіршити ситуацію. Коригування рівня стресу в організмі за допомогою вправ включає використання фізичних активностей та технік релаксації, які допомагають знижувати напруження та відновлювати емоційну рівновагу. Ось кілька основних вправ:

1. Дихальні вправи: Глибоке та повільне дихання (наприклад, техніка "4-7-8") допомагає заспокоїти нервову систему і знизити рівень стресу.

2. Релаксація м'язів: Прогресивна м'язова релаксація (ПМР) — поетапне напруження та розслаблення м'язів для зменшення фізичного напруження.

3. Йога та медитація: Вправи, орієнтовані на розслаблення та концентрацію на диханні, допомагають знижувати стрес і тривогу.

4. Фізичні вправи: Аеробні навантаження (біг, ходьба, плавання) стимулюють вивільнення ендорфінів, що покращує настрій і знижує рівень стресу.

Ці методи сприяють зниженню напруги в тілі та допомагають зберегти психоемоційну рівновагу. Взявши на себе функцію допомоги людям, що переживають трагічну подію, важливо поважати їх гідність та захищати їх безпеку [1].

Безпеку	- Уникати дій, які можуть поставити людей під загрозу подальших травмуючих впливів. - Робити все можливе для того щоб забезпечити безпеку дорослих і дітей, яким надається допомога, захистити їх від фізичної та психологічної травми.
Гідність	- Ставитися до людей з повагою, згідно загальноприйнятих культурних і соціальних норм.
Права	- Переконатися, що допомога надається справедливо, без дискримінації. - Допомогати людям відстоювати свої права і отримувати необхідну підтримку. - Діяти в інтересах кожного потерпілого, який потребує допомоги.

Психологічна підтримка постраждалих під час надзвичайних ситуацій є невід'ємною частиною загальної допомоги, оскільки вона сприяє зменшенню психоемоційного навантаження та допомагає людям ефективно долати наслідки стресу і травм. Чітка організація психологічної допомоги, яка включає заспокоєння, активне слухання, інформування та надання емоційної підтримки, дозволяє відновити відчуття безпеки та контролю у постраждалих. Своєчасне і якісне психологічне втручання допомагає мінімізувати розвиток негативних психологічних наслідків, таких як посттравматичний стресовий розлад, та сприяє швидшому поверненню до нормального функціонування в умовах кризових ситуацій.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги. Департамент соціального захисту населення запорізької обласної державної адміністрації. URL: <https://dszn-zoda.gov.ua/>
2. Перша психологічна допомога. Товариство Червоного Хреста України. URL: https://redcross.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/Перша-психологічна-допомога_ЗШР.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
3. Психологічна допомога потерпілому внаслідок надзвичайної ситуації - enableme.org.ua. EnableMe Україна. URL: <https://www.enableme.com.ua/ua/article/psihologicna-dopomoga-poterpilomu-vnaslidok-nadzvicajnoi-situacii-8029> (дата звернення: 20.11.2024).
4. Учасники проєктів Вікімедіа. Надзвичайна ситуація – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Надзвичайна_ситуація (дата звернення: 20.11.2024).

Section: Marketing and Advertising

ПРОБЛЕМИ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ВИНОГРАДНИХ ВИН В УКРАЇНІ

Герцун Олександра

здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

Чорна Тетяна

к.т.н., доцент

Державний податковий університет

Виноградні вина – напої, отримані в результаті спиртового бродіння виноградного соку свіжого або зів'ялого винограду з мезгою чи без неї, з додаванням чи без додавання спирту та інших компонентів, передбачених технологічною схемою, що містить 8-20 % об. етилового спирту [6].

Актуальність дослідження питання фальсифікації виноградних вин полягає в тому що, підробка зазначеної товарної групи є серйозною проблемою для українського ринку виноробства. Поява фальсифікованої виноробної продукції в товарному обігу підриває довіру споживачів, зменшує рівень конкурентоспроможності національних виробників як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках і створює загрози для здоров'я споживачів.

Наразі технічні вимоги до якості виноградних вин контролюються за ДСТУ 4806:2007 «Вина. Загальні технічні умови», відповідно до якого під час оцінки якості вина визначаються органолептичні (прозорість, колір, смак та аромат (букет)) та фізико-хімічні (вміст спирту і цукру, титрована кислотність, вміст летких речовин) показники.

Фальсифікація вин – умисна з корисливою метою підробка вин за походженням (місцем виробництва) або їх складом шляхом додавання нешкідливих чи шкідливих для здоров'я людини речовин, а також виготовлення винних сурогатів у процесі виробництва, транспортування, зберігання та продажу [6]. В умовах зростання попиту на дешеву продукцію недобросовісні виробники досить часто застосовують різні методи фальсифікації, які охоплюють заміну натурального виноградного соку синтетичними добавками, барвниками та іншими речовинами. Загалом, фальсифікацією виноградних вин є [7]:

- нерегламентоване застосування цукру або продуктів, що містять цукор, зокрема виноградного походження, для штучного підвищення вмісту спирту у винах, підміна сортів винограду або зменшення терміну витримки під час виготовлення вин марочних;

- додавання води, плодово-ягідних матеріалів, витяжок і відварів із плодів і ягід;

- підробка дешевих вин під кращі вітчизняні або іноземні марки шляхом штучного збільшення екстрактивності, імітації кольору, аромату і смаку, а також додавання харчових або штучних речовин і есенцій;

- штучна ароматизація рослинними екстрактами чи запашними речовинами органічного синтезу;
- додавання замінників цукру (сахарину, аспартаму та інших подібних штучних речовин);
- виготовлення сурогатів вин із використанням виноматеріалів, вироблених екстракцією водою виноградних вичавок або ізюму;
- виготовлення сурогатів вин за відсутності продуктів переробки винограду;
- підробка вина за походженням, місцем виробництва, сортовим складом додаванням виноматеріалів із гібридів прямих виробників, які не входять до затвердженого асортименту;
- етикетування, що не відповідає вимогам законодавства, використання інших видів дезінформації покупця у зовнішньому оформленні вин.

Фальсифікація виноградного вина малоцінними продуктами є досить поширеним способом фальсифікації вина як під час виробництва, так і під час реалізації. Унаслідок такої фальсифікації змінюється інтенсивність кольору, насиченість букету, міцність вина. Така фальсифікація спрямована на поліпшення показників вина додаванням різних хімічних компонентів (спирту,

У процесі виробництва для прискорення технологічного процесу можуть бути застосовані консерванти (саліцилова кислота та інші антисептики). Наприклад, саліцилову кислоту використовують для консервації дешевих вин, що швидко скисають, а також вин, що пройшли необхідні стадії витримки і зберігання вин.

Також поширеними способами фальсифікації виноградних вин є їх галізація, шапталізація, петиотизація та шеелізація.

«Штучне вино» виробляють не з виноградного соку, а зі спеціально підібраної суміші компонентів, що імітують виноградне вино. До складу суміші можуть входити вода, дріжджі, цукор, виннокислий калій, кристалічні винна і лимонна кислоти, танін, гліцерин, етиловий спирт, карамель, енантовий ефір та інші компоненти. Органолептично суміш сприймається як виноградне вино.

Відповідно до досліджень Держпродспоживслужби, у 2022 році приблизно 30% виноградних вин на ринку України мали ознаки фальсифікації [4]. Дана проблема стала особливо гострою в контексті інтеграції України до європейського економічного простору, де висувуються суворі вимоги до якості продуктів харчування, включаючи вина. Тому, боротьба з фальсифікацією вин стала стратегічним завданням для забезпечення подальшого розвитку виноробної галузі України.

Галузь виноградарства та виноробства – це агропромислова сфера, яка включає вирощування винограду, а також його переробку на продукти харчування та напої, а саме виноградні вина, соки, родзинки, а також одержання столового винограду [6]. Галузь має соціальний, економічний та культурний вплив, забезпечуючи не тільки продуктами харчування, але й створюючи робочі місця, стимулюючи розвиток туристичної інфраструктури у виноробних регіонах та підтримуючи вітчизняні традиції.

Слід зауважити, що українські дослідники зосереджують свою увагу на різних аспектах проблеми фальсифікації виноградних вин.

Наприклад Т. Мельник [5] в своїх працях підкреслює, що основною причиною фальсифікації є бажання зменшити собівартість продукції через застосування замінників, таких як барвники, підсоложувачі та синтетичні ароматизатори. Використання зазначених інгредієнтів позначається не лише на смакових властивостях продукту, але й створює загрозу для здоров'я споживачів у зв'язку з використанням токсичних елементів.

О. Василенко [2] фокусує свою увагу на недосконалості системи державного контролю за якістю вина. Вона стверджує, що сучасна система перевірок є фрагментарною, що надає можливість виробникам уникати відповідальності за порушення технологій.

В. Григорчук [3] досліджуючи питання імпорту виноматеріалів, виокремлює проблему застосування низькоякісної сировини, яку досить часто ввозять в Україну без відповідного контролю. Як наслідок, створюються передумови для фальсифікації продукції та відбувається дискредитація українського виноробства як галузі, яка має значний потенціал для розвитку.

Таким чином, з огляду на результати аналізу літературних джерел можна зробити висновки, що проблема фальсифікації виноградних вин включає декілька важливих аспектів.

Одна з головних проблем – низький рівень контролю продукції на всіх рівнях виготовлення та реалізації. Перевірки якості, досить часто здійснюються тільки у випадку скарг споживачів чи у разі експорту продукції до країн, де діють більш суворі вимоги.

Друга не менш важлива проблема – низький рівень обізнаності споживачів. Переважна більшість покупців орієнтується виключно на ціну та зовнішній вигляд продукції, не беручи до уваги інформацію про її походження та склад.

Ще одним викликом є розповсюдження контрафактної продукції, яка дуже активно реалізується в невеликих магазинах та на ринках. Така продукція часто маркується як «натуральне виноградне вино», однак насправді до її складу входять синтетичні компоненти.

Слід також зауважити проблему застосування дешевих замінників виноградного соку. Це дозволяє недобросовісним виробникам знизити собівартість, однак при цьому суттєво погіршується якість вина, що має негативний вплив на довіру споживачів до усього сегменту виноробної продукції.

Одним з прикладів масштабної фальсифікації є виявлення в 2022 році партії вин, що були маркованими як «натуральні», які насправді вміщали барвники та синтетичні ароматизатори. Дослідження здійснене Держпродспоживслужбою, продемонструвало, що до складу вина входило тільки 20% натурального виноградного соку [4].

Ще одним резонансним випадком були імпортовані вина. Під виглядом винної продукції відомих європейських брендів реалізовувалося дешеве вино із додаванням підсоложувачів та барвників. Ситуація створила підстави для підвищення рівня контролю за маркуванням імпортованої продукції.

Окрім лабораторних досліджень та дегустації, запідозрити фальсифікацію вин можна також за аналізом маркування. Відповідно до вимог чинного законодавства, на етикетці напою має міститися наступна інформація [1]:

- загальна назва алкогольного напою або офіційна назва спиртного напою, власна назва товару (продукції);
- найменування та місцезнаходження оператора ринку харчових продуктів, відповідального за надання інформації про алкогольний напій, а для алкогольних напоїв, ввезених на митну територію України, – найменування та місцезнаходження імпортера;
- торговельна марка (за рішенням оператора ринку харчових продуктів (виробника);
- країна походження або місце походження – у випадках, передбачених Законом України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів»;
- вміст спирту (% об. спирту етилового);
- місткість посуду;
- вміст цукру (для алкогольних напоїв, вироблених в Україні для внутрішнього споживання, вимога щодо зазначення вмісту цукру в яких передбачена спеціальною нормативною та технологічною документацією виробника);
- наявність ароматизаторів, барвників (у разі їх використання);
- рік врожаю винограду, з якого вироблено марочне вино (крім алкогольних напоїв, ввезених на митну територію України).

Варто зазначити, що згідно з Правилами роздрібної торгівлі алкогольними напоями не дозволяється продаж алкогольних напоїв у пляшках (іншій тарі) без етикеток або чіткого маркування, з наявними ознаками бою (тріщини, скол шийки, зіпсованість закупорки тощо), у негерметично закупорених пляшках, з наявністю сторонніх і завислих частинок або каламуті, осадка (крім колекційних та марочних вин), простроченим терміном придатності.

І звичайно ж, для уникнення придбання фальсифікованого товару, споживачам варто купувати алкогольні напої виключно в офіційних місцях продажу, попередньо ознайомившись з повною інформацією про продавця.

Таким чином можемо підсумувати, що фальсифікація виноградних вин є дуже серйозною проблемою, яка впливає на всі сегменти виноробної сфери України. Основними напрямками вирішення проблеми можна можуть стати наступні:

- посилення державного контролю якості продукції через застосування сучасних лабораторних методів перевірки;
- підвищення рівня обізнаності споживачів шляхом проведення інформаційних кампаній;
- запровадження більш суворих санкцій для виробників та продавців фальсифікованої продукції;
- встановлення більш чітких вимоги до імпорту виноматеріалів.

Зауважимо, що реалізація запропонованих заходів сприятиме розвитку українського виноробства, підвищенню рівня довіри споживачів, а також зміцненню конкурентних позицій українських виноробів на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Безпечність харчових продуктів: на що звернути увагу при виборі вина. URL: <https://dpss.gov.ua/news/bezpechnist-kharchovykh-produktiv-vyno-ihryste-na-shcho-zvernuty-uvahu-pry-vybori> (дата звернення: 10.12.2024).
2. Василенко О.С. Фальсифікація вин та шляхи її подолання в Україні. Економіка і менеджмент. 2021. №3. С. 89–96.
3. Григорчук В.І. Контроль якості виноградарсько-виноробної продукції в Україні. Київ: Аграрний світ, 2021. 256 с.
4. Держпродспоживслужба України: статистичний звіт за 2022 рік. URL: <https://dpss.gov.ua/statistik> (дата звернення: 10.12.2024).
5. Мельник Т.В. Сучасні проблеми якості виноградних вин в Україні. Вісник аграрної науки. 2020. №12. С. 45–52.
6. Про виноград та виноградне вино: Закон України від 16 червня 2005 р. № 2662-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-15#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
7. Чорна Т.М. Товарознавство продовольчих товарів. Частина 1: навчальний посібник. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. 326 с.

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ У РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мозгова Галина

к.е.н., доцент

Болотна Оксана

к.е.н., доцент

Заїка Ольга

старший викладач

Огнєв Богдан

здобувач вищої освіти рівень (магістр)

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

У сучасному світі інтернет-маркетинг відіграє ключову роль у розвитку бізнесу як в межах нашої країни, так і в зовнішньоекономічній діяльності. Зростання цифрових технологій та активне впровадження інтернету в повсякденне життя перетворили традиційні підходи до маркетингу, надавши підприємствам нові можливості для взаємодії з клієнтами та розширення ринків збуту по всьому світу. Інтернет-маркетинг дозволяє бізнесу ефективно комунікувати з цільовою аудиторією незалежно від географічного розташування, використовуючи інструменти персоналізованої реклами, аналітики даних та автоматизації процесів.

Розвиток електронної комерції та глобалізація ринків сприяють інтеграції інтернет-маркетингу у зовнішньоекономічну діяльність підприємств,

дозволяючи виходити на нові ринки та залучати клієнтів із різних країн. Таким чином, інтернет-маркетинг стає не лише трендом, а й обов'язковою складовою стратегії успішного міжнародного бізнесу [1, с.13-14].

Інтернет-маркетинг є одним із сучасних маркетингових засобів, який дозволяє створювати ефективні зв'язки з покупцями, отримувати своєчасну маркетингову інформацію, приймати ефективні рішення та створювати якісні рекламні кампанії. В цілому це просування товарів, послуг та сервісів у Мережі інтернет. Розглядаючи термін більш детально [1-3], можна зробити висновок, що він охоплює широкий спектр дій і заходів, спрямованих на збільшення прибутку компанії, розширення ринку, популяризацію бренду та залучення клієнтів і покупців за допомогою мережі та інтернет-технологій.

Інтернет-маркетинг у зовнішньоекономічній діяльності — це сукупність цифрових стратегій, методів і інструментів, які використовуються для аналізу міжнародних ринків, просування продукції та послуг на глобальному рівні, налагодження й підтримки взаємодії з іноземними партнерами, а також оптимізації бізнес-процесів через онлайн-канали з метою підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Завданням інтернет-маркетингу виступає збільшення кількості відвідувачів і отримання прибутку як кінцевого результату конкретної роботи. Для цього треба слідкувати за ситуацією на ринку, за потребами та запитамися споживачів, виявляти тенденції попиту і визначати, як зробити продукт найпривабливішим для кінцевого споживача [4].

В таблиці 1 представлено основні інструменти Інтернет-маркетингу та виділено можливості їх використання з метою розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 1.4 – Особливості застосування базових інструментів інтернет-маркетингу в зовнішньоекономічній діяльності

Інструмент	Особливості застосування в зовнішньоекономічній діяльності
Веб-аналітика	Веб-аналітика дозволяє відстежувати ефективність маркетингових кампаній на різних ринках. Вона допомагає зрозуміти поведінку користувачів із різних країн, визначити популярні товари та послуги на конкретних ринках і виявити, які канали залучення працюють найкраще. Ці дані використовуються для оптимізації стратегій, мінімізації витрат і спрямування зусиль на найперспективніші напрямки. Зокрема, веб-аналітика надає можливості визначати найбільш ефективні рекламні канали, адаптуючи кампанії до локальних особливостей.
Ведення блогу	Корисний контент у блозі дозволяє компанії демонструвати свою експертизу, що підвищує рівень довіри міжнародної аудиторії. Завдяки блогу можна регулярно оновлювати інформацію, враховуючи локальні потреби споживачів. Це створює міцний зв'язок із потенційними клієнтами та партнерами. Блог також є ефективним засобом просування, оскільки допомагає покращувати видимість сайту в пошукових системах через SEO-оптимізацію, що сприяє залученню додаткового трафіку.

Продовження табл. 1.4

Інструмент	Особливості застосування в зовнішньоекономічній діяльності
Відео-маркетинг	Відеоконтент є універсальним інструментом, який легко сприймається різними аудиторіями, незалежно від мови. Демонстрація товарів, інструкції, огляди чи відгуки у форматі відео допомагають краще зрозуміти особливості продукту та процес його використання. Відео-ролики на платформах, таких як YouTube, Instagram або TikTok, дозволяють значно розширити охоплення аудиторії, залучаючи клієнтів із різних країн. Особливо ефективно цей інструмент працює для просування інтернет-магазинів та сервісних компаній.
Event marketing	Організація онлайн-заходів (вебінари, семінари, форуми) або участь у міжнародних виставках допомагає встановити довготривалі зв'язки з іноземними клієнтами та партнерами. Це також створює можливість презентувати свої продукти чи послуги, враховуючи специфіку локального ринку. Крім того, такі заходи сприяють покращенню іміджу компанії та налагодженню довірливих відносин із потенційними споживачами.
Мобільні адаптації сайту	Адаптація сайту для мобільних пристроїв є критично важливою, оскільки значна частина покупок і взаємодії з інтернетом здійснюється через смартфони. Це особливо актуально для ринків Азії, Латинської Америки та Африки, де мобільний інтернет є основним способом доступу до мережі. Зручний і швидкий мобільний сайт підвищує конверсію, а також покращує досвід користувачів, що позитивно впливає на імідж бренду.

Джерело: складено автором на основі джерел [2, 4, 5, 6]

Використання цих інструментів у комплексі дозволяє створити цілісну маркетингову стратегію, спрямовану на вихід на міжнародні ринки. Наприклад, відео-маркетинг у поєднанні з мобільною адаптацією допоможе охопити ширшу аудиторію, а блог стане ефективним засобом для утримання клієнтів.

Ключові інструменти інтернет-маркетингу не тільки сприяють просуванню товарів і послуг, але й допомагають налагоджувати комунікацію з міжнародними партнерами, адаптувати бізнес до глобального ринку та забезпечувати стабільний розвиток компанії. Використання цих інструментів дозволяє компаніям бути більш гнучкими, конкурентоспроможними та ефективними в умовах розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Іванов М.М., Череп О.Г., Малтиз В.В., Терент'єва Н.В. Маркетинг. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2021. 171 с.
2. Котлер Ф. Основи маркетингу. Київ : Альпіна, 2020. 633 с.
3. Чаффі Д. Цифровий маркетинг. Київ : Науковий центр сучасних технологій, 2020. 456 с.
4. Летуновська Н.С., Хоменко Л.М. Маркетинг у цифровому середовищі. Харків: Харківський національний університет, 2021. 312 с.
5. Кордзая Н. Р. Основи інтернет-маркетингу. Херсон, 2020. 112 с.
6. Мозгова Г.В., Мугдусієва Н.К., Чернишева А.С. Контент-маркетинг в корпоративному блозі. Економіка та суспільство. 2017. №10. С. 897–903. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/153.pdf

Section: Mechanics and Electrical Engineering

ВИКОРИСТАННЯ ЧПК-ОБРОБКИ У ВИГОТОВЛЕННІ ДЕТАЛЕЙ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН ТА ОБЛАДНАННЯ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Басова Юлія

к.т.н, доцент

Левченко Юлія

к.т.н, доцент

Качур Сергій

здобувач вищої освіти третього (наукового) рівня

Проценко Олександр

здобувач вищої освіти третього (наукового) рівня

Кафедра механічної та електричної інженерії

Полтавський державний аграрний університет, Україна

Агропромислове виробництво в Україні щодня піднімається по сходинках за рівнем впливу на економіку країни. Для підвищення обсягів виробництва даної галузі важливо впроваджувати сучасні засоби механізації, які відповідатимуть актуальним потребам суспільства. Техніка та обладнання, яка на сьогодні найчастіше використовується у господарствах та переробних підприємствах є уніфікованою. Сьогодні технічне забезпечення відбувається за рахунок експортної продукції, що впливає на вартість експлуатації та ремонт, а разом із тим на собівартість готових зернових [1. 2].

Крім вартості у виробництві с/г продукції цінним є час, який витрачається на ремонт у разі технічних несправностей. Тому все частіше для ремонту використовуються деталі вітчизняного виробництва, щоб скоротити час на переналагодження і відновлення роботи засобів механізації. Для вирішення цього питання найчастіше залучаються вітчизняні машинобудівні підприємства. Для прикладу, на території Полтавської області найбільшим виробником обладнання та конструктивних елементів засобів механізації та обладнання для зернопереробних підприємств є ПП «Лубнимаш».

З розвитком автоматизації виробництва, промислові системи управління стають все більш складними та ефективними [3]. Вищезгадане підприємство для виробництва прецизійних деталей переважно використовує системи числового програмного керування (ЧПК). Вони набувають все більшого значення, тому багато компонентів серійного промислового виробництва виготовляються у повністю автоматизованому процесі. Саме верстати з ЧПК (CNC-обробка, Computerized Numerical Control) використовується для створення надзвичайно точних елементів із різних матеріалів (металу, деревини або пластичних мас).

Цей вид обробки матеріалу здійснюється за допомогою спеціальних верстатів, керованих комп'ютером. Усі етапи обробки заготовки – від початкової до фінальної – виконуються виключно за допомогою пристрою, який працює під управлінням спеціально створеного програмного забезпечення.

Асортимент верстатного обладнання з числовим програмним керуванням надзвичайно широкий і різноманітний. До основних типів такого обладнання належать токарні, фрезерні, шліфувальні, металорізальні та свердлильні верстати, кожен з яких має численні варіації та модифікації. Така ступінь автоматизації з використанням ЧПК-обробки забезпечує істотні переваги порівняно з ручною обробкою (рис. 1) та має багато переваг [4, 5]. На думку керівництва підприємства така обробка є найсучаснішим методом, що дозволяє знизити витрати та підвищити ефективність роботи.

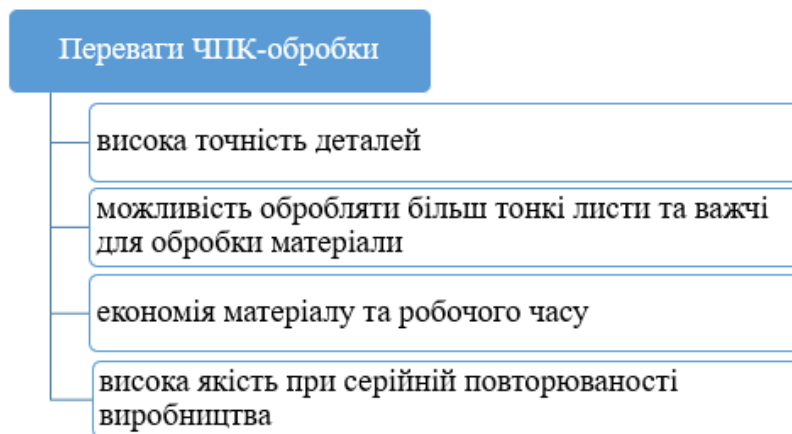

Рисунок 1. Переваги та ефективність ЧПК-обробки

Найважливішою його перевагою є висока точність деталей, що виготовляються, яку практично неможливо отримати під час ручної обробки. Той факт, що весь процес відбувається автоматично з використанням правильно запрограмованого комп'ютера, робить деталі відтворюваними та ідентичними, що знижує ризик помилок.

Більшість деталей і конструкцій, які необхідні для будівництва машин і обладнання на зернопереробних підприємствах виготовляються із тонких листів. Використання верстатів із ЧПК позитивно впливає на обробку більш важких металів, які до цього взагалі не можна було використовувати в умовах ПП «Лубнимаш» робить її можливою і ефективною.

На жаль, ручна обробка дуже часто призводить до розтрати матеріалу. Також було дуже важко отримати таким чином кілька десятків або приблизно однакових елементів. Завдяки обробці на верстатах із ЧПК це більше не проблема. Таким чином, це призводить до економії матеріалів та робочого часу.

Сам процес дуже швидкий, що підвищує ефективність та оперативність роботи. Висока якість при серійній повторюваності виробництва робить обробку матеріалів на верстатах з ЧПУ дуже популярною технологією.

Однак це далеко не всі переваги цього виду обробки матеріалів. Він вимагає додаткової обробки, оскільки елементи, виготовлені таким методом, мають якісні кромки.

Недоліки цього методу обробки теж є (рис. 2) [4, 5].

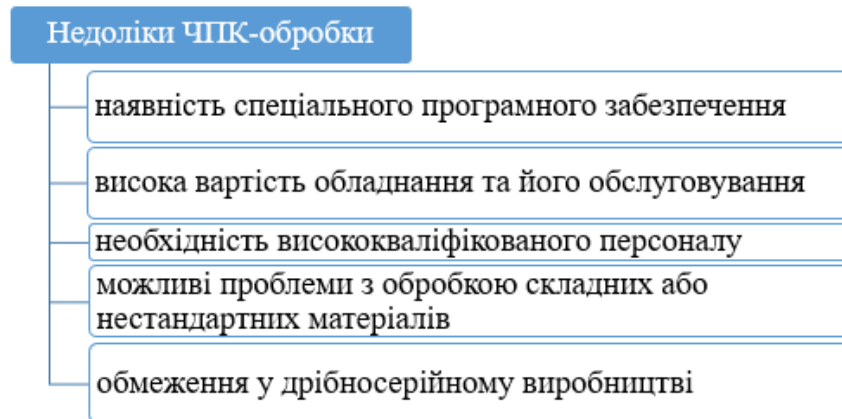

Рисунок 2. Недоліки ЧПК-обробки

ЧПК-обробка потребує розробки проекту у системі автоматизованого проектування (САПР). В конструкторському відділі ПП «Лубнимаш» сьогодні вже використовується спеціалізоване програмне забезпечення для ЧПК. Використання таких програм, як правило, вимагає купівлі ліцензій. Причому постійне оновлення програм також вимагає додаткових витрат, але вони не впливають на загальну вартість обладнання, так як нівелюються за рахунок серійного виробництва. Програмне забезпечення також має бути сумісним з обладнанням та іншими системами на машинобудівному підприємстві. Це також спричиняє відносно високі витрати. Вони, безумовно, будуть вищими в порівнянні з ручною обробкою.

Вартість обладнання з обробкою ЧПК суттєво відрізняється від обладнання застарілого як морально, так і фізично традиційного, має більше функціональних можливостей. За останні роки підприємство «Лубнимаш» понесло додаткові витрати на етапі монтажу, налаштування та інтеграції ЧПК в виробничий процес. Це включало в себе підготовку робочого місця, підключення до інженерних мереж, а також навчання персоналу. Але модернізація дала змогу підвищити конкурентоспроможність продукції, яка випускається на підприємстві, що вплинуло на загальний дохід навіть в мовах воєнного часу.

При роботі на верстатах з ЧПК оператор набуває спеціальних знань щодо налаштування обладнання та розуміння технологічних процесів, а також програмування.

Але час від часу модернізація та технічний прогрес не завжди може застосовуватися, так як підходить не для всіх матеріалів. Наприклад, для обробки твердих сплавів, композитних матеріалів та інших складних матеріалів потрібні спеціальні ріжучі інструменти та режими роботи.

При дрібносерійному виробництві витрати на підготовку виробництва можуть бути непропорційно високими, адже переналадка обладнання для виробництва різних деталей може займати значний час. Тому на існуючих підприємствах поряд із ЧПУ верстатами використовується усталеними роками та досвідом обладнання.

Аналізуючи переваги та недоліки ЧПК-обробки, можна стверджувати, що переваг використання такої технології набагато більше, ніж недоліків, і високі витрати можуть бути компенсовані вищою ефективністю та продуктивністю, що також призводить до більш високого прибутку.

Безперечно, ЧПК обробка – це прибуткова технологія, яку вигідно використовувати. Дана технологія має багато перспективних напрямків розвитку. Сучасні верстати з ЧПК включають розширені можливості програмування, інтерфейси для інтеграції з CAD/CAM системами, а також функції адаптивного керування та моніторингу стану обладнання.

В епоху Індустрії 4.0 та промислового Інтернету речей (ІІоТ), концепція автоматизації трансформується завдяки цифровим програмованим системам, які вдосконалювалися протягом десятиліть. Вона включає нульовий час простою, поліпшену точність, високі швидкості, підвищену ефективність і передиктивне обслуговування [6, 7].

Можливість організації машинобудівного виробництва з використанням ІТ-інструментів вже використовується на більшості середніх та великих машинобудівних підприємствах України, в тому числі і на ПП «Лубнимаш». Також такі рішення можуть бути впроваджені і на невеликих підприємствах. Це пов'язано із якісним прогресом у проектуванні і виробництві верстатів, які використовуються на сучасних підприємствах машинобудівельної галузі.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко С.І Менеджмент аграрних підприємств. навч. посібник. К.: КНЕУ, 2005. 347 с.
2. Напрями розбудови машинобудування в Україні як драйвера економічного розвитку під час війни та у повоєнний період. Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/napryamy-rozbudovy-mashynobuduvannya-v-ukrayini-yak-drayvera-ekonomichnoho>
3. Левченко Ю.В., Басова Ю.О., Ляшко К.О., Цифрова трансформація електроприводів обладнання переробних підприємств: сучасні інструменти та методики. Проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарського машинобудування : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 10 груд. 2024 р. Полтава, 2024. С. 104–106.
4. Що таке верстати з ЧПУ і переваги їх використання URL: <https://vikna.if.ua/cikavo/137295/view>
5. Обробка з ЧПУ: переваги та недоліки URL: <https://www.team-mfg.com/uk/advantages-and-disadvantages-of-cnc-machining>
6. Петраков, Ю. В. (2011). Перспективи розвитку інформаційних технологій в машинобудуванні України. Journal of Mechanical Engineering NTUU" Kyiv Polytechnic Institute", (63). Р 258-263
7. ЧПУ-верстати: майбутнє обробки URL: <https://vorobus.com/2023/11/chpu-verstaty-maybutnie-obrobky.html>

Section: Medicine

ДИСБАКТЕРІОЗ: ПОРУШЕННЯ ЯКІСНОГО ТА КІЛЬКІСНОГО СКЛАДУ МІКРОБІОТИ КИШКІВНИКА. ЙОГО РОЛЬ В ПОРУШЕННІ ОБМІНУ РЕЧОВИН. РОЗВИТОК ОЖИРІННЯ ТА ЕНДОКРИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Буров Андрій Миколайович

PhD, асистент

Чуприна Марія Валеріївна

здобувачка вищої освіти

Кафедра мікробіології, вірусології та імунології ім. проф. Д.П. Гриньова
Харківський Національний Медичний Університет, Україна

Дисбіоз - це стан, що характеризується порушенням балансу між «корисними», умовно патогенними та патогенними мікроорганізмами, які населяють кишечник людини. Кишкова мікрофлора відіграє ключову роль у підтримці фізіологічного гомеостазу організму, впливаючи на процеси травлення, синтез вітамінів, обмін речовин та імунну відповідь. Порушення її складу може викликати системне запалення, дисфункцію енергетичного метаболізму, інсулінорезистентність і, зрештою, сприяти накопиченню жирової тканини. Сучасні дослідження все більше зосереджуються на ролі дисбіозу в патогенезі метаболічних порушень, особливо ожиріння.

Кишкова мікробіота кожної людини унікальна. Мікробіом кишечника людини складається з трильйонів мікроорганізмів. Основними представниками яких є бактерії, які належать до кількох великих відділів:

1. *Firmicutes*. Складають 60% мікробіому кишечника здорової людини, підтримують бар'єрну функцію ШКТ, ферментують харчові волокна.

2. *Bacteroidetes*. Складають 20-30% мікробіому кишечника здорової людини, розщеплюють полісахариди та чинять протизапальну властивість.

3. *Actinobacteria*. Бактерії цього відділу відповідальні за синтез вітамінів B1, B2, B6, K та ферментують неперетравлені вуглеводи.

Кожен компонент цього мікробного співтовариства має свою унікальну функцію і лише їхнє фізіологічне співвідношення дозволяє системі працювати злагоджено. Однак цей баланс може порушуватися через домінування умовно-патогенних мікроорганізмів і зниження активності «корисних» бактерій. Ці умови призводять до розвитку дисбактеріозу.

Основними представниками патогенних мікроорганізмів, що призводять до дисбіозу, являються бактерії роду *Clostridium*, мікроорганізми роду *Enterococcus*, гриби роду *Candida*, **протозої** *Entamoeba histolytica*, *Helicobacter pylori* тощо.

Важлива роль у розвитку дисбактеріозу належить анаеробним мікроорганізмам роду *Clostridium*, оскільки вони продукують токсини, що сприяють розвитку запальних процесів у слизовій оболонці кишечника. Окрім цього, при дисбалансі мікробіому їх надмірне розмноження або підвищення активності може викликати порушення метаболізму ліпідів і жирних кислот, що в свою чергу сприяє розвитку патологічних станів, таких як ожиріння печінки (стеатогепатоз) і абдомінальне накопичення жирової тканини. В нормі *Clostridium spp.* виробляють ферменти, які беруть участь у розщепленні складних вуглеводів до коротколанцюгових жирних кислот, таких як ацетат, бутират і пропіонат, що забезпечують енергією клітини кишечника та регулюють ліпогенез у печінці. Однак при надмірній активності клостридій спостерігається дисбаланс у виробництві цих кислот. Надлишок ацетату може стимулювати ліпогенез у печінці, що сприяє накопиченню тригліцеридів і розвитку жирової дистрофії печінки. Клостридії впливають на регуляцію ключових ферментів ліпідного обміну. Зокрема, вони змінюють активність ацетил-КоА-карбоксилази, яка бере участь у синтезі жирних кислот. Надмірна активність клостридій призводить до збільшення кількості ВЖК у крові та порушення транспорту ліпідів через зниження функції АПО-ЛП-В. Як результат збільшується вісцеральна жирова тканина, розвивається абдомінальне ожиріння.

Стан дисбактеріозу призводить до підвищеного рівня ліпополісахаридів (ЛПС) у крові. ЛПС є ендотоксинами, які стимулюють системне запалення через активацію Toll-подібних рецепторів (TLR4). Це запалення порушує метаболізм глюкози, викликає інсулінорезистентність і сприяє розвитку ожиріння.

Кишкові мікроорганізми впливають на секрецію гормонів, таких як грелін та лептин. Порушення мікробіому кишечника призводить до посиленої секреції греліну, що провокує відчуття голоду. Чутливість до лептину значно знижується і це призводить до переїдання.

Висновок. Дисбактеріоз, як порушення балансу мікробіоти кишечника, відіграє ключову роль у розвитку та прогресуванні ожиріння, яке є одним із найпоширеніших метаболічних порушень сучасного світу. Одним із центральних механізмів взаємозв'язку між дисбактеріозом і ожирінням є зміна складу мікробіоти, що посилює здатність кишечника вилучати енергію з їжі через збільшення вироблення коротколанцюгових жирних кислот. Утворена додаткова енергія зберігається у вигляді жирової тканини, що сприяє прогресуванню ожиріння. Окрему роль у розвитку ожиріння відіграють клостридії, які є анаеробними бактеріями, що впливають на обмін жирних кислот і ліпідів. Важливо підкреслити, що дисбактеріоз і його зв'язок із ожирінням є багатоаспектною проблемою, яка залежить від генетики, способу життя, типу харчування, екологічних умов та медичних втручань (зокрема, застосування антибіотиків). Таким чином, дисбактеріоз і ожиріння – це тісно пов'язані явища, що впливають одне на одне через складні механізми.

Розуміння цих механізмів відкриває нові горизонти для профілактики та лікування метаболічних порушень.

Список використаних джерел

1. Patrice D Cani, Rodrigo Bibiloni, Claude Knauf, Aurélie Waget, Audrey M Neyrinck, Nathalie M Delzenne, Rémy Burcelin. (2007). "Changes in gut microbiota control metabolism." *Science*, 315(5813), 1014–1018. <https://doi.org/10.1126/science.1135159>
2. Fredrik Bäckhed, Hao Ding, Ting Wang, Lora V Hooper, Gou Young Koh, Andras Nagy, Clay F Semenkovich, Jeffrey I Gordon. (2004). "The gut microbiota as an environmental factor that regulates fat storage." *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 101(44), 15718–15723. <https://doi.org/10.1073/pnas.0407056101>
3. Le Chatelier E. (2013). "Richness of human gut microbiome correlates with metabolic markers." *Nature*, 500(7464), 541–546. <https://doi.org/10.1038/nature12506>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА РЕФОРМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Князькова Валентина

к.е.н., доцент

Криленко Володимир

д.е.н., професор

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Одеський національний медичний університет, Україна

Шрамко Олена

старший викладач

Циклова комісія природничо-математичних дисциплін

Одеський торговельно-економічний фаховий коледж, Україна

Останні роки в Україні характеризуються значними змінами та цифровими трансформаціями у сфері охорони здоров'я, спричиненими необхідністю кардинально змінити підходи до оцінки якості медичних послуг, ролі пацієнта та моделі фінансування. Реформа медицини ґрунтується на активному впровадженні інформаційних технологій. Одним із ключових інструментів цих змін є створення сучасної електронної системи охорони здоров'я, яка сприяє поступовому підвищенню ефективності та прозорості медичних процесів. Завдяки цій системі реалізується принцип «гроші ходять за пацієнтом», а охорона здоров'я дедалі більше орієнтується на потреби пацієнтів [1].

Наразі триває розробка ключових процесів і реєстрів, необхідних для

функціонування інформаційного середовища у сфері охорони здоров'я. Разом з тим формується ринок розробників спеціалізованого програмного забезпечення, яке забезпечує доступ до центральної бази даних електронної системи охорони здоров'я та підтримку кінцевих користувачів у медичних закладах [2]. Сьогодні електронна система охорони здоров'я вже дозволяє укладати електронні декларації з сімейними лікарями, виписувати електронні рецепти й направлення, вести електронні медичні записи та створювати медичні висновки.

Основною метою розвитку електронної системи охорони здоров'я є покращення якості та доступності медичних послуг, розширення прав пацієнтів, забезпечення безперервної медичної допомоги й безпеки, а також підвищення ефективності управління ресурсами. Крім того, значна увага приділяється інформуванню населення про здоровий спосіб життя, профілактику захворювань і доступ до медичної допомоги [2].

На сьогодні екосистема електронного здоров'я в Україні являє собою комплексну систему, яка включає різні рівні взаємодії електронних і програмних продуктів. Її можна умовно класифікувати за такими напрямками застосування:

1. Електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) [3] – це сукупність інформаційно-комунікаційних систем, які забезпечують роботу електронних кабінетів користувачів, автоматизують їх діяльність, дозволяють створювати, переглядати та обмінюватися інформацією в електронному форматі, зокрема з центральною базою даних;

2. Інші інформаційно-комунікаційні системи:

- інформаційно-комунікаційна система донорства крові (eКров) [4];
- електронна система управління запасами лікарських засобів та медичних виробів (e-Stock) [5];
- інформаційно-аналітична система «MedData» [6];
- електронна система безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я (БПР) [7];
- єдина державна інформаційна система трансплантації (ЄДІСТ) [8];
- електронна система епідеміологічного нагляду (ЕСЕН);
- інформаційна система «Моніторинг соціально значущих хвороб» (ІС СЗХ) [9].

3. Телемедицина - це комплекс заходів, технологій і методик, що використовуються для дистанційного надання медичної чи реабілітаційної допомоги пацієнтам із застосуванням засобів телемедицини. Вона є важливим компонентом системи електронної охорони здоров'я.

4. Комплекси даних та дашбордів: це інтегровані інформаційні платформи для збирання, обробки та візуалізації даних, які забезпечують зручний доступ до ключових показників та аналітичної інформації, сприяючи ефективному управлінню й прийняттю рішень.

Дашборди є інструментом для візуалізації та аналізу даних, який

представлено у вигляді аналітичних панелей, інфографіки або звітів, що можуть бути доступні для завантаження й подальшої обробки.

На сайті Національної служби здоров'я України доступні 24 дашборди для відкритого користування. Наприклад, за кілька кліків можна отримати інформацію про кількість укладених договорів щодо медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій. Також є можливість знайти електронну карту місць, де надається первинна медична допомога.

Завдяки дашборду «Електронна карта аптек-учасниць програми реімбурсації лікарських засобів» користувачі можуть легко визначити аптеку, що бере участь у програмі та відпускає ліки за рецептом.

Крім цього, впроваджено статус-сторінку, яка надає актуальну інформацію про стан компонентів центральної бази даних ЕСОЗ і їх працездатність.

ДУ «Центр громадського здоров'я» [10] використовує дашборди для аналітики, зокрема для моніторингу динаміки захворюваності на COVID-19 та загальної епідеміологічної ситуації.

Telegram-бот «Медичних закупівель України» [11] дозволяє перевірити наявність і залишки лікарських препаратів, закуплених установою, а також дізнатися про тендери, очікувані поставки та перелік закуплених товарів. За допомогою цього бота можна також знайти найближчий пункт вакцинації проти COVID-19 і перевірити наявність вакцини.

5. Медичне законодавство - частина медичного права, що охоплює вивчення нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я.

6. Інші цифрові сервіси, до яких належать платформи, спрямовані на забезпечення доступності медичних послуг, покращення їх якості та зручності взаємодії між медичними працівниками, пацієнтами й іншими учасниками медичного середовища.

У 2023 році Міністерством охорони здоров'я України було запроваджено роботу Офісу координації розвитку електронної охорони здоров'я [12], яким кожного року затверджується план проєктів у сфері електронної охорони здоров'я. У 2023 році в дорожню карту було включено понад 100 цифрових проєктів в галузі охорони здоров'я. Ці проєкти спрямовані на автоматизацію робочих процесів у медицині, поліпшення якості, доступності та безпеки надання медичних послуг пацієнтам.

Цифрова трансформація медичної галузі та запровадження електронної системи охорони здоров'я надає широкі можливості для подальшого реформування галузі:

- Підвищення ефективності сфери охорони здоров'я, створення прозорості та запобігання корупції. Це дозволяє медичним працівникам, пацієнтам та іншим учасникам медичного середовища отримувати швидко та своєчасну інформацію про діяльність у галузі охорони здоров'я.

- Забезпечення збору повної та уніфікованої медичної інформації про пацієнтів у єдиній базі даних. Це допомагає лікарям уникнути паперової

роботи, втрати або подвоєння інформації, а також витрат зайвих ресурсів і часу. Електронна система здоров'я сприяє переходу від паперових форм до електронних записів.

Впровадження цифрових інновацій у медичну галузь є невід'ємною вимогою вдосконалення доступності медичних послуг, ефективності діагностики та лікування, а також для покращення взаємодії пацієнтів із службами охорони здоров'я. Впровадження цифрових технологій є ефективним управлінським інструментом, завдяки якому аналіз даних та електронної медичної документації може значно підвищити якість медичних послуг і сприяти збереженню життя пацієнтів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text> (дата звернення: 08.12.2024)
2. Концепція розвитку електронної охорони здоров'я, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 р. № 1671-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.12.2024)
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної системи охорони здоров'я» від 25.04.2018 № 411. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2024)
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення інформаційно-комунікаційного комплексу системи крові» від 17.02.2023 № 143. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.12.2024)
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту з впровадження та функціонування електронної системи управління запасами лікарських засобів та медичних виробів «e-Stock»» від 30.12.2022 № 1483. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1483-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.12.2024)
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання функціонування інформаційно-аналітичної системи «MedData»» від 19.01.2022 № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.12.2024)
7. Положення про систему безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 725. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725-2021-%D0%BF#n13> (дата звернення: 08.12.2024)
8. Положення про Єдину державну інформаційну систему трансплантації органів та тканин, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2020 № 1366. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1366-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.12.2024)

9. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про функціонування інформаційної системи «Моніторинг соціально значущих хвороб» від 25.07.2022 № 1317, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 09.09.2022 за № 1031/38367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1031-22#Text> (дата звернення: 09.12.2024)
10. Центр громадського здоров'я. URL: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/koronavirusna-infekciya-covid-19>
11. Телеграм-бот «Медичних закупівель України». URL: <https://bit.ly/3JbCLOt> (дата звернення: 11.12.2024)
12. Положення про Офіс координації розвитку електронної охорони здоров'я, затверджене Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 06.12.2022 № 2204. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2204282-22#Text> (дата звернення: 09.12.2024)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ В ЗНИЖЕННІ РИЗИКУ ТРАВМАТИЗМУ У КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З МЕДІАЛЬНИМ ВЕЛИКОГОМІЛКОВИМ СТРЕС- СИНДРОМОМ

Купріненко О.В.

аспірант

Тимрук-Скоропад К.А.

д. н. фіз. вих., професор

Кафедра терапії та реабілітації

Львівський державний університет фізичної культури

імені Івана Боберського, Україна

Вступ. Після початку повномасштабної війни, терміни навчання курсантів ущільнили, освітнє, фізичне та психоемоційне навантаження зросло, що збільшило ризик виникнення травм від надмірного використання (overuse injury). Курсанти вищих військових навчальних закладів України, як військовослужбовці, є пріоритетною категорією населення, що потребує значної уваги у питаннях підготовки, відновлення та реабілітації, оскільки піддаються впливу надмірних фізичних навантажень. Однією з таких травм є медіальний великогомілковий стресовий синдром (МВСС), який особливо часто виникає у курсантів першого року навчання [1]. Доведено, що травми від надмірного навантаження підвищують ризик отримання додаткових травм опорно-рухового апарату, зокрема МВСС є фактором ризику стресового перелому великогомілкової кістки, що потребує більш тривалого лікування та відновлення [2].

Мета дослідження. Оцінити ефективність комплексної програми фізичної терапії в зниженні рівня травматизму у військовослужбовців з медіальним великогомілковим стрес-синдромом.

Методи дослідження. У дослідженні прийняли участь 25 курсантів першого курсу навчання з ознаками МВСС середнім віком $18,1 \pm 2,1$ років. Вони були розподілені на 3 групи: порівняльну (ПГ), що не зазнала втручання, основну групу 1 (ОГ 1), учасники якої відвідали освітнє заняття та основну групу 2 (ОГ 2), де курсанти, окрім освітнього заняття, протягом 6 тижнів проходили комплексну програму фізичної терапії (ФТ), яка складалася з терапевтичних вправ спрямованих на збільшення сили м'язів нижніх кінцівок, покращення амплітуди рухів в суглобах та пропріоцепцію. Для оцінювання ризику травматизму використовувались результати двох показників Y-баланс-тесту: показник асиметрії переднього напрямку досяжності та показник нормованої відстані досяжності (НВД) для переднього напрямку руху.

Результати дослідження. Ефективність комплексної програми ФТ у зниженні рівня ризику травматизму серед курсантів з МВСС була підтверджена статистично значущими результатами, зокрема, у курсантів ОГ 2, значним зменшенням асиметрії між правою та лівою ногою в передньому напрямку руху (на 51,7%), та найбільшим зростанням середнього показника НВД в передньому напрямку руху (на 11,2%) (табл. 1). На відміну від показників ОГ 2, в ОГ 1 і ПГ незначне зростання показників НВД у передньому напрямку руху (на 6,7% та 7,5% відповідно) та значне зростання середніх показників асиметрії (на 34,5% та 38,1% відповідно) свідчили про високий ризик отримання травми у досліджуваних цих двох груп.

Таблиця 1 – Результати зміни середніх показників "до – після" за критеріями оцінки Y-баланс-тесту в межах окремої групи

Критерії	Досліджувані групи					
	ПГ (n=7)		ОГ 1 (n=8)		ОГ 2 (n=10)	
	до (M±SD)	після (M±SD)	до (M±SD)	після (M±SD)	до (M±SD)	після (M±SD)
НВД переднього НР (%)	62,10±5,29	66,77±6,91	64,59±8,61	68,91±8,84	63,54±7,66	70,63±6,40
p	p>0,05		p<0,05		p<0,05	
Асиметрія переднього НР (см)	3,36±2,10	4,64±2,12	4,00±3,04	5,38±3,41	6,00±3,20	2,90±2,40
p	p>0,05		p>0,05		p<0,05	

*дані сформовано автором

*НВД – нормована відстань досяжності

*НР – напрямок руху

*p<0,05 – в межах однієї групи різниця середніх значень "до" та "після" статистично достовірна

Висновки. Результати дослідження підтвердили, що окреме застосування освітнього компоненту та пасивні підходи відновлення не впливають на зниження рівня травматизму у курсантів з МВСС, тоді як запропонована комплексна програма фізичної терапії, в поєднанні з освітнім компонентом, за показниками Y-баланс-тесту, є ефективною у зниженні рівня ризику травмування у військовослужбовців із синдромом.

Список використаних джерел

1. Kuprinenko, O. V., Tymruk-Skoropad, K. A., Briskin, Y. A., & Kruk, B. R. (2022). The Structure of Injuries and the Relevance of Physiotherapy for Prevention and Rehabilitation for Medial Tibial Stress Syndrome in Cadets. *Acta Balneol*, LXIV, 2(168), 160–5. DOI: 10.36740/ABAL202202111
2. Johnston, E., Flynn, T., Bean, M., Breton, M., Scherer, M., Dreitzler, G., & Thomas, D. A. (2006). Randomized controlled trial of a leg orthosis versus traditional treatment for soldiers with shin splints: a pilot study. *Mil Med*, 171(1), 40–4. doi: 10.7205/milmed.171.1.40.

РОЛЬ МЕХАНІЧНОЇ ТРОМБЕКТОМІЇ В ЛІКУВАННІ ІШЕМІЧНОГО ІНСУЛЬТУ

Степанова Карина Сергіївна

здобувач вищої освіти

Хохлов Ярослав Едуардович

здобувач вищої освіти

Чуніховська Еліна Сергіївна

здобувач вищої освіти

Медичний факультет

Масалітін Ігор Миколайович

відповідальний за лікувальну роботу, асистент

Кафедра нейрохірургії

Харківський національний медичний університет, Україна

Вступ. Ішемічний інсульт – гостре порушення мозкового кровообігу, що виникає внаслідок гострої ішемії головного мозку і характеризується структурно-функціональними змінами речовини головного мозку і стійкою неврологічною симптоматикою.

Актуальність. Гострий ішемічний інсульт є однією з найважливіших медико-соціальних проблем в усьому світі, зокрема і в Україні. За даними ВООЗ, кількість випадків гострого ішемічного інсульту в Україні у 2021 і 2022 роках становила 99862 і 105161 відповідно, а 30-денна смертність від цієї патології склала 17,3% і 17,5%. Тому важливим залишається питання впровадження ефективних методів лікування даного захворювання, зокрема й механічної тромбектомії.

Мета роботи. Узагальнити інформацію щодо значущості механічної тромбектомії в лікуванні ішемічного інсульту.

Матеріали і методи. Для вирішення даного завдання були використані такі методи: статистичний і аналітичний (аналіз літератури).

Результати і їх обговорення. Оперативне лікування ішемічного інсульту проводиться лише після оцінки його перспективності та комплексного обстеження, що включатиме в себе КТ, МРТ, кольорову доплерографію та селективну ангіографію. Механічна тромбектомія (МТ) – ендovasкулярна процедура, що полягає в реканалізації великої судини при її оклюзії, тим самим забезпечуючи ефективність лікування пацієнтів з ішемічним інсультом внаслідок оклюзії великої судини (ОВС), краще функціональне відновлення, зменшення рівня інвалідизації та летальності. За різними даними, частота виникнення ішемічного інсульту внаслідок ОВС становить 21,8-55,7%. Тромбекстрацію проводять декількома техніками, такі як FAST (Forced Aspiration Suction Thrombectomy), ADAPT (Direct Aspiration First Pass Technique), «Solumbra» або використовують комбінацію технік – «switching strategy». Однак, дане втручання як метод лікування має часові обмеження – впродовж 6 годин після маніфестації інсульту, у деяких випадках допускається 24 години.

При проведенні досліджень ефективності МТ було досягнуто успішної реперфузії у 66,7% хворих, а позитивний результат через 90 днів приблизно у 56,0% пацієнтів.

Ускладнення, які можуть виникати після ендovasкулярного втручання: внутрішньочерепні крововиливи – 11,8%, пов'язані з використанням інструментарію – 10,0%, дистальна емболія – 6,0%, дисекція артерії – 2,0%, перфорація артерії – 1,3%.

За даними Oxford AHSN (Academic Health Science Network) за 2019 рік розповсюдженість механічної тромбектомії при ішемічному інсульті в Україні невелика – до 0,7% від усіх пацієнтів. Найвищими ці показники (4,8-5,5%) є в Німеччині, Франції та Швейцарії. Ще п'ять років тому зазначалося, що МТ – перспективна процедура, адже показник 90-денного функціонального результату на 20% кращий за показники після найякіснішої консервативної терапії. Під час сьомого інтернаціонального симпозіуму з питань МТ при гострому інсульті (SYM-TAS), який відбувся в червні 2024 року, зазначалося, що наразі в країнах Європи цей метод є основним у лікуванні гострого інсульту внаслідок ОВС.

Висновки. Проаналізувавши інформацію стосовно використання механічної тромбектомії в терапії гострого ішемічного інсульту, можна дійти до висновку, що наразі ця процедура все частіше використовується, особливо при інсульті внаслідок оклюзії великої судини. Частота використання МТ в США та країнах Європи вища за показники в Україні. Подібна тенденція пов'язана з позитивними результатами лікування тромбектомією, а також можливістю її швидкого застосування.

Список використаних джерел

1. Звіт за результатами ситуаційного аналізу допомоги пацієнтам із гострим інсультом в Україні
2. Механічна тромбекстракція і тромбаспірація при ішемічному інсульті. Проблемні випадки. Д.В. Щеглов, С.В. Конотопчик, О.А. Пастушин, О.Є. Свиридюк. ДУ «Науково-практичний Центр ендovasкулярної нейрорентгенохірургії НАМН України», м. Київ
3. Клінічний протокол лікування хворих на ішемічний інсульт. Д.В. Щеглов, С.В. Конотопчик, О.А. Пастушин. ДУ «Науково-практичний Центр ендovasкулярної нейрорентгенохірургії НАМН України», м. Київ, Україна
4. Mehta, Amol & Desai, Shashvat & Jadhav, Ashutosh. (2024). Mechanical Thrombectomy for Acute Ischemic Stroke: Current State and Future Directions. Current Treatment Options in Neurology. 26. 1-22. 10.1007/s11940-024-00796-5.

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ АКУШЕРСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ XVIII - XX СТОЛІТЬ

Мякина Олександр Володимирович

к.мед.н., доцент

Харківський національний медичний університет

Мельник Ксенія Олександрівна

КНП «Міська клінічна лікарня №31», м. Харків

Анотація. В статті в хронологічному порядку описується розвиток акушерської справи в Україні починаючи з XVIII ст.: перших знавців, лікарень і монастирів до удосконалення справи у XX ст. Робиться акцент на покрокові функції у діяльності перших вітчизняних засновників наукової справи, збудові і відкритті акушерського колегіуму, функціонуванні медичних факультетів в університетах країни та відкритті перших кафедр акушерства і гінекології. Підкреслюється вагомий внесок у пореформений період та період Новітнього часу у розвиток акушерсько-гінекологічної науки та організацію пологових будинків провідних науковців та керівників. Дається огляд ключовому досягненню в акушерській справі середини XX ст. - створення єдиної державної системи охорони здоров'я матері і дитини. Окремою сторінкою розкривається робота і внесок Львівської, Київської та Харківської школи акушерів-гінекологів та функціонування кафедр цього профілю. Приділяється увага подальшій перспективі розвитку галузі в Україні, як важливому чиннику підвищення якості медичної допомоги жінкам.

Ключові слова: акушерська справа; історичні аспекти; наукова школа; акушерство і гінекологія; система охорони здоров'я матері і дитини, розвиток галузі.

Введення: Стан акушерсько-гінекологічної допомоги жінкам поєднує в собі, з одного боку - перспективу її репродуктивної мети в цілому, з іншого - шановне ставлення до лікарів і науковців вкрай необхідної професії. Акушерська справа, як мистецтво у допомозі жінкам, - найбільш стародавня галузь медицини, що складає одну із сторінок цивілізації людини. За роки свого розвитку на теренах України ця дисципліна пройшла емпіричний та науковий етапи і знайшла своє відображення в працях і діяльності митців науки. Методи, традиції та досвід минулих століть, які у подальшому вплинули на діяльність акушерських шкіл, відкритті кафедр і закладів у країні, були сильно пов'язані із здобутками попередніх поколінь медиків.

Мета та задачі дослідження. Метою даної праці є дослідження історії становлення акушерської справи XVIII-го ст. та її подальший прогрес у допомозі жінкам, провести грані розвитку справи від зародження акушерства до сьогоденного його бачення, дати характеристику поступу цієї науки у провідних містах України. На основі перегляду друкованого матеріалу бібліотечного фонду та комп'ютерних інформаційних технологій проаналізувати історичні події, виявити джерела з теми і визначити їх достовірність.

Результати дослідження і їх обговорення. На хід розвитку науки вплинули певні історичні аспекти. Вивченням історії розвитку акушерської справи в Україні та світі займалися вітчизняні та закордонні теоретики і практики: С.В. Хміль, Ю.С. Паращук, Б.С. Федак, В.О. Бенюк, І.В. Майданник, Т.М. Бойчук, І.Д. Шкробанець, О.М. Юзько та інші [1].

Мистецтво пологової допомоги сягає корінням у глибоку давнину. За тисячоліття свого розвитку воно пройшло емпіричний та науковий етапи, а також знайшло відображення в міфології та мистецтві різних культур.

На українських теренах першоджерелом лікування жіночих хвороб та акушерської патології були українські знавці - ворожбити, знахарі-відуни, обавники, і потворники, у яких лікування жінки йшло поруч із закляттями та замовляннями. Згодом лікарське знання стає «книжковим», коли країна увійшла в тісні зв'язки з Візантійською імперією. З'являються вчені-лічці. За княгині Ольги при Києво-Печерському монастирі заснована перша лікарня. Створені міщанськими братствами з'являються у XVI-XVII ст. аптеки, перші шпиталі та притулки для допомоги хворим і немічним, зокрема жінкам. Прослідковується допомога жінкам при пологах бабками-повитухами [1].

З XVIII-го століття в Російській імперії починають працювати вищі та середні заклади для повитух - Повивальні інститути, які проіснували до кінця періоду Нового часу. Діяльність повитух регламентувалась спеціальним статутом - «Статут повивальним Бабкам» [4].

Києво-Могилянська Академія стає однією з перших вищих шкіл Східної Європи. Засновником вітчизняного наукового акушерства й автором першого підручника «Мистецтво сповивання» стає вихованець академії Нестор Максимович Максимович-Амбодік (1744-1812), який здобуває вищу медичну освіту за кордоном. Син полтавського священика (с. Веприк) їде до

Страсбурзького університету (Франція) і навчається там коштом «голіцинської» стипендії (фундаторка - княгиня Голіцина). Там же акушерську справу вивчає і уродженець полтавщини О.М. Шумлянський, який захищає у університеті дисертацію і потім працює «градським акушером» [2].

У 1773 році відкривається акушерський колегіум у Львові, де навчаються особи обох статей віком від 21 до 30 років. Його відкриття вважається датою започаткування середньої медичної освіти в західноукраїнських землях. Одним з найстаріших закладів освіти в Європі стає медичний факультет Львівського університету ім. Цісаря Ф. Йосифа, який відкривається у 1784 році.

У цей період, у Лейдені (Нідерланди), захищає дисертацію на акушерську тему «Про переваги симфізеотомії перед кесаревим розтином» майбутній славетний епідеміолог, уродженець села Янівка Чернігівської губернії Данило Самойлович [2].

У 1788 році у Єлисаветграді (нині Кропивницький) відкривається перша в Україні медико-хірургічна школа. Інспектував заклад П. Шарого, який керував школою аж до її закриття. У різні періоди існування хірургічної школи її викладачем був Є.І. Мухін - уродженець Чугуївського району Харківської області. В останні роки її діяльності викладачем хірургії та акушерства був П. Колб. Акушерство вивчалось як на фантомах, так і на практичних вправах [7. с.134].

На початку ХІХ століття у Полтаві, Кременчуці та інших губернських та повітових містах діють державні лікарні. У Києві починають працювати перші пологові ліжка, які обслуговує освічена акушерка. В Харкові відкривається третій університет в Імперії з медичним факультетом.

Цього часу яскраві сторінки в історії вітчизняної акушерської справи вписали видатні спеціалісти - А.Я. Красовський, В.Ф. Снегирьов, М.М. Феноменов, Г.Є. Рейн, І.К. Крамаренко, О.П. Матвеев, Г.Ф. Писемський, Д.О. Отт, В.С. Груздєв, В.В. Строганов, О.П. Губарєв та К.К. Скробанський.

Цього ж часу формується акушерство, як медична наука і поступово починає функціонувати мережа профільних закладів. Запорукою чого стає Київський університет св. Володимира, де у 1841 році, очолювана професором Крамаренковим (1841-1844), відкривається перша кафедра акушерства і гінекології.

Керівником першої акушерсько-гінекологічної клініки призначають О.П. Матвеев, котрий організовує тут школу для акушерок і пише для них спеціальний посібник. З 1847 до 1883 року тут було підготовлено 1280 акушерок. Наступник О. Матвеева - Г.Є. Рейн впроваджує у практику асептику та антисептику, і як завідувач кафедри акушерства Київського університету, організує курси повивальних бабок для села. Тоді ж, при Кирилівських богадільнях, створюється перша фельдшерська школа.

У Харкові, з 1862 по 1885 роки, кафедру акушерства, жіночих та дитячих хвороб очолює ординарний професор І.П. Лазаревич [6].

У 1870 році, у Києві, відкрито військово-фельдшерську школу, а в 1877-му - курси медичних сестер. У той же час, на території Західної України,

організація медичної допомоги жінкам почала здійснюватися крайовою радою здоров'я і у Львові започатковуються 3-х місячні акушерські курси, куди зараховували неписьменних сільських жінок.

З розвитком і диференціацією наук у великих містах України почали виникати медичні товариства за окремими спеціальностями. Зокрема створено перше Київське акушерсько-гінекологічне товариство (1886 р.), яке було пов'язане з ім'ям його засновника - академіка Г.Є. Рейна [3].

Окремою сторінкою можна простежити функціонування у Львові (1898) кафедри акушерства і гінекології. Її першим організатором і завідувачем стає Антоній Ізидор Марс - лікар-акушер, професор, декан медичного факультету і ректор університету, засновник першої клініки жіночих хвороб.

У 1900-х роках акушерська київська університетська клініка розпочала підготовку повивальних бабок I та II розрядів при акушерському відділенні Олександрівської лікарні (тепер лікарня № 14).

З кінця XIX-го початку XX-го століть відомий у Галичині лікар Щасний Сельський, уродженець Стрия, активно займається акушерською практикою. Спочатку він проходить спеціалізацію з акушерської справи в клініці професора Рудольфа Хробака - австрійського гінеколога, потім очолює відділ жіночих недуг у Львівській міській лікарні і згодом започаткує вихід у світ українськомовної гінекологічної літератури.

Періоди революційних подій початку XX-го століття, Перша Світова і Громадянська війни відіграли негативну роль у розвитку медицини і зокрема акушерської справи.

Подальший поступ акушерсько-гінекологічної науки й практики в Україні пов'язують з такими вченими, як Г. Брюно, Г. Писемський, О. Крупський, Ф. Соколов, О. Лур'є, А. Ніколаєв, М. Бакшеев, К. Жмакін, С. Виноградова, Г. Степанківська, Л. Тимошенко і О. Михайленко, які створюють свої наукові школи, підготовують працівників для відповідних кафедр і клінік медичних факультетів, а від початку 1920-х рр. - медичних інститутів [1].

У 1927 році відбувся I-й Всеукраїнський з'їзд акушерів-гінекологів, тоді ж створюється Наукове товариство акушерів-гінекологів України, першим очільником якого стає професор О. Лур'є.

Вагому роботу щодо організації пологових будинків провів уродженець м. Пирятин Г.Ф. Писемський - лікар-гінеколог, доктор медицини, професор, Заслужений діяч науки УРСР. Наукові праці вченого у 30-ті роки були присвячені питанням оперативної гінекології, післяпологових ускладнень та їх профілактиці, організації акушерсько-гінекологічної допомоги. Професор розробив ряд нових методик операцій на маткових трубах, організував перші колгоспні пологові будинки, жіночу консультацію у Києві, палати патології вагітних.

У ці часи знеболювання пологів стає значним внеском українських акушерів-гінекологів у вирішенні питань з патології. Харківські вчені К.І. Платонов і І.З. Вельвовський впроваджують метод психопрофілактичної підготовки вагітних до пологів, який отримав визнання у багатьох країнах

світу. Професор Київського медичного інституту О.Ю. Лур'є - український акушер-гінеколог, професор, завідувач кафедри Київського медичного інституту та головний фахівець з акушерства і гінекології Народного комісаріату з охорони здоров'я (НКОЗ) УРСР почав запроваджувати масове знеболювання пологів фармакологічними засобами. За його ініціативою було введено контроль кожної смерті породіллі та ранньої смерті немовляти.

Від 1936 року видається НПЖ «Педіатрія, акушерство і гінекологія». З часом, у 1938 році, введено посаду головного акушера-гінеколога Міністерства охорони здоров'я (МОЗ). А у 1939 році в Києві проходить II - й Всеукраїнський з'їзд акушерів-гінекологів.

У повоєнний період у галузі охорони здоров'я (ОЗ) основним завданням було створення мережі державних акушерсько-гінекологічних установ, доступних для всього жіночого населення. Такими установами стали фельдшерсько-акушерські пункти, сільські пологові будинки та жіночі консультації. Пологові будинки та жіночі консультації були укомплектовані висококваліфікованими фахівцями. Створені товариства акушерів-гінекологів, з'їзди та конференції, на яких обговорювали науково-практичні проблеми в галузі, видавалися періодичні видання [2].

У середині XX століття в Україні стаціонарною родопоміччю було охоплено майже 100% жінок у містах і 70-80% - селах. Потреба в сільських пологових будинках зменшилася, вони поступово почали закриватися, профілактичну допомогу перебрали на себе фельдшерсько-акушерські пункти (ФАП), а стаціонарне лікування хворі із сільської місцевості отримували у центральних районних та дільничних лікарнях. Важливим кроком стало об'єднання жіночих консультацій з пологовими будинками і гінекологічними стаціонарами в єдиний лікувально-профілактичний заклад (ЛПЗ). Усі ці заходи сприяли кращій організації обслуговування вагітних, роділь і породіль.

Великим досягненням акушерської справи 50-х років було створення єдиної державної системи охорони здоров'я матері і дитини, втілюється в життя жінки поняття репродуктивного здоров'я. У цьому напрямку признаються значні внески професорів: М.Б. Маркіна, М.С. Бакшеева, Б.М. Венцківського, Л.В. Тимошенко, О.Т. Михайленко, Г.К. Степанківської, Я.П. Сольського, В.К. Чайки, В.М. Запорожана, Т.Ф. Татарчука, Ю.П. Вдовіченко, В.І. Медвідя, А.Г. Коломійцева, В.Є. Дашкевича, О.В. Грищенко, І.Б. Вовка, О.О. Зелінського, Ю.В. Давидова та інших.

Так професор Л.Б. Маркін - член-кореспондент АМН України, доктор медичних наук, завідувач кафедри акушерства та гінекології Львівського національного медичного університету (ЛНМУ), наукові дослідження якого мали пріоритетний характер, були спрямовані на збереження репродуктивного здоров'я жіночого населення та охорону материнства й дитинства (ОМД).

В.М. Беседін, професор, доктор медичних наук, заслужений діяч науки і техніки України багато років працював у цьому ж навчальному закладі завідувачем кафедри акушерства та гінекології, є автором багатьох наукових

праць, зробив вагомий внесок у розвиток хірургічних методів лікування в акушерстві та гінекології.

М.С. Бакшеев - випускник Харківського медичного інституту (ХМІ), акушер-гінеколог, доктор медичних наук, професор, член-кореспондент АМН. Очолював тривалий час (1959-1974) кафедру акушерства і гінекології Київського державного медичного інституту (КДМУ). Головним напрямом його наукової діяльності були фізіологія і патологія скоротливої діяльності матки, гестози, гіпоксія плода й асфіксія новонароджених, онкогінекологія, маткові кровотечі.

Професор Б.М. Венцківський, член-кореспондент АМН України, робить вагомий внесок у справу охорони здоров'я матері та дитини, поєднує роботу завідувача кафедри акушерства та гінекології Національного медичного університету (НМУ) ім. О.О. Богомольця з посадою головного акушера-гінеколога МОЗ України. Завдяки його організаторським здібностям, невтомній праці вдавалось в скрутних економічних умовах утримувати на належному рівні організацію акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні.

Л.В. Тимошенко - професор, завідувач кафедри акушерства і гінекології Київського інституту вдосконалення лікарів (КІВЛ), член-кореспондент АМН України багато зусиль віддав навчанню лікарів, наданню висококваліфікованої допомоги вагітним і хворим жінкам, працював у різноманітних напрямках галузі акушерства та гінекології: слабкість пологової діяльності, гестози, кровотечі, невиношування та переношування вагітності, гінекологічна ендокринологія тощо.

О.Т. Михайленко - професор, член-кореспондент АМН України. Відомий учений-клініцист, доброзичлива та чуйна людина, яка щедро дарувала свій талант, знання, величезний досвід молодим науковцям працював у Київському медичному інституті (КМІ) і згодом переведений в Інститут педіатрії, акушерства та гінекології (ІПАГ) АМН України заступником директора з наукової роботи, де займався вивченням фізіології та патології скоротливої функції матки під час пологів, патогенезом маткових кровотеч у послідовому та ранньому післяпологовому періодах, перинатальною патологією плода при різних акушерських дисфункціях.

Професор Г.К. Степанківська - український акушер-гінеколог, член-кореспондент АМН України, Заслужений діяч науки УРСР, завідувачка кафедри акушерства і гінекології зробила вагомий внесок у розвиток акушерсько-гінекологічної науки. Основними напрямками її наукових досліджень - особливості фізіологічних та патологічних станів скоротливої діяльності матки, перинатологія, онкогінекологія. Багато вчена років була головою Республіканського наукового товариства акушерів-гінекологів України.

В ІПАГ АМН України працював відомий науковець, академік УАН НП, уродженець с Кайдачиха, Вінницької області професор Я.П. Сольський - відомий український та радянський вчений, акушер-гінеколог, організатор охорони здоров'я, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки та

техніки, автор численних підручників та монографій. Тривалий період він був головним акушером-гінекологом України і зробив значний внесок у розвиток охорони здоров'я матері та дитини.

В Одеському національному медичному університеті (ОНМУ) кафедру акушерства та гінекології багато років очолює уродженець м. Ізмаїл - талановитий науковець, ректор університету, академік АМН України, лауреат Державної премії, президент Всеукраїнської асоціації лікарів-ендоскопістів, доктор медичних наук, професор В.М. Запорожан.

Окремою складовою вітчизняної наукової спадщини і розвитку акушерської справи є вклад Харківської школи акушерів-гінекологів. Як вже було згадано, її становлення нерозривно пов'язано з Імператорським Харківським університетом, який був заснований 17 січня 1805 року. При відкритті у числі 6-ти кафедр була й кафедра повивального мистецтва, яка в подальшому мала назву кафедра акушерства, жіночих і дитячих хвороб [6.].

Подальша історія кафедр акушерства та гінекології пов'язана з відкриттям Жіночого медичного інституту (ЖМІ), Харківських інститутів 30-х років (виробничий, психо-неврологічний, стоматологічний, санітарно-гієнічний), 1-го та 2-го ХМІ, ХМІ, ХДМУ та Харківського національного медичного університету (ХНМУ) - ректор професор В.В. М'ясоєдов.

За багатовіковий період Слобожанщини акушерські кафедри очолювали видатні вчені, клініцисти, які вписали яскраві сторінки в розвиток вітчизняного та світового акушерства.

Видатний вчений - І.П. Лазаревич, у 1862 році керував кафедрою з 1862 по 1885 рр., заснував Харківську наукову школу акушерів-гінекологів, першу школу для акушерок. У 1869 р. професор створив повивальний інститут, який готував акушерок. За його часи роботи акушерство та гінекологія стали розвиватися на науковій основі, прийняла фізіологічний напрям, що в свою чергу сприяло удосконаленню практичного акушерства. Іван Павлович провів першу в Україні оваріотомію. На виставці в Лондоні (1873 р.) за створення «Атласу гінекологічних та акушерських інструментів» і прямих акушерських щипців був нагороджений золотою медаллю. Його традиції продовжили М. Толочінов, І. Грищенко, Р. Малихіна, В. Соляник-Шилейко, В. Грищенко [5. с. 60-61].

І.І. Грищенко - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки УРСР. Закінчив ХМІ, де й працював: завідувачем кафедри акушерства та гінекології (1946-1972), водночас - деканом лікувального факультету факультету та заступником директора з наукової роботи. Відомий вчений з акушерської справи, присвятив свою наукову, лікарську й педагогічну діяльність вивченню стану здоров'я жінки, матері та новонародженого [5. с. 130].

Професор М.Г. Богдашкін - випускник ХМІ, акушер-гінеколог, доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України очолював кафедру з 1972 по 1999 рр. Основні напрямки наукової діяльності - проблеми перинатології, ургінекології, дитячої гінекології, немедикаментозні методи

лікування, вплив негативних факторів довкілля на репродуктивну функцію жінок. Запропонував і науково обґрунтував метод лазеротерапії ерозій шийки матки. Розробив і втілював в життя нові види пластичних операцій, запропонував комплексні не медикаментозні методи реабілітації, профілактику тромбоемболічних ускладнень, успішно вивчав патологію гепатобіліарної системи у вагітних [5. с. 298-299].

Талановитий науковець, організатор і педагог, академік Національної Академії Наук України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат ряду державних іменних премій, син І.І. Грищенко, професор В.І. Грищенко працював завідувачом кафедри акушерства і гінекології ХДМУ й водночас був директором Інституту проблем кріобіології та кріомедицини НАН України. Академік присвятив свою наукову, лікарську й педагогічну діяльність вивченню стану здоров'я жінки, матері та новонародженого: відкриває єдине в державі септичне відділення, досліджує проблеми гестозів вагітних, слабкість пологової діяльності, антенатальної охорони плода та багатьох інших. Засновник використання кріотерапії в акушерстві-гінекології, під його керівництвом успішно вивчена проблема екстракорпорального запліднення. Перша дитина в Україні народилась після запліднення *in vitro* саме в Харкові [5. с. 319].

Ю.С. Паращук - акушер-гінеколог, доктор медичних наук, професор. Випускник Івано-Франківського медичного інституту (І-ФМІ). З 1978 року - у Харківському медичному інституті: 1999-2018 рр. - завідувач кафедри акушерства й гінекології та 1999-2006 рр. - проректор з наукової роботи. Наукові його дослідження: організація акушерської та гінекологічної служби; регуляція репродуктивної функції жінок; гінекологічна ендокринологія; фетоплацентарна недостатність, невиношування вагітності, ведення вагітності та пологів у жінок з екстрагенітальною патологією при внутрішньоутробній інфекції. Вивчав механізми кріозахисту репродуктивних клітин, зробив вагомий внесок у впровадження в медичну практику штучного запліднення [5. с. 380-381].

В останні десятиріччя виділився самостійний розділ акушерства - перинатологія - наука про антенатальну, інтранатальну й постнатальну патологію плода й новонародженого, охорону плода, також організацію лікувально-профілактичної допомоги вагітним жінкам, роділям, породілям та новонародженим дітям. Харківська область відноситься до числа перших, де на базі КЗОЗ «Обласна клінічна лікарня - Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф», у 2012 році, відкрито регіональний перинатальний центр.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищесказане, можна ствердити, що пройдені попередниками історичні кроки становлення акушерської справи несуть в собі певну значущість з багаторічними викликами і запитаннями. Участь у них минулих фахівців незаперечна і неоцінима. У відбитку часу вони відстояли інтереси і домоглися науковими роздумами і практичною діяльністю значних внесків або погіршності, тим самим указали теперішньому поколінню

спеціалістів, по-перше - на висвітлення складнощів, щоб не повторювати помилки з якими можуть стикатись у повсякденні, по-друге - така багатогранна продуктивна дія, з її науковою спадщиною, буде підштовхувати молодих вчених переглядати історію, робити висновки і завойовувати фахову дисципліну, що буде мати величезний вплив на подальше бачення у їх світогляді сенс у нових дослідженнях з підґрунтям наукових традицій.

Список використаних джерел

1. О.Н. Литвинова, Н. М. Тріщ, Н. О. Теренда. Історичні аспекти акушерської справи як підґрунтя для становлення та розвитку акушерських наукових шкіл : Ж. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України 2023.№3 (97) : Тернопіль. с. 98-104.
2. Дуб Н.Є. Історія становлення та розвитку акушерської допомоги в Україні та світі / Н.Є. Дуб, Л. М. Наливайко, У.В. Аврамченко // Стратегія розвитку вищої медсестринської освіти : матеріали III Регіональної наук.-практ. конф. (м. Львів, 27 жовтня 2022 р.). - Львів : Тріада плюс, 2022. - с. 5-11.
3. Мякина О.В., Мякина Д.О. Наукові медичні товариства імперської доби на теренах України. // Матеріали III науково-практичної конференції з міжнародною участю «Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення» 5 листопада 2020. Харків : 2020. с.107-109.
4. Боряк О. Баба-повитуха в культурно-історичній традиції українців: між профанним і сакральним // О.О. Боряк. - К. : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України, 2009. - 393 с.
5. Циганенко А.Я. Вчені Харківського державного медичного університету : Харків: Легат. лтд, 2003. - 370 с.
6. Мякина О.В., Мельник К.О.: Становлення кафедри акушерства і жіночих хвороб при Імператорському Харківському університеті. // Тези доповідей 86-річної науково-практичної конференції молодих вчених із міжнародною участю «Інновації в медицині» 23 березня 2017. Івано-Франківськ : 2017. с.137-138.
7. Мякина О.В., Мельник К.О. : На сході Елісаветградської медико-хірургічної школи. // Збірник науково-практичної конференції «Актуальні проблеми клінічної та фундаментальної медицини» 14 квітня 2017. Харків : 2017. с.134-136.

АСОЦІАТИВНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ ЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ МЕДСЕСТЕР ОНКОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ ТА ТИПОМ ЇХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВІДНОВЛЮВАНOSTІ

Дейнека Наталія Дмитрівна
аспірант

Марущак Марія Іванівна
доктор медичних наук, професор
Кафедра функціональної та лабораторної діагностики
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського

Емоційний інтелект (ЕІ) є важливим у клінічній практиці медсестер. Завдяки ЕІ медсестри вчаться справлятися зі своїми власними емоціями, а також надавати емоційну підтримку пацієнтам та їхнім родинам у багатовимірному клінічному середовищі, набувають навички та вміння вирішувати проблеми, які загалом покращують їх роботу [1]. Професійні медсестри працюють з пацієнтами та їхніми родинами, намагаючись бути в постійній гармонії з їх емоціями та почуттями. Медичні сестри також повинні виражати та розуміти свої почуття під час щоденної взаємодії з пацієнтами. ЕІ є життєво важливим для психічного здоров'я медсестер. Рівень ЕІ у медсестер значною мірою пов'язаний з великою кількістю змінних [2, 3], проте залишається відкритим питання щодо ролі у психологічній стійкості та здатності швидкого відновлення медичних працівників.

Тому, метою нашого дослідження було проаналізувати асоціативні зв'язки між емоційним інтелектом медсестер онкологічних відділень та типом їх психологічної відновлюваності.

У дослідження було включено 60 медсестер, яких поділили в групи залежно від профілю відділення, в якому вони працюють, стажу роботи, віку, індексу маси тіла, а також залежно наявності чи відсутності нічних змін та хронічних захворювань. Рівень емоційного інтелекту (ЕІ) визначали за допомогою опитувальника «Емоційний інтелект» М. О. Манойлової. Методика «Шкала психологічної відновлюваності» (Brief Resilient Coping Scale), адаптована V. Sinclair, K. Wallston, 2004. Статистичний аналіз даних проведено з використанням програмного забезпечення «STATISTICA 7.0».

Аналіз інтегральних індексів ЕІ медсестер онкологічних відділень залежно від типу психологічної відновлюваності показав вірогідні їх відмінності в осіб з низьким і високим типом психологічної відновлюваності (табл. 1). Так, у медсестер з високим типом психологічної відновлюваності інтегральний індекс ЕІ та його міжособистісний аспект були вірогідно вищі стосовно респондентів, включених у дослідження, з низьким типом психологічної відновлюваності, відповідно, на 59,69 % та 138,19 %.

Таблиця 1 – Інтегральні індекси емоційного інтелекту медсестер залежно від типу психологічної відновлюваності

Показник	Тип психологічної відновлюваності			p
	Низький	Середній	Високий	
Інтегральний показник EI	12,08±7,18	15,64±8,98	19,29±6,24	$p_{1-3} < 0,05^*$
Внутрішньо-особистісний аспект EI	9,20±3,96	9,18±4,53	12,43±6,37	–
Міжособистісний аспект EI	2,88±5,40	6,46±5,98	6,86±2,73	$p_{1-3} < 0,05^*$
Примітка. * – статистично вірогідна відмінність.				

При цьому встановлено вірогідний прямий слабкої сили кореляційний зв'язок між шкалою психологічної відновлюваності та рівнем міжособистісного аспекту EI ($r=0,27$; $p < 0,05$), а також інтегральним показником EI ($r=0,27$; $p < 0,05$). Отримані результати свідчать, що чим вищий інтегральний показник EI за рахунок його міжособистісного аспекту, тим вищий рівень психологічної відновлюваності медсестер онкологічних відділень.

Оцінка показників внутрішньоособистісного та міжособистісного аспектів емоційного інтелекту медсестер онкологічних відділень залежно від типу психологічної відновлюваності показав вірогідні їх відмінності (табл. 2). Так, у медсестер з високим типом психологічної відновлюваності управління своїми почуттями і емоціями, а також почуттями та емоціями інших людей були вірогідно вищі стосовно респондентів, включених у дослідження, з низьким типом психологічної відновлюваності, відповідно, в 1,6 та 16,9 разів. Варто також зазначити, що у медсестер з середнім типом психологічної відновлюваності управління своїми почуттями і емоціями також було вірогідно нижчим в 1,5 раза стосовно даних з високим типом психологічної відновлюваності, у той час як показник управління почуттями та емоціями інших людей практично не відрізнявся від даних працівників з високим типом психологічної відновлюваності та був вірогідно вищий в 13,2 раза проти значень при низькому типі психологічної відновлюваності.

Таблиця 2 – Оцінка показників внутрішньоособистісного та міжособистісного аспектів емоційного інтелекту медсестер залежно від типу психологічної відновлюваності

Показник	Тип психологічної відновлюваності			p
	Низький	Середній	Високий	
Усвідомлення своїх почуттів і емоцій	4,12±3,70	3,89±3,35	5,57±3,05	$> 0,05$
Управління своїми почуттями та емоціями	5,16±3,30	5,32±2,71	8,00±3,46	$p_{1-3,2-3} < 0,05^*$
Усвідомлення почуттів і емоцій інших людей	3,08±4,42	4,36±4,17	5,00±4,47	$> 0,05$
Управління почуттями та емоціями інших людей	-0,16±4,00	2,11±3,20	2,71±2,29	$p_{1-2,1-3} < 0,05^*$
Примітка. * – статистично вірогідна відмінність.				

При цьому встановлено вірогідний прямий слабкої сили кореляційний зв'язок між шкалою психологічної відновлюваності та показниками управління

своїми почуттями та емоціями ($r=0,26$; $p < 0,05$), а також усвідомлення почуттів і емоцій інших людей ($r=0,26$; $p < 0,05$). Отримані результати свідчать, що чим вища здатність управління своїми почуттями та емоціями, а також усвідомлення почуттів і емоцій інших людей, тим вищий рівень психологічної відновлюваності медсестер онкологічних відділень.

Висновки. У медсестер онкологічних відділень підвищення інтегрального показника емоційного інтелекту за рахунок його міжособистісного аспекту, здатності управляти своїми почуттями та емоціями, усвідомлювати почуття і емоції інших людей супроводжується вищим рівнем психологічної відновлюваності.

Список використаних джерел

1. Lodwal GS, Verma V. Emotional intelligence level among professional nurses working in jodhpur city. IJCSPUB. 2022;12(4):173-176.
2. Chang A, Yung WL, Swee GL. Level of emotional intelligence among nurses. International EJournal of Science, Medicine and Education (Iejsme). 2020;14 (3):30-44.
3. Дейнека НД, Марущак МІ. Особливості емоційного інтелекту серед медсестер онкологічних відділень. Медсестринство. 2024;3:17–24. <https://doi.org/10.11603/2411-1597.2024.3.14998>

СОЦІО-ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХВОРИХ З КОМОРБІДНИМ ПЕРЕБІГОМ ЗАПАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ МАЛОГО ТАЗА

Бадюк Олександр Олександрович
аспірант

Марущак Марія Іванівна

доктор медичних наук, професор

Кафедра функціональної та лабораторної діагностики,

Тернопільський національний медичний університет

імені І. Я. Горбачевського

Запальні захворювання органів малого таза (ЗЗОМТ) виникають внаслідок мультимікробної інфекції у верхніх відділах піхви та переважно зустрічаються у жінок репродуктивного віку, що складає серйозну проблему для системи охорони здоров'я [1, 2] Глобальна поширеність ЗЗОМТ становить від 4 % до 12 % [3]. Згідно з даними різних авторів, окрім безпліддя та позаматкової вагітності, частота атеросклерозу, цукрового діабету, коронарних захворювань, артеріальної гіпертензії, ендометріозу, колоректального раку у жінок, які перенесли ЗЗОМТ, вища [4, 5]. Численні дослідження надали переконливі докази того, що коронарні мікроаневризми можуть розвинутиися після виникнення артеріальної ектазії в коронарних артеріях, яка може бути

спровокована хронічними запальними процесами. Таким чином, дослідження факторів, пов'язаних із ЗЗОМТ, має вирішальне значення для надання раннього втручання й профілактики розвитку ускладнень.

Тому, метою нашого дослідження було проаналізувати соціо-демографічні дані хворих з коморбідним перебігом запальних захворювань органів малого таза.

Для реалізації поставленої мети у дослідження було включено 68 жінок з діагностованими запальними захворюваннями органів малого таза, які перебували на стаціонарному лікуванні в КНП "Тернопільська комунальна міська лікарня №2". Дані проведеного обстеження статистично аналізували за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel та STSTISTICA 7.0.

Встановлено, що середній вік хворих складав $(42,13 \pm 4,28)$ років, що відповідає фертильному віку. За місцем проживання переважали сільські жительки (55,9 %) стосовно міських (44,1 %). Серед хворих, включених у дослідження вищу освіту мали 77,9 % осіб, проте переважали особи фізичної праці (52,9 %) та непрацюючі жінки (26,5 %). Варто зазначити, що у 58,8 % жінок індекс маси тіла складав понад 25 кг/м^2 , що відповідало надмірній масі тіла та ожирінню. 58,8 % хворих зазначили в анамнезі тютюнопаління, при цьому статус паління в жінок, включених у дослідження, складав $(18,24 \pm 4,36)$ років. При аналізі частоти реєстрації супутньої терапевтичної патології встановлено вірогідно більшу частоту діагностованого цукрового діабету 2 типу (36 %), артеріальної гіпертензії (29 %), ішемічної хвороби серця (16 %) та ожиріння (27 %) у хворих з запальними захворюваннями органів малого таза.

Висновки. Аналіз соціо-демографічних показників хворих з коморбідним перебігом запальних захворювань органів малого таза свідчить про високий кардіоваскулярний ризик у цій категорії пацієнтів за рахунок високого індексу маси тіла, тривалого статусу тютюнопаління та супутніх патологій.

Список використаних джерел

1. Greydanus DE, Cabral MD, Patel DR. Pelvic inflammatory disease in the adolescent and young adult: an update. *Dis Mon.* 2022;68:101287.
2. Matsuda N, Jwa SC, Tamura S, et al. Factors associated with an unfavorable clinical course in hospitalized patients with pelvic inflammatory disease: a retrospective cohort study of 117 patients from a Japanese academic institution. *BMC Womens Health.* 2022;22:348.
3. Savaris RF, Fuhrich DG, Maissiat J, et al. Antibiotic therapy for pelvic inflammatory disease. *Cochrane Database Syst Rev.* 2020;8:CD010285.
4. Frock-Welnak DN, Tam J. Identification and treatment of acute pelvic inflammatory disease and associated sequelae. *Obstet Gynecol Clin North Am.* 2022;49:551–79.
5. Yang T-K, Chung C-J, Chung S-D, et al. Risk of endometrial cancer in women with pelvic inflammatory disease: a nationwide population-based retrospective cohort study. *Medicine (Baltimore).* 2015;94:e1278.

АНАЛІЗ СКАРГ ПАЦІЄНТІВ З ОБЛІТЕРУЮЧИМ АТЕРОСКЛЕРОЗОМ СУДИН НИЖНІХ КІНЦІВОК, ЩО ПЕРЕНЕСЛИ COVID-19

Охмак Андрій Васильович
аспірант

Марущак Марія Іванівна

доктор медичних наук, професор

Кафедра функціональної та лабораторної діагностики,
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського

Понад 200 млн людей у всьому світі та близько 40 млн людей у Європі хворіють на облітеруючий атеросклероз судин нижніх кінцівок (ОАСНК). Загальна глобальна поширеність цього захворювання перевищує 10 % у людей понад 70 років. Вік, тютюнопаління, цукровий діабет, артеріальна гіпертензія та гіперхолестеролемія були визначені як основні фактори ризику ОАСНК [1].

З іншого боку, відомо, що коронавірусна хвороба 2019 (COVID-19) впливає не тільки на дихальну систему, а також пов'язана із широко поширеними системними ефектами, часто зумовлюючи поліорганну недостатність. Це становить особливий інтерес для судинних хірургів ортопедів через встановлені зв'язки COVID-19 зі станом гіперкоагуляції та пошкодженням ендотелію через рецептор ACE 2, який, як вважається, відіграє важливу роль в ішемії кінцівок [2, 3]. До цього часу дослідження зосереджувалися переважно на госпіталізованих пацієнтах з COVID-19 у гострій стадії, але наслідки після гострого перебігу також є актуальними і заслуговують особливої уваги з боку медичних працівників не лише для покращення симптомів, а й для профілактики ймовірних ускладнень.

Метою нашого дослідження було проаналізувати скарги пацієнтів з діагностованим облітеруючим атеросклерозом судин нижніх кінцівок залежно від наявності в анамнезі перенесеного COVID-19.

Для реалізації мети було проведено ретроспективне дослідження медичних карт 60 пацієнтів (група порівняння), які були госпіталізовані на стаціонарне лікування з приводу облітеруючого атеросклерозу судин нижніх кінцівок до пандемії COVID-19. Основну групу склали 70 пацієнтів, що перебували на стаціонарному лікуванні у відділенні трансплантології та планової хірургії ЦМЛ м. Рівного з приводу облітеруючого атеросклерозу судин нижніх кінцівок з підтвердженою ідентифікацією COVID-19 в анамнезі протягом останніх 6 місяців - 1 рік. Основними скаргами хворих на ОАСНК основної групи були біль в нижніх кінцівках при ходьбі та в стані спокою (100,0 %), нейропатії, що включали парестезії та оніміння в гомілках та стопах в стані спокою та при фізичному навантаженні (95,7 %), втома (88,6 %), головний біль (51,4 %), аносмія (30,0 %), задишка (40,0 %) та міалгія (45,7 %). У той же час основними

скаргами хворих групи порівняння були біль в нижніх кінцівках при ходьбі та в стані спокою (100,0 %), нейропатії, що включали парестезії та оніміння в гомілкках та стопах в стані спокою та при фізичному навантаженні (90,0 %), втома (70,0 %), міалгія (22,5 %). Отримані дані свідчать про появу нових симптомів у хворих на ОАСНК, що перенесли коронавірусну інфекцію.

Висновки. У пацієнтів з облітеруючим атеросклерозом судин нижніх кінцівок, в анамнезі яких перенесений COVID-19, окрім класичних симптомів провідного захворювання додатково реєструють головний біль, аносмію та задишку, що є довгостроковими симптомами перенесеної коронавірусної інфекції.

Список використаних джерел

1. Гончаренко ОВ. Критична ішемія нижніх кінцівок у хворих на цукровий діабет та облітеруючий атеросклероз. *Biomedical and Biosocial Anthropology*. 2016;26:115-118.
2. Roberts CM, Levi M, McKee M, Schilling R, Lim WS, Grocott MP. COVID-19: a complex multisystem disorder. *Br J Anaesth*. 2020;125:238-242. doi: 10.1016/j.bja.2020.06.013.
3. Gupta A, Madhavan MV, Sehgal K, et al. Extrapulmonary manifestations of COVID-19. *Nat Med*. 2020;26:1017-1032. doi: 10.1038/s41591-020-0968-3.

Section: Oil and Gas Technologies, Engineering and Thermal Power Engineering

COMPLEX GEOLOGICAL CONDITIONS OF THE PRE- CARPATHIAN FOREDEEP EXTERNAL ZONE

Artym Volodymyr

Doctor of Technical Sciences, Professor

Department of Construction and Civil Engineering

Kucher Mykhailo

PhD student

Department of Oil and Gas Field Machinery and Equipment

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine

The Pre-Carpathian Foredeep

The Pre-Carpathian Foredeep is one of the key geological structures of the Eastern Carpathians, playing a significant role in studying tectonic processes and the formation of sedimentary complexes. Its external zone is characterized by a complex geological structure shaped by the region's evolutionary history and the influence of numerous fault dislocations. Analyzing this zone provides valuable insights into the mechanisms of foredeep formation and its connections with adjacent geological structures.

The External Zone

The structure of the external zone of the Pre-Carpathian Foredeep is determined by the features of the basement, which experienced significant subsidence during the Neogene. This process was accompanied by the accumulation of thick orogenic formations, contributing to the development of various structural types. Pre-Neogene deposits are dissected by numerous fault dislocations with varying orientations. The main longitudinal faults responsible for the formation of Neogene structures include the Horodok, Kalush, Kosiv, Krakivets, and Knyazhyts faults. Among the transverse dislocations, the Shchyrets and Manyava-Pokuttya faults are noteworthy.

Deposits of the Upper Proterozoic, Paleozoic, Mesozoic, and Neogene periods form tectonic layers with distinct internal structures. The first layer comprises metamorphosed, dense, and fractured rocks with dip angles ranging from a few degrees to nearly 90°. Fault dislocations influence the distribution of thicknesses and structures in the autochthon of the external zone, enabling the identification of the Storozhynets, Uhersko-Kosiv, Krukenyts, and Dobromyl longitudinal blocks. These blocks are bounded by major faults, such as the Storozhynets, Horodok, Kalush, Kosiv, and Pre-Carpathian faults, and are further fragmented by smaller-scale dislocations.

The amplitudes of fault dislocations range from tens to several hundred and even thousands of meters, both in depth and strike. Some faults penetrate almost the entire thickness of the strata, while others appear near the surface as flexural bends or fault-

related folds. A characteristic feature of the external zone blocks, which dip southwestward under the allochthonous formations of the internal zone and the Carpathian fold belt, is the uplift of their southwestern margins relative to the northeastern ones. This reverse dip is evident in the Krukenyts and Uhersko-Kosiv blocks, where fault-adjacent synclines are located along the northeastern margins. For instance, synclines along the Horodok Fault are distributed northwest of the Rudky Field, while those along the Kalush Fault are restricted to the Bolekhiv and Bohorodchany areas.

Conclusions

The external zone of the Pre-Carpathian Foredeep represents a complex structural system, with its geological composition shaped by a combination of tectonic, stratigraphic, and geodynamic factors. Key features include the presence of significant regional faults, multi-tiered tectonic architecture, and a distinctive distribution of blocks and fault dislocations. A comprehensive study of these factors not only enhances our understanding of the foredeep's evolution but also highlights its role in the formation of mineral resources and outlines prospects for further research.

Список використаних джерел

1. Geology of Ukraine. Volume 3: Carpathian Region / Edited by D.H. Syvyi. Kyiv: Naukova Dumka, 2018. 568 p.
2. Kryuchkov, V.O. "Tectonic features of the Pre-Carpathian Foredeep and their impact on structural formation." Geological Journal, No. 2, 2020, pp. 34-47.
3. Popovych, O.P. "Geodynamic processes in the Pre-Carpathian Foredeep." Bulletin of Geology and Exploration, No. 5, 2019, pp. 102-115.
4. Lazorenko, A.P. Structural Geology of the Carpathian Region. Lviv: Publishing House of LNU named after I. Franko, 2016. 412 p.
5. Tkachuk, Ya.S. "The Pre-Carpathian Foredeep: features of structure and formation." Scientific Notes of the Geological Faculty, No. 7, 2021, pp. 21-35.
6. Shevchuk, M.H. "Fault dislocations of the external zone of the Pre-Carpathian Foredeep." Bulletin of the Ukrainian Geological Society, No. 4, 2018, pp. 89-97.

Section: Pedagogy, Philology and Linguistics

THE IMPORTANCE STUDENTS' RESEARCH WORK AT MODERN DIGITAL UNIVERSITIES

Vasylyshyna Nataliia

D.Sc. in Pedagogics, Professor
Foreign Languages and Translation Department
State University "Kyiv Aviation Institute",
Ukraine

Gura Oleksandr

Bachelor Degree Student
Business Management Faculty
Westminster University,
the United Kingdom of Great Britain

Annotation. Research-oriented learning is a cornerstone of academic advancement and is essential for the success of researchers. The fields of science and technology are evolving at an extraordinary pace, with new findings and innovations emerging daily. Consequently, it is imperative for researchers to consistently refine their research capabilities and remain at the forefront of their disciplines. Lifelong learning, defined as the continuous quest for knowledge throughout one's professional journey, is crucial for achieving excellence in one's field. This article examines the significance of learning in research and highlights the advantages of developing research skills through customized courses designed for researchers. Continuously honing research skills offers numerous benefits to researchers, particularly students who are embarking on their academic journeys. As a result, the main aim of the ongoing paper is to reveal advantages university students get on learning in research. The article's findings have demonstrated numerous benefits of students' research work among which the followings: exploration of the effects of new ideas through investigation and experimentation; prevention of stagnation and the perpetuation of misinformation regarding a subject; equipping them to confront global issues and make informed, evidence-based decisions as well as facilitating the evaluation of different writing styles and enhancing both reading and writing abilities the possession of which might improve university students' preparation significantly.

Key Words: comprehensive research; university learners, academic achievements; challenges; facilitate; enhance; skills and abilities; acquire knowledge; a vital role; analyze resources.

The compelling urge to acquire knowledge and explore new concepts serves as the cornerstone of research. An inquisitive student engages in observation, inquiry, experimentation, and ultimately, learning. This process leads to the discovery of novel insights that have the potential to transform the world significantly.

Research plays a vital role in enhancing societal well-being, supporting economic stability, driving innovation, and addressing the challenges faced by individuals in their daily lives. Through studying, analyzing, experimenting, and discovering, students gain insights into our rich historical context, which aids in understanding the present and planning for the future.

The research aspect offers a holistic educational experience, allowing students to explore the effects of new ideas through investigation and experimentation. Daily advancements are made across various fields, particularly in science, with research being the driving force behind these developments.

Engaging in research prevents stagnation and the perpetuation of misinformation regarding a subject. It empowers individuals to utilize the latest findings to build upon existing ideas or articulate their thoughts on a topic with authority. This leads us to the importance of establishing credibility.

Research equips university students to confront global issues and make informed, evidence-based decisions. It illuminates long-standing problems and facilitates discussions on matters that society often overlooks, enabling individuals to address concerns and seek answers to pressing questions (Andrews J., Higson H., 2021).

The advantages of academic research in higher education are vast. By engaging deeply with the subject matter being studied, students enhance their ability to analyze and engage in discussions on various topics. The research process enriches students' understanding of contemporary debates. Acquiring vital library skills significantly contributes to their independence in learning.

Consequently, research facilitates the evaluation of different writing styles and enhances both reading and writing abilities. A well-structured bibliography often serves as a crucial first step in conducting scholarly research. By reviewing, evaluating, and synthesizing information from diverse sources, students can strengthen their critical thinking skills. Although research requires considerable effort and time, it offers substantial rewards, fostering both personal and professional development (Future-Proofing Careers: Essential Skills for the Digital Age, 2024).

Research serves as a means to cultivate students' potential while expanding their opportunities and aspirations. This encompasses securing employment, acquiring scholarships or grants, obtaining project funding, initiating business partnerships, or achieving other smaller successes. Such opportunities can enhance one's social connections, increase awareness, or launch a new venture or initiative. It provides individuals with the tools to make informed, transformative decisions in their lives, thereby fostering personal development and a more productive lifestyle.

Industries often find themselves relying on academic institutions to address critical challenges. The imperative to exchange knowledge, investigate, innovate, and generate new ideas underscores the interdependence between industry and research. The absence of academic research hinders effective planning, strategic development, and the identification of solutions. Consequently, the advancement of global development is closely tied to the research conducted within higher education institutions (Andrews J., Higson H., 2021).

Comprehensive research conducted during higher education inspires students to publish their findings and engage in research activities within their studies. Consequently, educational institutions, including colleges and universities, must recognize the importance of research and tailor their academic curricula to reflect this understanding. This objective can be realized if faculty members are assigned to guide and mentor students in the pursuit of impactful journal publications (Future-Proofing Careers: Essential Skills for the Digital Age, 2024).

In conclusion it worth mentioning that undergraduate research represents an invaluable resource that remains largely underutilized. The main objective of undergraduate research is to equip students with the skills required to conduct research effectively, fostering competencies that extend beyond the academic environment. Enhancing undergraduate research will serve to enrich, rather than detract from, the educational experience at universities.

Moreover, it is imperative to establish both global and local initiatives, as well as to reinforce existing programs, to promote greater involvement of undergraduate students in research and scientific publishing.

References

1. Andrews, J., Higson, H. (2021). Graduate Employability, 'Soft Skills' versus 'Hard' Business Knowledge: A European study. Higher Education in Europe, 33(4), 411-422. doi: 10.1080/03797720802522627.
2. Future-Proofing Careers: Essential Skills for the Digital Age (2024). URL: <https://www.learnerbubble.com/future-proofing-careers-essential-skills-for-the-digital-age>.
3. Learning in Research: Importance of Building Research Skills for Students (2023) URL: <https://researcher.life/blog/article/importance-of-building-research-skills>.

ТИПИ ФІЛЬМОНІМІВ ЗА ЖАНРОВОЮ ОЗНАКОЮ ТА ЗА ФОРМОЮ

Вінглевська Тамара Олександрівна

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кафедра іноземної філології та перекладу

Східноукраїнський національний університет

імені Володимира Даля, Україна

Анотація:

У статті розглядаються типи фільмонімів (кінематографічних назв) за жанровою ознакою та за формою. Проаналізовано, як жанрова характеристика фільму впливає на структуру та зміст кінематографічної назви. Також досліджено різноманітні формальні типи фільмонімів, включаючи прості, складені, метафоричні, запозичені та іменні назви. Зроблено акцент на сучасних

тенденціях у формуванні фільмонімів у контексті глобалізації та зростаючого впливу міжнародного кінематографа.

Ключові слова: фільмонім, жанр, форма, кінематографічна назва, метафора, наукова фантастика, драма, комедія.

1. Вступ

Фільмоніми є важливим лінгвістичним елементом кінематографа, адже вони виконують не лише номінативну функцію, а й сприяють формуванню першого враження про фільм. Кінематографічна назва є важливим інструментом маркетингу та комунікації з глядачем, тому її формування та структура вимагають уважного дослідження.

2. Типи фільмонімів за жанровою ознакою

Типологія фільмонімів за жанровими ознаками передбачає вивчення того, як жанрова специфіка фільму визначає вибір лексичних засобів та структуру кінематографічної назви.

- **Драма і комедія (драмедія):** Кінематографічні назви в цьому жанрі часто поєднують емоційні, серйозні та комічні елементи, що знаходять відображення в назвах, таких як "Всі тачки на старт" або "Щастя в домі".

- **Фентезі та наукова фантастика:** У цих жанрах назви зазвичай містять елементи вигаданих світів, що підкреслюють магічні або наукові аспекти. Прикладом є "Володар перснів" та "Зоряні війни".

- **Трилери та детективи:** Ці жанри акцентують на напрузі, ризику та загадковості, що відображаються у назвах на кшталт "Підозрілі особи" або "Таємний агент".

- **Жахи:** Назви часто містять елементи страху, що підсилюють напружену атмосферу, як, наприклад, у фільмі "Прокляття".

- **Документальні фільми:** Ці фільми зазвичай мають точні й інформативні назви, що відображають тематику фільму, наприклад, "Історія однієї нації".

3. Типи фільмонімів за формою

Типи фільмонімів за формою визначаються структурою та складністю самої назви.

- **Прості фільмоніми:** Це односкладові назви, які є лаконічними і абстрактними, такі як "Титанік" або "Гроза".

- **Складені фільмоніми:** Включають два або більше компонентів і можуть бути описовими або комбінованими, наприклад "Місія нездійснення" або "Крик 2".

- **Метафоричні та метонімічні фільмоніми:** Використовуються для передачі глибших значень або символів. Наприклад, "Зоряні війни" використовують метафору для відображення глобальної боротьби.

- **Запозичені фільмоніми:** У глобалізованому світі запозичення з іноземних мов є поширеним явищем. Прикладом є фільм "Avatar".

- **Іменні фільмоніми:** Це назви, що використовують імена персонажів або історичних осіб, як у фільмах "Шерлок Холмс" чи "Марія Кюрі".

4. Сучасні тенденції в утворенні фільмонімів

Останніми роками спостерігається тенденція до використання коротших та більш універсальних фільмонімів, здатних легко сприйматися міжнародною аудиторією. Це зумовлено глобалізацією кінематографа і розвитком цифрових технологій, що дають змогу швидко транслювати фільми по всьому світу.

5. Висновки

Типи фільмонімів за жанровою ознакою та за формою є важливими аспектами, що відображають мовні та культурні особливості кінематографічного продукту. Розуміння цих типів допомагає в аналізі взаємодії між кінематографом, мовою та глядачем. Подальше дослідження фільмонімів є важливим для глибшого розуміння механізмів номінації в кінематографічній культурі.

Список використаних джерел

1. Бахтініна, Л. А. «Жанрова типологія кінематографічних назв». Журналістика і кінематограф, 2018.
2. Щербакова, Л. М. Кінематографічні назви в контексті мовної культури. Київ: Вид-во Літера, 2017.
3. Мельниченко, Ю. П., Лавринової, Л. І. «Мова кінематографа: нові тенденції». Філологічні науки та культура, 2019.
4. Ларіна, Т. М. «Типологія кінематографічних назв: мовний та соціокультурний аспекти». Лінгвістика та культура, 2020.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «ТРАВМА ОРГАНА ЗОРУ» В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ

Денисюк Ольга Юріївна

к. мед. н., асистент

Кафедра офтальмології

Національний університет охорони здоров'я України ім. П.Л. Шупика

Усенко Катерина Олександрівна

к. мед. н., доцент

Кафедра офтальмології та оптометрії післядипломної освіти

Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця

Травма є однією із головних причин часткової та повної сліпоти органу зору. з літератури відомої статистики Захворюваність на ураження очей оцінюється в 28 випадків на 100 000 людино-років, що є серйозною проблемою для охорони здоров'я [1]. Травми очей спричиняють загалом (2,3) мільйона відвідувань відділень невідкладної допомоги щорічно та становлять 38–52%

усіх відвідувань, пов'язаних із захворюванням очей, під час бойових дій кількість такої травми значно підвищується, як серед військовослужбовців, так і серед мирного населення.

Проникаючі поранення орбіти трапляються частіше, та пов'язані з більш ніж 10% випадків смерті або подальшого вегетативного стану, переважно внаслідок прилеглих внутрішньочерепних ушкоджень.⁴ Крім того, завжди занепокоєння викликає пошкодження ока, зорового нерва та екстраокулярних м'язів.

Розуміння суттєвих тонкощів ушкоджень орбіти вимагає оцінки орбітального обстеження, відповідного лікування та можливих ускладнень.⁽⁵⁾

Ця проблема стала ще більш актуальною в Україні коли в лютому 2022 р. почалась повномасштабна війна, у зв'язку з цим виникла необхідність змінити методи викладання теми «травма органів зору» інтернам і лікарям - офтальмологам, які навчаються на циклах спеціалізацій, а також на циклах тематичного вдосконалення «травми органу зору».

Мета: розробити рекомендації та вдосконалити викладання теми «травма органу зору» в закладах післядипломної освіти.

Результат: В умовах мирного часу при викладанні теми «травми органу зору» в установах післядипломного навчання акцент робився на особливості побутової травми, промислової травми, дитячої травми та інших.

На жаль, сьогодні основним акцентом є бойова травма та мінно-вибухова травма.

Особливістю сучасною бойовою травмою є множинні сочетанні та поєднанні ураження. Не рідко травма поєднується із множинними опіками в тому числі та опіки очей та пери орбітальної ділянки, що ускладнює її перебіг.

У зв'язку з цим ми пропонуємо цикл із кількома заняттями по «травмі органів зору», які обґрунтовуються в темах травми орбіти та придаткового апарату ока, травми переднього відрізка ока, травми заднього відрізка ока. Необхідно звернути увагу на особливості надання домедичної допомоги та первинної хірургічної обробки та високоспеціалізованої третинної офтальмологічної допомоги в багатопрофільній команді, яка включає в себе щелепно-лицьового хірурга, ЛОР хірурга та нейрохірурга.

Окрема тема, на нашу думку повинна бути присвячена всім етапам реабілітації пацієнтів з травмою органу зору. Окремо потрібно обговорювати реабілітацію пацієнтів з однобічним чи двобічним анофтальмічним синдромом.

Список використаних джерел

1. Ramirez DA, Porco TC, Lietman TM, Keenan JD. Ocular Injury in United States Emergency departments: Seasonality and Annual trends estimated from a nationally Representative Dataset. Am J Ophthalmol. 2018;191:149–55.
2. Aghadoost D. Ocular trauma: an overview. Arch Trauma Res. 2014;3(2):e21639.
3. Haring RS, Canner JK, Haider AH, Schneider EB. Ocular injury in the United States: emergency department visits from 2006–2011. Injury. 2016;47:104–8.

4. Gönül E, Erdoğan E, Taşar M, et al. Penetrating orbitocranial gunshot injuries. *Surg Neurol.* 2005;63:24–30. discussion 31. doi: 10.1016/j.surneu.2004.05.043.
5. Cruz A A, Eichenberger G C. Epidemiology and management of orbital fractures. *Curr Opin Ophthalmol.* 2004;15:416–421

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF INTEGRATION OF THE CONTENT OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE MEDICAL INDUSTRY

Khallo Oleksandra

Doctor of medicine, Associate Professor
Department of Hystology, cytology and embryology
Ivano Frankivsk National Medical University, Ukraine

The article substantiates the conceptual foundations of content integration in the professional training of future medical specialists. It examines the necessity of implementing interdisciplinary integration in the training system of future medical workers. It is established that the integration of professional training content serves as a means of shaping the creative personality of a specialist.

Keywords: integration, interdisciplinary integration, content of professional training, future medical specialists.

Introduction The high quality of training modern specialists is ensured through the integration of their fundamental and specialized knowledge with practical training. Such integration focuses not only on acquiring a defined sum of knowledge but also on the development of personality, cognitive and creative abilities, preparation for independent activity, and personal responsibility of future specialists, including those in the medical field.

In both domestic and international pedagogy, significant research has been conducted on the issue of integration (V. Budanov, O. Bilyk, I. Kozlovska, I. Knyazeva, V. Sydorenko, and others), interdisciplinary integration (M. Antonov, V. Maksimova, G. Yurkov, and others), and the training of medical professionals (Z. Gaponova, I. Tarnavska, I. Fedyk, and others). However, the justification of the conceptual foundations of the integrative approach as a means of forming the system for training medical specialists remains largely unexplored.

Research Objective and Tasks The objective of the study is to substantiate the conceptual foundations of content integration in the professional training of future medical specialists.

Research Results and Discussion. In the context of the stated problem, we aim to clarify certain terminological nuances. We consider integration and interdisciplinarity as scientific phenomena.

Integration is defined as "the creation of a new whole by identifying uniform elements and parts in several previously distinct units, adapting them into a previously non-existent monolith of special quality" [3, p. 58].

The Comprehensive Modern Ukrainian Dictionary states that "integration is the purposeful unification and coordination of actions of various parts of a holistic system" [1, p. 401]. In the Pedagogical Dictionary, the term "integration of learning" is interpreted as "the selection and unification of educational material from various subjects for comprehensive, systematic, and multifaceted study of important overarching topics (thematic integration); the creation of integrated learning content subjects that combine knowledge from various fields into a single whole" [2, p. 16].

Let us examine the specifics of applying the interdisciplinary approach in the professional training of future medical specialists. Modern requirements for the quality of higher education are directly related to the need to achieve results in priority areas of scientific, technological, and technical development. Scientific and technological breakthroughs are typically made at the intersection of sciences as a result of complex studies of objects and related issues. Interdisciplinary research refers to the comprehensive study of a single research subject by representatives of various scientific disciplines.

Integrating the content of professional training of future medical specialists acts as a means of shaping their creative personality. The concept of training specialists of a new type requires mastering a cross-cutting multi-variant cycle of creative work, from searching for new principles and ideas to developing and implementing new techniques, technologies, and maximum automation of information processing and practical realization processes [5].

Conclusions. The study of domestic practices and global experience shows that the use of integrated interdisciplinary educational programs and courses ensures the effective modernization of the professional training system for scientific personnel, meeting the labor market demands.

References

1. Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language / Compiled and edited by V. T. Busel. Kyiv: Irpin: VTF "Perun", 2001. 1440 p.
2. Honcharenko, S. U. Ukrainian Pedagogical Dictionary. Kyiv: Lybid, 1997. 376 p.
3. Short Terminological Dictionary of Pedagogy. Compiled by S. G. Melnychuk. Kirovohrad, 2004. P. 58.
4. Kuznetsov, Yu. M. The Concept of Developing Creative Activity of Future Specialists. Information Bulletin of the Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine, 2003, No. 3 (11-16). 99 p.

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ПЛАТФОРМ ДЛЯ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Маковійчук Ліліана

к.ф.н., асистент

Кафедра іноземних мов для природничих факультетів
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У даній роботі здійснено аналіз впливу різноманітних інструментів, таких як платформи для онлайн-навчання та інтерактивні навчальні матеріали, на ефективність навчального процесу. Особливу увагу приділено вивченню ролі цих інструментів у стимулюванні активності учнів, розвитку критичного мислення та покращенні рівня засвоєння навчального матеріалу. Огляд наукових досліджень демонструє, що інтерактивні методи навчання та використання цифрових платформ значно підвищують мотивацію студентів, що, у свою чергу, сприяє глибшому розумінню навчального контенту та покращенню результатів навчання.

Інноваційні технології радикально змінюють освітнє середовище. Платформи для онлайн-навчання та інтерактивні ресурси, такі як відео, віртуальні лабораторії та інтерактивні вправи, активно використовуються в навчальних закладах по всьому світу. Ці інструменти не лише змінюють традиційні підходи до передачі знань, але й створюють умови для розвитку нових навичок у студентів, зокрема, таких як самостійне навчання, критичне мислення і ефективна співпраця в групах. Завдяки таким технологіям, освітній процес стає більш гнучким і адаптованим до індивідуальних потреб студентів, сприяючи їхній більш активній участі в навчанні та розвитку ключових компетенцій, необхідних для успішної кар'єри та подальшого навчання.

Можна виокремити такі основні інструменти як:

1. Онлайн-платформи для навчання. Платформи типу Moodle, Coursera, edX та інші значно впливають на доступність знань та якість навчання. Вони надають гнучкість у виборі тем та темпів навчання, що дозволяє студентам адаптувати процес до своїх потреб. Онлайн-платформи сприяють самостійній роботі студентів, дозволяючи їм поглиблювати знання за межами традиційних уроків [5].

2. Інтерактивні навчальні матеріали. Використання інтерактивних вправ (тести, симуляції, відеоуроки) сприяє глибшому засвоєнню інформації. Дослідження показують, що інтерактивні елементи сприяють більш активному залученню студентів у навчальний процес, що підвищує рівень розуміння і запам'ятовування матеріалу [1].

3. Мобільні додатки та ігрові елементи. Мобільні платформи та додатки, що включають елементи гейміфікації, здатні значно підвищити мотивацію

учнів. Ігрові елементи, такі як бали, рівні та змагання, створюють додатковий інтерес до навчання, що позитивно впливає на загальну ефективність [4].

4. Віртуальні та доповнені реальності. Віртуальні лабораторії та доповнена реальність стають важливими інструментами для розуміння складних концепцій у таких сферах, як наука та техніка. Це дозволяє студентам здійснювати експерименти в безпечному та контрольованому середовищі, що підвищує їхній інтерес та мотивацію до вивчення складних тем [3].

Інтерактивні інструменти забезпечують більшу участь студентів у навчальному процесі, роблячи його більш цікавим та динамічним. Різноманітність форматів навчальних матеріалів дає змогу адаптувати навчання під різні стилі сприйняття інформації, що, своєю чергою, позитивно впливає на мотивацію студентів. Відзначено, що учні, які використовують інтерактивні ресурси, проявляють вищий рівень зацікавленості у навчанні та досягненні успіхів [2].

Інтерактивні інструменти та навчальні платформи набувають все більшого значення в сучасній освітній практиці, відкриваючи нові можливості для вдосконалення навчального процесу. Вони сприяють інтеграції інноваційних методів навчання, що забезпечують доступ до навчальних матеріалів в режимі реального часу, покращують взаємодію між учасниками освітнього процесу та сприяють розвитку критичного мислення у студентів. Однак, впровадження цих технологій супроводжується низкою викликів, які вимагають комплексного підходу для подолання технічних, організаційних та методичних бар'єрів. Одним із ключових викликів є недостатня підготовленість педагогічних працівників до використання новітніх технологій, а також відсутність усталених методик для ефективної інтеграції інтерактивних інструментів у традиційну освітню практику.

Серйозною проблемою є також нерівномірний доступ до цифрових ресурсів, що створює умови для виникнення цифрового розриву серед студентів різних соціальних груп. Відсутність належної інфраструктури та обмежений доступ до інтернету і необхідного обладнання можуть суттєво обмежити ефективність використання онлайн-платформ і інтерактивних навчальних інструментів. Крім того, не всі учасники навчального процесу володіють достатнім рівнем цифрової грамотності, що також може знизити загальну ефективність впровадження інтерактивних технологій у навчання.

Проте інтерактивні інструменти й технології надають значний потенціал для трансформації освітнього процесу, зокрема через можливість персоналізації навчання. Завдяки інтерактивним платформам студенти можуть здійснювати самостійне навчання, розвивати навички самоконтролю та глибше взаємодіяти з навчальними матеріалами. Використання таких технологій також сприяє розвитку колективного інтелекту, оскільки надає можливість для спільної роботи та обміну знаннями між учасниками навчального процесу. Зокрема, онлайн-курси, симулятори та інші інтерактивні компоненти сприяють розвитку навичок критичного мислення та аналітичного підходу.

У перспективі розвиток інтерактивних технологій відкриває нові горизонти для вдосконалення навчального процесу. Особливе значення мають перспективи впровадження адаптивних навчальних систем, заснованих на штучному інтелекті, що забезпечать ще більшу персоналізацію навчання та індивідуальний підхід до кожного студента. Водночас для реалізації потенціалу цих технологій необхідно забезпечити належний рівень технічного оснащення, а також постійно вдосконалювати кваліфікацію педагогів, що дозволить максимально ефективно інтегрувати новітні технології в освітній процес і досягти високих результатів у навчанні.

Перспективи розвитку інтерактивних інструментів і платформ для навчання надають значний потенціал для трансформації сучасних освітніх практик. Технології, що використовуються в навчанні, сприяють значному покращенню персоналізації навчального процесу. Інтерактивні платформи дозволяють студентам мати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і в будь-якому місці, що сприяє формуванню автономних навичок. Такі інструменти також підтримують розвиток критичного мислення та допомагають студентам взаємодіяти з контентом у більш глибокий спосіб, ніж при традиційних методах навчання.

У майбутньому використання адаптивних навчальних систем, що базуються на штучному інтелекті, надасть ще більшу гнучкість у підходах до навчання, дозволяючи створювати індивідуально налаштовані освітні траєкторії для кожного студента. Ці технології матимуть потенціал значно підвищити ефективність навчання завдяки персоналізації контенту відповідно до потреб і можливостей кожного учня. Однак для досягнення цих результатів важливо не лише інвестувати в технічне оснащення, а й активно працювати над підвищенням кваліфікації педагогів, що дозволить адаптувати нові технології до реальних умов освітнього процесу та забезпечити їх максимально ефективне використання.

Таким чином, інтерактивні інструменти та навчальні платформи здатні суттєво покращити якість навчання, однак їх успішне впровадження вимагає комплексного підходу, який охоплює як технічні, так і педагогічні аспекти.

Список використаних джерел

1. Garrison, D. R., & Kanuka, H. (2004). Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. *The Internet and Higher Education*, 7(2), 95-105. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2004.02.001>
2. Martin, F., Sunley, R., & Turner, J. (2019). The impact of interactive online platforms on student engagement and learning outcomes. *Educational Technology Research and Development*, 67(4), 783-806. <https://doi.org/10.1007/s11423-019-09713-0>
3. Roussou, M. (2004). Learning by doing and learning through play: An exploration of interactivity in virtual environments for children. *Computers & Education*, 46(2), 149-164. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2004.03.001>

4. Stewart, C. (2018). Game-based learning: A strategy for enhancing student engagement and motivation in the classroom. *International Journal of Educational Technology*, 45(3), 132-144. <https://doi.org/10.1016/j.ijet.2017.07.005>
5. Wang, L. (2020). The role of online platforms in enhancing the learning experience. *Journal of Educational Technology*, 39(1), 23-31. <https://doi.org/10.1016/j.edtech.2020.01.005>

THE LEXICAL APPROACH: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Hrabar Liliia

Senior teacher

Romanchuk Liliia

Senior teacher

Detsyk Halyna

Senior teacher

Department of foreign languages
Lviv University of Trade and Economics

In our modern society where the world develops every day teaching English as a second language is popular among the world. Thanks to modern technologies and various methodological techniques both online and offline learning is common among students. According to Nelson Mandela "Education is the most powerful weapon which you can use to change the world" and we do agree with that.

Indeed, the creative aspect in the process of education is evident and many times teachers are required to use their imagination during the stage of both creating an instructional plan and during the instruction itself. In addition, their work also engages in particular thinking types where imagination is very important. They possess thinking skills through which they prioritize goals and teaching aids, and evaluate the content for possible teaching opportunities, and decide on the most effective teaching mode – the timing, the grouping, the sequences, the evaluation. [1] Furthermore, during the teaching process, they may change their strategies according to the students' responses.

The lexical approach relies on the premise that language learning and communication are based on words and especially word combinations rather than grammar, functions, or notions. It also reflects a belief in the centrality of the lexicon to language structure, second language learning, and language use, especially with respect to multi-word lexical units or "chunks" that are learned and used together. [3]

In the Lexical Approach, teachers have a lot of tasks. The teacher is meant to be an analyst of the language, who can identify the multi-word units in the texts, who can also evaluate the ones that are worthy of further class time, and who also utilizes the texts in a manner that allows the students to learn the chunks. The teacher can

also be expected to have some background in software and corpora usage and to employ data-driven learning approaches as the most effective means of both this type of learning and that type of learning. Thus, from the general point of view, the teacher is responsible for organizing how learners can proceed efficiently within the set of constraints with an emphasis on the management of the learners' focus, their lexical focus. This means that teachers are to "let go of the notion of the teacher as 'knower' and instead embrace the learner as 'explorer'".

In chunk approaches to learning, learners take an active part. Teachers can also expect their students to use computers and work as language analysts with textual data that they have collected or that is 'freely available' through the Internet. Here, the learner is considered to be a data analyst who formulates linguistic generalizations after examination of large corpora constructed from input taken from everyday life. In such schemes, teachers have a major responsibility for organizing the technological system and providing support to enable the students to become independent in operating the system.

The lexical approach in teaching English as a second language is an innovative and effective methodology that puts into perspective the importance of vocabulary and chunks of language rather than mere grammatical structures. This approach views language as a repertoire of lexical items, including words, collocations, and fixed expressions, which are the building blocks of communication.

It is also based on how languages are naturally used. It allows teaching common collocations-things like "make a decision" or "do homework" and also functional phrases to learners, thereby enabling them to communicate effectively in real life.

Learning lexical chunks saves time in communicating. Since they do not have to make up the sentence each time, one can bank upon ready phrases, leading to faster and more fluent utterances. The approach is more form-focused, but meaning is not sacrificed. Learners learn to use and produce language in context, thus, they may use the target language more confidently. Effective lesson design using lexical chunks requires a depth of authentic language data, resources like corpora may not always be available for lesson preparation. The lexical approach is more difficult to assess than the traditional grammar and vocabulary-based approaches; it is harder to quantify in standardized tests. [2]

There are some advantages and disadvantages of lexical approach. The Lexical Approach to Teaching English as a Second Language has several advantages, including a focus on real-life communication. Prioritize chunks, collocations, and idiomatic phrases, allowing students to communicate more naturally and eloquently. Emphasizes on "real-world English" above abstract grammar principles. Furthermore, it improves fluency and listening comprehension. It allows students to digest language more quickly, improving their capacity to grasp spoken and written materials.

Additionally, encouraging students to acquire language in context, which improves retention and helps them understand subtle meanings and use. Last but not

least, memorizing ready-to-use pieces reduces the need for pupils to compose phrases from the start, particularly in high-pressure speaking circumstances.

If we are talking about the disadvantages of the lexical approach, it is sometimes assumed that grammar is neglected: Grammar may be undervalued, leaving students with gaps in their knowledge of sophisticated phrase patterns.

Secondly, creating materials centered on lexical chunks can be time-consuming and may not be available in all courses. Thirdly, it can be difficult for beginners: learning chunks without a solid knowledge of syntax and sentence structure might be intimidating or perplexing for beginners.

Moreover, students who depend largely on memorized pieces without grasping underlying grammatical concepts may find it difficult to analyze and construct innovative phrases. Furthermore, measuring improvement can be tricky since traditional assessments frequently focus on grammar and vocabulary rather than fluency and lexical chunks. If lexical chunks are not taught correctly and appropriately, students may acquire improper language patterns.

Taking all things into consideration, the lexical approach is an enriching supplement to ESL pedagogy and especially necessary for intermediate and advanced learners in order to finally make the leap from merely understanding grammar to attaining fluency. It also is in tune with modern communicative language teaching and meets the needs of learners who aim at using English in realistic situations. However, it should not be used alone.

In a balanced way, lexical teaching should be combined with the teaching of grammar and other skills, such as reading and writing, for holistic language development. A greater emphasis on grammar may therefore be necessary in the initial stages before expansive lexical instruction is given. By considering the needs and contexts in which learners operate, it becomes possible to exploit this approach to help learners' fluency and accuracy in English. Thus, the Lexical Approach emphasizes natural communication, making it ideal for fluency development. However, its possible disregard for grammar and implementation issues makes it more suited as a supplement to established approaches than as a stand-alone solution. Everyone has the right to decide whether to use this method in teaching. For some, this method is incredible and exciting, and for others it is not suitable. Every single techniques are awesome in their own way.

References

1. Harmer J. (2007). How to teach English. Pearson education limited, 23-34
2. Jack C. Richards, Theodore S. Rodgers. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching /Third Edition. Cambridge university press, 215-220.
3. Bin Chen, Na Zhang. (2024). Analysis of English Writing Teaching Strategies in High School from the Perspective of Chunk Theory. International Journal of Social Science and Education Research, Vol.7 Issue 4. URL: <http://www.ijosser.org/download/IJOSSER-7-4-37-46.pdf>

СИНТЕЗ ВЕРБАЛЬНИХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У ФОРМУВАННІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ТИПАЖУ «БРИТАНСЬКА КОРОЛЕВА» У СЕРІАЛІ «КОРОНА»

Чарікова І.В.

кандидат філологічних наук, доцент

Курдельчук Софія

здобувачка вищої освіти

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Вступ. Вивчення лінгвокультурних типажів на основі кінематографічних образів, як-от образ британської королеви, дозволяє заглибитися у процеси формування національних стереотипів і виявити ті лексико-семантичні та невербальні засоби, які найчастіше використовуються для їхньої реалізації. Кінематограф активно впливає на сприйняття реальних історичних особистостей, оскільки через популярні медіа-образи у свідомості глядачів формуються певні уявлення, які часто стають шаблонами для розуміння цілих культурних спільнот. Особливо цікавим є аналіз такого лінгвокультурного типажу, як «Британська королева» у серіалі «Корона», оскільки цей образ містить у собі набір лексичних, семантичних та невербальних особливостей, які є знаковими для британської культури та ментальності.

Мета роботи – дослідження особливостей синтезу вербальних і невербальних засобів у формуванні лінгвокультурного типажу «Британська королева» у серіалі «Корона»

Матеріали та методи. Аналіз кінематографічного образу британської королеви в контексті серіалу «Корона» є прикладом того, як кінематографічні засоби можуть бути використані для створення візуального та мовного втілення певної культурної ідентичності, що відображає не тільки риси особистості, а й глибокі соціокультурні та національні особливості, властиві британському суспільству.

Результати обговорення. Головний персонаж, британська королева, утілює ідею величчя, стриманості та суворої вірності традиціям, властивих британському суспільству. Відповідно, кінематографічні засоби, що використовуються для створення цього образу, зокрема мова, жести, манера поведінки та навіть стиль одягу, є втіленням британської культури. Вербальні засоби, як-от стиль мовлення, специфічний лексичний вибір, інтонація, передають відчуття дисциплінованості, інтелігентності та королівської гідності, притаманних історичному образу британської королеви. Невербальні засоби – жести, міміка, постава – допомагають додатково підкреслити образ монархині, яка тримається з гідністю, але водночас прагне виявити людяність і емпатію. Такі елементи дозволяють не лише відтворити типаж історичної постаті, а й

створюють у глядача уявлення про специфіку поведінки представників британської аристократії загалом.

Поєднання мовних і невербальних елементів у серіалі «Корона» відіграє значну роль у створенні автентичного та реалістичного образу британської королеви, завдяки якому глядачі сприймають її як уособлення монархії, здатне передати не лише характер особистості, а й символічну роль державного лідера. Завдяки синтезу мовних та невербальних прийомів створюється враження, що кожне слово і жест королеви мають значення і вагу, а її присутність в кадрі надає серіалу правдоподібності та глибини [3, р. 25].

Мовні засоби, обрані для персонажа королеви, підкреслюють її статус і владу. Лексичний рівень спілкування королеви демонструє формальність і серйозність, а її репліки насичені символічними висловами, що відображають її зобов'язання перед народом і відданість національним традиціям. Наприклад, фраза «It is not my job to govern. But it is my job to ensure proper governance» ілюструє розуміння її ролі як монарха, що не вимагає безпосереднього втручання в політичні справи, але зобов'язує забезпечувати стабільність і правильне управління. Відсутність емоційного забарвлення в подібних репліках підсилює реалістичність образу королеви як суворої і стриманої фігури, чия поведінка підтримує формальні межі, характерні для монархічного стилю комунікації. Глядачі сприймають її мову як природне продовження її позиції, оскільки репліки підкреслюють ідею спадкоємності й незмінності, притаманної монархії, де кожне слово має особливе значення.

Невербальні елементи є не менш значущими для забезпечення автентичності образу. Жестикуляція королеви характеризується стриманістю та обмеженістю рухів, що відповідає її соціальному статусу і культурним очікуванням, пов'язаним із поведінкою монарха. Навіть найдрібніші жести, такі як легкий нахил голови, коротке підняття брови або короткотривала зустріч поглядом, створюють ефект надзвичайної контрольованості, де кожна дія підкреслює її вміння зберігати дистанцію і передавати серйозність ситуації. Такі невербальні елементи забезпечують враження, що королева є не просто персонажем, а втіленням культури та ідеалів, які глядачі асоціюють з монархією. Обмеженість рухів і рівновага в мові створюють реалістичну ілюзію, що королева дотримується своїх обов'язків з повагою до традицій, уникаючи зайвої експресії, яка могла б суперечити усталеному стилю королівської поведінки [4, р. 18].

Міміка королеви також слугує елементом, який підтримує ілюзію автентичності її образу, адже її обличчя здебільшого залишається незворушним, незалежно від того, чи йдеться про офіційні заходи, чи про приватні розмови. Це сприймається як символ її емоційної стриманості і відстороненості від повсякденних переживань, що є віддзеркаленням багатовікових традицій, де королівська особа має стояти поза емоціями та зберігати нейтралітет у стосунках з оточенням.

Зоровий контакт і тембр голосу королеви також грають значну роль у формуванні реалістичності її образу. Погляд королеви завжди спрямований на співрозмовника, проте він позбавлений емоційного заряду, що додає його нейтральності та віддаленості. Такий погляд підтримує ілюзію, що королева, хоч і уважно спостерігає за кожною ситуацією, зберігає дистанцію і контролює свої реакції, не дозволяючи емоціям впливати на її поведінку. Тембр її голосу також слугує посиленню цього ефекту, оскільки відзначається холодною, рівною інтонацією, позбавленою емоційних акцентів. Такий голос підкреслює її статус і відданість правилам, що додає відчуття реалістичності в сприйнятті її як інституційної фігури, здатної забезпечити стабільність [1, р. 56].

Поєднання цих мовних і невербальних засобів створює єдиний інтегрований образ королеви, що підсилює автентичність її поведінки та надає глядачам відчуття, що вони спостерігають за справжнім уособленням монархії.

Формування образу королеви як національного символу британської монархії та культури в серіалі «Корона» відбувається через ретельно структуровану комбінацію вербальних і невербальних засобів. Кожен елемент у поведінці персонажа – від мовних виборів до жестів, погляду, міміки та навіть пауз у мовленні – має значення в побудові цього символічного образу, який резонує із колективними уявленнями про королеву як історичний і культурний феномен. Створений типаж королеви стає втіленням не лише конкретної історичної постаті, а й узагальненого образу британської монархії, яка несе на собі значне символічне навантаження, зокрема в питанні відстоювання та передачі культурних і національних цінностей. Важливо, що це зображення королеви виходить за межі особистості, передаючи роль монарха як уособлення національного духу, який зберігає спадковість і невід'ємність державних і культурних традицій.

Невербальні засоби також відіграють вирішальну роль у формуванні образу королеви як символу. Зокрема, жести королеви мінімальні та стримані, що відповідає стандартам монаршої поведінки, де зайва експресія вважається недоречною. Кожен рух ретельно контролюється і використовується виключно для підкреслення її статусу і влади. Наприклад, легкий нахил голови, кивок або обережний рух руки підкреслюють формальність ситуації, а відсутність випадкових рухів створює атмосферу офіційності. Королева зберігає дистанцію навіть через жестикуляцію, що надає її поведінці відчуття ритуальності та узагальненої символічної значущості. Її жести не просто передають інформацію, а створюють враження послідовності та непорушності монархічної влади, яка є основою британської національної самосвідомості.

Погляд і зоровий контакт королеви у серіалі також підкреслюють її символічну роль. Її погляд завжди фокусований, але позбавлений надмірної емоційності, що надає йому нейтрального та відстороненого вигляду. Це дозволяє королеві зберігати емоційну недосяжність, яка створює відчуття відстороненості від повсякденних переживань і емоційних станів. Такий контроль над зоровим контактом підсилює її статус як символічного лідера,

який не піддається впливу зовнішніх обставин і залишається втіленням стабільності, незважаючи на будь-які виклики. Вона представляє не тільки себе, але й цілу національну традицію, де вміння зберігати дистанцію є частиною державної позиції [2, р. 14].

Невербальні засоби також суттєво підсилюють емоційний відгук у глядачів, оскільки вони вносять елементи багатозначності і символічності у поведінку королеви. Жестикуляція її персонажа є надзвичайно обмеженою та стриманою, що підкреслює її соціальний статус, але водночас залишає глядачам можливість самостійно інтерпретувати емоційні сигнали, які можуть бути приховані у мікроруках. Наприклад, легкий нахил голови або обережне доторкання до руки можуть здаватися несуттєвими, проте у контексті стриманості цих рухів глядачі наділяють їх додатковим емоційним значенням. Це створює ефект, коли кожен мінімальний жест здається вагомим, адже він несе приховану інформацію про внутрішні переживання і думки королеви. Глядачі сприймають ці невербальні елементи як вираз прихованих емоцій, що підсилює їхнє відчуття зв'язку з героїнею, навіть якщо вона залишається зовнішньо незворушною.

Вплив інтеграції цих вербальних і невербальних засобів також посилюється завдяки контрасту між королевою і персонажами з оточення, які демонструють ширший емоційний спектр. Це дозволяє глядачам порівняти її стриману поведінку з більш відкритими реакціями інших героїв, що підсилює відчуття її відповідальності і відданості ролі. Глядачі розуміють, що її стриманість – це не результат емоційної обмеженості, а ознака самоконтролю і відданості традиціям. Вони відчують зв'язок із королевою, який підкріплюється усвідомленням того, що її роль вимагає жертвності, а вона, навіть відчуючи емоційні переживання, залишається незворушною. Це викликає у глядачів почуття емпатії і поваги, підсилюючи емоційний зв'язок з героїнею [5, р. 22].

Висновки. Таким чином, емоційний відгук у глядачів є результатом складної комбінації мовних і невербальних засобів, що разом створюють багатшаровий образ королеви. Завдяки інтонації, тембру голосу, стриманим жестам, зоровому контакту і мінімалістичній міміці глядачі відчують глибоке емоційне залучення, яке поєднує повагу до монарха і особисту емпатію до героїні. Такий підхід не тільки підсилює емоційне сприйняття образу, а й надає королеві людяності, що дозволяє глядачам відчути її емоції, навіть якщо вони залишаються прихованими за зовнішньою стриманістю.

Список використаних джерел

1. Calhoun C. Critical Social Theory: Culture History and the Challenge of Difference. Cambridge. Wiley-Blackwell. 2020. 356 p.
2. Collins H. Braham C. Heinle H. Cobuild Intermediate Dictionary of American English. 1st ed. Boston. Thomson Heinle. 2020. 1084 p.
3. Singh A. £100m Netflix Series Recreates Royal Wedding. The Daily Telegraph. 2021. Лондон. URL: (дата звернення: 23.11.2024)

4. Kickham D. Matt Smith's Netflix drama The Crown gets premiere date. Entertainment Weekly. 2018. Нью-Йорк. URL: (дата звернення: 26.11.2024)
5. Claire Foy and Matt Smith face the challenges of royal life in new extended trailer for Netflix drama The Crown. Radio Times. 2019. Лондон. URL: (дата звернення: 23.11.2024)

ПСИХОПОЕТИКА ЯК МЕТОД ЛІТЕРАТУРНОГО АНАЛІЗУ

Дуткевич Тетяна

к.п.н., професор

Компанієць Вікторія

здобувачка вищої освіти

Кафедра психології освіти

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка, Україна

Анотація. Виявлено можливості психопоетики як методу літературного аналізу (на прикладі роману В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля»). Схарактеризовано поняття психопоетики, показано можливість розкриття особливостей психологічного складу особистості автора через аналіз його літературної творчості, схарактеризовано художні образи персонажів як своєрідну модель внутрішнього світу автора.

Ключові слова: психопоетика, літературна творчість, психологічний портрет, особистість, художній образ.

Введення. Сучасне українське літературознавство активно послуговується методом психопоетики. Це свідчить про значний інтерес до глибинних психологічних шарів текстів, де основний акцент робиться на переживаннях персонажів та їхніх емоційних станах. Психопоетика як напрямок літературознавства виникла на межі психології та літератури, досліджуючи, як психологічні стани персонажів можуть бути передані через художні засоби [1, с. 45]. Цей напрямок набуває все більшого значення у вивченні сучасної літератури, особливо романів, де психологічний аналіз відіграє ключову роль. Психопоетика має свої корені в психоаналізі, започаткованому Зигмундом Фрейдом, який вплинув на багатьох письменників і літературознавців та який дозволяє виявляти глибинні (несвідомі і підсвідомі) шари людської психіки.

Мета дослідження полягає у виявленні можливостей психопоетики як методу літературного аналізу (на прикладі роману В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля»).

Завдання: схарактеризувати поняття психопоетики; обґрунтувати зв'язок літературної творчості із психологією її автора, схарактеризувати художні образи персонажів як своєрідну модель внутрішнього світу автора.

Результати дослідження і їх обговорення. У монографії «Психопоетика українського модерну: Проблема реконструкції особистості письменника» [5] С.Михида відзначає, що у творчості українських письменників модерну, зокрема Володимира Винниченка, відображається (екстраполюється) психологія (внутрішній світ) авторів. Згідно з С. Михидою, особистість автора проявляється у літературних творах різних жанрів (щоденниках, мемуарах, романах, оповіданнях тощо), де письменник у завуальованій формі передає свої мотивації, думки, ставлення, мрії, переживання. Літературознавець використовує термін «психопоетикальна матриця», яка «передбачає реконструкцію психоструктури письменника, з опорою його особистості, що репрезентовані в його художніх текстах, щоденниках, мемуарах, у спогадах та листах тих, хто його знав особисто. Фіксуємо особистісні риси митця, виявляючи таким чином особливості темпераменту, емоційно-вольової сфери, характеру, які, в свою чергу, породжують художність» [5, с. 88-89]. Об'єктом психопоетичного аналізу, є також епістолярна творчість та мемуари, які є необхідними для повного відновлення психопортрета автора, розуміння його намірів та їхнього відображення у творчості. Основна проблема реконструкції психологічного портрета автора полягає в його фізичній відсутності. Допоміжними прийомами відтворення психопортрета автора є дослідження автобіографічних, щоденникових записів, листування, спогадів рідних і знайомих. Крім того, великою підмогою є записники та нотатники, що є невід'ємною частиною творчого процесу письменника.

Методи психопоетики дозволяють розглянути психопортрет В.Винниченка через призму його роману «Записки Кирпатого Мефістофеля» [2]. Психопоетика роману пов'язана з біографічними подіями автора. Життєві перипетії, які відбувались з В. Винниченком, стали джерелом для зображення дій та вчинків головних героїв. На думку І. Лаврієнко: «У творчому доробку В.Винниченка значна кількість різноманітних нетрадиційних для літератури того часу жіночих характерів з новаторськими світоглядними позиціями. Зрозуміло, що їх формування проходило під впливом ідей тогочасної епохи» [4, с. 10]. Найбільш виразно й деталізовано психопортрет автора екстраполюється в образі головного героя роману – Кирпатого Мефістофеля, що можна розглядати як своєрідну модель внутрішнього світу, особистісних цінностей, думок, почуттів та моральних переживань В.Винниченка. Психопоетика дозволяє читачеві водночас зануритися і у світ героя, і у психічні стани автора, зрозуміти його дії та реакції на події навколо. Зазначеним цілям автора слугують такі художні прийоми, як внутрішні монологи, роздуми, діалоги героя з собою та іншими персонажами. У цьому полягає експериментальний і метафілософський характер роману В.Винниченка.

У романі «Записки Кирпатого Мефістофеля» подальшого осмислення зазнають власні погляди письменника, що раніше були висловлені у творі «Конкордизм» [3]. Також помітним є вплив на творчість письменника теорій Ф. Ніцше, про що зауважує О. Векуа: «Твердження дослідників, що «бунтівнича

філософія» Ф.Ніцше стала складовою ознакою роману В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля» є правомірним, оскільки вловлює той внутрішній імпульс, струмінь, що веде до пристосування філософії і мови своєї доби – хай то буде фройдизм, марксизм чи екзистенціалізм – до мови іншої, авторової доби» [1, с. 43]. Винниченко не просто досліджує своє світосприйняття через філософські та моральні колізії своїх персонажів, а й синтезує різні інтелектуальні течії, створюючи унікальну літературну тканину, яка резонує з викликами та проблемами його часу.

Висновок. Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що психопоетика слугує дієвим методом літературного аналізу, який дозволяє розкривати глибинні (психологічні) джерела літературної творчості авторів, зокрема їхні внутрішні суперечності (конфлікти та психологічні травми), які знаходять своє осмислення й вирішення засобами літературної творчості.

Список використаних джерел

1. Векуа О.В. Бунтівнича філософія Ф. Ніцше як складова роману В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля» / О.В. Векуа // Літературознавчі студії. – К: Київський університет. – 2001. – С. 41-45.
2. Винниченко В. Записки Кирпатого Мефістофеля / В. Винниченко. – Черкаси: Брама-Україна, 2005. – 264 с.
3. Винниченко В.К. Конкордизм. URL : <https://salol.i/23CAb85> (дата звернення: 15.09.24).
4. Лаврієнко І.С. Еволюція жіночого характеру у малій прозі В. Винниченка. Магістерська робота / І.С. Лаврієнко. – Ніжин, 2020. – С. 5–14. <http://surl.li/pkkrua> (дата звернення: 15.09.24).
5. Михида С.П. Психопоетика українського модерну : Проблема реконструкції особистості письменника : монографія / С.П. Михида. – Кіровоград : Поліграф – Терція, 2012. – 362 с. URL : <http://surl.li/udhdp> (дата звернення: 15.09.24).

Section: Pharmaceuticals

ФІТОХІМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІКАРСЬКОГО ЗБОРУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ПЕЧІНКИ

Баліка Олена

здобувачка освіти

Герасимюк Наталія

асистентка

Приступа Богдан

к.б.н., доцент

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії
Одеський національний медичний університет, м. Одеса, Україна

Профілактика та лікування вірусних гепатитів є однією з найважливіших проблем сучасної медицини через їх високу поширеність та тяжкі наслідки для здоров'я населення. За даними ВООЗ, вірусні гепатити, особливо типи В і С, спричиняють понад мільйон смертей щорічно через ускладнення, такі як цироз та гепатоцелюлярна карцинома. В Україні також спостерігається тривожна тенденція зростання рівня інфікування гепатитами В і С, обумовлена низькою обізнаністю населення та обмеженим доступом до діагностики й лікування. Окрім впровадження противірусної терапії, велика увага приділяється розробці фітозасобів, які підтримують функції печінки та допомагають уникати ускладнень. Тому на сьогоднішній день аналіз біологічно активних речовин у рослинному зборі для лікування захворювань печінки та обґрунтування його ефективності [1, 2].

Метою роботи є визначення фітохімічного складу лікарського збору для лікування захворювань печінки, а також аналіз доцільності використання його компонентів для профілактики та терапії вірусних гепатитів. Основна увага приділяється рослинам із гепатопротекторними, антиоксидантними та жовчогінними властивостями. До таких рослин можна віднести розторопшу плямисту, кульбабу лікарську та цмин піщаний. Вивчення цих властивостей дозволить оцінити перспективи використання збору як комплексного засобу для підтримки здоров'я печінки.

Захворювання печінки, включаючи вірусні гепатити, вимагають комплексного підходу до лікування. У сучасній фармакології особливий інтерес викликають рослинні препарати, які забезпечують м'який, але ефективний вплив на організм. Фітохімічний аналіз досліджуваного лікарського збору показав наявність ефірних олій, флавоноїдів, кумаринів, полісахаридів та гідроксикоричних кислот.

Ефірні олії – мають протизапальні, антимікробні та спазмолітичні властивості, які сприяють нормалізації функцій печінки та жовчовивідних шляхів.

Флавоноїди – потужні антиоксиданти, які захищають клітини печінки від ушкоджень вільними радикалами та сприяють відновленню гепатоцитів.

Кумарини – володіють антикоагулянтними властивостями, покращують мікроциркуляцію та сприяють зменшенню запалення.

Полісахариди – стимулюють імунну систему, посилюючи захисні механізми організму у боротьбі з вірусними інфекціями.

Гідроксикоричні кислоти – мають антиоксидантну та протизапальну дію, сприяють детоксикації організму [3].

Комбіноване використання цих рослин забезпечує синергічний ефект, який проявляється у зменшенні запальних процесів, поліпшенні регенерації клітин печінки та зниженні ризику ускладнень вірусних гепатитів. Крім того, збір має високий профіль безпеки, що робить його доступним для тривалого застосування.

Фітохімічний аналіз лікарського збору для лікування захворювань печінки показав наявність значної кількості біологічно активних речовин із вираженими фармакологічними властивостями. Ефірні олії, флавоноїди, кумарини, полісахариди та гідроксикоричні кислоти забезпечують комплексний вплив на печінку, сприяючи її захисту та відновленню. Компоненти збору, такі як розторопша, кульбаба та цмин піщаний, мають підтверджену ефективність у підтримці функцій печінки та профілактиці ускладнень вірусних гепатитів.

Таким чином, розробка на основі цього збору фітопрепаратів для терапії та профілактики захворювань печінки є перспективним напрямом сучасної фармакології. Поєднання доступності, безпеки та ефективності таких засобів сприяє їх широкому застосуванню у комплексному лікуванні та профілактиці гепатологічних захворювань.

Список використаних джерел

1. Dionne-Odom J, Cozzi GD, Franco RA, Njei B, Tita ATN. Treatment and prevention of viral hepatitis in pregnancy. *Am J Obstet Gynecol*. 2022 Mar;226(3):335-346. doi: 10.1016/j.ajog.2021.09.002. Epub 2021 Sep 10. PMID: 34516961; PMCID: PMC8907340.
 2. Hardikar W. Viral hepatitis. *J Paediatr Child Health*. 2019 Sep;55(9):1038-1043. doi: 10.1111/jpc.14562. Epub 2019 Jul 17. PMID: 31317618.
- Abdel-Ghany, Rasha Hassan, et al. "In vitro and in vivo hepatoprotective activity of extracts of aerial parts of *Bidens pilosa* L (Asteraceae)." *Tropical Journal of Pharmaceutical Research* 15.11 (2016): 2371-2381

TRAMETES VERSICOLOR ЯК СКЛАДОВА ДІЄТИЧНИХ ДОБАВОК І ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ

Курникова Катерина Олексіївна

здобувач вищої освіти магістерського рівня ФБТ

Ванельчук Ірина Миколаївна

здобувач вищої освіти 4 курсу ФБТ

Тітова Лариса Олександрівна

к.т.н., старший викладач

Кафедра промислової біотехнології та біофармації, ФБТ,
Національний технічний університет України "Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського", Україна

Базидієві гриби роду *Trametes* мають значний терапевтичний і профілактичний потенціал. Серед широкого спектра їх біологічних властивостей відзначають протипухлинну, антивірусну, антибактеріальну, імуномодулювальну дію [1].

На європейському та світовому ринку присутні різноманітні препарати на основі базидієвого гриба *Trametes versicolor*. Розглянемо деякі з них: «Mushroom Complex» (ТМ Nutrivein), «Turkey Tail» ТМ Host Defense, «Mico-Corio» від ТМ Hifas da Terra.

Дієтична добавка в капсулах «Mushroom Complex» від ТМ Nutrivein виробництва США містить міцелій *Cordyceps sinensis*, плодові тіла *Ganoderma lucidum*, *Chaga*, *Lentinula edodes*, *Pleurotus ostreatus*, *Trametes versicolor* («хвіст індички»). Використовується як засіб для підтримки імунної системи. Капсула для дієтичної добавки «Mushroom Complex» виготовлена з метилцелюлози [2].

Препарат «*Coriolus*» від MycoMedica (Чехія) містить екстракт *Trametes versicolor* в капсулах. Екстракт містить 40% полісахаридів (насправді 43-44%), β-глюкани, крестин, полісахаридопептид PSP, амінокислоти і білки, фенольні сполуки, жирні кислоти – олеїнова, лінолева, ліноленова, пальмітинова, стеаринова кислоти, мінерали, вітаміни. Даний препарат використовується у нутрицевтиці, особливо для профілактики захворювань, пов'язаних із порушенням імунітету. Виходячи з норм ЄС, постачальники MycoMedica пропонують «*Coriolus*» як ветеринарний препарат [2].

ТМ Host Defense (США) випускає лінійку препаратів «Turkey Tail» в капсулах з використанням міцелію гриба *T. versicolor* для імунопідтримки, антиоксидантної дії [3].

Turkey Tail (*T. versicolor*, «хвіст індички») є одним з найбільш вивчених корисних грибів. Він стимулює імунні клітини, водночас забезпечуючи, щоб імунна відповідь не була надмірною. Міцелій гриба *T. versicolor* є пребіотичним джерелом для пробіотичної мікрофлори, даний гриб також покращує мікробіом кишечника [3].

Turkey Tail (*T. versicolor*) демонструє великі перспективи в підтримці імунної системи. У клінічному дослідженні, фінансованому Національним інститутом охорони здоров'я (NIH), було показано, що капсули Hind Defense Turkey® Tail є імунологічно активними [3].

У продуктах Host Defense немає «наповнювачів». Натомість як грибний міцелій, так і ферментований рисовий субстрат у добавках були протестовані та показали, що вони корисні для здоров'я. Капсула для препаратів «Turkey Tail» виготовлена з пулулану [3].

«Mico-Corio» від Hifas da Terra (Іспанія): - висококонцентрована добавка, виготовлена з чистого органічного екстракту плодового тіла *Trametes versicolor* і вітаміну С (з ацероли) в рослинних капсулах з концентрованим морквяним соком. Один з найпотужніших напрямків досліджень в Hifas da Terra зосереджений на постійному вдосконаленні вирощування різних видів грибів (рейші, левова грива, хвіст індички, шиїтаке і майтаке) в біореакторах з використанням сертифікованих органічних субстратів, а також стандартизації якості вихідних інгредієнтів, щоб гарантувати якість кінцевого продукту з кожним лікарським грибом [4].

Таким чином, розглянуті дієтичні добавки або ветеринарні препарати на основі гриба *Trametes versicolor* випускаються у формі капсул з метилцелюлози або пулулану. Препарати містять порошок з плодового тіла *Trametes versicolor*, або екстракт плодового тіла *Trametes versicolor*, або міцелій *Trametes versicolor*.

Список використаних джерел

1. Клечак І.Р., Бісько Н.А., Митропольська Н.Ю., Антоненко Л.О. Вплив джерел вуглецю і азоту в живильних середовищах на накопичення біомаси базидіальними лікарськими грибами роду *Trametes* (Fr.) // Наукові вісті Національного технічного університету України; Київський політехнічний інститут;. – 2014. – № 3. – С. 52–57. – Режим доступу: <http://bulletin.kpi.ua/article/view/52725> (Дата звернення 13.12.2024).
 2. Nutrivein. – Режим доступу: <https://nutrivein.com/products/mushroom-supplement-2500mg-90-capsules> (Дата звернення 10.12.2024).
 3. Host Defense. – Режим доступу: <https://hostdefense.com/products/turkey-tail-capsules?variant=38115258762> (Дата звернення 10.12.2024).
- Hifas da Terra. – Режим доступу: <https://hifasdaterra.com/en/product/mico-corio-psk-eco/> (Дата звернення 13.12.2024).

ФАРМАКОГНОСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЛІКАРСЬКОГО ЗБОРУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ АТОПІЧНОГО ДЕРМАТИТУ

Дроботенко Катерина

здобувачка освіти

Герасимюк Наталія

асистентка

Приступа Богдан

к.б.н., доцент

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії
Одеський національний медичний університет, м. Одеса, Україна

Атопічний дерматит (атопічна екзема) є хронічним запальним захворюванням шкіри, що характеризується періодичними загостреннями та ремісіями. Це поширена патологія, яка зачіпає приблизно 10% населення в різні періоди життя. Причини захворювання включають імунні порушення, генетичні дефекти бар'єрної функції шкіри та зовнішні фактори, які провокують свербіж, розчісування та подальше загострення симптомів [1].

Сучасні терапевтичні підходи передбачають багатокомпонентне лікування, включаючи використання зволожувальних засобів, кортикостероїдів, інгібіторів кальциневрину, фототерапії та антибіотиків для лікування вторинних інфекцій. Однак довготривале застосування деяких препаратів може спричиняти побічні ефекти, що підштовхує пацієнтів до пошуку альтернативних методів, зокрема фітотерапії [2].

Рослинні засоби, що використовуються для лікування атопічного дерматиту, включають лікарські рослини з протизапальними, заспокійливими та антисептичними властивостями. Найефективніші з них – це череда, календула, звіробій, дубова кора, м'ята, кропива, лаванда. Їх дія сприяє зменшенню свербіжу, зняттю запалення та покращенню стану шкіри.

Метою дослідження було розробка рослинного збору для лікування атопічного дерматиту з послідовним встановленням основних морфолого-анатомічних характеристик рослинних компонентів.

Для лікування атопічного дерматиту нами було розроблено рослинний збір який містить сировину череди трироздільної, фіалки триколірної, календули лікарської та обліпихи звичайної.

Череда трироздільна – потужний протизапальний та антисептичний засіб, тоді як фіалка триколірна знімає свербіж, пом'якшує шкіру. До основних властивостей календули лікарської можна віднести антимікробну та загоювальну дію, обліпиха звичайна є потужним джерелом вітамінів та стимулює регенерацію шкіри [3].

Для череди трироздільної характерними є клітини епідерми листка із хвилястими стінками на обох поверхнях листка. Обгортка квітки має гусеницеподібні волоски. Плоди – 3–4-гранні пірамідальні сім'янки з двома остюками, які вдвічі коротші за саму сім'янку.

Для фіалки триколірної притаманні прості листки з довгими черешками, овальними прилистками й округлою або ниркоподібною пластинкою з короткозубчастим краєм і дуговим жилкуванням. Зигоморфні квітки мають подовжені квітконоси, синій віночок із коричневими прожилками, ланцетоподібну чашечку, тичинки із жовтими конічними пильовиками та ценокарпний гінецей.

Для календули лікарської відмічено, що перикарп має два виражені шари: екзокарп з одним рядом прямокутних клітин, вкритих товстим шаром кутикули, та тканина зародка, що складається з тонкостінних клітин. У коровій частині кореня виявлено пігментований шар клітин із бурим ліпофільним протопластом.

Для обліпихи звичайної характерними є яскраво забарвлені плоди з кислувато-солодким смаком і характерним ананасовим ароматом. Листя вузьке, ланцетне, із густим опушенням на нижньому боці, що зменшує випаровування. Мікроскопічно визначено специфічні волоски та особливу будову паренхіми, що важливо для ідентифікації рослинної сировини.

Настої та відвари з цих рослин можуть використовуватися як компреси, примочки або основа для мазей, що ефективно полегшують симптоми захворювання.

Список використаних джерел

1. David Boothe, W., Tarbox, J. A., & Tarbox, M. B. (2017). Atopic dermatitis: pathophysiology. Management of atopic dermatitis: methods and challenges, 21-37.
2. Frazier, W., & Bhardwaj, N. (2020). Atopic dermatitis: diagnosis and treatment. American family physician, 101(10), 590-598.
3. Miere, F., Teuşdea, A. C., Laslo, V., Cavalu, S., Fritea, L., Dobjanschi, L., ... & Vicas, S. I. (2021). Evaluation of in vitro wound-healing potential, antioxidant capacity, and antimicrobial activity of *Stellaria media* (L.) Vill. Applied Sciences, 11(23), 11526.

ВПЛИВ РІЗНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗАМІСНИКІВ НА ПРОТИГРИБКОВУ АКТИВНІСТЬ ПОХІДНИХ 1,2,4-ТРИАЗОЛУ

Притула Руслан

к.фарм.н., доцент

Національний військово–медичний клінічний центр
«Головний військовий клінічний госпіталь», Україна

1,2,4-Триазол є важливою гетероциклічною системою, яка широко застосовується у створенні протигрибкових препаратів завдяки своїм хімічним властивостям та здатності інгібувати синтез ергостеролу у мембрані грибків. Протигрибкова активність таких сполук значною мірою залежить від природи

функціональних замісників, які модифікують електронну структуру молекули, її ліпофільність, зв'язування з ферментами-мішенями та проникність у клітини. Функціональні замісники навколо 1,2,4-триазолу по різному впливають на властивості. Групи, що додають чи відтягують електрони, змінюють електронну густину на триазольному кільці. Це може впливати на здатність сполук взаємодіяти з активними центрами ферментів, наприклад, з 14- α -деметилазою (CYP51), яка є ключовою мішенню для триазольних протигрибкових засобів. Введення гідрофобних груп, наприклад алкільних або арильних замісників, покращує проникність крізь клітинні мембрани грибків, що підвищує ефективність подібних речовин. Однак надмірна ліпофільність може знизити селективність і сприяти токсичності. Об'ємні замісники можуть впливати на здатність триазольних похідних проникати до активного центру ферменту. Наприклад, більші групи можуть спричиняти стеричні перешкоди, знижуючи активність, або, навпаки, посилювати селективність до цільових грибових ферментів. Це може підвищувати специфічність взаємодії та протигрибкову активність. Додавання функціональних замісників у бічний ланцюг може змінювати фармакокінетику молекули, включаючи її розподіл, метаболізм та виведення. Наприклад, введення флуорованих груп збільшує стабільність і біодоступність. Метильні, етильні та ізопропільні групи зазвичай підвищують активність через збільшення ліпофільності, але можуть знижувати водорозчинність. Галогеновмісні замісники (F, Cl, Br) підвищують ліпофільність та стабільність молекули, часто покращуючи протигрибкову дію, а гетероциклічні залишки (піридил, імідазольні кільця) можуть збільшувати селективність і силу зв'язування з мішенню. Рахуючи все вищезазначене, перспективною протигрибковою сполукою виглядає 2-(((3-(2-фторфеніл)-5-меркапто-4Н-1,2,4-триазол-4-іл)іміно)метил)фенол, який містить всі необхідні функціональні фрагменти для прояву зазначеного виду активності. Раціональна модифікація замісників у молекулах 1,2,4-триазолу дозволяє оптимізувати їх протигрибкову активність, біодоступність та селективність. Це є основою для розробки нових ефективних препаратів.

Section: Philosophy

THE HUMANITARIAN MISSION OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

Morska Nataliia

Ph.D in Philosophical Sciences, Associate Professor

Department of History

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

The moral crisis of the late 20th and early 21st centuries actualized the value of education, and modern social challenges, in particular, wars, and before that, the pandemic, clearly emphasized the humanitarian mission of education.

Let's consider the humanitarian dimensions of education in several dimensions .

1. In the global plane, we will single out the nation-building dimension of education, which presupposes the existence of certain national values and forms of social existence, which contribute to the imitation of culture and the preservation of society. Education is decisive in the formation of national consciousness, national identity, and individual characteristics that represent a particular nation to the world.

Education is a significant factor in the formation of the aura of a nation. "Just as there is, undoubtedly, a certain biofield of an individual, so there is also an aura of an entire nation, although it is not visible to the naked eye" [1, p. 7]. Lina Kostenko presented the concept of "humanitarian aura of a nation" [1]. Where the concept of "humanitarian" appears as a category of spirituality, education, and culture.

2. In the social plane, let us pay attention to the cultural-creative dimension of education. Education is a process by which society transfers accumulated knowledge, skills, and values from one generation to another. Education ensures the humanitarian realization of society, reveals its humanitarian essence, and helps to understand the human in a person.

Education is a social institution that, through the identification of people and social communities, ensures the integrity and stability of society and, at the same time, its cultural and national heterogeneity.

Education is both a human right and a necessary tool for the realization of other rights, through which economically and socially marginalized groups of adults and children can escape poverty and find the opportunity to fully participate in the life of their communities.

Through education, society shapes the person it would like to see, promotes the growth of a person into a citizen and representative of culture, with a brightly developed spiritual essence. Education forms the ability to think critically. Blaise Pascal noted that "the greatness of a person is in his ability to think. A person is only a reed, the weakest of nature's creations, but he is a thinking reed" [5]. To destroy a person, very little is needed: a gust of wind, a drop of water is enough, Pascal believes, "but even if the Universe destroys him, a person still surpasses it, because

he realizes that he is parting with life and that he is weaker than the Universe” and emphasizes that “all our dignity is in the ability to think” [5]. And he urged: “Let us try to think with dignity: this is the basis of morality” [5].

3. On the individual level, we will highlight the personality-creative dimension. Education has a fundamental impact on the capabilities and potentials of both communities, in terms of ensuring development and socio-economic success, and on individuals. It is a key factor in human development, as well as expanding their opportunities.

In a broader sense, education includes any action or experience that has a formative effect on the way of thinking, character or physical ability of a person. Education gives people knowledge and information, and also helps to strengthen the feeling of self-esteem and self-confidence, and to realize their own potential.

The most important function of education is the formation of personality! The discovery of man in man! Emphasizing humanity in man, that is, the isolation of the essence of man. Humanity is only the qualities inherent in man: kindness, generosity, benevolence, mercy, sensitivity, attentiveness, etc. Humanity is also humanity, that is, love of humanity, it is the awareness of the equality of man with man” [3, p. 81-82].

The definition of humanity in a person can also be expanded by the activity of conscience, an immanent sense of honor, dignity, in general, the realization of morality as a practical embodiment of morality, as well as "the constant activity of law as an internal necessity and an internal boundary that a person cannot cross. From a religious point of view, it is worth emphasizing that humanity is also the presence and realization of God's special plan in a person" [4, p. 53].

4. A luminous plane, where we highlight the transformational dimension: from quantity to quality. Let us agree with the opinion that the modern education system was going through difficult times even before the pandemic: times of turbulence and transformation. In particular, M. Kulstaeva analyzes various manifestations of the deformation of education in modern culture [2]. Qualitative changes occurred, but, unfortunately, very slowly, not keeping up with the pace of civilizational development.

So, education today is timely! The humanitarian mission emphasizes its great value, especially in times of sharp social transformations. It is an opportunity for a person to maintain integrity, to cherish the human in himself, not to degenerate, but to affirm his own dignity and not to lose his sense of responsibility.

Reference

1. Kostenko Lina. The Humanitarian Aura of the Nation, or The Defect of the Main Mirror: Lecture delivered at the National University "Kyiv-Mohyla Acad." September 1, 1999. 2nd ed. K.: Publishing House "Kyiv-Mohyla Acad.", 2005. 32 p.
2. Kulstaeva Maria. Education and its deformations in modern culture: on the relevance of T. Adorno's theory of semi-education in modern socio-cultural contexts. Philosophy of education. Philosophy of Education . 2017. No. 1 (20) 1 P.153-195.

3. Morska N. The Tragedy of Our Time: Humanity as the Realization of Man, the Natural Right to Self-Value. Humanitarian and Scientific Knowledge: Diversity of Paradigms. Materials of the International Scientific Conference of October 14-15, 2013. Chernivtsi: Chernivtsi National University, 2013. 376 p., pp. 81-85.
4. Morska N. Humanity as a value and demarcation of a person in conditions of war. Value orientations in the modern world: theoretical analysis and practical experience: collection of abstracts of the IV International Scientific and Practical Conference, May 13-14, 2022, Ternopil . TNPU named after V. Hnatyuk. Ed. col .: Morska N.L., Lytvyn L.M., Poperechna G.A. Ternopil: Vector, 2022. 454 p. P.51-55.
5. Petrushenko V. P. Explanatory Dictionary of Philosophical Terms. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, 2009. 264 p.

РОЗУМІННЯ СЕНСУ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Багаєв Денис Олександрович

здобувач вищої освіти бакалаврського рівня

Кафедра медіаінженерії та інформаційних радіоелектронних систем

Харківський національний університет радіоелектроніки

Старікова Галина Геніївна

канд.філос.наук, доцент

Кафедра філософії

Харківський національний університет радіоелектроніки

Сенс життя є одним із ключових філософських питань, яке ставлять перед собою люди з давніх-давен. У різні історичні періоди людство давало на нього різні відповіді, і ці відповіді значною мірою залежали від соціально-культурних умов і панівних світоглядних парадигм. Розглянемо, як змінювалося розуміння сенсу життя крізь такі епохи, як премодерн, модерн, постмодерн і сучасний метамодерн, кожна з яких відображає певний тип мислення, погляду на людину та світ.

В епоху премодерна життя людини розглядалося, перш за все, як служіння Богу та дотримання традицій. Парадигма премодерну охоплює період до XV століття, коли світогляд суспільства переважно формувався релігійними віруваннями та традиціями. В цей час людина розглядала себе як частину Божого задуму, і сенс її існування полягав у виконанні волі Бога, дотриманні заповідей і підготовці до загробного життя. Людям надавався чіткий набір моральних цінностей, що передавався через священні тексти та релігійні інститути, такі як церква. Більшість суспільств були традиційними, з жорсткою ієрархією та закріпленими соціальними ролями. Переміщення між соціальними шарами було майже неможливим, а обов'язки кожного члена суспільства

визначалися його походженням та соціальним становищем. Наприклад, у середньовічній Європі монарх вважався «помазаником Божим», а його влада — священною та незаперечною. Люди сприймали такі ієрархічні структури як частину божественного порядку, тому суспільство залишалося стабільним та стійким до значних змін. Сенс життя в премодерні зводився до покори, слідування заповідям, шанування традицій та очікування кращого існування після смерті.

Земне життя вважалося короткочасною підготовкою до вічності, а всі випробування — перевіркою віри. Навіть архітектура відображала цю парадигму: храми та собори, які будувалися століттями, символізували вічність і нагадували про вищу мету людського існування.

В епоху модерну відбулися принципові ціннісні та світоглядні зміни, і основними критеріями сенсу стали прогрес та розкриття людського потенціалу. Перехід до модерну ознаменувався низкою наукових і культурних відкриттів, які радикально змінили уявлення про світ та людину. Відкриття Америки, а також наукові досягнення, такі, як геліоцентрична система Коперника та друкарство І. Гутенберга, сприяли поступовій відмові від церковної монополії на знання та появі секуляризованого суспільства. Людина модерну бачила сенс життя в пізнанні, творчості та покращенні навколишнього світу. В епоху модерну в центрі уваги була не лише віра, а й раціональне мислення та прагнення до прогресу. Ідеї Просвітництва та Французької революції утверджували право людини на свободу, рівність і прагнення до щастя. Проголошення Декларації прав людини стало однією з найважливіших подій, яка закріпила права кожної людини на гідне існування. У модерні з'явилося поняття суспільного договору, за яким держава повинна служити народу, а не керувати ним від імені божественної волі.

Індустріалізація та технічний прогрес значно підвищили рівень життя. Багато хто почав сприймати людський потенціал як безмежний, а сенс життя — у досягненні прогресу. Наприклад, у ХХ столітті країни, такі як СРСР, оголосили ідеологію побудови «раю на землі» через економічний та соціальний розвиток. Прогрес вважався універсальною цінністю, що з'єднувала індивідуальні прагнення з глобальними цілями.

В часи постмодерну відбувся процес втрати універсальних істин та заміна їх суб'єктивним сенсом людського життя. Постмодерн виник у другій половині ХХ століття як реакція на надмірний раціоналізм і жорсткі ідеологічні системи модерну. Трагічний досвід світових воєн, розчарування у великих ідеологіях, таких як нацизм, комунізм і глобальний лібералізм, привели до перегляду поняття сенсу життя. У постмодерні відкидається ідея абсолютних істин, а сенс існування стає справою особистого вибору кожного індивіда.

Ця парадигма характеризується плюралізмом точок зору, скептицизмом до авторитетів і деконструкцією старих смислів. У мистецтві з'являється іронія та сарказм, художники звертаються до створення картин, що критикують сучасне суспільство, як, наприклад, у поп-арті чи соц-арті. Людина постмодерну не

шукає універсального сенсу життя, адже вважає, що цей сенс є конструкцією, яку можна створювати та змінювати.

В умовах інформаційного суспільства особистість потрапляє під вплив безлічі ідей та образів, а поняття ідентичності стає відносним. В епоху постмодерну світ постає як текст, у якому немає єдино вірного прочитання. Людина може обирати свою роль, створювати власну реальність і надавати власні тлумачення будь-яким подіям. Навіть автор книги «The Hitchhiker's Guide to the Galaxy» Douglas Adams відповідав на питання «У чому сенс життя?» так: «Ти сам надаєш сенс своєму життю...».

Для сучасного напрямку, який отримав назву метамодерну, формуються такі феномени, як «нова щирість» та прагнення до нових цінностей. Сьогоднішня епоха метамодерну, яка стала продовженням постмодерну, об'єднує іронічний підхід постмодерністів із щирим прагненням до духовності та цінностей. Люди метамодерну розуміють, що немає абсолютної істини, але водночас усвідомлюють важливість таких людських почуттів, як співчуття, любов та взаємодопомога. Метамодерн відображає суспільний настрій, де щирість поєднується з самоіронією, а складні питання моралі обговорюються без жорстких суджень. У культурі метамодерну популярні зображення простих людських емоцій, які показують не через іронічну відстороненість, а з глибоким емпатійним підходом. Мультфільми, фільми й інші твори мистецтва передають цю «нову щирість», що не соромиться почуттів, відновлюючи цінність справжніх емоцій. Сенс життя в метамодерні визначається як поєднання індивідуального та суспільного досвіду, де кожна людина не лише будує свій особистий шлях, а й враховує загальні цінності: толерантність, емпатію, взаємоповагу. На відміну від постмодерну, метамодерн визнає, що існують певні універсальні цінності, які важливі для всіх. Однією з таких цінностей є непереносимість жорстокості. Філософ Річард Рорті сформулював це як основний моральний принцип: «Так, ми можемо по-різному бачити світ і прагнути різного майбутнього, але якщо істота здатна відчувати біль, ми не повинні завдавати його. І це єдина універсальна цінність».

Отже, аналіз показав відмінність підходів до питання базових цінностей та сенсу людського життя в різні епохи. Ми бачимо, що, протягом різних етапів розвитку людства, сенс життя постійно змінювався та пройшов складний шлях трансформації. У премодерні весь світ – це Храм Божий. Джерело істини – церква. Знання передаються із покоління в покоління або в рукописному тексті. Все мистецтво присвячено релігії. Суспільство традиційно базується на ієрархії та патріархаті. Уся праця виконувалася вручну. Сенс життя – дотримуватися заповідей. У модерні весь світ – це механізм. Джерело істини – наука. Інформація передається через книги. У мистецтві розквітають нові жанри. Суспільство стає індустріальним. Ручна праця масово міняється на машинну. Сенс життя – пізнати його на сто відсотків і підкорити природу собі.

У посмодерні весь світ – це текст. Істини не існує взагалі. Інформація передається практично зі швидкістю світла. У мистецтві повна деконструкція. Суспільство інформаційне. Основні технології – інтернет. Сенсу життя немає

взагалі, все навкруги хаос та випадковість. Метамодерн можна описати так: «Нова щирість». Хоч ми і бачимо багато іронії та гумору, але це представлено із серйозним обличчям. Діти, на відміну від дорослих, щиро люблять один одного. Намагаються будувати свій особистий рай. Також можна чути, що «Я відчуваю, отже, я існую».

Можна припустити, що зі зміною світоглядної моделі та суспільної системи цінностей будуть відбуватися і нові зміни у розумінні сенсу людського життя.

Список використаних джерел

1. Adams, D. (1979). The Hitchhiker's Guide to the Galaxy. Pan Books.
2. Rorty, R. (1989). Contingency, Irony, and Solidarity. Cambridge University Press.
3. Фукуяма, Ф. (1992). Кінець історії та остання людина. Альфа-Книга.

ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ПЕРЕДУМОВИ «ТЕОРІЇ ЗМОВ»

Юріна Марія Олександрівна

здобувач вищої освіти бакалаврського рівня

Кафедра медіаінженерії та інформаційних радіоелектронних систем

Старікова Галина Геніївна

канд.філос.наук, доцент

Кафедра філософії

Харківський національний університет радіоелектроніки

«Теорії змов» - один із сучасних соціальних феноменів, який насправді має глибокі історичні коріння. Люди можуть вірити у різні речі: у Бога, власні сили, енергію Всесвіту, долю чи нумерологію. Прихильники теорій змов вірять, що усім світом керує не Бог, а обмежене коло впливових людей, які визначають як буде розвиватися світ. Вони вірять, що це «коло» впливає на головні події у світі: вибори в різних країнах, початок пандемій, війн, беруть участь у керуванні засобами масової інформації, на музику, яка повинна транслюватися у маси. Одразу постає питання – чи можливе існування такого «кола» насправді? Чи це лише теорії?

Ідея, що впливові люди сформували свою «таємничу групу», виглядає досить реалістичною, бо ще з давніх часів люди були схильні збиратися у групи та племена. Це дуже вписується в ієрархічну структуру, яка існує в усіх сферах життя: у школі, на роботі, у державних інститутах. В цій структурі над людьми стоїть хтось «вищий», наприклад, вчитель у школі, керівник на роботі, політики у державі. Природно виникає запитання: хто ж «вищий» за політиків?

Однак, якщо «коло» існує, наскільки чіткою повинна бути система його управління, щоб при наявності такої великої кількості країн, впливових людей із різними цілями та поглядами, це «коло» досі не викрили? Можливо, через уміле приховування інформації, або ж тому, що жодного «кола» насправді не існує, і це лише спроба пояснити хаос?

Теорії створюють у сучасних людей ілюзію, що всі біди можна пояснити діями «таємних груп». Це дозволяє звинуватити когось іншого, не помічаючи своїх дій або бездіяльність. Також подібні теорії нерідко будуються навколо ідеї «контролю над усім». Проте чи можливо досягти такого рівня контролю в реальному світі, враховуючи людський фактор, хаотичність людської природи, різноманітність культур, ідеологій і поглядів?

З іншого боку, люди зазвичай дуже негативно реагують на розмови про ці теорії, тому що такі міркування їх жахають. Проте чого саме вони бояться? Невже вони дійсно думають, що абсолютно всі люди можуть мати один світогляд, думку, і тому будуть повністю контрольованими? Людям іноді важко контролювати навіть самих себе – психологічні проблеми, депресія, тривожність, війни впливають на категоричне небажання бути під контролем когось іншого. Проте цікаво, що люди не так категорично реагують на контроль з боку директора фірми, в якій вони працюють, і думають, що вони ще не під «контролем». Людина вже живе в «уявній свободі» і свободі вибору.

І якщо «коло» дійсно контролює все, то чому війни, кризи та хаос тривають? Чи це і є мета, щоб встановити контроль через хаос? Якщо людство стане психологічно нестабільним, і не працездатним, чи не замінять його роботи, які будуть виконувати усю необхідну роботу?

Філософія розглядає ці питання з різних точок зору, не прагнучи одразу знайти відповіді, а заохочуючи глибокі роздуми. Наприклад, чому «таємне коло» завжди описується у негативному світлі, лякаючи читача? Раптом воно складається з багатих альтруїстів, які прагнуть змінити світ на краще, і прагнуть створити порядок, не даючи впливовим людям діяти так, як вони бажають за потрібне? Філософія допомагає краще зрозуміти причини появи теорій змов, їх поширення та вплив на суспільство. Одним з інструментів такого філософського аналізу є пошук світоглядних чинників та передумов формування подібних теорій.

Ми спиралися на особливості наступних типів світогляду:

1) Повсякденний світогляд, у якому людина сприймає світ на основі особистого досвіду та практичного знання, без прагнення глибокого теоретичного осмислення. Вона приймає знання, які є практично корисними та доступними для щоденного життя, без необхідності теоретичного обґрунтування.

2) Міфологічний світогляд, коли люди вірять в існування міфічних істот, героїв та надприродних сил, які створили світ. У міфах світ пояснюється через історії боротьби добра і зла, божественні плани, таємниці та сакральні знання;

3) Релігійний світогляд – це світогляд, заснований на вірі у Бога або вищу силу, яка створила світ з певною метою. Релігійні вірування зазвичай передбачають певні моральні заповіді та віру в загальнолюдські цінності.

4) Науковий світогляд, при якому люди прагнуть до обґрунтованого знання, яке повинно бути доведеним та перевіреним. Такий світогляд базується на фактах, доказах і експериментах для пізнання світу.

5) Філософський світогляд, який базується на пошуку сенсу життя, себе та своєї сутності через роздуми. Люди з цим світоглядом аналізують свої уявлення про світ, шукають аргументацію та логічні висновки.

6) Художній світогляд – людям з цим світоглядом подобається виражати свої почуття та думки через малюнки, вірші, музику, літературні твори або інші види мистецтва. Часто вони керуються почуттями та інтуїцією, а не раціональними аргументами. Попри це мистецтво є важливим способом пізнання та осмислення світу.

Теорії змов можна пов'язати з міфологічним, релігійним і повсякденним світоглядами. Вони схожі до міфологічного світогляду через спрощення складних явищ за допомогою символів і ідей боротьби добра і зла. У сучасному світі популярними є «міфи» про таємні організації та еліти, які нібито керують світом, та відіграють роль демонізованих чи сакральних сил. Теорії змов можуть містити у собі релігійний світогляд, згадуючи ідеї кінця світу та змови проти віруючих. У повсякденному світогляді теорії змов надають «прості» пояснення складним проблемам, які здаються незрозумілими або лякають.

В сучасному суспільстві активним джерелом нових теорій є інтернет та медіа, саме тому прихильників таких теорій часто нарікають за не підтверджені факти і докази, параноїдальні думки. Наприклад, символи на доларових купюрах чи архітектурі старовинних будівель, такі як «всевидяче око» або трикутник, не запевняють науковців про реальність цих теорій. Теорії найчастіше базуються на ірраціональності, емоціях та прагненні до простих відповідей. Можна, наприклад, навіть проаналізувати певні інтернет-джерела на домінування в ньому того чи іншого світоглядного «бачення». Ймовірно, це тільки підтвердить наші гіпотези щодо зв'язків різних типів світогляду з існуванням «теорій змов».

Отже, ми бачимо, що навіть при першому знайомстві з темою «теорій змов» виникає більше запитань, ніж відповідей. Очевидно, до остаточного розуміння сутності цього феномену потрібно провести багато глибоких і змістовних досліджень. І ми вважаємо, що філософсько-світоглядний підхід може допомогти на цьому складному шляху до істини.

Section: Physical Culture and Sports

SLEEP AS AN IMPORTANT FACTOR IN ENHANCING AN ATHLETE'S PERFORMANCE

Kuz Yurii

Ph.D. Sciences in Physics Education and Sports, Associate Professor
Department of Physical Education
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

What does the life of a professional athlete look like? It is usually divided into clear segments – training, rest, competition, rest again. Scientists around the world are working to make the lives of athletes more comfortable, constantly improving training programs so that a professional can demonstrate the best performance.

Biomechanics, dietetics, rehabilitation, nutrition, individual physical training allow you to achieve results that were unimaginable a few decades ago. Of all the necessary components of success, one of the most important is sleep. It is the basis of good health, full recovery after exhausting training. Sleep for an athlete is an important aspect of his daily routine [3].

Sleep means that physiological functions slow down, but the body's active resources are directed towards restoring energy and regenerating tissues, organs, and body systems.

At the cellular level, active recovery work takes place, cells actively break down proteins and amino acids. Therefore, in order to recover well, an athlete's total daily sleep should be at least 8-9 hours, and preferably 10-11 hours per day. During such rest, a sufficient level of testosterone and muscle tissue recovery are ensured.

It is best for athletes to start preparing for sleep from 22:00 to 23:00. In this mode, the athlete will wake up rested and ready for new training. If you cannot get more than 8 hours of sleep a day, the best way out of the situation is to take a nap from 13:00 to 15:00. Human physiology is such that at this time brain and physical activity decreases. A midday nap is the key to the best results in training and an important element of future achievements [4].

Sleep is the most important form of rest. During sleep, our body undergoes ongoing repair, restoring body and mental functions. In the absence of normal sleep, a person experiences memory loss, irritability, depression, difficulty concentrating, and reduced immunity and the ability to repair cells.

The need for sleep depends largely on age. Newborns sleep about 20 hours a day, 6-year-olds - 10 hours, teenagers - 9 hours, adults on average 7 - 8 hours. Long-livers sleep little - no more than 4-6 hours a day. The amount of sleep is considered sufficient if a person does not feel sleepy, can concentrate and during the day does not leave a feeling of vigor and well-being. A study conducted among almost a million men and women aged 45 to 85 years, found that life expectancy is longer in those who sleep 7-8 hours a day [2].

Since sleep is the most useful way to relax, for both athletes and ordinary people, we will provide some tips, following which, you can make it strong, healthy (maybe even conscious) and as comfortable as possible. And so:

- The most beneficial time for sleep is from eleven o'clock in the evening to five in the morning. At this time, when the nervous system is resting and sleep is the most sound, melatonin is most actively secreted - a hormone that helps rejuvenate the body.

- It is recommended to sleep with your head to the north (or east). The requirement for the correct orientation of the body in space is related to the need for coordination of electromagnetic fields. The directions of movement of electromagnetic waves of the earth's crust and a person must coincide.

- If you have complaints of poor sleep, restless sleep or lack of it, it is very important to stick to a routine: go to bed and get up at the same time. It is not recommended to sleep during the day.

- A good sleep indicates a well-spent day. Do not engage in mental and physical work immediately before bedtime - this leads to overexcitation and difficulty falling asleep. Spend less time in front of the computer and/or TV. Physical activity during the day and a walk before bedtime improve its quality.

- Dinner should be light, no later than 3-4 hours before bedtime. Avoid caffeine-containing drinks: coffee, tea, cocoa, chocolate, cola. Caffeine is a stimulant that causes additional fatigue of the nervous system.

- Create a pleasant and relaxing environment before going to bed - put aside everyday chores, listen to calm music, read a book, take a warm shower or bath with soothing herbs. All this helps you fall asleep quickly and sleep soundly.

- The bedroom should be ventilated, dark and quiet. The air in the bedroom should be slightly cool. Warm air does not contribute to healthy sleep and leads to frequent awakenings.

- The right choice of sleeping place is of great importance. Listen to the opinion of orthopedic surgeons. The bed should be quite hard.

- Sleep on your side - it is good for the spine, and also reduces the likelihood of snoring.

- Use auto-training before bedtime - it is a great help for relaxation and healthy sleep.

- Wear comfortable clothes for sleeping [1].

Therefore, sleep is an effective factor in improving an athlete's performance and, as a result, increasing his sports achievements. And following the above simple tips will help not only normalize sleep, but also make it strong and healthy.

Reference

1. Bird, Stephen P. Sleep, Recovery, and Athletic Performance. A Brief Review and Recommendations. 2013.
2. Andrew M. Watson. Sleep and Sports Performance. 2017.
3. Platonov V.M. Modern system of sports training. Kyiv: First printing house, 2021. 672 p.

Section: Politics and Sociology

СТІЙКІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Снітько Дмитро Юрійович

канд. філос. наук, доцент

Криленко Іван Михайлович

канд. іст. наук, доцент

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету
"Харківський політехнічний інститут", Україна

Анотація. Автори торкаються проблеми дослідження основних чинників стійкості української демократії в умовах збройної агресії, що представляється можливим через виокремлення особливостей функціонування демократичного режиму в Україні та виявлення основних показників та соціальних передумов стійкості демократії.

Ключові слова: політика, демократія, Україна, політична свідомість, війна, збройна агресія.

Вступ. Виклики, з якими в умовах збройної агресії російської федерації, сьогодні стикається українська демократія, багато в чому є безпрецедентними для повоєнної Європи. Йдеться не лише про масштаби бойових дій, але й нові способи ведення війни та застосування принципово нових видів озброєння – засоби гібридної війни, інформаційного впливу та навіть використання Росією принципово нових засобів ураження (21 листопада 2024 року було нанесено удар міжконтинентальною балістичною ракетою по місту Дніпро). Тож, українська демократія має задачу зберегти себе за умов відсутності відповідного практичного й теоретичного досвіду реагування на подібні загрози у європейському просторі, що актуалізує увагу до чинників стійкості демократії в Україні.

Мета і задачі дослідження. Автори зосереджують увагу на виявленні основних чинників стійкості української демократії в умовах збройної агресії, що передбачає виконання кількох завдань: виокремлення особливостей функціонування демократичного режиму в Україні; виявлення основних показників стійкості демократії в Україні; пошук основних чинників стійкості української демократії.

Результати дослідження і їх обговорення. Сьогодні демократія в Україні стикається з вимушеними утисками і має протистояти ряду викликів, які ускладнюють процеси застосування різноманітних форм політичної участі громадян (переважно йдеться про обмеження щодо громадської участі у час запровадженого правового режиму воєнного стану). Тому, сучасний етап буття української демократії дослідники позначають як «перехідний», що потребує

повоєнного відновлення, посилення демократичних механізмів та актуалізації місцевого самоврядування [Михальчук, 2024].

Попри усі виклики, Україні вдається не лише чинити збройний спротив агресії, зберігаючи стабільність політичної системи, але й забезпечувати функціонування основних демократичних інститутів і процедур. Попри запровадження воєнного стану в країні та певне обмеження демократичних механізмів, в Україні функціонує парламент, судова система, органи місцевого самоврядування. І навіть при неможливості проведення виборів президента та парламентських виборів в умовах воєнного стану, перебування В. Зеленського на посаді та діяльність Верховної Ради України мають цілком законне обґрунтування конституційними нормами [Чиркін, Кириченко, 2024]. Доказом стійкості української демократії в умовах збройної агресії є звіт "Індекс демократії" групи Economist Intelligence Unit. Згідно із дослідженням, демократичний рейтинг України в 2022 році знизився порівняно з 2021 роком з 5,6 до 5,4 балів – переважно через запровадження воєнного стану Україна втратила кілька балів за критеріями «виборчий процес і плюралізм» та «громадянські права» [«Індекс демократії», 2023]. Це підтверджує також і звіт Economist Intelligence Unit за 2023 рік, в якому Україна зайняла 91 сходинку з показником у 5.1 пунктів (проти 5.4 – у 2022 році) [«Індекс демократії», 2024].

Важливо, що за екстраординарних обставин і попри формальне поступове зниження рівня демократичності в рейтингах, Україна залишається набагато більш демократичнішою, ніж країна-агресор – Росія (144 місце). Таким чином, українсько-російська війна постає як зіткнення двох відмінних політичних режимів і суспільств із різною політичною свідомістю. Українська демократія протистоїть російському імперіалізму та авторитаризму. Відмінність політичної свідомості росіян і українців є не просто фактом, а ще й постає основою здатності українців чинити спротив, адже лежить в основі вибору свободи як способу суспільного існування. І в цьому плані Україна є навіть своєрідним зразком (ідеалом) для інших європейських демократій. Саме ця особливість політичної свідомості українців виявляється також базовою складовою своєрідного імунітету проти агресивного інформаційного впливу з боку російської федерації, що роками намагається підірвати стабільність українського суспільства.

Окрім того, здатність і готовність українського суспільства чинити подальший спротив російській агресії засновується на відмові досягнути миру за будь-яку ціну. Адже такий мир із країною-агресором цілком може означати не лише знищення демократії в Україні, але і втрату (повну або часткову) її незалежності і суверенітету. Переконаність у неможливості прийняття усіх умов агресора має укоріненість у згаданій вище політичній свідомості українців. І здається, попри те, що більшість українців погано знають творчість німецького філософа Іммануїла Канта, вони вперто слідують його пересторозі: «Не можна вважати дійсною будь-яку угоду про мир, яка неявно міститиме підставу для нової війни» [Крепон, 2023].

Зазначені особливості політичної свідомості українців сьогодні розглядаються як ключові засади стійкості української демократії і її здатності протистояти не лише зовнішній російській агресії, але і внутрішньому дрейфу у бік авторитаризму. Серед цих засад є й чітке розуміння українцями того, що війна негативно впливає на суспільство і рівень його свободи, а тому українським суспільством усвідомлюється необхідність подальшого швидкого відновлення функціонування демократичних механізмів після завершення війни, як і переконання, що побудова стійкого демократичного суспільства потребує внутрішньої згуртованості, поваги до прав людини та діалогу з владою [Підсумки форуму, 2024].

Висновки. Здатність української демократії зберігати свою живучість та ефективність ґрунтована на особливостях політичної свідомості українського суспільства, основними з яких є переконання у цінності демократичних інституцій та згуртованість нації у прагненні зберегти свободу і незалежність.

Список використаних джерел

1. Боротьба України за захист своїх кордонів є демонстрацією демократії в дії – дослідження «Індекс демократії» від The Economist. (2023). Громадянська мережа ОПОРА. URL: <https://www.opora.ua.org/>
2. «Демократія під час війни: досвід України та уроки для світу»: підсумки форуму. (2024). URL: <https://pravo.org.ua/>
3. Крепон, М. (2023). Про війну в Україні: ціна демократії. Філософська думка, 1, 131-147. URL: <https://doi.org/10.15407/fd2023.01.131>.
4. Індекс демократії 2023: на якому місці Україна серед держав світу. (2024). URL: <https://psm7.com/uk/>
5. Михальчук, Б. (2024). Учасницька демократія в умовах децентралізації влади в Україні: теоретико-правовий вимір. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, галузь знань 08 – Право. – Національний університет «Острозька академія». Міністерство освіти і науки України, Острог, 2024.
6. Чиркін А., Кириченко В. (2024). Воююча Українська Демократія в дії. Центр політико-правових реформ. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/voyuyucha-ukrayinska-demokratiya-v-diyi/>

Section: Psychology

СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА У ЦЕНТРАХ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Москвіна – Таранчук Анжеліка В'ячеславівна
здобувач вищої освіти магістерського рівня
Кафедра психології та соціальної роботи
Національний університет «Одеська політехніка», Україна

Зростання психічних розладів серед населення є серйозною проблемою для України, де з'являються нові соціальні виклики, включаючи значне соціальне розшарування та зниження рівня життя. Тому ефективне застосування європейських стандартів у профілактиці та лікуванні психічних розладів є важливим кроком для покращення якості життя людей, особливо серед вразливих груп населення.

Особи з психічними розладами стикаються з цілим рядом проблем, таких як низька адаптація, стигматизація та труднощі в отриманні освіти, що значно ускладнює їхню інтеграцію в суспільство. Важливим завданням є зниження цього стигматизованого ставлення через ефективні програми профілактики та підтримки, що сприятимуть кращому розумінню таких проблем і допоможуть людям з психічними розладами знайти підтримку для їх лікування та реабілітації. В Україні активно реалізуються проекти, спрямовані на розвиток місцевих громад, підготовку кадрів та створення відповідних служб. Це включає надання соціальних послуг, аналіз проблем громади, підготовку експертних висновків, а також взаємодію з місцевими органами влади.

Психічно здорова людина здатна адаптуватися до викликів життя, справлятися зі стресовими ситуаціями, швидко відновлюватися після невдач і використовувати складний досвід для свого розвитку. Проте проблеми психічного здоров'я можуть негативно впливати на різні аспекти життя людини. На їхній розвиток впливають такі чинники, як спадковість, соціальне оточення, рівень підтримки з боку близьких, спосіб життя та індивідуальні переживання. Це свідчить про необхідність комплексного підходу до вирішення питань психічного здоров'я, який виходить за межі традиційної охорони здоров'я.

Психічне та фізичне здоров'я тісно взаємопов'язані. Без психічного благополуччя неможливо підтримувати гарний фізичний стан, адже здатність людини робити здоровий вибір, ефективно справлятися зі стресом і вирішувати проблеми зі здоров'ям залежить від її психологічного стану. Вчасне виявлення розладів психічного здоров'я є критично важливим для надання своєчасної та адекватної допомоги. Це дозволяє запобігти погіршенню стану людини та сприяє її загальному благополуччю.

Швидке реагування на розлади психічного здоров'я має вирішальне значення для надання людям своєчасної та належної допомоги, якої вони

потребують на даний момент. Своєчасне реагування на психологічні проблеми має важливе значення для запобігання погіршенню цих станів і сприяння загальному добробуту.

На різних рівнях суспільства — від національного до місцевого — важлива скоординована взаємодія між державними установами, органами місцевого самоврядування та неурядовими організаціями. Їхні зусилля мають бути спрямовані на розробку універсальних рішень для захисту та підтримки всіх членів суспільства, а також на забезпечення адресної допомоги людям із груп ризику.

Ефективне вирішення питань психічного здоров'я передбачає залучення багатьох секторів і галузей. У цьому процесі важливими є такі сторони:

Уряд і політики відіграють ключову роль у розробці та впровадженні нормативних документів, спрямованих на підтримку психічного здоров'я. Вони відповідають за доступність, високу якість послуг і забезпечення гідного ставлення до людей із психічними розладами.

Фахівці у сфері психічного здоров'я та медичні центри забезпечують як стаціонарне, так і амбулаторне лікування, спрямоване на поліпшення психічного стану пацієнтів.

Освітні заклади активно підвищують рівень обізнаності щодо психічного здоров'я серед учнів і студентів, пропонують консультації та готують кваліфікованих спеціалістів у цій сфері.

Роботодавці створюють умови для сприятливого робочого середовища, знижують рівень стресу, пов'язаного з роботою, та заохочують підтримку балансу між роботою і особистим життям.

Соціальні служби надають людям із психічними розладами і їхнім сім'ям психологічну, матеріальну та іншу підтримку, забезпечують доступ до реабілітаційних ресурсів та інших видів допомоги.

Правоохоронні органи, суди та пенітенціарні установи забезпечують дотримання прав осіб із психічними розладами, сприяють доступу до медичних і соціальних послуг.

Сектор безпеки та оборони надає своїм працівникам доступ до психологічної допомоги, що сприяє підвищенню їхньої стійкості та ефективності.

Науково-дослідні установи та університети працюють над розширенням знань у сфері психічного здоров'я через дослідження, розробку нових методів лікування та впровадження інновацій.

Технологічні компанії створюють онлайн-платформи для терапії, телемедичні сервіси та інші цифрові рішення, які роблять допомогу більш доступною.

Люди з власним досвідом подолання психічних розладів беруть участь у створенні програм і політик, що дозволяє зробити їх більш чутливими до реальних потреб користувачів.

Релігійні установи та громадські організації забезпечують емоційну підтримку та залучають громаду до вирішення питань психічного здоров'я, створюючи додаткові ресурси для допомоги.

Ця багатогранна співпраця дозволяє створити комплексну систему, яка враховує потреби кожної людини, сприяє її добробуту та забезпечує доступ до своєчасної, якісної й ефективної допомоги. Таким чином, підготовка до впровадження ефективних профілактичних програм та покращення науково обґрунтованої політики з боротьби з психічними розладами в Україні є важливим етапом у забезпеченні соціального благополуччя та національної безпеки.

Психічне здоров'я – це не лише відсутність розладів. Психічно здорова людина може ефективно функціонувати в різних аспектах життя, зберігати почуття незалежності, продуктивності та соціальної активності. В цілому психічне здоров'я тісно пов'язане зі здатністю формувати та підтримувати здорові стосунки та спілкуватися з іншими людьми, брати участь у громадській діяльності, а це вже дає відчуття причетності.

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА: ЦІННІСТЬ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Складановська Марина

доктор філософії, доцент

Кафедра філософії,

керівник психологічної служби

Богатир Маргарита

здобувачка вищої освіти

ННІ ПДАБА

Український Державний Університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Постановка проблеми: Екологічна культура стає фундаментом сталого розвитку суспільства, адже сприяє формуванню екологічно свідомої поведінки, що забезпечує раціональне використання природних ресурсів і гармонійне співіснування людини з природою. Враховуючи глобальні екологічні виклики такі як зміни клімату, зростання забруднення навколишнього середовища та деградація екосистем, низький рівень екологічної культури призводить до посилення кризових явищ. Виховання екологічної культури, зокрема через освіту та популяризацію екологічних ініціатив, є важливим інструментом для подолання цих проблем і впровадження принципів сталого розвитку у свідомість сучасної людини. Через загострення екологічних проблем екологічна культура стає все більше актуальною. Незважаючи на зростання організацій та міжнародних ініціатив з охорони довкілля, рівень людської свідомості залишається недостатнім.

Вважаємо, що проблема полягає у низькому рівні екологічного виховання та освіти, які, в свою чергу, формують екологічні цінності та відповідальне ставлення до природи, готовність до змін. Для подолання цієї проблеми необхідно інтегрувати екологічну освіту до усіх сфер – від дошкільної освіти до державної політики та соціальних комунікацій.

Основна частина. Екологічна культура - це окрема сфера, не тільки людської діяльності, а й пізнання та духовності, вона об'єднує природне середовище та внутрішній світ людини. Її метою є створення гармонійного зв'язку суспільства та природи, формування високих гуманістичних цінностей та орієнтирів. А також подолання обмеженості людини в контексті постійної боротьби з іншими формами життя.

Основою екологічної культури є екологічна життєдіяльність, що має прояв у різних формах та видах. Об'єктами цієї діяльності можуть бути елементи як живої так і неживої природи, що входять у сферу людських інтересів і піддаються впливу.

Сформована екологічна культура включає різноманіття складових, таких як усвідомлення екологічних проблем, екологічна освіта та виховання, практичні навички екологічно відповідальної поведінки.

Саме усвідомлення наслідків людської діяльності та стану природно-антропогенного середовища є ключовою складовою екологічної культури, адже головне - це відповідальне ставлення до природних ресурсів, відбудова правильної взаємодії природи та людини, та ставлення до природи як до нашого спільного життєдайного середовища. Звісно, цей аспект включає розуміння причин і наслідків екологічних криз, забруднення повітря, води та ґрунтів, зміни клімату, зникнення видів та деградація природних екосистем. Саме усвідомлення характеру проблем та наслідків поведінки має стимулювати індивідів до дій, ініціатив з охорони природи, прагнення до сталого розвитку суспільства та зменшення екологічного сліду заради майбутніх поколінь. Але, нажаль, без формування екокультурних, екоетичних цінностей особистості усвідомлення екологічних проблем не завжди тягне за собою усвідомлення необхідності особистої участі в екокультурній діяльності. Отже, види й форми освіти, просвіти, популяризації екокультурних видів діяльності стають найважливішими мотиваційними аспектами у формуванні екологічної культури молодшої людини.

Екологічна освіта та виховання мають високий вплив на розвиток екологічної свідомості та виховують відповідальне ставлення до природи. Така освіта орієнтована на передачу знань про взаємозв'язок між людиною і довкіллям, розуміння ризику, що несуть екологічні проблеми та розвиває можливість їх ефективного вирішення. Внесення питань екологічної психології в освітні програми підготовки фахівців розширює можливості формування цінностей, а не тільки передачу інформації. Екологічне виховання, у свою чергу, формує навички екологічно доцільної поведінки, а саме сортування відходів, ощадливе використання ресурсів та участь у природоохоронних ініціативах.

Комплексний підхід до екологічної освіти та виховання є основою для формування поколінь, здатних гармонійно взаємодіяти з природою.

Третя наведена складова - практичні навички екологічно відповідальної поведінки, вони забезпечують перехід від теоретичних знань до використання їх на практиці. До них належать як сортування, так і переробка відходів, економія води та електроенергії, раціональне використання ресурсів, вибір "зелених продуктів", які вирощені менш шкідливим для довкілля способом, а також більш сприятливих для здоров'я людини. Ці навички сприяють мінімізації негативного впливу людини на навколишнє середовище та створюють умови для збереження екосистем у довгостроковій перспективі, а також збереження людини як унікального творіння природи. Розвиток таких навичок можливий через освіту, практичний досвід і популяризацію екологічно відповідального способу життя.

Одна з найпоширеніших сучасних задач — впровадження системи сортування сміття, не тільки у комерційній сфері, а й на побутовому рівні, що включає поділ відходів на органічні, папір, пластик, метал і скло. Це дозволить зменшити кількість відходів, що потраплятимуть на полігони та підвищує рівень їх переробки. Ще одним прикладом є популяризація повторного використання речей, застосування багаторазових торбинок замість поліетиленових пакетів, широке впровадження велотранспорту.

На корпоративному рівні прикладами можуть бути "зелені офіси", де використовуються енергозберігаючі технології, здійснюється цифровізація документації для зменшення споживання паперу, а також проводяться заходи щодо екологічної освіти працівників. Крім того, сучасні міста все частіше запроваджують екологічні транспортні системи, включаючи громадський транспорт на електротязі, підтримку каршерінгу електромобілів. Такі ініціативи формують основу для екологічно відповідального суспільства.

Отже, екологічна культура є важливим аспектом який визначає, не тільки ставлення до природи, а й усвідомлення ставлення до екосистем та сталого розвитку суспільства. У світі, де зміна клімату, забруднення довкілля та втрата біорізноманіття становлять загрозу для майбутніх поколінь, розвиток екологічної культури є вкрай важливим завданням. Вона охоплює усвідомлення зв'язку між людьми і природою, відповідальність кожного за збереження ресурсів, а також активну участь у розв'язанні глобальних екологічних викликів. Екологічна культура не обмежується лише знаннями, але включає практичні дії, що сприяють сталому розвитку, такі як енергозбереження, переробка відходів і збереження водних та лісових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Маленко я. Екологічна культура – адаптивний механізм сталого розвитку екологічної метасистеми. Theoretical and practical aspects of modern scientific research. 2023. [Електронний ресурс]Url: <https://doi.org/10.36074/logos-28.04.2023.58> (дата звернення 08.12.2024).

2. Dspace at ferenc rákóczi ii. Transcarpathian hungarian institute: сутність та зміст поняття «екологічна культура». Url: <http://dspace.kmf.uz.ua:8080/jspui/handle/123456789/1434> (дата звернення 08.12.2024).
3. Хилько м. І. Екологічна культура - нова парадигма культури. Держава і право. Серія "політичні науки". 2017. Вип. 77. С. 169–182.
4. Кузьмич д. Екологічна культура молоді як важливий чинник безпечного розвитку суспільства майбутнього. Молодь і ринок. 2024. № 3/223. С. 146–151. [Електронний ресурс]Url: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.301898> (дата звернення 08.12.2024).
5. Ponomarenko s. Integration of the definitions «safety culture» and «environmental culture». В u l l e t i n of oleksandr dovzhenko hlukhiv national pedagogical university. 2020. Vol. 44, no. 3. P. 139–149. [Електронний ресурс] Url: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2020-3-44-139-149> (дата звернення 08.12.2024).

ПІДВИЩЕННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ ПРОГРАМИ «БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР»: МОДУЛЬ «НА КРИЛАХ ПІДТРИМКИ»

Моренко Ольга Миколаївна

к.п.н., доцент

Кафедра педагогіки

та методик навчання,

практичний психолог

Хортицька національна академія

Сінченко Ольга Вікторівна

практичний психолог

Запорізька гімназія №89

Запорізької міської ради

У лютому 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення на територію України, яке кардинально змінило умови життя українців. Війна це екстремальна ситуація, яка вимагає активізації сил та енергії щодо подолання загрози і реалізації базових потреб, що порушені (фізіологічних, потреб в безпеці тощо), що викликає перевантаження та підвищення рівня стресу.

Стрес впливає на всі сфери життя людини, яка його відчуває, змінює її життєдіяльність, часто перешкоджаючи нормальному існуванню, має руйнівний вплив на фізичне і психічне здоров'я, знижуючи працездатність,

погіршуючи концентрацію, викликаючи швидку втому. Для дітей, які мають обмежені ресурси і копінг-стратегії для подолання стресових ситуацій, наслідки цього явища є особливо вираженими. Тому в умовах війни надзвичайно важливо забезпечити дітям підтримку, розвиваючи їхню життєстійкість через формування навичок, які дозволяють ефективно справлятися зі стресом, знижувати рівень конфліктності та підтримувати емоційну рівновагу.

В умовах сьогодення важливим аспектом життя є розвиток життєстійкості здобувачів освіти через формування у них комплексних навичок, що допомагають ефективно справлятися зі стресовими ситуаціями, розвивати емоційну стійкість і соціальну компетентність, а також навички конструктивного спілкування і вирішення проблем. Ці навички допоможуть успішно адаптуватися до змінюваних умов, знижувати рівень конфліктності та підтримувати позитивний емоційний стан у повсякденному житті. Одним із ефективних інструментів підтримки дітей є корекційно-розвиткова програма «Безпечний простір» з модулем «На крилах підтримки», яка сприяє розвитку життєстійкості учнів початкової школи.

Життєстійкість, визначається як здатність особистості адаптуватися до змінюваних умов та зберігати стабільність у стресових ситуаціях (за А.І. Лактіоною та А.В. Махнач). Це важливий компонент життєздатності, оскільки забезпечує психічну стійкість і сприяє збереженню здоров'я.

Життєстійкість, як важлива особистісна змінна, опосередкує вплив стресогенних факторів на соматичне і ментальне здоров'я і успішність діяльності особистості. Таку думку викладає у своїх дослідженнях К.О. Сахарова., порівнюючи поняття «життєстійкість» та «розвиток життєвих навичок». Ці положення Європейської тенденції представлені у технології розвитку життєвих навичок, що позитивно зарекомендувала себе як первинна профілактика саморуйнуючої, аутоагресивної поведінки. Дослідниця порівнює «портрети» життєстійкої особистості і носія життєвих навичок, які мають певну подібність і розуміються як комплекс поведінкових навичок, що забезпечує здатність долати стреси у повсякденному житті та продуктивно взаємодіяти з оточуючими.

Дослідниця виділяє комплекс навичок, що включає навички позитивного і конструктивного ставлення до власної особистості, позитивного спілкування, самооцінки і розуміння інших, управління власними емоціями, адекватної поведінки в стресових ситуаціях, продуктивної взаємодії, самостійного прийняття рішення, вирішення проблемних ситуацій, роботи з інформацією. Особистість, як носій перерахованих навичок може успішно долати життєві кризи.

Тому важливо в умовах воєнних дій розвивати такі навички у всіх українців і особливо у дітей, бо вони найбільше потребують підтримки. Одним із ефективних інструментів підтримки дітей є корекційно-розвиткова програма «Безпечний простір» з модулем «На крилах підтримки», яка сприяє розвитку життєстійкості здобувачів початкової освіти.

Корекційно-розвиткова програма «Безпечний простір» спрямована на розвиток просоціальних навичок і навичок психологічного відновлення, підвищення стійкості до наслідків переживання стресу школярами після психотравмувальних подій.

Модуль «На крилах підтримки» спрямовано на створення безпечного сприятливого середовища для розвитку життєстійкості учнів початкових класів. Кожне заняття допомагає дитині пізнати себе, своїх однокласників, зрозуміти вплив неприємних почуттів на здоров'я людини. Під час занять діти мають можливість розвивати власні комунікативні навички, емоційно-вольову саморегуляцію, вчитися самостійно відновлювати свій психоемоційний стан, звертатися по допомогу в разі надскладної ситуації та допомагати іншим.

В структурі корекційно-розвиткової програми є три взаємопов'язані етапи: стабілізація, відновлення та розвиток. В умовах військових дій, коли діти постійно переживають стрес і загрозу, підтримка психологічної стабільності є надзвичайно важливою. У таких умовах пріоритетним завданням практичного психолога є стабілізація психоемоційного стану дітей, без якого є неможливими розвиток та навчання. Особливо це набуває актуальності в умовах м. Запоріжжя, де найбільша увага має бути зосереджена на забезпеченні потреби в безпечному просторі, що реалізується на стадії стабілізації, оскільки діти перебувають під постійною напругою і в умовах невизначеності. Психологи повинні приділяти особливу увагу методам, які сприяють стабілізації емоційного стану дитини і відновленню її внутрішньої рівноваги.

Під час проведення занять на прифронтовій території пропонуємо підсилити стабілізаційний компонент програми через використання різноманітних методів і технік, серед яких арт-терапія, релаксаційні вправи, розвиток емоційного інтелекту та соціальних навичок. Діяльність психолога має полягати у створенні безпечного середовища, де діти можуть без страху обговорювати свої переживання, не побоюючись осуду чи стигматизації. Це дозволяє не тільки ефективно справлятися з актуальними стресами, але й закладає основи для розвитку стійкості до майбутніх труднощів. Зокрема, арт-техніки з музичним супроводом і елементами символдрами допомагають дітям виразити свої емоції та трансформувати травмуючі переживання у образи і малюнки, що є важливим елементом психологічної реабілітації. Методи релаксації, такі як техніки Джейкобсона, «Метелик», дихальні вправи, допомагають заспокоїти власні думки та повернути відчуття рівноваги, відновити зв'язок із тілом і внутрішнім станом, сприяють зниженню рівня стресу, а вправи на розвиток емоційного інтелекту допомагають дітям розпізнавати й ефективно управляти своїми емоціями. Це дає можливість дітям переживати складні емоції без їх стримування і знаходити шляхи до внутрішнього спокою. Застосування концепції майндфулнес (mindfulness), яка спрямована на подолання хронічного стресу, депресії та надмірної тривоги, що допомагає оволодіти практиками саморегуляції та сприяє усвідомленню своїх думок, емоцій і досвіду у кожний момент життя, через постійне привернення уваги до наших відчуттів і вражень за допомогою усвідомленого дихання.

Необхідно забезпечити дітям можливість відкрито виражати свої почуття, ділитися переживаннями та отримувати необхідну підтримку. Використання дихальних технік і мімічних вправ дозволяє знімати фізичну напругу, що сприяє відновленню внутрішньої рівноваги.

Яскраві мультимедійні матеріали, такі як відео та інфографіка, допомагають глибше осмислити теми, пов'язані зі стресом, конфліктами і ментальним здоров'ям. Заняття включають вправи, ігри, активні перерви та ритуали, які підтримують емоційний стан учасників. Адаптація програми до умов сьогодення та актуальних тем забезпечує ефективність навчання, допомагаючи дітям краще зосередитися та відновити емоційну рівновагу.

Отже, стабілізація емоційного стану є ключовим компонентом роботи психолога з дітьми початкових класів в умовах воєнних дій, що створює основу для подальшого розвитку і навчання. Корекційно-розвиткова програма «Безпечний простір» з модулем «На крилах підтримки» є важливим інструментом підтримки емоційного здоров'я дітей в умовах війни. Вона сприяє розвитку життєстійкості, емоційного інтелекту та соціальної компетентності, що дозволяє дітям адаптуватися до складних умов, знижувати рівень стресу та зберігати психологічну стабільність. Особливо це актуально для м. Запоріжжя, прифронтового міста, де щодня звучать сирени повітряних тривог і відбуваються обстріли. Модифікації і адаптації корекційно-розвиткової програми «Безпечний простір» до конкретних умов з орієнтацією на стабілізаційний компонент програми є необхідною умовою підтримки психологічного здоров'я дітей, що забезпечує її ефективність, допомагаючи дітям подолати період травмуючих переживань і знайти шлях до відновлення та гармонії.

Список використаних джерел

1. Використання ресурсів ОДГ/ОПЛ задля сприяння інтеграції дітей, які опинилися в умовах війни. URL. : <http://surl.li/bsjqf> (дата звернення 30.09.2024)
2. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. Вид.3-тє, доп., виправ. / С.О. Богданов, та ін. / За заг. ред.: В.М. Чорнобровкін, В.Г. Панок. Київ : Унів.вид-во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с.
3. Брошура «Сміливі навчати. Практичний poradnik з подолання професійних труднощів під час війни для освітян». URL. : <http://surl.li/babgbg> (дата звернення 03.12.2024)
4. Де і як навчаються українські діти в часи війни : проблеми, пропозиції, рекомендації. URL. : <http://surl.li/qwqaje> (дата звернення 02.12.2024)
5. Життєстійкість. Повір у себе. Благодійний фонд URL. : <https://povirusebe.org/projects/zhyttyestiykist> (дата звернення 29.11.2024).
6. Життєстійкість: посібник. 2023 65 с. URL. : <http://surl.li/sgirsb> (дата звернення 29.11.2024).

7. Маннапова К.Р. Розвивальна програма для підлітків з неповних сімей щодо формування компонентів життєстійкості з метою поліпшення їх життєздатності. URL. : <http://surl.li/mwbzww> (дата звернення 18.11.2024).
8. Рекомендації з розбудови життєстійкості громад. 2024 96 с. URL. : <http://surl.li/dknvpr> (дата звернення 15.11.2024).
9. Стаємо сильнішими разом : методичний порадиш з використання ресурсів ОДГ/ОПЛ у роботі з дитячими спільнотами задля сприяння інтеграції дітей, які опинилися в умовах війни / укладачі: М. Гриньова, Д. Карпенко, О. Солнцева; за заг. ред. : Н.Г. Протасової, В.В. Полторак, Ю.О. Молчанової. Київ, 2023. 165 с. URL. : <http://surl.li/ttpvch> (дата звернення 01.12.2024)
10. Як впоратися зі стресом під час війни. Міністерство охорони здоров'я України. URL. : <http://surl.li/hdbccm> (дата звернення: 29.11.2024).

АГРЕСИВНІСТЬ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІСІ

Лисенко Ольга Михайлівна

кандидат соціологічних наук, доцент

Луженко Вікторія Павлівна

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Кафедра психології та соціальної роботи

Національний університет «Одеська політехніка», Україна

Вивчення психологічних особливостей прояву агресивності підлітків, а також детермінантів виникнення агресії є вкрай важливим для розширення спектра характерних особливостей життя підлітків і їхнього психологічного благополуччя. Більшість деструктивних проявів у поведінці пояснюють проявами агресії у різних її формах. А тому проблема вивчення природи агресії та її вплив на поведінку підлітків в сучасному суспільстві є досить актуальним. Слід зазначити, що за умов загального підвищення агресії у суспільному просторі проблема агресивної поведінки підлітків набуває більшої гостроти.

Для дослідження агресивності необхідно застосовувати міждисциплінарний підхід. Це пов'язано зі полікаузальністю закріплення агресії у поведінковому репертуарі людини. Слід зазначити, що дослідження цього феномену проводяться на основі методології та предмета вивчення, характерного для кожної з цих наук. Філософи, соціологи, біологи, психіатри, психологи, педагоги, юристи дають свої пояснення даному феномену виходячи з предмета дослідження та кута зору тій чи іншій дисципліни. Найбільш загальні підходи розглядаються на філософському рівні (Є.О. Гальона, Л.П. Котляров, Н.В. Чеботарьова); на соціологічному рівні вивчаються питання агресії як соціального феномену (О.С. Босак, О.В. Волянська, Ю.В. Качанова, Т.В. Шипунова). Проблема агресивної поведінки підлітків присвячені роботи психологів (О. О. Волинська, В.Р. Павелків, В.І.Мурадова, Г. Хоменко та ін.),

соціально-психологічні аспекти прояву агресивної поведінки в підлітковому віці окреслюються аналізом чинників та механізмів соціалізації (Т.А. Бзезян, М. В. Вовканич, О.О. Волинська, А.А. Губко та ін.). Юридичні аспекти агресивної поведінки як форми девіації розглядаються у межах правового підходу (Т.В. Алексєєва, О.А. Дука, Н.І. Ковальчишина, В. І. Тимошенко, А. М. Григоренко, О. Ю. Петечел). Проблемі агресії присвячено багато досліджень у зарубіжній літературі (Л. Берковіц А. Бандура, Р. Уолтерс, Р. Берон, Д. Річардсон, Б. Крейхи, К.Лоренц, Э. Фромм та інші).

Сьогодні особлива увага поділяється прояву агресії в період військового конфлікту (Т. М. Архипова, В. Г. Панк, К. Б. Левченко, І. М. Трубавіна). Психологічним причинам агресії підлітків в умовах війни та охороні здоров'я присвячені роботи Т. М. Архипової, Л. Карамушка, Т. Семигіної, В. Г. Панка, К. Б. Левченко, І. М. Трубавіної та ін. Різні джерела висвітлюють багато аспектів даної проблеми, але це не завжди дає повне уявлення щодо появи агресії у поведінці підлітка. Це зумовлює складність вивчення агресії.

Проблематика агресивності серед підлітків вивчалась І. Астремською, Ю. Жайворонок, Ю. Качановою, О. Мойсєєвою, А. Самойловим та ін.

Агресія зростає в часи критичних вікових періодів. У зв'язку із психофізіологічними змінами в підлітковому віці агресія посилюється в демонстративній поведінці, авторитет із батьків і дорослих повільно перемикається на однолітків [1].

Однак О.О.Волинська, підкреслює, що проблема агресії і агресивності стає актуальною, коли суспільство переживає критичні періоди розвитку [2]. Тобто агресія як психологічний феномен обумовлена не тільки особистісними чинниками, а також залежить від загального стану суспільства.

В даний час термін «агресія» вживається надзвичайно широко. На буденному, побутовому рівні термін «агресія» ототожнюється із насильством. В науковій літературі єдиного бачення та визначення поняття «агресії» не існує [4].

За О. Мойсєєвою «агресія – це свідомий вчинок індивіда, що спричиняє або має на меті спричинити збитки суб'єкту, на який вона направлена. Агресивною слід вважати таку поведінку, яка не відповідає правилам та нормам, встановленим у суспільстві. Агресивність прийнято розглядати, як комплексне особистісне утворення, яке вміщає в собі структурні елементи емоційно-вольової та ціннісної нормативної сфери, а також є механізмом забезпечення скеровування, детермінації та здійснення агресивних вчинків» [3, с. 4].

Це визначення агресії допомагає виокремити особливості прояву агресивності в підлітковому віці. Агресивна поведінка є досить поширеним явищем у підлітковому віці. Агресивна поведінка виконує низку важливих функцій у процесі соціалізації підлітків. Зазвичай вона допомагає вгамувати страхи, захистити свої інтереси, захиститися від зовнішніх загроз і полегшити адаптацію.

Посилюючим чинником агресивності у підлітків є статеве дозрівання, бажання самоствердитись, прагнення до самозахисту. Все це на тлі внутрішнього конфлікту, якій підліток ні зовсім усвідомлює. Зовнішнім фактором можуть стати ситуації, що призводять до значного психоемоційного напруження, соціальне неблагополуччя та ін. [3].

А. Самойлов розглядає чинники формування агресивної поведінки у підлітковому віці. Він звертає увагу на особливості міжособистісних стосунків у сім'ї. Якщо між членами сім'ї відбуваються часті конфлікти, які вирішуються силовими методами, то дитина в процесі соціалізації засвоює агресію як соціальну норму, яка притаманна взаємодії між людьми. Також він відзначає ступінь адаптованості підлітка у колі однолітків, тобто можливість або неможливість досягти бажаного соціального статусу серед них. Засоби масової інформації, сучасне інформаційне середовище також сприяють закріпленню силових, агресивних моделей поведінки [5].

Дослідники виділяють наступні внутрішні причини агресивності підлітків, які є проявом внутрішньо особистісного конфлікту:

- реакція на приниження, висміювання та знущання;
- наслідок обмеження самостійності підлітка, надмірної опіки, відкидання дорослими всілякої ініціативи підлітка;
- виражена екстраверсія (спрямованість на спілкування з іншими);
- прояв едіпового комплексу (переважне спрямування агресивності на дорослого однієї з дитиною статі);
- прояв суперництва між дітьми у сім'ї з метою добитися переваги над сиблінгами;
- реакція на комплекс неповноцінності, прагнення довести свою перевагу над іншими;
- результат фрустрації – тяжкого переживання неможливості задовольнити свої потреби та неможливості у досягненні своїх цілей [3].

Дослідження А. Басса, Л. Берковиця, Д. Зілманна, С. Коена, Х. Міллера показали, що агресія завжди є домінуючою реакцією на фрустрацію і опосередковується багатьма ситуативними, особистісними, а також культурно-нормативними характеристиками.

Когнітивна система підлітка відіграє вирішальну роль у розвитку агресивної поведінки та критичну роль у підтримці звичної агресивної поведінки. Агресивна поведінка може бути результатом дефіциту соціальної інформації, на якомусь ступені протікання когнітивного процесу (кодування соціальних сигналів, репрезентація та інтерпретація сигналів, пошук реакції, вибір реакції, дії) або пояснюється особливостями когнітивних процесів.

Соціальні причини загального характеру набувають різних форм прояву агресії серед школярів через суспільні стереотипи («бідні» та «багаті», «модні» та «старомодні» тощо); культурні норми (масова культура та субкультури, національні особливості культури); соціальна нерівність; нетолерантність суспільства (до психічно хворих, людей з фізичними вадами, загалом до всіх, хто «помітно» відрізняється від «натовпу»); а також неконтрольований

інформаційний простір (спілкування в інтернеті, участь в іграх агресивного змісту, перегляд фільмів не за віком, тощо).

Таким чином визначення і послаблення агресивності у підлітків дуже актуальна тема за умов соціальної небезпеки та невизначеності. Агресивність характеризується поведінкою, спрямованою на заподіяння фізичної чи психологічної шкоди іншій людині, супроводжується емоційними станами гніву, ворожості, ненависті та ін. Ознаки агресивності: впертість, прагнення заперечувати, вимовлятися; забіякуватість, дратівливість; напади гніву, вибухи злості, обурення; намагання образити, принизити; владність, наполягання на своєму; егоцентризм, не вміння зрозуміти інтереси іншого; самовпевненість, завищена самооцінка.

Список використаних джерел

1. Видра О. Вікова та педагогічна психологія. Київ, 2011. 112 с.
2. Волинська О. О. Проблема агресивної поведінки підлітків: фактори та механізми соціалізації. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 3 (30), 2016. С. 117-131.
3. Мойсеєва О. Є. Психологія агресії: вікові та генетичні виміри: навч.-метод. посіб. Київ: КММ, 2010. 128 с.
4. Петечел О. Ю. Теоретичний аналіз проблеми агресії. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2017. Вип. 44. С. 88-102. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2017_44_10.
5. Самойлов А. М. Агресивність як форма девіантної поведінки підлітків. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. 2013. Вип. 39(4). С. 177 – 183.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ У СТАНІ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ

Чернова Тетяна

Доцент, к.м.н.

Саснко Юліана

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Одеського національного медичного університету , Україна

Проблема негативних емоцій і впливу стресу на людину залишалася актуальною протягом всієї історії людства. Питання, пов'язані з формуванням стійкості до стресових ситуацій, продовжують залишатися актуальними в сучасному суспільстві, оскільки психологічний стрес став невід'ємною частиною життя людини, часто призводячи до соціальної дезадаптації та порушень психосоматичного здоров'я . Останнє десятиліття стало часом

серйозних випробувань для українців. Такі події, як Революція Гідності, військові дії в рамках АТО/ООС, пандемія COVID-19, а також повномасштабна війна, розпочата росією, суттєво вплинули на психічне здоров'я населення. За даними дослідження «Аудит потреб у сфері психічного здоров'я населення України», близько половини українців зазнали досвіду, який може бути потенційно травматичний. Ці обставини зумовлюють вплив хронічного стресу на український народ.

Засновником концепції стресу прийнято вважати канадського психофізіолога Ганса Сельє. Він охарактеризував стрес як загальний адаптаційний синдром, що представляє собою неспецифічну реакцію організму на несприятливі обставини. Цей феномен включає в себе комплекс фізіологічних і психологічних змін, що відбуваються у відповідь на потенційні загрози. До таких змін можна віднести викид адреналіну, підвищення артеріального тиску, збільшення частоти серцевих скорочень, посилення кровообігу, збільшення розумової та фізичної активності, придушення апетиту та багато інших реакцій, спрямованих на адаптацію організму. Таким чином, стрес можна розглядати як механізм виживання, вбудований в природу людини.

Однак стрес може мати як позитивні, так і негативні наслідки залежно від його інтенсивності та тривалості. У деяких випадках це допомагає мобілізувати ресурси, але в інших може призвести до серйозних збоїв. Особливо небезпечний хронічний стрес, при якому порушуються захисні механізми організму, що може викликати глибокі психологічні та фізіологічні розлади. Прикладом є підприємці, які працюють у воєнний час, у них знижується здатність контролювати власні емоції, що часто супроводжується нестачею внутрішньої мотивації. Під впливом психосоціального стресу у них виникають психосоматичні прояви, підвищена дратівливість, нетерпимість до інших поглядів, часті імпульсивні рішення, і напади гніву. Високий рівень стресу також негативно впливає на когнітивні здібності, зокрема на увагу, пам'ять і загальну продуктивність.

Хронічний стрес стає серйозною проблемою для багатьох людей, особливо для українців, які стикаються з постійними викликами сучасності. Велика чисельність населення страждають від порушень сну, головного болю, проблем із серцево-судинною системою, а також інших хвороб, які виникають через постійний вплив стресових факторів. Війна, втрати близьких, вимушені переїзди та економічна нестабільність створюють додатковий психологічний тиск. Багато хто відчуває втому, апатію, постійну тривогу, симптоми депресії і хтось навіть стикається з проявами посттравматичного стресового розладу. Замість активних способів боротьби зі стресом, наприклад таких як фізична активність чи звернення до спеціалістів, часто обираються пасивні варіанти, такі як перегляд телевізора або соціальні мережі, алкоголь, наркотики що не є екологічними та ефективними методами вирішення проблем. Ця ситуація потребує комплексного підходу. Люди мають навчатися прислуховуватися до свого організму, емоційного стану, відновлювати баланс між роботою та відпочинком, а також не боятися звертатися за психологічною допомогою.

Самодопомога також є дуже важливим інструментом для зменшення впливу хронічного стресу, і її можна адаптувати для різних груп населення, таких як школярі, робітники, військові чи люди похилого віку. Для цього потрібно проводити освітні заходи, створювати доступні матеріали та використовувати практичні методики. Наприклад, майндфулнес або усвідомленість, передбачає навчання простим практикам, таким як медитація чи дихальні вправи. Для школярів це можуть бути короткі 5-хвилинні заняття в класі, а для військових — вправи на концентрацію перед важливими завданнями. Щоденник подяки — ще один дієвий метод, який допомагає переключити увагу на позитив. Робітників можна навчити записувати три хороші події щодня, щоб знижувати емоційне вигорання. Тілесно орієнтовані вправи, такі як прогресивна м'язова релаксація, допомагають зняти напругу. Люди похилого віку можуть використовувати їх для розслаблення перед сном, а молодь — після напруженого навчання чи роботи. Арт-терапія також є ефективною формою самопомоги. Малювання, створення колажів чи ліплення допомагають виражати емоції. На державному рівні самопомогу можна впроваджувати через освітні програми в школах, поліклініках чи соціальних мережах, де пояснюватимуть переваги методик і навчатимуть їх використанню. Громадські організації можуть організовувати майстер-класи для громади, групи підтримки чи тренінги, які навчають практикам майндфулнес чи управління емоціями через творчість. Для дітей це можуть бути творчі майстер-класи, а для дорослих — вечірні арт-заняття для зняття напруги після робочого дня. Приватні психологи також здатні пропонувати клієнтам ефективні інструменти для зменшення стресу.

На державному рівні можливо створювати центри психологічної допомоги, де люди зможуть отримати безкоштовні консультації. В таких центрах можуть використовуватися методи КПТ, які допомагають клієнтам навчитися розпізнавати деструктивні думки та замінювати їх більш адаптивними. Mindfulness техніки, такі як медитація чи усвідомлене дихання, допоможуть знизити рівень тривоги та покращити здатність зосереджуватися. Регулярно навчати державних психологів сучасним та ефективним методикам допомоги. Для громадських організацій можна запропонувати створювати групи підтримки, де як один із варіантів застосовуються елементи гештальт-терапії, обговорення поточних переживань чи вправи для усвідомлення емоцій, методики, які допомагають зняти тілесні блоки і зажими, пов'язані із травматичним досвідом. У практиці приватних психологів можливо гнучко поєднувати підходи залежно від потреб клієнта. Наприклад, у роботі з хронічним стресом вони можуть використовувати КПТ для змінення негативних переконань, арт-терапію для дослідження емоцій, тілесно орієнтовані техніки для зняття фізичного напруження та психоаналіз для глибокого розуміння причин стресу. Онлайн-консультації дозволяють зробити допомогу доступнішою, особливо для тих, хто не має змоги відвідувати офлайн сеанси. Є ефективним також групові заняття, вебінари, тренінги направлені на психологічну підтримку та психоедукацію.

Для ефективної взаємодії між різними рівнями допомоги важливо створити єдину інформаційну платформу. На такій платформі люди зможуть знайти контакти психологів, адреси центрів допомоги, а також матеріали для самостійної роботи, наприклад, відео з техніками дихання чи поради з управління стресом. Розповсюдження інформації для широкого кола користувачів є дуже важливим аспектом.

Подолання хронічного стресу вимагає комплексного підходу, який охоплює біологічний, психологічний та соціальний рівні. Біологічний компонент спрямований на нормалізацію фізіологічного стану за допомогою фізичних вправ, здорового харчування, регуляції сну та, за необхідності, медикаментозної підтримки. Психологічна робота передбачає трансформацію дисфункціональних переконань і поведінкових моделей через когнітивно-поведінкову терапію, а також застосування технік емоційної регуляції, одним із ефективних методів є майнфулнес. На соціальному рівні важливим є створення сприятливого середовища, яке включає розвиток асертивної комунікації та відновлення міжособистісних стосунків. Така інтеграція методів не лише допомагає знизити рівень стресу, а й сприяє формуванню здорових звичок і підвищенню якості життя людей, закладаючи основу для довготривалого благополуччя.

Список використаних джерел

1. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
2. Психологія стресу та стресових розладів : навч. посіб. / уклад. О. Ю. Овчаренко. К. : Університет «Україна», 2023. 266 с.
3. Prib, H., & Bobko, O. Psychological characteristics of entrepreneurs working in stress-related conditions. Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology", 9(2), 2023. p.57-67. <https://doi.org/10.52534/msu-prp2.2023.57>
4. Сіренко Т., Кухарук О., Фроленкова О. : Управління стресом та самопомоги під час бойових дій та у післявоєнний період, спрямований на медичних працівників: посіб. Київ, 2023. 68 с. URL: https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user92/Posibnyk_Upravlinnya_Stresom_Sirenko.pdf (дата звернення 25.11.24)

Section: Technical Sciences

ДИЗАЙН СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАПУСКУ ТРАНСПОРТНИХ ДРОНІВ З АВТОМОБІЛЯ

Поповіченко Сергій Анатолійович

кандидат технічних наук, доцент

Сліпуха Даніїл Сергійович

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кафедра промислового дизайну та комп'ютерних технологій

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені М. Бойчука

В сучасних реаліях російського вторгнення в Україну надзвичайне поширення набуває все, що пов'язане з дронами. Розробка дронів, електронних компонентів для дронів, систем керування та платформ для запуску дронів породжує появу дослідницьких та інженерних об'єднань, що створюють дрони, модернізують їх та все, що з ними пов'язано. [1,2]

Аналіз сучасних досліджень безпілотних літаючих систем демонструє великий попит на вивчення, створення різноманітних літальних апаратів та допоміжних систем, високим попитом користуються новітні сфери використання дронів, різноманітні інженерно-технічні та дизайнерські рішення дають важливий внесок в розвиток сучасних безпілотних літальних апаратів. [3]

Рис. 1. Мультикоптер аграрний Reactive
Drone Agric RDE-616 Professional

Особливе значення для фронту мають великі вантажні дрони коптерного типу, вони поширені завдяки можливості виконувати широкий спектр завдань, обумовлений їх відносно великою вантажопідйомністю: виконання одиночних скидів потужних боєприпасів, або декількох більш легких боєприпасів, доставка на віддалені позиції боєприпасів, харчів, ліків та інших матеріально-технічних засобів (рис.1). Малогабаритні дрони достатньо зручно запускати вручну, використовуючи спеціальні розбірні кронштейни. Встановлений на кронштейні дрон приводиться в дію, під нього можна підвісити боєприпаси чи вантаж і після активації запустити. У випадку з коптерами великої вантажопідйомності ручний запуск стає не зручним, на вивантаження дрону з автомобіля та його встановлення на ґрунті на спеціальних підпорках втрачаються сили. І що дуже важливо – це вимагає відносно значних витрат часу, що в умовах бойових дій є суттєвим негативним

фактором. Вирішенням цієї проблеми може бути використання систем для запуску транспортних дронів з автомобіля. На рис. 2 представлено можливий варіант дизайну такої системи (без захисних кожухів).

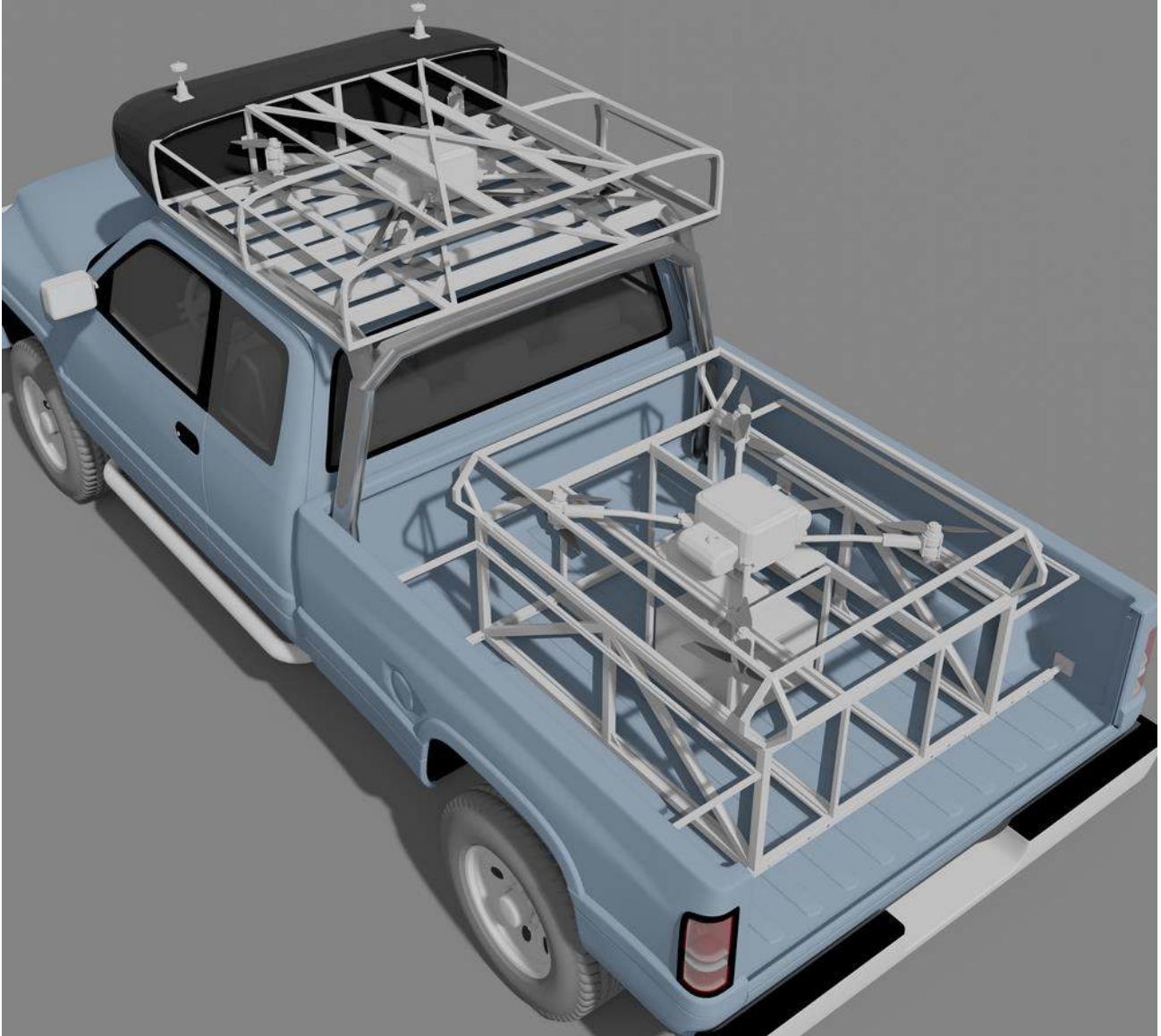

Рис. 2. Дизайн системи для запуску транспортних дронів з автомобіля (показано без захисних кожухів)

Дизайн системи проектувався для встановки на пікап. Система являє собою дві рамні конструкції, які встановлені на багажнику та на даху автомобіля. Дрон встановлюється в спеціальних тримачах, які фіксують його під час перевезення. Система передбачає зручне розміщення додаткових акумуляторів для дронів, з матою швидкої заміни розряджених. Система захищена кожухами з пластику чи скловолокна, які розсуваються автоматично перед запуском, та закриваються після повернення коптера на базу (рис. 3.).

Дизайн системи для запуску транспортних дронів з автомобіля базується на концепції комплексного вирішення задач, що пов'язані із безпекою, адаптацією до реальних умов та ефективністю. Запропонована система може в перспективі забезпечити надійне транспортування дронів, мінімізувати ризики

пошкоджень під час руху, а також забезпечити швидкий і зручний процес запуску дронів без необхідності спеціальної підготовки.

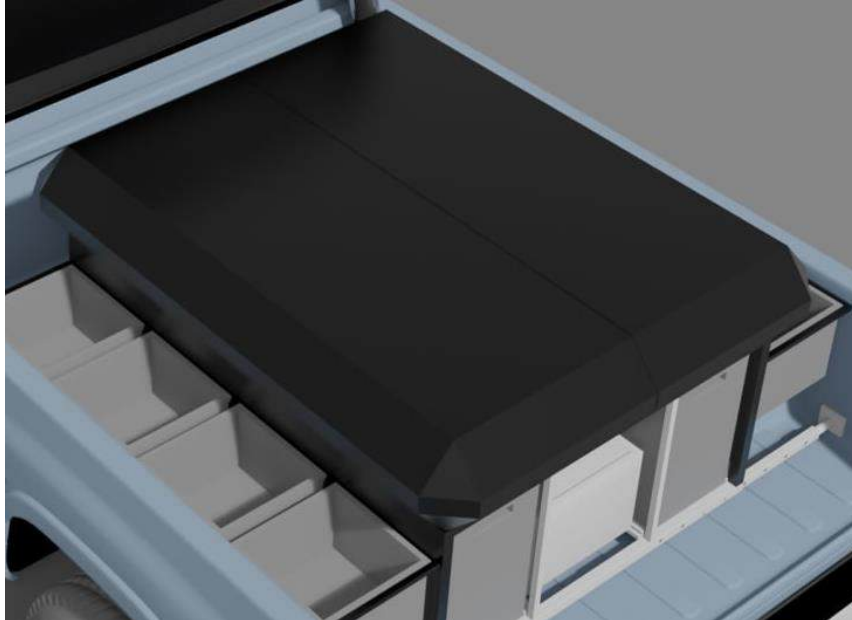

Рис.3. Дизайн системи для запуску транспортних дронів з автомобіля (показано з встановленими захисними кожухами)

Інтеграція з автомобілем дозволяє забезпечити стабільність та безпеку системи. Конструкція повинна бути адаптована до стандартних моделей автомобілів, що дозволить легко встановлювати систему на різні моделі транспортних засобів. Платформи для зберігання дронів, що розташовані в кузові та на даху автомобіля, забезпечують надійну фіксацію та швидке висування техніки на стартову позицію. Автоматизація запуску та керування дорном значно підвищить зручність експлуатації. Система автоматичного запуску дронів дозволяє зменшити час підготовки та забезпечити безперешкодний процес у будь-яких умовах. Розробка подібних систем є перспективною та потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Єрмаков В. Ю., Ізвалов О. В. Аналіз сучасних досліджень безпілотних літальних апаратів: Центральнотраїнський науковий вісник. Технічні науки. м. Кропивницький: ЦНТУ, . 2019, вип. 2(33). С. 43-49
2. Дронарня. Українські дрони для фронту. Режим доступу: URL: <https://dronarnia.com.ua/> (дата звернення 09.12.2024)
3. DroneUA відкритий центр розробки нових технологічних рішень <https://drone.ua/>
4. Вантажні квадрокоптери. Режим доступу: URL: <https://modelistam.com.ua/ua/kvadrokoptyery/gruzovye-c-1401/> (дата звернення 09.12.2024)

ДИЗАЙН СТАНЦІЇ ДЛЯ ПІДЗАРЯДКИ ДРОНІВ НА ОСНОВІ КАТАМАРАННОЇ КОНСТРУКЦІЇ

Поповіченко Сергій Анатолійович

кандидат технічних наук, доцент

Олійник Павло Вікторович

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кафедра промислового дизайну та комп'ютерних технологій

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені М. Бойчука

В останній час використання дронів стало актуальним в багатьох сферах, починаючи від відео та фото зйомки, сільського господарства, сфери безпеки тощо. Особливо стрімко технології безпілотних літальних апаратів почали розвиватися під час Російсько-української війни. Багато наукових досліджень, серед яких [1,2], присвячені дослідженням безпілотних летальних апаратів, та усіх суміжних галузей – керування, конструювання, організації автономного виконання задач, тощо. Окрім наукових досліджень в стінах науково-дослідних організацій на рівні суспільства волонтерами організуються виробництва дронів де втілюються результати наукових праць та реального практичного досвіду використання у бойових діях [3,4].

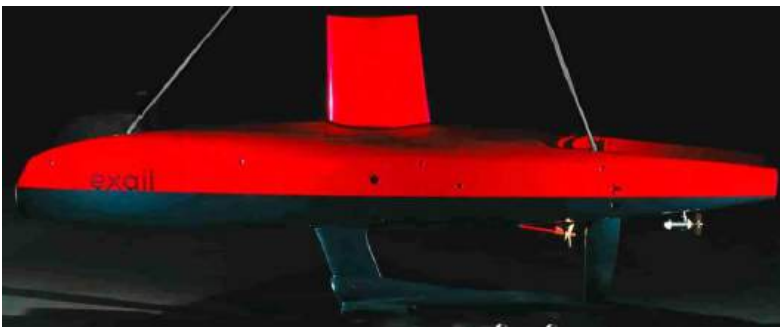

Рис. 1. Безпілотний човен DriX 0-16

Окрім використання дронів над сушею часто виникають ситуації, коли повітряні дрони використовуються над водною поверхнею. Також широкого застосування набули морські дрони. Морські дрони отримали широке застосування в

екологічному моніторингу та вивченні довкілля. [5,6] Слід відзначити, що актуальним стало питання автономного морського дрону, якій міг би слугувати базою для дронів повітряних, переносити їх на великі відстані, слугувати ретранслятором та виконувати підзарядку. [7] Безпілотний човен DriX 0-16 є одним з прикладів таких надводних дронів, які можуть нести на собі інші дрони.

Було запропоновано зробити спробу розробки дизайн-концепції станції для підзарядки дронів на основі катамаранної конструкції. (рис. 2)

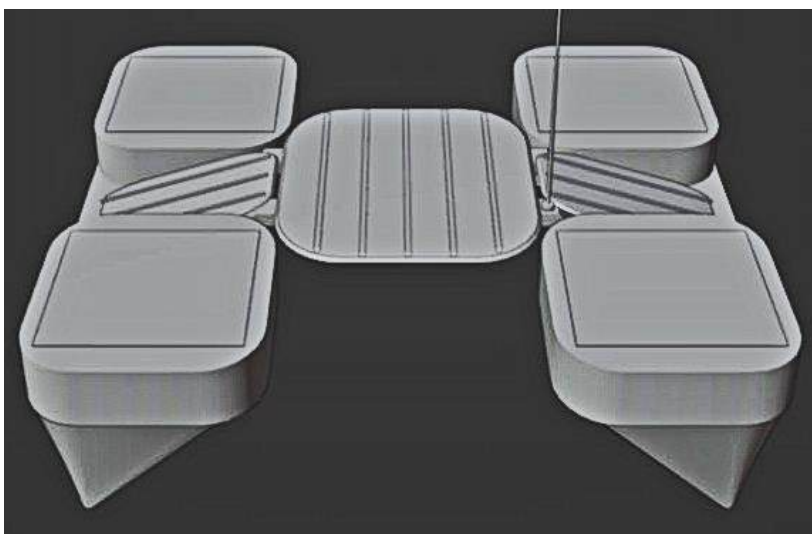

Рис. 2. Дизайн-концепція станції для підзарядки дронів на основі катамаранної конструкції

Станція для підзарядки дронів являє собою плаваючий каркас катамаранного типу, на якому встановлюються сонячні батареї, акумулятори для накопичення енергії, систему ретрансляції та керування дроном-катамараном та літаючих дронів, що знаходяться в чотирьох контейнерах по кутам корпусу катамарану та закриті створами, що

автоматично розкриваються. Подібна станція дозволить забезпечити доставку декількох дронів по воді на визначену відстань, автоматичний їх запуск, керування шляхом роботи ретрансляючої системи. Після виконання завдань дрони повертаються в контейнери на катамарані для підзарядки.

Список використаних джерел

1. Кучеренко Ю. Ф., Науменко М. В., Кузнєцов М. Ю. Аналіз досвіду застосування безпілотних літальних апаратів та визначення напрямку їх подальшого розвитку при веденні мережецентричних операцій. Системи озброєння і військова техніка. м. Харків, ХНУПС - 2018. - № 1. - С. 25-30
2. Єрмаков В. Ю., Ізвалов О. В. Аналіз сучасних досліджень безпілотних літальних апаратів: Центральнотукраїнський науковий вісник. Технічні науки. м. Кропивницький: ЦНТУ, 2019, вип. 2(33). С. 43-49
3. Дронарня. Українські дрони для фронту. Режим доступу: URL: <https://dronarnia.com.ua/> (дата звернення 09.12.2024)
4. DroneUA відкритий центр розробки нових технологічних рішень <https://drone.ua/>
5. Не тільки шпигуни: дрони в дослідженнях дикої природи. Режим доступу: URL: <https://my.science.ua/ne-tilky-shpyguny-drony-v-doslidzhennyah-dykoyi-prirody/> (дата звернення 09.12.2024)
6. Надводний дрон завершив першу навколосвітню подорож навколо Антарктики. Режим доступу: URL: <http://www.demetra5.kiev.ua/ua/news/176> (дата звернення 09.12.2024)
7. Новий морський дрон Exail DriX 0-16 може плавати місяць та нести інші безпілотники Режим доступу: URL: <https://focus.ua/uk/digital/633487-noviy-morskiy-dron-exail-drix-0-16-mozhe-plavati-misyac-ta-nesti-inshi-bezpilotniki-foto> (дата звернення 09.12.2024)

ДИЗАЙН МОДУЛЬНОГО ГІБРИДНОГО ДВОКОЛІСНОГО ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Поповіченко Сергій Анатолійович

кандидат технічних наук, доцент

Пічка Олеся Миколаївна

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Кафедра промислового дизайну та комп'ютерних технологій

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені М. Бойчука

Різні дизайн-концепції легких двоколісних індивідуальних засобів пересування є сучасною відповіддю на виклики до сучасного транспорту, а саме скорочення викидів парникових газів та зменшення використання викопного палива. У сучасному місті електродвигуни, дозволяють забезпечити екологічно чисте пересування на коротких дистанціях, зменшуючи шумове і повітряне забруднення середовища. Двигуни внутрішнього згоряння можуть бути використані для подолання тривалих маршрутів, забезпечують великий запас ходу, зберігають зручність для користувача. [1-3]

Гібридний дизайн самокатів та моторолерів поєднує переваги обох типів транспортних засобів. Значна перевага гібридної концепції - зменшення залежності від інфраструктури для зарядки, що в більшості регіонів перебуває на етапі розвитку. Таке технічне рішення сприяє більш ефективному використанню ресурсів. Акумулятори потребують менше мікроелементів, що знижує екологічні витрати, які пов'язані з видобутком та утилізацією. Рекуперація енергії при гальмуванні дозволить підвищувати ефективність системи. Зважаючи на сказане, запропоновано розробку гібридного модульного транспортного засобу. Модульна конструкція забезпечить швидку трансформацію самокату в моторолер. Зі збереженням існуючої мобільності можливість трансформації додає зручності та варіативності у користуванні, відкриває нові можливості для користувачів. Гібридний концепт полягає в використанні портативного генератору для зарядки акумуляторів, модульна конструкція забезпечує легкий демонтаж генератору, який може бути використано в побуті або в надзвичайних ситуаціях.

Говорячи про дизайн пропонованого концепту, слід відзначити мінімалістичний підхід стосовно виконання окремих деталей, та загального зовнішнього вигляду (рис. 1, 2)

Рис. 1. Модульний транспортний засіб у вигляді самокату та демонтованим генератором

Рис. 2. Модульний транспортний засіб у вигляді скутера з встановленим генератором

Малогабаритний генератор встановлюється в спеціальному розробленому лаконічному корпусі і може бути демонтованим (рис.1). Генератор, зафіксований на корпусі самокату дозволяє перетворити його в моторолер (рис. 2). Конструкція скутера передбачає простоту в демонтажі та встановленні різних елементів. Цей механізм забезпечує швидкість трансформації, а користувачі можуть без зайвих зусиль та витрат часу підготувати скутер до експлуатації.

Завдяки продуманій системі з'єднань, елементи легко фіксуються, що знижує ризик можливих ушкоджень під час використання. Дизайн гібридного електроскутера не лише функціональний, але й сучасний і привабливий. Використання обтічних форм і яскравих кольорів допомагає створити візуально привабливий продукт, що привертає увагу молоді. Кольорове рішення стримане.

Розробка подібного дизайну є актуальною а модульні гібридні двоколісні засоби пересування потребують подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Harris A. The Scooter Bible: A Complete Guide to Scooters and Scooter Culture. Boulder: Velo Press, 2008. — 256 с.
2. Sleight A. The Rise of the Scooter: How and Why They Became the Hottest Mode of Transport. Sleight A. London: Independent Publishing Network, 2017. 312 с.
3. Motorcycle Basics: An Introduction to Motorcycle Design and Ergonomics / Moss D. New York: McGraw-Hill, 2007. 180 с.

Новий морський дрон Exail DriX 0-16 може плавати місяць та нести інші безпілотники Режим доступу: URL: <https://focus.ua/uk/digital/633487-noviy-morskiy-dron-exail-drix-0-16-mozhe-plavati-misyac-ta-nesti-inshi-bezpilotniki-foto> (дата звернення 09.12.2024)

СУЧАСНИЙ СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ ВІТРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Юріцин Іван

здобувач вищої освіти

Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

Вітроенергетика є важливим напрямком в електроенергетиці в країні, який інтенсивно розвивається завдяки використанню альтернативних джерел енергії. Вона базується на перетворенні кінетичної енергії вітру в електричну за допомогою вітроенергетичних установок (ВЕУ) [1–3].

Вітроелектростанції інтегруються в загальну електромережу, а малі вітрогенератори забезпечують електроенергією окремі райони або будівлі. Незважаючи на переваги, розвиток вітроенергетики супроводжується технічними та економічними викликами, такими як надійність, ремонт і утилізація вітрогенераторів та ін.. Відповідно, на сьогодні актуальним питанням є дослідження застосування вітроенергетики з урахуванням вимог сьогодення.

Мета: Аналіз сучасного стану впровадження вітроенергетичних установок в Україні та світі, перспективи подальшого розвитку вітроенергетики.

Застосування вітрогенераторних установок дозволяє отримати більш ефективну генерацію електроенергії на рівні 95 %, при цьому втрати під час її передачі не перевищуватимуть 10 % [1]. Однак не вся енергія вітру, що проходить через вітротурбіну, може бути перетворена в механічну енергію. Вітрогенератор створює опір повітряним масам, що призводить до часткових втрат енергії через тертя. Найкраща продуктивність генератора досягається, коли швидкість потоку за турбіною становить 65 % від початкової швидкості, при цьому вона не може бути рівною нулю.

У найефективніших вітрогенераторах коефіцієнт потужності досягає 0,4, що відображає ефективність використання енергії вітрового потоку вітрогенератором. Вимоги до напруги та частоти для вітрових електростанцій дуже високі при підключенні до загальної електромережі, але не такі високі – при використанні для освітлення або опалення.

Як правило, вітроелектричні установки складаються з наступних функціональних частин: первинного перетворювача, електричного генератора, опорно-поворотного пристрою, системи керування ВЕУ [3]. Основні вимоги до встановлення вітрових турбін та їх короткий опис наведено у таблиці 1.

За останні п'ять років ВЕУ в Україні значно збільшили частку електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел, сприяючи зменшенню викидів CO₂ та залежності від викопного палива. Розвиток вітряних електростанцій підвищив енергетичну самодостатність країни. Використання відновлюваних джерел енергії важливе під час військового стану, оскільки

дозволяє подолати енергетичну кризу. ВЕУ відіграють важливу роль у стратегії України щодо збільшення частки відновлюваної енергії до 2030 року [4], допомагаючи виконувати міжнародні зобов'язання щодо боротьби зі зміною клімату. У таблиці 2 вказані провідні регіони вітроенергетики в Україні.

Таблиця 1 – Вимоги до встановлення вітрових турбін

Вимога	Характеристика (опис)
Вітровий потенціал	Необхідно вибрати місце з достатніми вітровими ресурсами. Швидкість вітру повинна бути стабільною і, як правило, становити не менше 4-5 м/с, щоб генератор працював економічно.
Відстань від населених пунктів	Вітрогенератори встановлюються на певній відстані від житлових об'єктів, щоб мінімізувати шумовий вплив і візуальне забруднення. Зазвичай це не менше 300-500 м.
Місцевий рельєф	Найкраще підходять відкриті ділянки без вітрових перешкод, наприклад, рівнини або пагорби.
Гігієнічні стандарти	Необхідно дотримуватися встановлених стандартів щодо шуму та електромагнітних випромінювань, щоб не порушувати гігієнічні умови для людей і тварин.
Фундаменти і вежі	Вітрогенератори вимагають міцних фундаментів, щоб забезпечити витримку конструкції сильних вітрових навантажень. Вежі повинні мати необхідну висоту для досягнення оптимальної швидкості вітру.
Мережа	Важливо щоб вітрова турбіна була підключена до електромереж у і або, у випадку автономних систем, до акумулятора. Підключення до електромережі вимагає дотримання стандартів напруги і частоти.
Оцінка впливу на навколишнє середовище	Необхідне дослідження для оцінки впливу на птахів, кажанів та іншу місцеву фауну. У деяких випадках встановлення може бути обмежене, якщо об'єкт знаходиться в природоохоронній зоні.
Захист ландшафту	Вітрові турбіни повинні мінімізувати свій вплив на природний ландшафт і гарантувати, що вони не будуть негативно впливати на екосистеми.
Блискавкозахист	Вітрові турбіни потребують систем блискавкозахисту через їх висоту та розташування в зонах сильних вітрів.
Системи моніторингу та технічного обслуговування	Важливо регулярно контролювати технічний стан генератора, щоб запобігти поломкам і підвищити безпеку експлуатації.

Таблиця 2 – Регіони вітроенергетики в Україні

Область	Кількість турбін	Вироблено електроенергії	% від енергосистеми
Запорізька	Понад 1000	2,5 ТВт на рік	15–20 %
Херсонська	Понад 500	1 ТВт на рік	10 %
Миколаївська	Близько 200	0,6 ТВт на рік	5–7 %
Одеська	Понад 300	0,8 ТВт на рік	4–6 %
Донецька	Понад 300	0,5 ТВт на рік	3–5 %
Львівська	Близько 100	0,2 ТВт на рік	2–3 %
Івано-Франківська	Близько 100	0,2 ТВт на рік	1–2 %

Перспективні регіони для встановлення вітрових турбін в Україні:

1. Південні регіони (Одеська, Миколаївська та Херсонська області) мають високий потенціал для вітроенергетики завдяки своїй близькості до Чорного моря.

2. Східні регіони (Запорізька та Донецька області) та узбережжя Азовського моря мають постійно сильні вітри.

3. Західні регіони (Львівська та Івано-Франківська області) є перспективним регіоном, хоча їх висота і топографія роблять вітроенергетичний потенціал низьким.

4. Степові райони півдня та сходу України підходять для вітроенергетики завдяки рівнинному рельєфу та постійним вітрам.

Слід відмітити, що вироблення електроенергії за допомогою ВЕУ в Україні з кожним роком зростає. У таблиці 3 наведено виробництво електроенергії за останні п'ять років.

Таблиця 3 – Виробництво електроенергії в Україні за допомогою ВЕУ

Рік	Опис
2019	Україна виробила приблизно 2,1 ТВт·год вітрової електроенергії.
2020	Обсяг виробництва вітрової електроенергії зріс до близько 2,7 ТВт·год, завдяки новим вітропаркам, які були введені в експлуатацію.
2021	Вироблено приблизно 3,3 ТВт·год вітрової електроенергії. Розвиток нових проєктів та інвестицій сприяв збільшенню потужностей.
2022	Через військові дії в Україні виробництво вітрової електроенергії зазнало значного падіння. Однак у звітах зазначалося, що за рік було вироблено близько 1 ТВт·год.
2023	Поступове відновлення вітрової енергетики стало можливим, і за попередніми оцінками, вітрові електростанції знову почали активно генерувати електроенергію, проте точні дані поки що вимагають підтвердження (виробили близько 1,7 ТВт·год).

У таблиці 4 наведено провідних виробників ВЕУ. Ці виробники постачають турбіни як для наземних, так і для офшорних вітрових електростанцій і контролюють значну частину світового ринку, що робить їх ключовими учасниками в глобальному енергетичному переході. Китай являється основним виробником.

Таблиця 4 – Провідні виробники ВЕУ

Виробник (країна)	Опис
Goldwind (Китай)	Лідирує у виробництві турбін завдяки великим проєктам, особливо в Китаї. Високий внутрішній попит на відновлювану енергію збільшує його частку на ринку.
Envision (Китай)	Друга за обсягами виробництва. Відома інноваційними технологіями, такими як цифрові рішення для управління енергосистемою та гібридними установками.
Vestas (Данія)	Vestas позиціонується як великий європейський виробник, що працює на ринках США та Європи. Компанія відома своїми надійними турбінами та великими офшорними проєктами.
Windy (Китай)	Стабільне зростання на китайському ринку, пропонує як наземні, так і офшорні турбіни.
Mingyang (Китай)	Один з лідерів офшорних проєктів, активно розширює свої позиції в Китаї та за кордоном.

Продовження табл. 4

Виробник (країна)	Опис
Siemens Gamesa (Іспанія)	Провідний європейський виробник, що спеціалізується на великомасштабних офшорних проектах. Відіграє ключову роль у задоволенні європейського попиту на відновлювану енергію.
GE Renewable Energy (США)	Найбільший американський виробник. Відомий своїми інноваційними розробками офшорних вітрових турбін.
Nordex (Німеччина)	Активно працює на європейському ринку, фокусуючись на середньо- та великомасштабній наземній вітроенергетиці.
Shanghai Electric (Китай)	Розширює інфраструктуру вітрових електростанцій в Китаї, в основному фокусуючись на офшорних проектах.
Eastward Electric (Китай)	Швидко набирає обертів завдяки попиту на внутрішньому ринку Китаю та державній підтримці.

Країни світу не відстають у використанні відновлювальної електроенергії за рахунок ВЕУ та маю результати вказані в таблиці 5 [5].

Таблиця 5 – Країни світу за виробництвом електроенергії ВЕУ

Країна	Кількість турбін	Вироблено електроенергії	% від енергосис.
Китай	Понад 300 тис.	400 ТВт·год	11–12 %
США	Понад 70 тис.	140 ТВт·год	9–10 %
Німеччина	Близько 30 тис.	110 ТВт·год	25–27 %
Іспанія	Близько 25 тис.	20 ТВт·год	20–22 %
Індія	Понад 10 тис.	30 ТВт·год	9–10 %
Великобританія	Близько 10 тис.	30 ТВт·год	25–27 %
Франція	Понад 8 тис.	20 ТВт·год	7–8 %
Бразилія	Близько 9 тис.	20 ТВт·год	9–10 %
Туреччина	Близько 10 тис.	20 ТВт·год	10 %
Португалія	Близько 5 тис.	12 ТВт·год	25–30 %

Висновки. Проведений аналіз поточного стану розвитку вітроенергетичних установок в Україні та світі показав, що за останні роки значно зросла частка виробництва електроенергії за допомогою відновлюваних джерел. На встановлення вітроенергетичних установок суттєво впливає вітровий потенціал регіону, місцевий рельєф, вплив на навколишнє середовище та ін. На сьогодні світовими лідерами з вітроенергетики є Китай, США та Німеччина, а провідними регіонами вітроенергетики в Україні є Запорізька, Херсонська та Одеська області.

Подальший розвиток вітроенергетики та збільшення кількості ВЕУ в Україні суттєво підвищить енергетичну самодостатність країни та дозволить швидше подолати енергетичну кризу в складних умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

- Жила С. Ю. Модель вітроенергетичної установки, як альтернативного джерела енергії / С. Ю. Жила, О. А. Дзюбенко // Автомобіль і електроніка.

Сучасні технології : зб. наук. пр. [Електронний ресурс] / М-во освіти і науки України, ХНАДУ. – Харків, 2017. – Вип. 12. – С. 151–158. Режим доступу: <https://dspace.khadi.kharkov.ua/items/3aa6bbf7-5738-4e43-9cbb-88a024cd4570>

(дата звернення 01.12.2024)

2. Гаднадь І. Сучасний стан та перспективи розвитку вітрової енергетики у світі, Європі та в Україні, зокрема на Закарпатті / І. Гаднадь, К. Тар, Й. Молнар // Український географічний журнал. – 2020. – Вип. 1 (109). – С. 59–70.

3. Лесько В. О. Оцінка ефективності вітрогенераторів в реальних умовах з додатковими експлуатаційними витратами / В. О. Лесько, К. Б. Покровський, Р. Я. Ференсович // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2022. – № 6. – С. 37–41.

4. Національний план дій з енергоефективності на період до 2030 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://saee.gov.ua/uk/content/npdee-2030> (дата звернення 02.12.2024)

5. ТОП-10 країн-лідерів з виробництва чистої електроенергії [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/top-10-krayin-lideriv-z-vyrobnytstva-chystoyi-elektroenerhiyi (дата звернення 02.12.2024)

ПОВІТРООЧИЩУВАЧІ : НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОГО ЖИТТЯ

Макаренко Любов

аспірант

Кафедра теплотехніки

Київський національний університет

будівництва та архітектури, Україна

Зростаюче забруднення повітря у містах, алергени, пил, віруси та бактерії – все це змушує нас задумуватися про якість повітря, яким ми дихаємо. Повітроочищувачі покликані вирішити цю проблему, забезпечуючи чисте та свіже повітря у наших домівках та офісах.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало не лише гуманітарною катастрофою, а й спричинило масштабне забруднення довкілля. Знищення промислових об'єктів, нафтобаз та теплоелектростанцій призвело до викидів в атмосферу величезної кількості шкідливих речовин. За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, загальна сума збитків, завданих довкіллю, становить понад 2,7 трильйони гривень, з яких понад 784 мільярди припадає на забруднення повітря [1]. Це не лише загрожує здоров'ю мільйонів українців, але й має тривалі негативні наслідки для екосистем нашої країни.

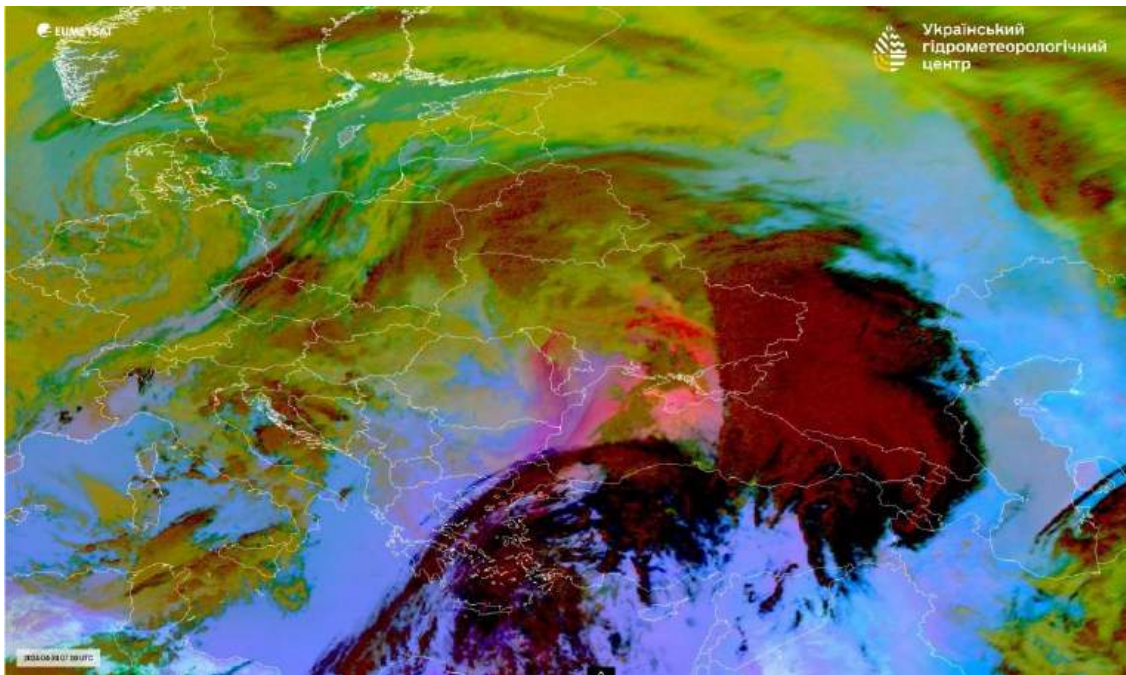

Рис.1 . Супутниковий знімок, що демонструє поширення пилу з пустелі Сахара над Україною (рожевий колір) 2024р. Джерело: EUMETSAT/Укргідрометцентр

До вже існуючого забруднення повітря внаслідок бойових дій додалося нове випробування – масове поширення пилу з Сахари. Як свідчать дані досліджень, у квітні 2024 року Київ та Київська область опинилися в зоні впливу потужних пилових бур, як зображено на Рис.1 за даними EUMETSAT/Укргідрометцентр. Дрібні частинки пилу, такі як PM_{2.5} та PM₁₀, проникаючи глибоко в легені, спричиняють серйозні проблеми зі здоров'ям: від загострення хронічних захворювань до розвитку раку легенів. Комбінація військового забруднення та природного явища створила смертельну суміш для українців, що вимагає негайних дій з боку влади та міжнародної спільноти.

Для того щоб дихати чистим повітрям, необхідно вживати комплексних заходів як на рівні приміщень, так і на рівні міст та країн.

Очищення атмосферного повітря є більш масштабним завданням, яке вимагає спільних зусиль урядів, бізнесу та громадянського суспільства. Зменшення викидів шкідливих речовин у повітря досягається шляхом переходу на чисті джерела енергії, впровадження нових технологій на промислових підприємствах, розвитку екологічного транспорту та захисту лісів.

Важливу роль відіграє також освіта населення. Люди повинні усвідомлювати, як їхні щоденні дії впливають на якість повітря, і брати активну участь у його збереженні.

Очищення повітря в приміщеннях вимагає уважного підходу, регулярного провітрювання, використання рослин та спеціальних пристроїв для очищення повітря. Важливу роль відіграє також підтримання оптимального рівня вологості, оскільки сухе повітря сприяє поширенню пилу та алергенів.

Чисте повітря – це не лише екологічна проблема, а й питання здоров'я та економічного розвитку. Інвестиції в очищення повітря сприяють підвищенню

якості життя, зменшенню витрат на охорону здоров'я та стимулюють розвиток зеленої економіки."

Для забезпечення чистого повітря в приміщенні існує широкий спектр методів. Від простих, таких як провітрювання (для контролю вологості чи природної седиментації [2]), до більш технологічних, як-от екологічно спрямовані ботанічні системи фільтрації (Wang [3], Newkirk [4]) та системи механічної вентиляції [5], [6]. Кожен метод має свої особливості та ефективність.

Пропонується нова модель повітроочисника, яка забезпечує високу якість повітря за рахунок ефективної фільтрації (HEPA H11) та інноваційної системи підігріву зовнішнього повітря. Завдяки використанню теплообмінника, прилад значно зменшує споживання енергії, що робить його економічно вигідним рішенням для створення комфортного мікроклімату. Дослідження демонструє високу ефективність запропонованого повітроочисника, який заснований на використанні фільтрації HEPA H11 та принципах теплообміну. Результати дослідження [7] підтверджують можливість створення компактного та енергоефективного пристрою для очищення повітря.

Повітряочишувач – це інвестиція у ваше здоров'я та комфорт. Якщо ви хочете дихати чистим повітрям і створити сприятливий мікроклімат у своєму домі.

Список використаних джерел

1. Сайт офіційного ресурсу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Екозагроза». <https://ecozagroza.gov.ua/>.
2. Макаренко, Л. (2024, March). ПРИРОДНЕ ОСАДЖЕННЯ ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЧНОЇ ФІЛЬТРАЦІЇ ЧАСТОК PM_{2.5} В РЕАЛЬНИХ УМОВАХ. In The 10th International scientific and practical conference "Problems and prospects of modern science and education"(March 12–15, 2024) Stockholm, Sweden. International Science Group. 2024. 381 p. (p. 363).
3. Wang, Z. (2011). Dynamic botanical filtration system for indoor air purification. Syracuse University.
4. Newkirk, D. W. (2014). Improving indoor air quality through botanical air filtration in energy efficient residences (Master's thesis, Purdue University).
5. ДБН, В. (2013). 2.5-67: 2013 Опалення, вентиляція та кондиціонування. Мінрегіон України, К.
6. ДБН, В. (2022). 2.2-10: 2022 Заклади охорони здоров'я Мінрегіон України, К.
7. Makarenko, L. (2024). Модель повітроочисника з фільтрувальними вставками HEPA 11 та теплообмінником нагріву зовнішнього повітря в рециркуляційній секції. International Science Journal of Engineering & Agriculture, 3(2), 67-77.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ СКЛАДНОГО ТЕХНІЧНОГО ОБ'ЄКТА

Ігнатов Віталій
аспірант

Ігнат'єв Олександр
аспірант

Савельєва Оксана
д.т.н., професор

Кафедра інтегрованих технологій управління
Національний університет «Одеська політехніка», Україна

Кожний окремо технічний об'єкт в залежності від завдань, які розробники вирішують щодо нього, може бути представлений складною технічною системою з доволі розгалуженою мережевою структурою. Моделювання будь-якої із складових надійності передбачає наявність надлишковості такої структури та не можливо без врахування вимог, які користувач всуває до такої системи.

Проблеми використання мережевої структури для визначення показників надійності, прогнозування поведінки системи за різних умов впливу оточуючого середовища, властивостей обраних матеріалів для виготовлення чи умов експлуатації як окремо, так і в комплексі досліджуються давно і багатьма науковими школами [1].

Для будь-якого технічного об'єкта, особливо такого, пошкодження чи вихід з ладу якого призводить до катастрофічних наслідків для людей, особливо важливою властивістю є живучість, тобто здатність зберігати обмежену працездатність в умовах зовнішнього впливу, що призводить до відмов його складових частин [2]. Основні функції для таких систем мають швидко відновлюватися для подальшої спроможності експлуатації об'єкта.

Для підвищення надійності та живучості складні технічні об'єкти відповідального призначення мають проектуватися таким чином, щоб бути стійкими до певних чинників, які спричиняють відмови цього об'єкта. Вибір оптимального методу та способу резервування окремих вузлів чи елементів, функцій чи інформаційних потоків є актуальними та першочерговими задачами розробників таких об'єктів.

При проектуванні таких об'єктів та виборі способу, наприклад, структурного резервування з метою підвищення живучості, проектувальник має отримати інформацію, щонайменше з встановленим найбільш повним переліком подій, які можуть призвести до аварії та їхньою ймовірністю; сукупністю подій, які в поєднанні її спричиняють та передбачити їх часткове або повне недопущення в критичному поєднанні (десинхронізацію в просторі-часі) при експлуатації [2].

Відповідно до рівня моделювання технічного об'єкта, для кожного елемента системи встановлюються (визначаються) його властивості та оцінюються зв'язки між ними. Важливим питанням є і встановлення значимості кожного окремого елемента та визначення внеску в живучість складаного технічного об'єкта.

Роботи, які присвячені подібним питанням, пропонують для оцінювання зв'язків між окремими елементами системи застосовувати логіко-ймовірнісні моделі. Такі моделі дають змогу розрахувати параметри надійності складних технічних об'єктів та дозволяють здійснювати оцінювання внеску в надійність окремих елементів. Проте, такі задачі, як правило, мають велику розмірність та потребують наявності статистичних даних відповідно до типу технічного об'єкта, що не завжди є можливим, особливо до нових видів та обмеженої кількості інформації щодо динаміки життєвого циклу за певних видів навантаження.

Пропонується застосовувати морфологічне моделювання, яке ґрунтується на умовиводах щодо кореляції поведінки топологічно подібних технічних та інформаційних систем. Моделювання складних систем дозволяє досліджувати особливості їх функціонування за різних умов неповноти і неоднорідності початкової інформації про надійність їх елементної бази. Правильний вибір структури моделі складної системи забезпечує не тільки оптимальний підбір обладнання, але й дозволить в подальшому мінімізувати витрати, наприклад, на купівлю обладнання, проведення ремонтів чи гарантувати відмовостійкість системи на протязі необхідного проміжку часу.

Моделювання структури складної технічної системи у вигляді мережевих нейроподібних систем надає можливість для оцінювання ймовірності безвідмовної роботи як окремих елементів, так і підсистем моделі складної системи за умови, що її структура відповідає одному з відомих типів нейронних мереж [3]. Перевагою використання такого типу структурних моделей є їх достатня ефективність моделювання для випадків нелінійної і статистично значимої взаємодії. Недоліком – необхідність навчання, а також приблизна оцінка ймовірності безвідмовної роботи системи.

Список використаних джерел

1. Кузьмич, Л. В. Механічні впливи на надійність складних технічних систем / Л. В. Кузьмич // Технічні науки та технології. Чернігів : ЧНТУ, 2018. – № 4 (14). – С. 28-33
2. Становський О.Л., Савельєва О.С., Бібік Т.В. Прогнозування та попередження техногенних катастроф при автоматизованому проектуванні складних технічних систем / О.Л. Становський, О.С. Савельєва, Т.В. Бібік // Праці Одеського політехн. ун-та. 2009. Вип. 1(33) – 2(34).
3. Косолап А. Оптимізація надійності складних систем / А. Косолап // Інформаційні технології в металургії та машинобудуванні. 2024. DOI: <https://doi.org/10.34185/1991-7848.itmm.2024.01.036>.

USING ONTOLOGIES IN THE CASE-BASED REASONING METHOD

Bilova Tetiana

PhD, Associate Professor

Ostapenko Olena

applicant

Department of Information Control Systems

Kharkiv National University of Radio Electronics, Ukraine

Case-based reasoning (CBR) [1] method has proven itself in poorly understood subject areas where decision-making is based not on complex logical inference procedures but on previous experience. The main requirements for knowledge representation and management models in such areas are the ability to adapt, modify and learn.

CBR allows solving a new problem by using and adapting the accumulated experience of solving similar problems, i.e. using the 'by analogy' approach to finding solutions. The parametric representation of a case in the form of a set of parameters is simple and does not require complex implementation tools. On the other hand, it does not take into account some important features of the subject area, such as cause-and-effect relationships.

To represent more complex relationships between the concepts of the subject area, it is advisable to use the ontological structure of case (Fig. 1), which contains [2]:

- Case concept, which describes the case;
- Situation concept, which contains other concepts describing the current situation;
- Solution concept, which in turn may contain other concepts that specify it.

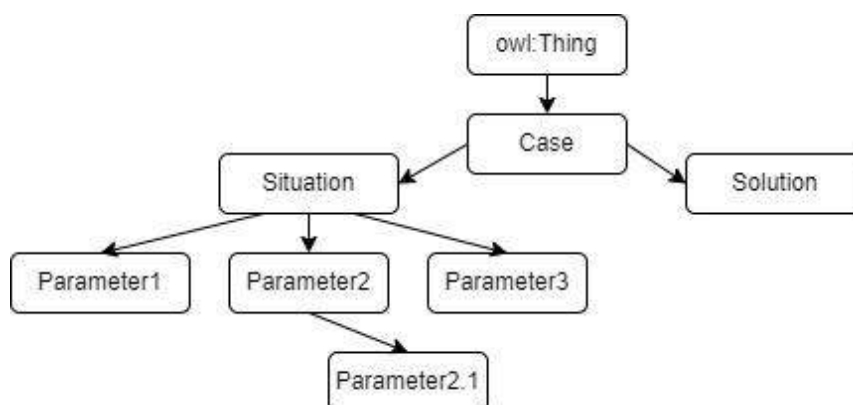

Figure 1. Ontological representation of a precedent

An ontological representation is an explicit specification of conceptualisation, it allows creating a model using the concepts with which experts analyse information. An ontology allows you to define a complex case structure containing parameters of various types, and has a natural representation of structured knowledge, as well as a fairly simple update.

Formally, an ontology is represented by a tuple:

$$O = \langle X, R, S, G, T, E, \Phi \rangle, \quad (1)$$

where X – is a finite set of concepts of the subject area represented by the ontology;

R – is a finite set of relations between concepts:

$$R = \{r_i, i = \overline{1, m}\}, R \subseteq X \times X, R = \{R_{ISA}\} \cup \{R_{ASS}\}, \quad (2)$$

R_{ISA} – a partially ordered class-subclass hierarchy relation, R_{ASS} – an associative relation for linking cases and concepts in an ontology;

$S = \{s_i, i = \overline{1, k}\}$ – a finite set of slots (class properties);

$G = \{gs_i, i = \overline{1, l}\}$ – a finite set of facets (slot properties);

$E = \{e_i, i = \overline{1, u}\}$ – a finite set of class instances;

T – a finite non-empty set defining a controlled vocabulary of subject domain terms built on the set of base terms $B = \{b_i, i = \overline{1, n}\}$, composing the set of class names of the ontology:

$$T = \bigcup_{i=1}^n T_i, T_i = \{b_i\}, \bigcap_{i=1}^n T_i = \emptyset; \quad (3)$$

Φ – is a finite set of interpretation functions defined on concepts and/or relations.

The process of searching for a case similar to the current situation is proposed to be carried out as ontology development, which is based on the reuse of existing ontological resources, studying their parameters and formalising knowledge.

The development process consists of three stages:

- selecting the ontology that best suits the current situation and adopting it as the main ontology for solving the problem;
- adaptation and development of the main ontology to eliminate aspects of uncertainty of some parameters of the current situation;
- enrichment of the adapted ontology with new knowledge based on existing taxonomies, thesauri and knowledge gained from previous experience using the methods of alignment and fusion of cases represented as ontologies.

To select precedents represented as ontologies, we will use a simplified SME (Structure Mapping Engine) [3]. The input to SME is a structured representation of the current situation and cases in the database in the form of ontologies.

To evaluate the similarity measure d , we will use two features d_1 and d_2 , determined by an expert, with $d_1 < d_2$. The following rules are used to compare the current situation and the case:

- if two concepts have the same name, a matching hypothesis is created and the similarity measure d_1 is increased;
- for each hypothesis of correspondence between concepts, their arguments are checked: if they coincide, a hypothesis of correspondence between them is set and the similarity measure is increased by d_2 .

Thus, the result is a set of local correspondences, ranked by increasing correspondence score.

The experimental study showed the following level of quality of case retrieval if the database is filled with fifty cases:

- 90.3 % with parametric representation;
- 92.1 % when extended with an ontology.

Thus, the use of the proposed CBR extension will allow structuring knowledge and, in the future, identifying and reusing it in similar situations even with a small case database. The advantage of the ontological approach is a holistic and systematic representation of the subject area, which makes knowledge accessible and allows for its reuse. The ontological approach provides a new level of integration of information from different sources to solve decision-making problems.

References

1. Білова Т. Г. Метод міркувань на прецедентах для підтримки прийняття рішень в гуманітарному реагуванні / Т.Г. Білова, В.М. Дьоміна, І.О. Побіженко, О.О. Остапенко // АСУ та прилади автоматики. – 2024. – № 180. – С. 36–44.
2. Chala O. Ontologically supported case-based reasoning for decision making in humanitarian response processes / O. Chala, T. Bilova, V. Dyomina, I. Pobizhenko, T. Domina // Proceedings of the Modern Data Science Technologies Workshop (MoDaST-2024). Lviv, Ukraine, May 31 - June 1. – 2024. – Pp. 365-382.
3. Литвин В.В. Пошук релевантних прецедентів на основі адаптивних онтологій / В.В. Литвин, Р.Р. Даревич, Д.Г. Досин, А.С. Мельник, А.О. Мазур // Штучний інтелект. – 2011. – № 2. – С. 36–44

THE APPLICATION OF RIBLETS FOR DRAG REDUCTION ON UNMANNED AERIAL VEHICLES

Kravchenko Viktoriia Valeriivna

Lecturer

Military Institute of Telecommunication and
Information Technologies named after the Heroes of Kruty
Kyiv, Ukraine

Abstract: The application of riblet technology for drag reduction on unmanned aerial vehicles (UAVs) has garnered significant attention in recent years due to its potential for enhancing fuel efficiency, improving performance, and reducing environmental impact. Riblets are micro-structured surface treatments inspired by natural organisms, such as shark skin, which help manipulate turbulent boundary layers and reduce drag. This thesis explores the effectiveness of riblets on UAVs, analyzing their aerodynamic performance, fabrication techniques, and real-world applications, with a focus on improving UAV efficiency for both military and

commercial purposes. Through a combination of computational modeling, experimental testing, and practical case studies, this thesis investigates the potential of riblets to optimize UAV design, leading to fuel savings and enhanced operational performance.

Key words: riblets; drag reduction; unmanned aerial vehicles (UAVs); boundary layer; turbulent eddies; computational modeling.

Introduction: Unmanned Aerial Vehicles (UAVs) have become integral to both military and civilian applications, ranging from surveillance to package delivery. As the demand for UAVs increases, so does the need for improved fuel efficiency, longer flight times, and greater payload capacity. One promising approach to improving the aerodynamic performance of UAVs is the application of riblets, which are small, parallel grooves or ridges designed to reduce drag by manipulating the boundary layer flow.

Riblets were initially studied in the context of aerospace and maritime applications, inspired by the natural surface of fast-swimming creatures such as sharks. [1,2,7] The use of riblets for drag reduction has been well-established in larger aircraft, but their potential in UAVs, which operate at lower speeds and often under more constrained physical conditions, remains a relatively underexplored area. This thesis will explore how riblets can be adapted and optimized for UAV applications, contributing to advancements in UAV design and performance. [6]

Background and Fundamentals of Riblets

Riblets are micrometric grooves or ridges applied to a surface to manipulate the turbulent boundary layer, thereby reducing drag. These structures reduce the size and intensity of turbulent eddies near the surface, leading to smoother flow and less resistance.

Riblets operate by disrupting the turbulent structures in the boundary layer, which leads to a reduction in drag. By effectively altering the flow characteristics, riblets delay the onset of turbulent flow, reducing the frictional resistance that contributes to drag.

Riblet designs can vary in terms of spacing, orientation, and shape. Research suggests that V-shaped, semi-circular, and U-shaped riblets offer the most significant reductions in drag, depending on the specific aerodynamic conditions. [7]

Natural examples, such as shark skin, which features a unique arrangement of microscopic ridges, have inspired the development of riblet surfaces in various industries, including UAVs. Understanding the natural principles behind these designs helps in applying riblet technology effectively to engineered systems.

The Role of Riblets in UAVs

UAVs face unique aerodynamic challenges compared to traditional manned aircraft, such as lower Reynolds numbers, smaller scales, and often unconventional flight profiles. These factors can influence how riblets interact with the flow and impact drag reduction.

Studies indicate that riblets can significantly improve the aerodynamic performance of UAVs, leading to reductions in fuel consumption, extended flight

range, and improved payload capacity. The reduced drag also minimizes the heat generated during flight, which is crucial for sensitive UAV electronics.

Through computational fluid dynamics (CFD) simulations and experimental data, the impact of riblets on fuel efficiency is examined. Even small reductions in drag can lead to significant fuel savings over long distances, making riblets an attractive solution for UAV manufacturers looking to improve the endurance and efficiency of their systems. [2]

Fabrication and Implementation of Riblets for UAVs

Unlike larger aircraft, the application of riblets on UAVs requires careful consideration of the fabrication methods to ensure the precision and durability of the microstructures. Techniques such as laser etching, micro-milling, and 3D printing are explored for creating riblet surfaces on UAVs.

Riblet materials must be lightweight, durable, and resistant to environmental factors such as UV degradation, moisture, and temperature extremes. Common materials used include polymer films, composites, and metal alloys, each with its advantages and challenges for UAV applications.

The small scale and operational conditions of UAVs present challenges in the implementation of riblet technology. These challenges include the need for lightweight materials, the potential for surface degradation, and the risk of compromising the UAV's performance by adding additional surface roughness. [3]

Case Studies and Experimental Testing

Real-world testing is conducted on UAVs equipped with riblet surfaces to assess drag reduction and performance improvements. Various UAV models, such as fixed-wing and multirotor UAVs, are tested under controlled wind tunnel conditions and in actual flight tests.

Experimental results from different case studies indicate that riblet-equipped UAVs experience a significant reduction in drag, leading to improvements in fuel efficiency and longer flight times. For example, UAVs with riblet coatings have been shown to achieve up to a 5-8% reduction in drag, resulting in increased operational range.

A direct comparison of UAVs with and without riblets shows substantial differences in performance, with riblet-equipped UAVs exhibiting lower fuel consumption and improved aerodynamic stability. [4,5,6]

The Future of Riblets in UAV Design

Ongoing advancements in materials science, manufacturing techniques, and computational modeling are likely to make riblet technology more accessible and effective for UAV applications in the future. Innovations such as self-healing materials and adaptive riblet structures that respond to flight conditions could further enhance performance.

The potential for combining riblets with other drag-reduction technologies, such as vortex generators or active flow control systems, offers additional opportunities to optimize UAV performance. Future UAV designs may feature integrated systems that work synergistically to reduce drag and improve overall efficiency.

The use of riblets in UAVs not only improves fuel efficiency but also contributes to the overall sustainability of UAV operations. By reducing fuel consumption, riblets help to lower carbon emissions, making UAVs a more environmentally friendly option for various industries. [5,6]

Conclusion

Riblets represent a promising passive flow control solution for unmanned aerial vehicles. Their application can lead to significant improvements in drag reduction, fuel efficiency, and operational range, making them a valuable technology for enhancing UAV performance. Although there are challenges in the practical implementation of riblets, advancements in fabrication techniques, materials science, and computational modeling are expected to make riblets more viable for future UAV designs. The integration of riblets with other aerodynamic technologies holds the potential for even greater performance gains, contributing to the continued evolution of UAV technology. [5,6]

References

1. Bechert D. W., Bartenwerfer M., Meyer R. Shark skin: A counterexample for turbulence reduction. *Fluid Dynamics Research*, 1997, 21(2), 117-128.
2. Antonia R. A., Kim J. Drag reduction by riblets: Theoretical and experimental aspects. *Physics of Fluids*, 2012, 24(10).
3. Loth E., Zhang X. Effect of riblets on flow over a UAV: A numerical study. *Journal of Aerospace Engineering*, 2020, 33(4).
4. Choi K. S., Kallio M. Drag reduction of small aircraft using riblet surfaces. *AIAA Journal*, 2009, 47(6).
5. Sakamoto H., Yamada T. Riblets and microstructures for UAV efficiency enhancement. *Aerospace Science and Technology*, 2021, 106, 106-118.
6. Jameson A., Le M. Optimization of UAV aerodynamics using passive flow control: Riblet applications. *Computational Fluid Dynamics*, 2019, 7(1), 123-134.
7. Кравченко В. В., Шквар Є. О. Мікропрофілювання обтічної поверхні як метод ефективного управління турбулентним примежовим шаром. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил*, 2012, 2, 39-45.

Section: Tourism and Hotel and Restaurant Business

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО І РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Жуков Владлен Валерійович

к.е.н., доцент

Кафедра готельного, ресторанного бізнесу і крафтових технологій,

Полупан Альона Олександрівна

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

У сучасних умовах інноваційний розвиток підприємств готельно-ресторанного бізнесу набуває все більшого значення, оскільки власники прагнуть до модернізації та підвищення ефективності діяльності. Інноваційні технології управління бізнес-процесами сприяють досягненню конкурентних переваг у довгостроковій перспективі, покращенню якості послуг та розширенню асортименту.

Світовий досвід свідчить, що переможцем у цій конкурентній боротьбі стає підприємство, яке активно спрямовує свою стратегію на інноваційний розвиток. Основною метою такої стратегії є формування ефективних управлінських рішень, які сприяють розвитку та підвищенню конкурентоспроможності [1, с. 139].

Однак недоліком розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу в Україні є швидке їх будівництво, коли допускаються прорахунки, частіше дуже важливі. Такі як розташування підприємств готельно-ресторанного бізнесу не враховуючи розвиток інфраструктури міст, розвиток транспортної мережі, адресна спрямованість на потенційного споживача, відразу ж пропонуючи високу вартість ціни послуги та інше. В цілому це призводить до того, що зараз такі підприємства поступово стають не конкурентоздатними і мають значні збитки, також і внаслідок невисокого заповнення потенційними споживачами послуг.

В більшості випадків підприємства готельно-ресторанного бізнесу, працюють за старими технологіями, в деяких випадках на застарілому обладнанні, зустрічаються випадки порушення вимог щодо дотримання технології процесів виробництва страв.

Актуальність цієї теми є дуже важливою, оскільки Європейські країни демонструють різні підходи до покращення обслуговування клієнтів через інновації. Основні цілі це створення комфорту, ефективність, персоналізація та стійкість.

Так наприклад, Німеччина застосовує технологічну автоматизацію використовуючи роботів у сфері гостинності та обслуговування. Цифрові

сервіси: додатки для самообслуговування, цифрові гід у музеях та інших туристичних місцях. Зелений сервіс: еко-ініціативи в готелях, включаючи відмову від пластикової продукції та скорочення відходів. Розвивають послуги для людей з обмеженими можливостями, інклюзивний підхід стає стандартом.

Франція використовує стійкі методи обслуговування: більшість ресторанів та готелів переходять на органічні продукти та місцеві матеріали, підтримує культуру та традиції пропонуючи унікальні тури, що відображають національні традиції, ремесла та історію. Проводять персоналізацію сервісу, розробляючи індивідуальні програми для гостей та туристів, включаючи адаптивні тури. Цифровізація у культурних установах набуває все більшої чинності.

Австрія пропонує здоровий спосіб життя. Зростає популярність велнес-туризму, де готелі пропонують різні види терапії, спа, йогу та дієтичне харчування. Держава підтримує місцеві ініціативи та фермерські господарства, залучаючи їх до туристичної сфери з вивчення місцевих звичаїв, традицій і кухні.

Швейцарія розвиває інновації у сфері транспорту: транспортні компанії активно використовують екологічно чисті технології та цифрові системи управління, пропонує сервіси для ділових туристів застосовуючи високий рівень персоналізації для іноземних туристів.

Інновації в обслуговуванні дозволяють країнам Європи покращити економічний розвиток і привабливість. Високий рівень сервісу сприяє залученню туристів, які повертаються до цих країн.

Під інноваціями сучасна наука розуміє досягнення різних галузей науки, застосування яких підвищує ефективність функціонування соціально-економічної системи (підприємства, організації, галузі, національної економіки).

Щоб досягти успіху в готельно-ресторанному бізнесу, що швидко розвивається, кожне підприємство, націлене на успіх, має приділяти особливу увагу інноваційній діяльності, насамперед таким значимим питанням, як впровадження нових методів у виробництво, удосконалення діяльності, реорганізації структурних підрозділів, оптимізації процесів виробництва шляхом додавання раніше не використаних технологій.

У сучасних умовах конкурентна боротьба йде не стільки за володіння капітальними ресурсами, матеріальними цінностями, скільки за здатність продукувати нові знання для розробки і впровадження інновацій. Основною проблемою ІРП є раціоналізація та інтеграція всіх процесів у системі управління. Це пояснюється тим, що підприємство включає велику кількість підсистем, які мають низький рівень узгодженості між собою. Тому для ефективного функціонування необхідно використовувати технології, які б забезпечували зв'язок усіх його підсистем. Цей зв'язок можна забезпечити на основі впровадження ТЕБ. Але необхідно зауважити, що впровадження таких технологій повинно виконуватися комплексно та системно. Суть системного підходу до управління інноваціями полягає в органічному поєднанні, комплексності, єдності організаційного, економічного, фінансового, нормативно-правового регулювання процесів створення і поширення інновацій

на різних рівнях: на рівні держави в цілому, на регіональному рівні, на рівні окремого підприємства, організації, установи – при тісному взаємозв'язку всіх управлінських інструментів і рішень"[2].

На жаль, на відміну від світових тенденцій розвитку вітчизняні готельні підприємства характеризуються низькою інноваційною активністю через високу вартість інноваційних розробок та відсутність адаптації підприємства до інновацій.

Недооцінка управління інноваційними процесами на підприємствах, у тому числі і готельно-ресторанного господарства, призводить до зниження рівня їх конкурентоспроможності, порушення принципів і методів управління.

Напрями розвитку та застосування інноваційних процесів у господарській діяльності закладів ресторанного господарства можуть реалізовуватися за рахунок:

- розширення сировинної бази шляхом використання у виробництві та оформленні продукції ресторанного господарства нових видів сировини, напівфабрикатів (біологічно активних добавок, вторинних продуктів переробки море- та соєвих продуктів, екзотичних продуктів тощо);
- прогресивних галузевих технологій;
- новітніх технологій та напрямів у кулінарії, пов'язаних із появою модних течій у ресторанному бізнесі, переорієнтацією споживачів на здорове харчування (креативна, еkleктична, Fusion, вегетаріанська і т.д. кухні, соєві ресторани тощо);
- розробки асортименту конкурентоспроможних видів продукції із заданими споживчими властивостями, високими параметрами якості та послуг;
- застосування автоматизованих систем контролю та управління, високоефективної контрольної-вимірювальної апаратури. В ресторанному господарстві найбільш часто застосовуються системи "R-KeeperTMV6", D2, "ProfEat", "1C-РАРУС: Ресторанне господарство v.2"[3].

Отже, необхідно зазначити, що однією із основних умов ефективного розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні є впровадження та використання інновацій. Інновації в гостинності передбачають створення нових видів послуг із метою кращого задоволення потреб клієнтів готельно-ресторанного комплексу. Це можливо здійснювати за допомогою інновацій як виробничого (покращення матеріально-технічної бази), так і обслуговуючого (сервісного обслуговування) характеру.

Для подальшого вдосконалення механізму стимулювання інноваційної діяльності в Україні важливо звернути увагу не тільки на особливості, що сформувалися на даний момент, серед яких потенціал окремо взятих суб'єктів господарювання і підприємств, у тому числі і країни в цілому, але і на створення максимально сприятливих умов для ведення інноваційної діяльності та розвитку ринкових відносин. У механізмі мають бути закладені важливі принципи, що відповідають сучасним умовам інноваційної діяльності) [4].

Список використаних джерел

1. Давидова О. Ю. Інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства: концептуальний аспект. Бізнес Інформ. 2018. № 6. С. 139–144.
2. Бурий С.А. Інноваційний потенціал у сфері готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. №5. Т.2. С.201-205.
3. Вільхівська О. В. Удосконалення положень інноваційного розвитку підприємств на основі технологій електронного бізнесу. Бізнес Інформ. 2018. № 2. С. 273-277.
4. В. Жуков Теоретичні основи управління інноваційною діяльністю підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова. Серія: Економіка. – 2024. – Том 29, випуск 2 (100) – С.6-10.

Proceedings of the 2nd International Scientific
and Practical Conference
"New Horizons in Scientific Research: Challenges and Solutions"
December 16-18, 2024
Marseille, France

Organizing committee may not agree with the authors' point of view.
Authors are responsible for the correctness of the papers' text.

Contact details of the organizing committee:

European Open Science Space
E-mail: info@eoss-conf.com
URL: <https://www.eoss-conf.com/>

